

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Μ. Σάββατο 18 - Κυριακή Πάσχα 19 Απριλίου 2020 • Έτος 12^ο • Αρ. φύλλου 605

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Τι αλλάζει ο κορωνοϊός στην ανθρωπότητα

Οκτώ ακαδημαϊκοί, πολιτικοί και άνθρωποι της κοινωνίας μιλάνε στην «Κ» για τις προκλήσεις στον πλανήτη εξαιτίας της πανδημίας του Covid-19

Οι επιπτώσεις του κορωνοϊού είναι α-κόμη άγνωστο ποιες ακριβώς θα είναι, ωστόσο, είναι βέβαιο ότι η ενσκήψαση πανδημίας θα επηρεάσει καταλυτικά, μεσο-μακροπρόθεσμα, αλλά και βρα-χυπρόθεσμα ολόκληρο τον πλανήτη. Αλλού οι επιπτώσεις θα είναι άμεσες και εκκωφαντικές, όπως στον δυτικό κόσμο, και αλλού, όπως στην Αφρική και στις λιγότερο πλούσιες και ανε-

πτυγμένες χώρες, αυτές θα είναι έμ-μεσες και θα επισυμβούν τρόπο τινά διά του φαινομένου της πεταλούδας ή για να ακριβολογούμε το φάγωμα μιας νυκτερίδας. Στην «Κ» οκτώ Κύ-πριοι ακαδημαϊκοί, πολιτικοί και άν-θρωποι της κοινωνίας εν γένει κατα-θέτουν στην εφημερίδα τη θέση τους για το τι φαίνεται ότι θα αλλάξει στον κόσμο ο Covid-19. Μία άμεση επιπτώ-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ Σελ. 8
• Θα βγούμε νικητές
ΚΥΡΙΑΚΟΣ Ν. ΠΟΧΑΝΗΣ Σελ. 9
• Μέση Ανατολή και επιπτώσεις του Covid-19
ΜΕΝΕΛΑΟΣ ΑΒΡΑΑΜ Σελ. 14
• Ο αόρατος εχθρός και οι ορατές αξίες
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΣ Σελ. 15
• Η παγκόσμια κοινωνία στην εποχή της τζαζ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΣΟΥΛΙΔΗΣ Σελ. 16
• Οι διεθνείς σχέσεις μετά τον εστεμμένο ιό
ΣΤΑΥΡΟΣ Σ. ΦΩΤΙΟΥ Σελ. 16
• Ιησούς Χριστός: καταζητείται
ΘΕΑΝΩ ΚΑΛΑΒΑΝΑ Σελ. 16
• Η μετά κορωνοϊό εποχή
ΠΑΝΟΣ ΤΣΙΡΙΑΔΗΣ Οικ. Σελ. 8
• Η νέα επίγνωση και η κυριαρχία του φόβου

ση που παρατηρείται είναι η επιβρά-δυνση ή η ανακοπή της παγκοσμιο-ποίησης και πώς ο κορωνοϊός επανα-φέρει κάποιου είδους μερκαντιλισμού, ισχυρών κρατικών ρυθμίσεων, στο διεθνές εμπόριο. Η πανδημία, επίσης, αλλάζει άρδην και τις διεθνείς σχέσεις και πια παύουν να είναι όπως τις γνω-ρίζαμε. Όπως ο ιός δεν γνωρίζει σύ-νορα, έτσι και τα άλλα παγκόσμια προ-

βλήματα, που όμως δεν αντιμετωπί-ζονται αποτελεσματικά εν σώματι στο διεθνές γίγνεσθαι. Είναι δε σημαντικό να ενισχυθεί ο επικοινωνιακός πολι-τισμός των διαφορετικών κέντρων. Κοινωνιολογικά, αλλά και ψυχολογικά, επίσης, ο Covid-19 φαίνεται ότι αλλάζει τον τρόπο του συνέχεσθαι, δημιουρ-γεί νέους κοινωνικούς αποκλεισμούς και μεταβάλλει τους τρόπους θέωσης.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ

Η ανάκαμψη το '21 θα είναι μεγάλη για την Ελλάδα

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μη-τσotάκης στη συνέ-λευση που παραχώρη-σε στον Αλέξη Παπα-χελά μιλάει στην «Κ» για την επόμ-ενη ημέρα της κρίσης του κορωνοϊού στην υγεία και στην οικονομία. Τονί-ζει ότι θα υπάρξει μεγάλη ύφεση και θα πρέπει όλοι να αναλάβουν το βάρ-ος με δίκαιο τρόπο. Σελ. 17

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΚΟΜΙΣΙΟΝ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΣΧΟΙΝΑΣ Σελ. 4
✓ Από την Αχιλλείο πτέρνα στην ασπίδα του Αχιλλέα
ΣΤΕΛΛΑ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ Σελ. 6
✓ Πρωτοβουλία αλληλεγγύης της Ε.Ε. για την υγεία

ΜΙΧΑΛΗΣ ΛΟΥΗΣ

Θα στηρίξουμε τις επιχειρήσεις

Το μήνυμα ότι η οικονομία θα επιστρέ-ψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2021 στέλνει ο CEO της Eurobank Κύ-πρου, Μιχάλης Λούης. Τονίζει ότι οι τράπεζες διαδραματίζουν πρωταγωνι-στικό ρόλο και θα στηρίζουν τις επι-χειρήσεις. Οικονομική, Σελ. 4

Θ. ΛΑΛΑΚΟΣ - Κ. ΚΕΝΕΒΕΖΟΣ

Ελλάδα και Κύπρος τα έχουν καταφέρει

Οι πρέσβεις της Κύπρου και Ελλάδας σε Αθήνα και Λευκωσία, Κ. Κενεβέζος και Θ. Λαλάκος σε συνεντεύξεις στην «Κ» στενίζουν με θετική διάθεση τη με-τά κορωνοϊό εποχή, τονίζοντας πως οι δύο χώρες τα έχουν καταφέρει. Σελ. 10

ΜΟΥΦΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ο ιός τους πλήττει όλους ανεξαιρέτως

Ο μουφτίς της Κύπρου Ταλίμ Αταλάι λέει στην «Κ» ότι η πανδημία απειλεί την Κύπρο και τον κόσμο χωρίς δια-κρίσεις τύπου Τούρκος, Έλληνας, μουσουλμάνος, χριστιανός. Σελ. 8

Ω! Το κάλλος σου έαρ

Η άνοιξη είναι η εποχή που δεν ξέρει να κρύβεται, όπου κι αν είναι βρίσκει τρόπο να κάνει αισθητή την παρουσία της, οι μυρωδιές και τα χρώματά της είναι διάχυτα παντού. Τώρα, που κι οι πόλεις ψαχάζουν οι αλές των δρόμων αναθάρρυνση και μας θύμισαν τι σημαίνει ανάταση και εγρήγορση των αισθήσεών μας. Αφειδίωλετα η φύση προσφέρει το πασάλλιο της μήνυμα, ακούσατε όλοι. Καλή Ανάσταση.

Προφητείες και άλλες θεωρίες

Τα απρόβλεπτα σενάρια του ιού

Η πανδημία αλλάζει θεαματικά τις σύγ-χρονες κοινωνίες, για το καλύτερο ή το χειρότερο. Η ιδέα ότι όλα τα προ-βλήματα προέρχονται από το κράτος και όλες οι λύσεις από την αγορά ήταν από τα πρώτα θύματα του COVID-19. Σε υποχώρηση και η παγκοσμιοποίηση, ενώ και η Ε.Ε. τίθεται ενώπιον ιστορικών διλημάτων, με τις ΗΠΑ να χάνουν την παγκόσμια υπεροχή τους. Σελ. 18-19

Εντονες ζυμώσεις για παροχή δανείων με κρατικές εγγυήσεις

Αναδιαμορφώνεται το νομοσχέδιο - Κλειδί η πρόταση ΔΗΚΟ

Εντατικές προσπάθειες καταβάλλει το Υπ. Οικονομικών προκειμένου να εγκρι-θεί το νομοσχέδιο για δανειοδότηση των επιχειρήσεων μέσω κρατικής εγ-γύησης που θα καλύπτει το 70% των ζημιών και το άλλο 30% θα το καλύπτουν οι τράπεζες. Το υπουργείο αναδιαμορ-φώνει το νομοσχέδιο βάσει των ειση-γήσεων των κομμάτων. Κλειδί στην ψή-

φισ του νομοσχεδίου φαίνεται να είναι η πρόταση του ΔΗΚΟ για δημιουργία ειδικού ταμείου, το οποίο θα έχει στο δυναμικό του 300 εκατ. ευρώ για παροχή ρευστότητας μόνο στις μικρές και μι-κρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι, θα ικα-νοποιηθεί το αίτημα όλων των κομμάτων για ισχυρή στήριξη των μικρών επιχει-ρήσεων. Οικονομική, Σελ. 5

Στον αγώνα κατά του ιού τα ρομπότ

Από εχθροί έγιναν σύμμαχοι

Ενας ισχυρός σύμμαχος, που μέχρι πρό-σφατα εθεωρείτο εν δυνάμει εχθρός, μπήκε στον αγώνα εναντίον της COVID-19. Μπορούν να προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια σε ιατρικό, νοσηλευτικό προ-σωπικό, καθώς και σε ασθενείς. Πέραν αυτών των εφαρμογών τους, τα ρομπότ μπορούν επίσης να μας «εκπροσωπή-σουν», όσο είναι δυνατό, στην περίοδο της καραντίνας. Σελ. 23

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Πάμε σε νέα τάξη πραγμάτων μετά την πανδημία

Ούτε ευνοιοκρατία υπήρξε αλλά ούτε και προτεραιότητα σε παι-διά αξιωματούχων σε πτώσεις, λέει ο Νίκος Χριστοδουλίδης στην «Κ». Μιλάει για τον ρόλο της Ε.Ε., εκφράζοντας την άποψη πως κάποια κράτη μέλη επέλεξαν μοναχικό δρόμο. Ε-κτιμά πως μετά την πανδημία θα αλλάξουν πολλά, με την εξωτερική πολιτική κρατών, να τυγχάνουν ανασχεδιασμού. Σελ. 7

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αρση μέτρων με μοντέλο Γερμανίας

Με συντηρητικά βήματα και σταδιακά θα γίνει η άρση των περιοριστικών μέτρων. Για τη μετάβαση στην κανονικότητα ρόλο θα παίξουν τα επιδημιολογικά στοιχεία και ο αριθμός των κρουσμάτων. Σελ. 4

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Αναστοχασμός

«Πολλά δε θέλει ο άνθρωπος / να 'ναι ή-μερος να 'ναι άκακος / λίγο φαί λίγο κρασί / Χριστούγεννα και Ανάσταση». Κοινωνία κληρονομιά πνευματική από Οδυσσέα Ε-λύτη τις μέρες τούτες του φόβου ενός θα-νατηφόρου και αόρατου ιού. Τώρα που ο άνθρωπος νιώθει ανίσχυρος απέναντι στα στοιχεία της φύσης και γυμνός από την πάλη ποτέ «κραταιή» αίσθηση της πα-ντοδυναμίας του, που τα σύνορα χωρών, εθνών, θρησκειών και ιδεολογιών ισοπε-δώνονται και ο κόσμος φαίνεται να αλλάζει άρδην, ο νουνεχής άνθρωπος έχει τη δυ-νατότητα να αναστοχαστεί προσχωρώντας σε αξίες όπως η ενσυναίσθηση και η αλ-ληλεγγύη, αντί μιας βουλιμικής ζωής που έβαζε το κέρδος πάνω από τον άνθρωπο. Τώρα και οι κυβερνήσεις παγκοσμίας θα αναγκαστούν να βάλουν στην πρώτη θέση την επένδυση στην υγεία, γιατί ο φόβος φυλάει τα έρμα και μπορεί και να ανατρέπει εξουσίες. Καλό Πάσχα.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Πέντε έργα τέχνης από το Βυζαντινό Μουσείο στην «Κ»

Η βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη εμπνεύστηκε κατά κόρον από τη μεγαλύτερη γιορτή της Χρι-στιανοσύνης, το Πάσχα. Η «Κ» παρουσιάζει πέντε αριστουργήματα από τον 13ο έως τον 16ο αιώνα (τρεις εικόνες, έναν ξύλινο σταυρό και έναν επίσης ξύλινο Επιτάφιο), τα οποία εκτίθενται στο Βυζα-ντινό Μουσείο του Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' στη Λευκωσία. Ζωή, Σελ. 1

ΧΟΡΟΣ

Δέκα χορευτές και χορογράφοι κινούν τις λέξεις στην «Κ»

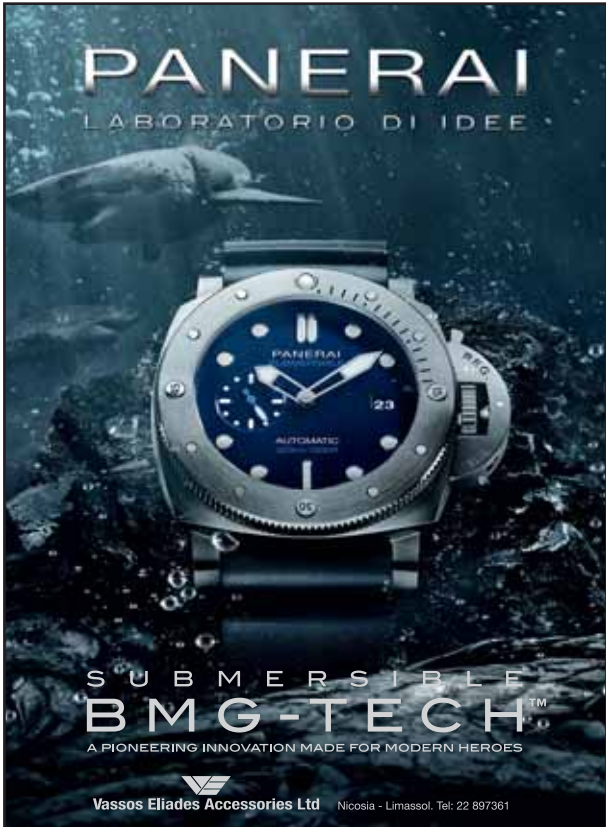
Μπορεί οι Στέγες και οι αισθήσεις Χορού να μην είναι γεμάτες κίνηση και οι χορευτές αλλά και οι χο-ρογράφοι, όπως και η υπόλοιπη κοινωνία, να είναι σε αυτο-περιορισμό, ένεκα των μέτρων για τον κορωνοϊό, ωστόσο ως άνθρωποι της τέχνης δεν παύουν να αναζητούν διεξόδους. Δέκα χορευτές και χορογράφοι παίζουν με τις λέξεις στην «Κ». Ζωή, Σελ. 4

ΙΔΕΕΣ

Στην εποχή των ανέπαφων επαφών

Ο Χαρίδημος Κ. Τσούκας καθηγητής στα Πανεπιστήμια Κύπρου και Warwick λέει στην «Κ» πώς η πανδημία αλλάζει τη ζωή μας. Μεταξύ άλλων σημειώνει: «Θα χαρώ πολύ αν η σχέση μου με το κρά-τος γίνει πλήρως ηλεκτρονική. Θεωρώ όμως ότι τίποτα δεν υποκαθιστά την άμεση εμπειρία του θεά-τρου ή της συναυλίας. Ζωή, Σελ. 11

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Προτεραιότητά μας η ασφάλεια του προσωπικού και των πελατών μας

Προτιμήστε να κάνετε τις συναλλαγές σας Online από το Web Banking & Mobile App της Ελληνικής Τράπεζας

www.hellenicbank.com/covid19

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Η επόμενη μέρα

«**Σύντομα** η ανθρωπότητα δεν πρόκειται να χάσει μόνο την κυριαρχία της, μα και το ίδιο το νήμα της», λέει στο έργο του «Homo Deus: A Brief History of Tomorrow», (2017), ο ισραηλινός φιλόσοφος-συγγραφέας Γιούβαλ Νάε Χαράρι. Πολύ συγκεκριμένα αναφέρεται στην επόμενη μέρα του πλανήτη, που σήμερα είναι ζήτημα δραματικά επίκαιρο. Σταχυολογώ τηλεγραφικά: Από την εποχή κυριαρχίας της οργανικής ζωής μπαίνουμε σε αυτήν της ανόργανης, με κυρίαρχα προϊόντα τους εγκέφαλους και τις διάνοιες. Η εξουσία από τους ανθρώπους θα περάσει στους δικτυωμένους αλγόριθμους. Θα δημιουργηθεί χάσμα μεταξύ των τεχνολογικά αναβαθμισμένων ανθρώπων και των υπολοίπων, που θα μοιάζει με τον τρόπο που οι άνθρωποι μεταχειρίζομασταν σήμερα τα ζώα. «Την επόμενη μέρα», της κυριαρχίας της τεχνητής νοημοσύνης, ο κόσμος θα περάσει από την εργατική τάξη στην άχρηστη τάξη και θα έχει καταρρεύσει η ελεύθερη αγορά και η δημοκρατία. Τρομακτικό; Όχι και τόσο, λένε επιστήμονες που βιώνουν ήδη την τεχνητή νοημοσύνη εκ του σύγγγγυς και βλέπουν πώς ο νέος εκείνος κόσμος μπορεί να αυξήσει πολύ το προσδόκιμο ζωής π.χ. των τεχνολογικά αναβαθμισμένων ανθρώπων. Εκτός αν γίνει αυτό που λέει ο προπάτορας τους Μπιλ Γκέιτς (Καθημερινή 12/05/2020), «Μια παγκόσμια προσέγγιση για την καταπολέμηση του COVID-19»: επειδή ο ιός αφορά τους ανθρώπους παντού, χρειάζεται παγκόσμια προσέγγιση καθώς εξελίσσεται σε πανδημία. Εισπνέεται στους παγκόσμιους ηγέτες να διασφαλίσουν ότι οι παγκόσμιοι πόροι για την καταπολέμηση της πανδημίας κατανέμονται με βάση τη δημόσια υγεία και τις ιατρικές ανάγκες, χαράζοντας κατευθυντήριες γραμμές μαζί με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας (ΠΟΥ), με όλα τα έθνη να είναι υπόλογα ώστε με την ανακάλυψη του εμβολίου να καταστεί διαχειρίσιμος ο κίνδυνος μέχρι να επιτευχθεί η ανοσοποίηση των ανθρώπων απέναντί της. Το εμβόλιο, κατά τον Γκέιτς, θα χρειαστεί άλλους 18 μήνες, ανάλογα με τη χρηματοδότηση που θα έχει και την οποία υπολογίζει τουλάχιστον στα 2 δισ. Καλεί τους G20 να αναλάβουν

ουσιαστικές δεσμεύσεις για τη χρηματοδότηση έρευνας, παραγωγής και παράδοσης του εμβολίου σε όλα τα έθνη ως δημόσιου αγαθού! Ο Γκέιτς υποδεικνύει ότι οι τα πολλά δισεκατομμύρια που ακούγονται δεν είναι τίποτα σε σύγκριση με το κόστος μιας πρόχειρης προσπάθειας ανοσοποίησης και μιας πιο μακράς έξαρσης. Και καταλήγει δε ότι οι πανδημίες μάς θυμίζουν ότι η βοήθεια προς τους άλλους δεν είναι απλώς το σωστό. Είναι και το έξυπνο καθώς οι άνθρωποι είμαστε συνδεδεμένοι βιολογικά, μέσα από ένα μικροσκοπικό δίκτυο μικροβίων που συνδέει την υγεία του ενός με την υγεία όλων των υπολοίπων. Σε αυτή την πανδημία είμαστε όλοι συνδεδεμένοι. Αντίστοιχη πρέπει να είναι και η απάντησή μας». Απάντηση συντριπτική και σε όσους στην Κύπρο διαμαρτύρονται γιατί ο πρόεδρος Αναστασιάδης, πριν από οκτώ μέρες υποσχέθηκε βοήθεια σε φάρμακα και αναλώσιμα, στον Μουσταφά Ακιντζί αλλά και γενικότερα σε όποια βοήθεια η Κυπριακή Δημοκρατία δίνει κατά καιρούς, στην τ/κ κοινότητα. Κυρίως όμως απαντά στους αντιπάλους Ακιντζί στα Κατεχόμενα, όπως ο ανθυποψήφιος του στις «προεδρικές εκλογές» Ερσίν Τατάρ, που έκανε παντιέρα, ότι τάχατες ο Ακιντζί πρόδωσε την Τουρκία και πήρε φάρμακα από τον Αναστασιάδη. Ο Τατάρ γνωρίζει καλά ότι ο Ακιντζί είναι το τελευταίο εμπόδιο για τη διχοτόμηση και μαζί με το Προεδρικό στην Άγκυρα επιχειρούν ύπουλα και με κόστος ακόμα την υγεία και τη ζωή των Τ/κ, να τον εκτοπίσουν. Ο Ακιντζί δεν έκανε πίσω κι απάντησε: «Για όσους λένε ότι δεν χρειαζόμαστε τίποτα ακόμα και στον τομέα της υγείας, δεν γνωρίζουν ότι γενικότερα παροχές υγείας από τον νότο εξυπηρετούν διαρκώς ασθενείς στον βορρά και μερικοί αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα με το κλείσιμο των οδοφραγμάτων». Εκτιμούμε ότι τώρα είναι η ώρα να μιλήσει ανοικτά για την επόμενη μέρα και ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας καθώς μέχρι τώρα ακούσαμε μόνο τον Νίκαρο. Διότι, πρόεδρε, όπως λέει ο Χαράρι, «δεν μπορούμε να σταματήσουμε την πορεία της ιστορίας, μπορούμε όμως να επηρεάσουμε την κατεύθυνσή της», αν το θέλουμε.

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Η Ανάσταση αναβάλλεται...

Θα είναι ένα Πάσχα που θα το θυμόμαστε. Και ατομικά και συλλογικά. Θα το θυμόμαστε για το θανατικό, τον εγκλεισμό, την αβεβαιότητα, την απόσταση, την αναμπουμπούλα, τα παράδοξα. Η έκτακτη ανάγκη στην οποία έβαλε τον πλανήτη και τη μικρή μας κουκκίδα ο κορωνοϊός έφερε ανέτρεψε όλες τις συμβάσεις. Έφερε κυριολεκτικά τα πάνω κάτω και εικόνες που βλέπαμε σε ταινίες επιστημονικής φαντασίας τις ζούμε πια στην καθημερινότητά μας. Και ενώ βιώσαμε τη μεγάλη εβδομάδα και την Ανάσταση σε συνθήκες που δεν είχαμε φανταστεί, η ελπίδα για βελτίωση της κατάστασης μόλις που αχνοφάνγγει. Η ζωή μας συνεχίζεται εν Τάφω

Οι άλλοτε λαλιότατοι πολιτικοί έχουν σιωπήσει. Ελάχιστα λένε και εκείνα πολλές φορές χωρίς ειρμό και χωρίς επιχειρήματα που αντέχουν. Η δυναμική του κορωνοϊού τούς ξεπρνάει και αυτούς και τα κόμματα και τις πολιτικές και τις μικροπολιτικές και τις μεθοδεύσεις και τις αντιπολιτεύσεις και τον όποιο προγραμματισμό και την όποια... κεφαλαιοποίησή τους. Ο κορωνοϊός ήρθε για να μείνει και να αλλάξει τη ζωή μας. Κανείς δεν ξέρει ακόμα αν θα είναι προς το καλύτερο ή προς το χειρότερο. Το σίγουρο είναι πως θα την αλλάξει. Η καθημερινότητά μας ήδη μεταβάλλεται. Μαζί με την ατομική και συλλογική μας ελευθερία.

Οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων αλλάζουν. Μαζί και ο τρόπος που βλέπουμε τα πράγματα το ίδιο. Τα αυτονόητα δεν είναι πια αυτονόητα. Η σιγουριά το ίδιο. Ποιος ξέρει; Μπορεί υπό αυτές τις συνθήκες να αλλάξει και η πολιτική. Μπορεί να αλλάξουν και οι πολιτικοί. Ίσως να δουν τον τόπο, το κόμμα, τον εαυτό και τις επιδιώξεις τους με άλλο φρακό. Αυτόν που επιβάλλει η κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Αυτόν που θα μας επιβάλουν αύριο οι νέες συνθήκες συμβίωσης και πολιτικής δράσης, αυτόν που θα μας επιβάλουν μεθαύριο οι οικονομικές επιπτώσεις που όλοι φοβόμαστε. Και ενώ παραμένει φιλοσοφικό προς το παρόν το ερώτημα κατά πόσον ο νέος κορωνοϊός ήρθε για να μας αλλάξει, να μας κάνει να ξαναδούμε τη ζωή μας και τους ανθρώπους, τις πραγματικές ανάγκες και προτεραιότητες, οι απαντήσεις δεν δίνονται φιλοσοφικά αλλά φυσικά και καθημερινά.

Σαν τιμωρία, σαν επιβολή για όσα λάθος κάναμε ή για όσα λάθος παραλείψαμε. Στις επόμενες εβδομάδες θα δοκιμαστούμε και ατομικά και συλλογικά. Φέτος ο Γολγοθάς δεν τελώνει το μεγάλο Σάββατο. Η Ανάσταση ανα-

Τώρα είναι η σειρά των πολιτικών ηγετών. Μικρών και μεγάλων. Ήρθε η ώρα τους...

βάλλεται. Μπορεί η Ανάσταση του Χριστού φέτος να γιορτάζεται (λέμε τώρα) λιτά, σε κλειστό, πολύ κλειστό κύκλο και για πολλούς μοναχικά. Η ανάσταση του ανθρώπου παίρνει όμως παράταση. Το αίσθημα της ανάστασης, της αναγέννησης, της πρόσκαιρης ίσως ανακούφισης δεν θα έρθει την Κυριακή του Πάσχα. Και δεν είναι σίγουρο ότι η πένθημη ατμόσφαιρα της Μεγάλης Εβδομάδας, της Μεγάλης Παρασκευής θα περάσει. Θα μας συνοδεύει στον νέο Γολγοθά που αρχίζει. Μαζί με τον φόβο, τις καραντίνες και τις αποστάσεις μεταξύ των ανθρώπων, τις αποστάσεις από τις ατομικές μας ελευθερίες, να βρίσκονται στην καθημερινότητά μας για πολύ ακόμα.

Όντως, ήμασταν πλούσιοι και δεν το ξέραμε, δεν το εκτιμούσαμε. Το κατά πόσο η νέα κατάσταση θα μας αλλάξει και θα μας βελτιώσει ή το αντίθετο είναι ερώτημα που θα απαντήσουν οι ιστορικοί του μέλλοντος και οι κοινωνιολόγοι. Τα μεγάλα ερωτήματα της Δευτέρας είναι πιο επείγονται και βασιανιστικά: Θα μπορούσαμε σύντομα να πάρουμε ξανά μπροστά; Έστω με τους περιορισμούς που επιβάλλει η συνθήκη του κορωνοϊού; Θα κερδίσουμε σύντομα, έστω και λίγο από το χαμένο έδαφος; Τη

δυνατότητα να βγούμε και να περπατήσουμε ελεύθερα στον δρόμο, να επισκεφθούμε τους γονείς και τα παιδιά μας, να τους αγγίζουμε όπως και πριν; Να εργαστούμε και να έχουμε ένα εισόδημα σε συνθήκες ομαλότητας; Να μπορέσουμε να προγραμματίσουμε νέους στόχους, έστω και ένα νέο ταξίδι; Και κυρίως: Θα μπορέσουν η κυβέρνηση (που μέχρι τώρα καλά τα πήγε) και η πολιτική ηγεσία να ηγηθούν σωστά και αποτελεσματικά στο δεύτερο τραυματικό restart στη σύγχρονη ιστορία μας;

Γιατί ο λαός έχει δείξει ότι παρά τη μουρμούρα και τις εγκληματικές παρασπονδίες ελαχίστων, έχει και την ωριμότητα να πειθαρχήσει και τη θέληση να συνταχθεί για να κερδίσουμε ξανά τη ζωή.

Τώρα είναι η σειρά των πολιτικών ηγετών. Μικρών και μεγάλων. Ήρθε η ώρα τους. Να αποδείξουν πως έχουν λόγο και αιτία ύπαρξης. Και ότι μπορούν να ηγηθούν. Όχι όπως τους ξέρουμε, στα εύκολα και τα αυτονόητα αλλά στα δύσκολα και τα αβίωτα. Όχι μόνο με τις φωνές, τις πικρές κριτικές αλλά με τον λόγο τους. Και το προσωπικό τους παράδειγμα.

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

80 χρόνια πριν στην «Κ»

19.IV.1940

ΝΑΥΑΡΧΟΣ ΜΠΕΡΝΤ: Ο ναύαρχος Μπερντ, ο οποίος έφθασε την παρελθούσαν Δευτέρα εις τον λιμένα του Μοντ, εδήλωσεν ότι ο μαγνητικός πόλος μετετοπίσθη 108 μίλλια περίπου προς δυσμάς. Τα μέλη της εξερευνητικής αποστολής

αντελήφθησαν το γεγονός κατά την διάρκειαν των πτήσεων αναγνωρίσεως, κατά τας οποίας διεπίστωσαν παρέκλιση των μαγνητικών πυξίδων των. Ο ναύαρχος Μπερντ [φωτ.] προσέθεσεν ότι εις απόστασιν 3.500 μιλίων από τον γεωγραφικού

πόλου υπάρχουν κοιτάσματα γαιανθράκων, πράγμα το οποίον δεικνύει ότι η περιφέρεια αυτή άλλοτε ήτο θερμή. Η εξερευνητική αποστολή ανεκάλυσεν εις αγνώστους ζώνας διαφόρους νησίδια και τέσσαρας οροσειράς.

ΒΑΛΚΑΝΙΑ: Το Πρακτορείον Ρώτουερ ανακοινούει τα ακόλουθα: Ο Πρωθυπουργός κ. Τσάμπερλαιν προέβη σήμερον εν τη Βουλή των Κοινοτήτων εις σημαντικάς ανακοινώσεις επί των προσφάτων εν Λονδίνο συνομιλιών με τους εν τη Βαλκανική Προσβέντας της Αγγλίας, ειπών ότι αι συσκέψεις με τους εν τη Νοτιοανατολική Ευρώπη Αγγλους αντιπροσώπους κατέδειξαν το ζήτηρον ενδιαφέρον το οποίον έχει η κυβέρνησις διά τας εν λόγω χώρας. Ο σκοπός των συζητήσεων υπήρξεν σύμφωνος με την καθωρισμένην πολιτικήν της Κυβερνήσεως της Α. Μεγαλειότητος προς διατήρησιν της ειρήνης και παγίωσιν της ασφαλείας εις τα Βαλκάνια και τας Παραδουνάβιους χώρας.

Με άριστα
το 10

1 Στο αντάρτικο. Αν λέμε τώρα πέσει θανατικό από κορωνοϊό σε μία από τις «κρυφές» αγίες κοινωνίες της πίσω πόρτας που έκαναν κάποιοι ιερείς σε πιστούς μέλη ευπαθών ομάδων, ποιος θα λογοδοτήσει; Ο αρχιεπίσκοπος σίγουρα όχι.

2 Στα παιδιά. Να έρθουν τα παιδιά μας από το εξωτερικό, δεν λέω. Τώρα όμως που βρέθηκε ένα αεροπλάνο γεμάτο κορωνοϊό, (8 κρούσματα Χ 10 μολύνσεις = 80) τι κάνουμε; Ο Θεός, όχι αυτός του Μόρφου, να βάλει το χέρι του γιατί το αεροπλάνο ήταν κυρίως φοιτητές που έχουν ζητήματα υγείας.

3 Στο ανέκδοτο. Αυτή η ανακοίνωση πως το πασχαλινό διάγγελμα θα γίνει στις 18:15 το απόγευμα της μεγάλης Πέμπτης εκτόξευσε τι μετοχές των εταιρειών στοιχημάτων στα ύψη, σε περίοδο που δεν υπάρχει ποδόσφαιρο. Παίζδταν 1:10 να βγει στην ώρα του. Σε λίγο για να μας πείσει πως είναι συνεχής θα ανακοινώνει και δευτερόλεπτα. Π.χ. «Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα απευθυνθεί ζωντανά στον κυπριακό λαό στις 7:13:45 %».

4 Στην κατοικία. Τελικά τι έγινε με τις προεδρικές κατοικίες στο Τρόο-

«Τα λεφτά είναι σαν την κοπριά. Αν τα σκορπίσεις τριγύρω, κάνουν καλό. Αν τα μαζέψεις σ' ένα σωρό, βρομάνε απαίσια». *Φραγκίσκος Βάκων*

δος; Τις χρησιμοποιούν για καραντίνα; Healthy πρόεδρέ μου, μια πρόταση έχω να σου πω: Όταν τελειώσει αυτό το κακό, να βγάλεις την Προεδρική Κατοικία στο Τρόδος στο Airbnb. Χαμός θα γίνει από τα bookings για πάρτι και δεξιώσεις το καλοκαίρι. Και να δώσεις τα έσοδα για να φέρομε αναπνευστήρες. Θα μας χρειαστούν από Οκτώβριο όπως πάνε τα πράγματα.

5 Στο αίμα. Αυτή η ανακοίνωση του ΑΚΕΛ πως τον ανησυχούν για τα κρούσματα σε υπεραγορές και φούρνους δείχνει και την ανιδιοτέλεια του κόμματος μπροστά στο καπιταλιστικό σύστημα των κομματικών εισφορών. Έξαλλοι. Ε, Μαρινάκι;

6 Στο παζάρι. Από Δευτέρας θα πετάξει το royal ελικόπτερο της Στράκας με πιλότο τον ίδιο τον Πρίγκιπα Νι-

κόλα που θα ρίξει τα λεφτά της κυβέρνησης Αναστασιάδων στον λαό. Γίνεται μια διαπραγμάτευση για το ποσό. Ο Πρίγκιψ ήθελε να ρίξει 2 δισ., για να καλύψει πέραν την ευρύτερης περιοχής Λακατάμιας μέχρι και την Πάφο, αλλά φαίνεται πως συμβιβάζεται με 200 εκατομμυριάκια. Όσα έριξε το λαϊκό ελικόπτερο του Προέδρου Χριστόφια ως επίδομα για στους ηλικιωμένους με την ανάληψη της προεδρίας του εκείνο το αλυσμόντο Πάσχα. Ωραίος εποχές για το Ανορθωτικό Κόμμα.

7 Στις εποχές. Ωραία να ενισχύσει η κυβέρνηση τον Τύπο, ο οποίος ενπνερώνει και διαμορφώνει το πλέγμα της δημοκρατίας μας. Όχι άλλα όμως helicopter money για να κάνουνε dolce vita οι εκδότες healthy μου. Βρες τι πράττουν στο εξωτερικό και κάντε ολοκληρωμένο πρόγραμμα. Αυτό όμως με

τη στήριξη των καναλιών με τόσα πολλά λεφτά πού το βρήκες να δικαιολογείται; Χρειάζεσαι sms για να πας στο tv room στα σπίτια, όπως χρειαζόμαστε sms για να πάμε περίτερο να αγοράσουμε εφημερίδα; Not Healthy.

8 Στο Μουσταφουδίν. Μουσταφουδίν μου καλό, είδες που ο Νίκαρος, όπως τον λένε εδώ τα παιδιά, σου έστειλε υλικά και φάρμακα; Και εσύ δεν τον αγαπάς τον Healthy μας; Με το καλό ξεκίνα και εσύ τα τεστ σου στο Ινστιτούτο Γενετικής αγάπη μου, να ξέρουμε τι πραγματικό γίνεται από εκεί. Γιατί όπως είπε και ο Μπιλ Γκέιτς, ο ιός μας έδειξε πως ζούμε όλοι στο ίδιο καζάνι. Πόσο μάλλον εμείς που ζούμε στο ίδιο μπρίκι, του καφέ του Λαϊκού.

9 Στα καλά. Θετικές προς το περιβάλλον οι επιπτώσεις του κορωνοϊού, λένε και ειδικοί. Εδώ στην Κύπρο να δείτε. Μειώθηκε η εκπομπή του διοξειδίου του άνθρακα την ημέρα του Πάσχα κατά 70% σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Κάτσε τώρα να ψήνεις οβελία για 4 πλάσματα.

10 Στη συνωμοσιολογία. Αυτοί με το σενάριο πως για πολιτικούς λόγους είχαν κλείσει τα οδοφράγματα, πού είναι ρε παιδιά; Μια διαδήλωση υπέρ του ανοιγμάτος τους θα δούμε σύντομα; Πριν από λίγες μέρες πάντως έπαιξε σοβαρό σενάριο να κλείσουμε το τούνελ προς Πάφο. Είναι βέβαια και οι κεραίες 5G που θα σκορπίσουν τον αντίχριστο ανάμεσά μας.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

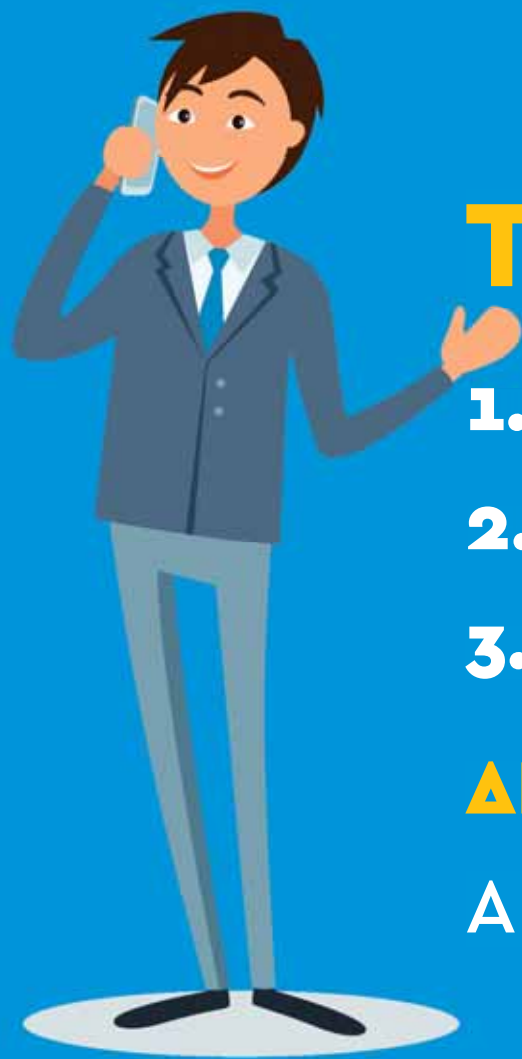
Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΔΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ
Αρχιουνιάκτης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ • Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Έχω ύποπτα συμπτώματα για κορωνοϊό

Τι κάνω;

1. Τηλεφωνώ στον Προσωπικό μου Ιατρό.
2. Αξιολογεί την κατάσταση.
3. Μου δίνει αρχικές οδηγίες.

ΔΕΝ μεταβαίνω στο ιατρείο, **παρά μόνο εάν μου ζητηθεί.**
Ακολουθώ πιστά τις οδηγίες!

Και μετά;

Εάν ο Προσωπικός μου Ιατρός το κρίνει απαραίτητο:

1. Επικοινωνεί με τη Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης (ΜΕΕ).
2. Στη ΜΕΕ καθορίζουν ραντεβού σε Ιατρείο Δημόσιας Υγείας.
3. ΜΟΝΟ τότε μεταβαίνω σε Ιατρείο Δημόσιας Υγείας.

Και αν διαγνωστώ θετικός;

Εάν η κλινική μου κατάσταση το επιτρέπει:

- Παραμένω σε κατ' οίκον περιορισμό.
- Λαμβάνω ιατρικές οδηγίες τηλεφωνικά.

Πληροφορίες και ανακοινώσεις για τον κορωνοϊό στην ιστοσελίδα του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών

www.pio.gov.cy/coronavirus

Με μοντέλο Γερμανίας η έξοδος από το lockdown

Με συντηρητική και σταδιακή άρση των μέτρων η επιστροφή στην κανονικότητα

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

«Την πλήρη άρση των μέτρων και την επιστροφή στην κανονικότητα θα πρέπει να την ξεχάσουμε, μέχρις ότου ανακαλυφθεί το εμβόλιο», αναφέρουν στην «Κ» εμπειρογνώμονες, οι οποίοι κλήθηκαν να σχολιάσουν πώς θα διαμορφωθεί το σχέδιο εξόδου από το lockdown, ξεκαθαρίζοντας πως η άρση μέτρων πρέπει να γίνει συντηρητικά και σταδιακά. Η κυβέρνηση συζητάει ανεπίσημα με ποιο τρόπο θα γίνει η σταδιακή άρση των μέτρων, με κυβερνητικές πηγές να κλείνουν προς ένα συντηρητικό πλάνο που συγκρίνεται με αυτό της Γερμανίας.

Η πρώτη συνάντηση

Η «Κ» είχε αποκαλύψει από την προηγούμενη βδομάδα πως την τρέχουσα θα έμπαινε κάτω η συζήτηση για τη σταδιακή χαλάρωση των μέτρων και βάσει αυτού συστάθηκε την περασμένη Τετάρτη η διηγουργική που θα μελετήσει το όλο ζήτημα. Στις 22 Απριλίου θα γίνει στο Προεδρικό η πρώτη συνάντηση της διηγουργικής που συστάθηκε για συζήτηση του σχεδίου εξόδου. Θα είναι υπό την προεδρία του προέδρου της Δημοκρατίας και θα συμμετέχουν οι υπουργοί Υγείας, Οικονομικών, Εργασίας, Ενέργειας, Μεταφορών και οι υφυπουργοί Τουρισμού και Καινοτομίας. Καίριο ρόλο σε αυτό τον οδικό χάρτη θα παίξουν και οι εμπειρογνώμονες Λεόντιος Κωσταντίνου, Ζωή Πανά, Πέτρος Καραγιάννης, Ελίζαμπεθ Κωνσταντίνου και ο Κωνσταντίνος Κωνσταντίνου.

Τα κριτήρια

Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, η προοπτική σταδιακής άρσης περιοριστικών μέτρων αναμένεται να αρχίσει στις αρχές Μαΐου. Αυτό βεβαίως θα εξαρτηθεί από τα εξής κριτήρια:

- Τη μείωση της καμπύλης των κρουσμάτων.

- Την επάρκεια του συστήματος υγείας και τις αντοχές του.
 - Την αύξηση των ελέγχων –να μπορέσει να ελεγχθεί ένα μεγάλο ποσοστό του κυπριακού πληθυσμού.
- Όπως σημειώνουν έγκυρες πηγές, η χρονική περίοδος άρσης μέτρων θα εξαρτάται από τον αριθμό των κρουσμάτων. Αν αυτά αυξηθούν κατά την περίοδο χαλάρωσης κάποιων εξ αυτών, τότε η κυβέρνηση θα αυξήσει τα περιοριστικά μέτρα. Όπως σημειώνουν οι ίδιες πηγές, δεν αποκλείεται, όπως και στην περίπτωση άλλων χωρών, τα περιο-

Προτεραιότητα στην επαναδραστηριοποίηση επιχειρήσεων με σημαντική συνεισφορά στο ΑΕΠ της Κύπρου όπως η οικοδομική βιομηχανία.

ριστικά μέτρα να εξακολουθήσουν να ισχύουν για κάποιες ομάδες, όπως για παράδειγμα τις ευπαθείς ομάδες, ενώ ρόλο θα παίξει και η γεωγραφία. Αν για παράδειγμα σε συγκεκριμένες επαρχίες παρατηρηθεί μεγαλύτερος αριθμός κρουσμάτων, τότε η χαλάρωση των μέτρων δεν θα ισχύσει εκεί.

Το ερώτημα, βεβαίως, που τίθεται είναι ποιος θα είναι εκείνος ο αριθμός κρουσμάτων που θα δικαιολογεί τη χαλάρωση μέτρων. Σύμφωνα με εμπειρογνώμονες, στόχος είναι στις αρχές Μαΐου, να υπάρξουν τα ανάλογα κρούσματα που υπήρχαν στις αρχές Μαρτίου (μικροί έως και μηδενικοί αριθμοί). Ήδη η Τετάρτη θεωρήθηκε μία αρκετά αισιόδοξη μέρα σε ζήτημα αριθμού κρουσμάτων και ενισχύει την αισιοδοξία. Αυτό, ωστόσο, που ανησυχεί επιστημονικούς κύκλους είναι το ζήτημα του επαναπατρισμού και της εισαγωγής κρουσμάτων, καθώς βάσει των τελευταίων

Καυτή πατάτα θα αποτελέσει το ζήτημα των σχολείων, καθώς οι απόψεις διίστανται κατά πόσο πρέπει να ανοίξουν ή όχι.

Μετέωρο το άνοιγμα των σχολείων

Οι απόψεις κατά πόσο θα πρέπει να ανοίξουν τα σχολεία ή όχι ακόμη διίστανται. Ήδη αυξάνονται οι αντιδράσεις για το γεγονός ότι η εξ αποστάσεως διδασκαλία δεν λειτουργεί αποτελεσματικά, ενώ αντιδράσεις υπάρχουν και για το γεγονός ότι δεν έχει ξεκαθαρίσει ούτε αν θα γίνουν παγκύπριες εξετάσεις ούτε βέβαια και η ακριβής ύλη για τους τελειόφοιτους μαθητές. Στο Υπουργείο Παιδείας υπάρχει το σενάριο για άνοιγμα των σχολείων με βάρδιες, δίδοντας προτεραιότητα στους μαθητές της Γ΄ Λυκείου τα πρωινά και τα απογεύματα στις υπόλοιπες τάξεις.

Υπάρχουν και οι ανησυχίες ότι με δεδομένο ότι θα ανοίξουν κάποιες επιχειρήσεις και τα σχολεία θα μείνουν κλειστά, τότε η φύλαξη των παιδιών θα είναι ακόμη πιο δύσκολη για τους γονείς, καθώς οι παππούδες δεν θα μπορούν να τα προσέχουν, λόγω των περιοριστικών μέτρων. Αυτό που ανησυχεί βεβαίως κύκλους της κυβέρνησης είναι ότι ο έλεγχος της εξάπλωσης στο ενδεχόμενο που ανοίξουν τα σχολεία θα είναι πολύ πιο δύσκολος, όπως επίσης και το να μειωθούν δραστηριότητες μαθητές ανά τάξη. Όπως σημειώνεται υπάρχουν οι επιστημονικοί και πολιτικοί

κύκλοι που θεωρούν πως τα σχολεία θα πρέπει να παραμείνουν κλειστά και να υπάρξει άλλη διευθέτηση γύρω από το πώς θα εισαχθούν στα πανεπιστήμια οι τελειόφοιτοι φοιτητές. Όπως έχει άλλωστε αναφέρει η «Κ» και στο παρελθόν, για το μέλλον των τελειόφοιτων μαθητών γίνεται επεξεργασία τριών σεναρίων: 1) Την παράταση στη διεξαγωγή των παγκύπριων εξετάσεων τέλη Ιουνίου αρχές Ιουλίου, 2) την εισδοχή σε πανεπιστήμια βάσει του γενικού βαθμού της τρέχουσας χρονιάς και 3) τη λήψη απόφασης από το κάθε πανεπιστήμιο.

ενδείξεων, ένας σημαντικός αριθμός κρουσμάτων προήλθε από τους επαναπατρισθέντες.

Συντηρητικά

Κυβερνητικοί κύκλοι υπογραμμίζουν πως η χαλάρωση των μέτρων θα πρέπει να γίνει σταδιακά και συντηρητικά. Συντηρητικό-αυστηρό, άλλωστε, ήταν και το πλάνο των περιοριστικών μέτρων, όπως εκτιμούν οι ίδιες πηγές, το οποίο είχε σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία. Σε αυτό το πλαίσιο σημειώνουν πως η Κύπρος θα είναι καλύτερα να ακο-

λουθήσει το μοντέλο της Γερμανίας στο θέμα άρσης μέτρων, παρά με το μοντέλο της Δανίας και της Αυστρίας. Σύμφωνα με το πλάνο που παρουσίασε η Γερμανία, κάποια καταστήματα και σχολεία θα ανοίξουν στις 4 Μαΐου. Σε αυτά περιλαμβάνονται καταστήματα λιανεμπορίου που έχουν χώρο 800 τετραγωνικών μέτρων, ενώ οι Γερμανοί θα προτρέπονται να φορούν μάσκες σε ταυοστήματα, αλλά και στα μέσα μαζικής συγκοινωνίας. Σημειώνεται πως η Γερμανία κατάφερε να ελέγξει την κατάσταση καλύτερα από άλλες

ευρωπαϊκές χώρες, διενεργώντας ελέγχους και επιτρέποντας στις αρχές να εντοπίζουν και να απομονώνουν τα κρούσματα από πολύ αρχικό στάδιο. Αξίζει να σημειωθεί πως έχει τη δυνατότητα να διενεργεί 650.000 τεστ εβδομαδιαίως.

Οι έξοδοι και οι επιχειρήσεις

Στην περίπτωση της Κύπρου, στα πρώτα μέτρα θα είναι η αύξηση των εξόδων ανά μία μέρα. Δηλαδή, υπάρχει ήδη σκέψη για άνοιγμα τουλάχιστον των πάρκων και των πεζοδρομίων, καθώς αυτό που ανη-

συχεί επιστήμονες, αλλά και μέρους της κυβέρνησης, είναι και η κοινωνική ιπτική του ζητήματος. Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές υπάρχει ήδη πλάνο για επαναλειτουργία επιχειρήσεων. Πρώτιστος στόχος, όπως λέγεται, είναι να ανοίξουν πρώτα τομείς με σημαντική συνεισφορά στο ΑΕΠ της Κύπρου, όπως η οικονομική βιομηχανία, ο κλάδος διαχείρισης γης και επιχειρήσεις που έχουν μειωμένους κινδύνους εξάπλωσης του ιού.

Σε αυτό το πλαίσιο υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις εντός της κυβέρνησης. Υπάρχουν μέλη του Υπουργείου που θεωρούν ότι στην πρώτη φάση θα πρέπει να ανοίξουν καφεστιατόρια, με μειωμένο προσωπικό και πελατεία, ούτως ώστε να ισχύουν τα μέτρα προστασίας από την εξάπλωση του ιού, υπάρχουν και εκείνοι που εκτιμούν πως τα καφεστιατόρια, αλλά και μεγάλα εμπορικά κέντρα, θα πρέπει να ανοίξουν σε πολύ μεταγενέστερο στάδιο. Στόχος του Υπουργείου Οικονομικών είναι από τις αρχές Μαΐου, η κυπριακή οικονομία να μπει σε διαδικασία σταθεροποίησης και να αποφευχθούν οι τραγικές οικονομικές συνέπειες σε κλάδους, ούτως ώστε το 2021, να αρχίσει η επανεκκίνηση της οικονομίας από το 2021. Το κατά πόσο βέβαια αυτό είναι εφικτό, είναι ένα ζήτημα που επιδέχεται πολλές συζητήσεις.

ΑΡΘΡΟ / Του ΜΑΡΓΑΡΙΤΗ ΣΧΟΙΝΑ

Επιστροφή στον ευρωπαϊκό τρόπο ζωής: Από την Αχιλλεο πτέρνα στην ασπίδα του Αχιλλέα

Στη ραψωδία της «Ιλιάδας» ο Όμηρος μας χαρίζει μια μοναδική εικόνα. Μετά τον θάνατο του Πάτροκλου, ο Αχιλλέας αποφασίζει τελικά να ξαναρχίσει στη μάχη, αλλά επειδή η αρματοσιά του κάθκε με το τραγικό τέλος του αδελφικού του φίλου, η μητέρα του, η Θέτις, ζητάει από τον σιδηρουργό των θεών, τον Ήφαιστο, να του φτιάξει μια καινούργια ασπίδα. Ο Όμηρος μας χαρίζει μοναδικές λέξεις και γλαφυρές εικόνες για τη δουλειά του Ήφαιστου στη νέα ασπίδα του Αχιλλέα. Μας ανοίγει τον νου με το χέρι του θεού-τεχνίτη να απεικονίζει τη φυσιολογική ζωή σε εποχή ειρήνης, συμβολίζοντας τον κόσμο πέρα από το πεδίο της μάχης και δίνοντας το μάθημα ότι ο πόλεμος είναι μόνο μία από τις πτυχές της ζωής. Η ζωή που φαντάζει στην ασπίδα είναι γεμάτη γιορτές, χορούς και νέες συγκομιδές. Η νέα ασπίδα του Αχιλλέα μας θυμίζει ότι κάθε αναποδιά και κάθε δυσκολία θα περάσουν και ότι η ζωή έχει πολλά περισσότερα να προσφέρει. Από την πρώτη φορά που διάβασα την «Ιλιάδα», για μένα η ασπίδα του Αχιλλέα ήταν και είναι συνώνυμο ελπίδας, ομορφιάς, νέας ζωής, νέου ξεκινήματος μετά

τη δυσκολία. Στις τωρινές συνθήκες της πανδημίας ίσως συμβολίζει τον μοναδικό και πολύτιμο ευρωπαϊκό τρόπο ζωής μας που πρέπει όχι μόνο να αποκατασταθεί αλλά και να ξαναχτιστεί ισχυρότερος, όσο ποτέ άλλοτε.

Τις πέντε τελευταίες εβδομάδες, η Ευρώπη έδειξε την ανθεκτικότητά της, την ικανότητά της και την αποφασιστικότητά της να πάρει δύσκολες αποφάσεις ώστε να δοθεί μια συλλογική απάντηση στην πανδημία του κορωνοϊού. Πρόκειται για μια πρωτοφανή κατάσταση που βρίσκεται τώρα σε πλήρη εξέλιξη. Ελήφθησαν έκτακτα και άνευ προηγουμένου μέτρα – τόσο στην οικονομία όσο και στην κοινωνία. Πρωτόγνωρα περιοριστικά μέτρα κοινωνικής απομόνωσης που συμβάλλουν στην επιβράδυνση της εξάπλωσης του ιού, δίνοντας συγχρόνως στα συστήματα υγείας μας τη δυνατότητα να ανταποκριθούν. Ωστόσο, τα μέτρα αυτά έχουν σημαντικό κόστος και επιπτώσεις στις οικονομίες μας, στη λειτουργία της ενιαίας αγοράς, στις βασικές ελευθερίες και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ο περιορισμός των πολιτικών ελευθεριών και της οικονομικής ανάπτυξης δεν είναι δυνατόν να αποτελέσει τον νέο κα-

νόνα, καθώς θα υπονόμευε βαθιά το μέλλον για γενιές Ευρωπαίων.

Εάν η Αχιλλεο πτέρνα της Ευρώπης είναι η έλλειψη αλληλεγγύης και ο κατακερματισμός, τότε η ασπίδα του Αχιλλέα –και των Ευρωπαίων– είναι η ανεξάντλητη ανθεκτικότητά μας. Τώρα είναι η ώρα του Ήφαιστου. Είναι η ώρα να αρχίσουμε να βλέπουμε το «μετά». Οι στρατηγικές μας για την άρση των περιοριστικών μέτρων πρέπει να είναι συντονισμένες. Ο ιός δεν γνωρίζει σύνορα και ασυντόνιστα ή μονομερή μέτρα θα είναι εντελώς αναποτελεσματικά. Είμαστε όλοι συνδιοκίτες ενός κοινού αγαθού που λέγεται Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Ευρώπη γίνεται ισχυρότερη, όταν δρούμε όλοι μαζί. Ενδεχόμενη έλλειψη αλληλεγγύης θα μετατραπεί για πάντα σε Αχιλλεο πτέρνα μας.

Διαφορές ανάμεσα στα κράτη μέλη είναι λογικό να υπάρχουν και για τον χρόνο αντιδράσης και για τις εθνικές ιδιαιτερότητες. Χρειαζόμαστε, όμως, τώρα ένα κοινό πλαίσιο λειτουργίας που θα διασφαλίζει έναν κοινό ορίζοντα εξόδου από την πανδημία. Γι' αυτό τον λόγο η Επιτροπή παρουσίασε αυτή τη βδομάδα έναν οδικό χάρτη πορείας εξόδου προς την άρση των

μέτρων περιορισμού του COVID-19. Ο οδικός χάρτης προσφέρει στα κράτη μέλη αντικειμενικά κριτήρια και συστάσεις για τον τρόπο με τον οποίο μπορούμε να επανέλθουμε στην κανονικότητα της καθημερινότητάς μας, προχωρώντας ταυτόχρονα και στην επανεκκίνηση της οικονομίας. Έχοντας υπόψη τα όσα ακόμη δεν γνωρίζουμε για τον ιό, είναι σαφές ότι πρέπει να βρισκόμαστε σε ετοιμότητα ώστε να αναθεωρήσουμε την προσέγγισή μας ανά πάσα στιγμή και ανάλογα με τις εξελίξεις. Ο περιορισμός της εξάπλωσης της απειλής θα είναι μια μάχη που ίσως χρειαστεί να δώσουμε πολλές φορές.

Ο κοινός μας, όμως, χάρτης πορείας πρέπει να έχει και ως κοινό παρονομαστή την ενίσχυση της αλληλεγγύης. Για να κερδίσουμε αυτή τη μάχη, θα χρειαστούν περισσότερα και πιο συστηματικά τεστ δοκιμών, βελτίωση των πρωτοκόλλων θεραπείας και, τελικά η εφεύρεση του εμβολίου που θα μας προστατεύσει οριστικά από το κακό. Το εμβόλιο θα πρέπει να είναι ευρέως προσβάσιμο και προσιτό τόσο στην Ευρώπη όσο και σε ολόκληρο τον κόσμο.

Στο μέλλον, η ανθεκτικότητα των συστημάτων μας θα είναι το

βασικό ζητούμενο. Πρέπει να διδαχτούμε από όσα μας έμαθε η πανδημία. Πρώτα στον τομέα της υγείας όπου οι πολίτες ζητούν πολλά από μια Ευρώπη που είναι αρμόδια για λίγα. Αλλά και μέσω της χρήσης των οικονομικών και βιομηχανικών μας στρατηγικών, της εκπαίδευσης, της απασχόλησης και της ασφάλειας. Από το να παράγουμε ξανά μάσκες και αναπνευστήρες μέχρι να κάνουμε τις ψηφιακές δεξιότητες κτήμα όλων όχι μόνο των ειδικών. Από το να βρούμε πόρους για την οικονομική επανεκκίνηση χωρίς να χρειαστεί πρώτα να μαλώνουμε δημόσια πριν συμφωνήσουμε.

Η κρίση έχει επίσης παγκόσμια διάσταση: θα πτηθεί μόνο μέσα από τον διεθνή συντονισμό και τη διεθνή συνεργασία. Η Ε.Ε., ως ο μεγαλύτερος δωρητής ανθρωπιστικών και αναπτυξιακής βοήθειας στον κόσμο και ηγετική οικονομική δύναμη, θα είναι στην πρώτη γραμμή και αυτής της προσπάθειας. Την ώρα που άλλοι υποχωρούν, η Ευρώπη αναλαμβάνει τις διεθνείς υποχρεώσεις ως δύναμη ευθύνης Η Πρόεδρος von der Leyen μού ανέθεσε να διοργανώσω ένα διαδικτυακό συνέδριο δωρητών στις 4 Μαΐου, ώστε να βρεθούν οι ανα-

γκαίοι πόροι και να επιταχυνθούν οι διαδικασίες για τη διάγνωση, τη θεραπεία και την κυκλοφορία του μελλοντικού εμβολίου.

Τις τελευταίες εβδομάδες έχω διαβάσει και έχω ακούσει πολλές κριτικές για τη συλλογική ευρωπαϊκή απάντηση στην πανδημία. Ορισμένες ίσως είναι δίκαιες αλλά πολλές είναι σίγουρα υπερβολικές. Το μόνο που θα ήθελα να ζητήσω είναι να μην κρίνουμε την Ένωσή μας από το πόσες φορές έχει κλονιστεί, αλλά από το πόσες φορές έχει επιστρέψει ισχυρότερη. Αυτή την πρόκληση μπορούμε να την αντιμετωπίσουμε μόνο ενώνοντας τις κοινωνίες και τις δημοκρατίες μας, και όχι σπέρνοντας τη διχόνοια.

Τώρα πρέπει να επικεντρωθούμε στην ανοικοδόμηση της Ευρώπης, μετά την πανδημία, θέτοντας τα θεμέλια για ένα νέο αύριο. Μετά τα γεγονότα της φετινής χρονιάς θα έχουμε αλλάξει για πάντα. Και αυτό θα πρέπει να γίνει προς το καλύτερο. Όπως θα το ήθελε και ο Όμηρος. Από την Αχιλλεο πτέρνα της Ευρώπης, στην ευρωπαϊκή ασπίδα του Αχιλλέα.

Ο κ. Μαργαρίτης Σχοινάς είναι αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Σπάμε την αλυσίδα μετάδοσης του κορωνοϊού. Μένουμε σπίτι.

Απαγορεύεται η όποια μετακίνηση προσώπων **από τις 9:00 μ.μ. μέχρι τις 6:00 π.μ.,** πλην όσων κατέχουν τη Βεβαίωση κυκλοφορίας εργαζομένου (Έντυπο Α) και νοουμένου ότι αυτό τους επιτρέπει να κινηθούν μέσα σε αυτό το διάστημα.

Για τις αναγκαίες μας μετακινήσεις χρειάζομαστε **αποδεικτικό ταυτοποίησης*** και:

► **ΑΠΟ/ΠΡΟΣ ΔΟΥΛΕΙΑ:**

Χρειάζομαστε τη **Βεβαίωση κυκλοφορίας εργαζομένου** υπογεγραμμένη από τον εργοδότη (**Έντυπο Α**)

► **ΚΑΤ' ΕΞΑΙΡΕΣΗ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΗ:**

- Για άτομα **κάτω** των 65 ετών:

Αποστολή SMS χωρίς χρέωση στον αριθμό **8998** με τη σωστή δομή. Αναμένουμε απάντηση πριν βγούμε.

- Για άτομα **άνω** των 65 ετών:

Αποστολή SMS χωρίς χρέωση στον αριθμό **8998** με τη σωστή δομή. Αναμένουμε απάντηση πριν βγούμε.

ή

Δήλωση κατ' εξαίρεση μετακίνησης πολιτών (Έντυπο Β)

ή

Υπεύθυνη δήλωση πολιτών, όπου αναγράφεται:

- ονοματεπώνυμο
- ημερομηνία γέννησης
- αποδεικτικό ταυτοποίησης (π.χ. αρ. ταυτότητας)
- διεύθυνση κατοικίας
- ώρα μετακίνησης
- σκοπός μετακίνησης (που εμπίπτει στις κατηγορίες που εξαιρούνται)
- υπογραφή και ημερομηνία

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ:

Η χρήση της κατ' εξαίρεση μετακίνησης περιορίζεται σε **μία μόνο φορά την ημέρα** ανά άτομο, με **εξασφάλιση άδειας**, ανεξαρτήτως τρόπου εξασφάλισης της άδειας.

Εξαιρούνται τα εξής: μετάβαση σε **φαρμακείο** ή για **αιμοδοσία** ή **επίσκεψη σε γιατρό** ή διακίνηση για **παροχή βοήθειας** σε άτομα που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν ή που οφείλουν να αυτοπροστατευθούν ή βρίσκονται σε αυτοπεριορισμό ή/και σε χώρους υποχρεωτικού περιορισμού, η **μεταφορά οπλίτη** από/προς το στρατόπεδο και οι μετακινήσεις για τις **ανάγκες κατοικίδιου ζώου**, καθώς και η μετάβαση για **εξειδικευμένες θεραπείες** για άτομα με **αναπηρία** ή πρόσωπα με **χρόνιες παθήσεις** ή διακίνηση ατόμων με αναπηρία και ατόμων που εμπίπτουν στο **φάσμα του αυτισμού** (για τις τρεις τελευταίες περιπτώσεις, όπου είναι αναγκαίο, **συμπεριλαμβάνεται και ο συνοδός τους**).

Βρείτε τα έντυπα και επικαιροποιημένες πληροφορίες στην ιστοσελίδα:

www.pio.gov.cy/coronavirus

SMS στο 8998 χωρίς χρέωση ως εξής:

Χ κενό **αρ.** αποδεικτικού ταυτοποίησης* κενό **ταχ.** κώδικας οικίας

όπου **Χ** να αναγράφεται ο αριθμός (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8) που αντιστοιχεί στον λόγο μετακίνησης κάθε πολίτη όπως περιγράφεται:

1. Μετάβαση σε **φαρμακείο** ή για **αιμοδοσία** ή επίσκεψη σε **γιατρό**
2. Μετάβαση σε κατάσταση για **αγορά** ή **προμήθεια αγαθών/υπηρεσιών πρώτης ανάγκης**
3. Μετάβαση σε **τράπεζα**, στο μέτρο που δεν είναι δυνατή η ηλεκτρονική συναλλαγή
4. Απόλυτα αναγκαίες επισκέψεις σε **κρατικές υπηρεσίες** ή υπηρεσίες του ευρύτερου δημόσιου τομέα και της τοπικής αυτοδιοίκησης
5. Διακίνηση για **παροχή βοήθειας σε άτομα που αδυνατούν να αυτοεξυπηρετηθούν** ή που οφείλουν να αυτοπροστατευθούν ή **βρίσκονται σε αυτοπεριορισμό** ή/και σε χώρους υποχρεωτικού περιορισμού (καραντίνα)
6. Μετακίνηση για **σωματική άσκηση** ή για τις **ανάγκες κατοικίδιου ζώου**, εφόσον δεν υπερβαίνουν τα δύο άτομα και περιορίζονται σε περιοχές γειτνιάζουσες με την κατοικία τους
7. Μετάβαση σε **τελετή** (π.χ. κηδεία, γάμος, βάφτιση) από συγγενείς α' και β' βαθμού έως και 10 άτομα
8. Οποιοσδήποτε **άλλος σκοπός μετακίνησης** που μπορεί να δικαιολογηθεί με βάση τα μέτρα απαγόρευσης της κυκλοφορίας (Σε αυτή την περίπτωση, πέραν του αριθμού, θα πρέπει να αναγράφεται στο SMS ο συγκεκριμένος λόγος).

*** Αποδεικτικό ταυτοποίησης για:**

- **Κύπριους πολίτες:** ο αριθμός της κυπριακής ταυτότητας
- **Ευρωπαίους πολίτες και υπηκόους τρίτων χωρών:** το Alien Registration Number (ARC) που αναγράφεται στη βεβαίωση εγγραφής/ άδεια διαμονής
- Ευρωπαίους πολίτες και υπηκόους τρίτων χωρών που **δεν έχουν ARC:** αριθμός άλλου αποδεκτού αποδεικτικού ταυτοποίησης (ξένο διαβατήριο/ ξένη ταυτότητα/ διπλωματικό διαβατήριο).

ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Να απευθύνονται **μόνο** όσοι αδυνατούν να εξυπηρετηθούν μέσω μηνύματος SMS στο 8998, και **μόνο** όταν:

- χρησιμοποιούν αριθμό τηλεφώνου **ξένου παροχέα** (το 8998 υποστηρίζει λήψη μηνυμάτων μόνο κυπριακών παροχέων)
- **αντιμετωπίζουν πρόβλημα** κατά την εξασφάλιση έγκρισης μηνύματος SMS.

Ωράριο λειτουργίας:

6:00 π.μ. - 9:00 μ.μ.

Γλώσσες εξυπηρέτησης:

ελληνικά και αγγλικά

Τηλ. επικοινωνίας:

- ξένοι αριθμοί: **+357 22 263030**
- κυπριακοί αριθμοί: **80012012**

Το τηλ. κέντρο δέχεται **κλήσεις μόνο από κινητό τηλέφωνο** και λειτουργεί μέσω αυτοματοποιημένου συστήματος IVR (Interactive Voice Response).

Μετά την κλήση θα λαμβάνεται **σχετική απάντηση** μέσω μηνύματος SMS στο κινητό.

Οι πολίτες φέρουν **προσωπική ευθύνη για την ορθότητα των στοιχείων** που δηλώνουν στο τηλεφωνικό κέντρο και υπέχουν **ευθύνη για ψευδή δήλωση**.

Τα παρόντα ισχύουν σύμφωνα με το περί Λοιμοκαθάρσεως (Καθορισμός Μέτρων για Παρεμπόδιση της Εξάπλωσης του Κορωνοϊού COVID-19) Διάταγμα (Αρ. 14) του 2020, ημερομηνίας 8 Απριλίου 2020, επιπρόσθετα στα προηγούμενα Διατάγματα.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΘΑ ΤΑ ΚΑΤΑΦΕΡΟΥΜΕ

Η αλήθεια για την αξιοπιστία των εξετάσεων

Υπό αμφισβήτηση τίθενται τα τεστ αντισωμάτων και ο τρόπος δειγματοληψίας

Του **ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ**

Υπό αμφισβήτηση έχουν τεθεί τις τελευταίες μέρες οι εξετάσεις που διενεργούνται για τον εντοπισμό επιβεβαιωμένων περιστατικών της νόσου COVID-19 στην Κύπρο. Στο επίκεντρο της κριτικής και του προβληματισμού, ακόμα και από επαγγελματίες υγείας, έχει τεθεί η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων τα οποία εξάγονται από τις εξετάσεις. Πρόσφατα, μάλιστα, ο γενετιστής Σταύρος Μαλάς, σε δηλώσεις του, τοποθετήθηκε κατά και της διενέργειας εξετάσεων για εντοπισμό αντισωμάτων, καλώντας παράλληλα το Υπουργείο Υγείας να προβεί σε ποιοτικό έλεγχο επί των διαγνωστικών εξετάσεων που διενεργούν τα εργαστήρια, ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη δυνατή αξιοπιστία των αποτελεσμάτων. Ωστόσο, ο κ. Μαλάς δεν παρέλειψε να τονίσει ότι οι εξετάσεις που διενεργούνται στην Κύπρο είναι οι ίδιες με αυτές σε άλλες χώρες και είναι οι πλέον αξιόπιστες. Κληθείς από την «Κ» να εξηγήσει τι ακριβώς συμβαίνει με τη δειγματοληψία, ο καθηγητής Μικροβιολογίας/Μοριακής Ιολογίας του Πανεπιστημίου Λευκωσίας, δρ Πέτρος Καραγιάννης, τόνισε ότι οι προϋποθέσεις για την αξιοπιστία των διαγνωστικών τεστ είναι δύο: η σωστή μέθοδος και η εμπειρία.

Τις τελευταίες ημέρες, οι εξετάσεις για τον εντοπισμό κρουσμάτων της νόσου COVID-19 έτυχαν αμφισβήτησης, εξαιτίας και του γεγονότος ότι ο διευθυντής του Γενικού Νοσοκομείου Πάφου βρέθηκε θετικός στον κορωνοϊό, μερικές μέρες μετά την πρώτη του εξέταση η οποία ήταν αρνητική. Με αναρ-

τήσεις τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μέλη του νοσηλευτικού προσωπικού του νοσοκομείου, εξέφρασαν τη δυσπιστία τους ως προς την ακρίβεια των αποτελεσμάτων των εξετάσεων. Παράλληλα, εκφράστηκαν διαδίκτυα κι άλλοι προβληματισμοί για τον τρόπο λήψης δειγμάτων για εντοπισμό θετικών κρουσμάτων, συγκεκριμένα για το ρινικό και το ρινοφαρυγγικό επίχρισμα. Απορίες έχουν εκφράσει και ιατροί που παρέπεμψαν ασθενείς τους για εξετάσεις COVID-19, ως προς το κατά πόσον οι δειγματοληψίες διενεργούνται από σωστά εκπαιδευμένα άτομα και αν αυτά τα άτομα ή τα εργαστήρια υποκινούνται σε κάποιου είδους έλεγχο.

Κληθείς από την «Κ» να σχολιάσει τους πιο πάνω προβληματισμούς, ο δρ Πέτρος Καραγιάννης είπε ότι στην Κύπρο η εξέταση COVID-19 πραγματοποιείται και με τους δύο τρόπους: με τη δειγματοληψία ρινικού επιχρίσματος και ρινοφαρυγγικού επιχρίσματος. Η ακρίβεια των αποτελεσμάτων της εξέτασης, ωστόσο, μέσω του ρινικού επιχρίσματος (μύτη), προϋποθέτει και την ύπαρξη εκκρίσεων, κατά τη δειγματοληψία, εξήγησε ο δρ Καραγιάννης. Στον ρινοφάρυγγα (από το στόμα), πρόσθεσε, ούτως ή άλλως υπάρχει υγρό, όπως είναι το σάλιο, το οποίο είναι επιστρωμένο πάνω στον βλεννογόνο, οπότε όταν ο λήπτης του δείγματος μπορεί ευκολότερα να λάβει δείγμα, καθώς το βαμβάκι στην άκρη του στυλεού θα βραχεί πολύ πιο εύκολα, όταν θα έρθει σε επαφή με τον ιστό. Ως εκ τούτου, το δείγμα θα είναι πιο πλούσιο εξήγησε ο δρ Καραγιάννης. Στην Κύπρο εφαρμόζονται και οι δύο μέθοδοι δειγματοληψίας,

Στην Κύπρο εφαρμόζονται και οι δύο μέθοδοι δειγματοληψίας, ανέφερε ο καθηγητής Πέτρος Καραγιάννης, επισημαίνοντας ότι αυτός που λαμβάνει το δείγμα πρέπει να διαθέτει εμπειρία σε τέτοιου είδους εξετάσεις.

Η μέθοδος PCR η οποία χρησιμοποιείται για τις εξετάσεις στην Κύπρο και διεθνώς, ανέφερε ο Δρ Καραγιάννης, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη γι' αυτό υπάρχει ο κίνδυνος εξαγωγής ψευδώς θετικών ή ψευδώς αρνητικών αποτελεσμάτων.

ανέφερε ο καθηγητής, αλλά επεσήμανε ότι αυτός που λαμβάνει το δείγμα πρέπει να διαθέτει εμπειρία σε τέτοιου είδους δειγματοληψίες. Στην περίπτωση της λήψης ρινικού επιχρίσματος, εξήγησε, δεν είναι αρκετό το να βάλει στην μύτη τον στυλεό και να τον βγάλει. Πρέπει να είναι βέβαιος ότι έχει λάβει αρκετή ποσότητα δείγματος, τρίβοντας το βαμβάκι του στυλεού στα τοιχώματα της μύτης. Για να είναι πιο αποτελεσματική η δειγματοληψία, πρόσθεσε ο δρ Καραγιάννης, ο στυλεός πρέπει να φτάνει μέχρι και μία ίντσα προς τα πάνω. Από

τα ρουθούνια, εξήγησε, δεν ενδείκνυται η δειγματοληψία, αφού το δέρμα έχει την ίδια σύσταση με το εξωτερικό μέρος, άρα δεν είναι επιθηλιακά τα κύτταρα. Τέλος, ανέφερε ότι η πιο ορθή μέθοδος δειγματοληψίας είναι με το ρινοφαρυγγικό επίχρισμα, προς την περιοχή του λαιμού όπου βρίσκονται οι αμυγδαλές.

Οι κίνδυνοι

Ο δρ Καραγιάννης εξήγησε και τους κινδύνους τους οποίους ενέχει η μέθοδος PCR, που εφαρμόζεται τόσο για τη ρινική δειγματοληψία, όσο και για την ρινοφαρυγγική. Πρόκειται για μια πολύ ευαίσθητη μέθοδο, ανέφερε, γι' αυτό υπάρχει ο κίνδυνος εξαγωγής ψευδώς θετικών ή ψευδώς αρνητικών αποτελεσμάτων. Το ενδεχόμενο να εξαχθούν αποτελέσματα ψευδώς θετικά προκύπτει ξανά από τον βαθμό εμπειρίας που διαθέτει ο άνθρωπος ο οποίος διενεργεί την εξέταση, αλλά και από το πόσο προσεκτικός είναι.

Το περιθώριο λανθασμένου αποτελέσματος υπάρχει και είναι κάτι που δεν μπορεί εύκολα να αποφευχθεί, εξήγησε ο δρ Καραγιάννης. Αυτό συμβαίνει και με διαγνωστικές

εξετάσεις για εντοπισμό άλλων ιών, αφού αν είναι χαμηλό το ικό φορτίο ενός ασθενούς, μπορεί το αποτέλεσμα της εξέτασης να είναι λανθασμένα αρνητικό. Επίσης, το λάθος ενδέχεται να προκύψει και σε περίπτωση που ο ασθενής διανύει τα πρώτα στάδια της επώας του ιού. Αν αυτό είναι που συμβαίνει, τόνισε ο δρ Καραγιάννης, δεν τίθεται θέμα κακής διαχείρισης του δείγματος από εκείνον που διενεργεί την εξέταση, ούτε κακής ποιότητας του τεστ. Εν πάση περιπτώσει, δήλωσε ο Δρ Καραγιάννης, ο πιο ορθός τρόπος δειγματοληψίας ως προς την εξαγωγή ακριβούς αποτελέσματος, είναι αυτή να γίνεται από το στόμα, δηλαδή, η ρινοφαρυγγική. Τεστ αντισωμάτων

Τα τεστ αντισωμάτων

Κληθείς να σχολιάσει και το αίτημα του Σταύρου Μαλά για απαγόρευση των τεστ αντισωμάτων, ο δρ Πέτρος Καραγιάννης εξήγησε ότι δεν είναι πολύ ευαίσθητα. Η ευαισθησία τους ανέρχεται γύρω στο 60%, με αποτέλεσμα να χάνεται το 40% των θετικών σε αντισώματα ασθενών. Αν και υποστηρίζεται ότι είναι κατάλληλα και εξάγονται ακρι-

βή αποτελέσματα από τη διενέργειά τους, ο δρ Καραγιάννης εξήγησε ότι καθυστερούν να θετικοποιηθούν, για χρονικό διάστημα μερικών ημερών μετά την εκδήλωση συμπτωμάτων από τον ασθενή. Αυτή τη στιγμή δεν προσφέρονται για διαγνωστικούς σκοπούς τα τεστ αντισωμάτων, τόνισε, αλλά θα πρέπει να χρησιμοποιούνται μετά την ύφεση της πανδημίας, για να διαπιστωθεί ποιοι νόσπον και οι οργανισμός τους παρήγαγε αντισώματα.

Τα τεστ αντισωμάτων βγήκαν στην αγορά σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, για να υποβοηθήσουν την διάγνωση, χωρίς να υποβληθούν σε συγκεκριμένες δοκιμές. Όπως εξήγησε ο δρ Καραγιάννης, τα τεστ αντισωμάτων μπορούν να τρέξουν σε επιβεβαιωμένους -μέσω της μεθόδου PCR- ασθενείς, από τους οποίους γίνεται αιμοληψία ανά τακτά χρονικά διαστήματα, κατά την νόσησή τους, για να διαπιστωθεί πότε εμφανίζονται τα αντισώματα, για πόσο καιρό διατηρούνται στον οργανισμό και πότε εξαφανίζονται, αν αυτό συμβαίνει. Αυτές οι μελέτες δεν έχουν γίνει, οπότε έχουμε πολύ δρόμο να διαλύσουμε, για να μάθουμε κάποια συγκεκριμένα πράγματα, τόνισε.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΣΤΕΛΛΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ**

Πρωτοβουλία αλληλεγγύης της Ε.Ε. για την υγεία

Η πανδημία του κορωνοϊού (COVID19) είναι μια κρίση στη δημόσια υγεία χωρίς προηγούμενο. Παρόλο τον συγκλονισμό και τη θλίψη που μας προκαλούν οι αριθμοί των κρουσμάτων και των συμπολιτών μας που έχασαν τη μάχη με τον ιό, η κρίση αυτή, ταυτόχρονα, προκάλεσε και μια τεράστια κινητοποίηση. Μια πανευρωπαϊκή όσο και παγκόσμια προσπάθεια αναχαίτησης της ραγδαίας εξάπλωσης του κορωνοϊού.

Ο ιός κτύπησε την πόρτα της μεγάλης μας ευρωπαϊκής οικογένειας ιδιαίτερα επιθετικά. Αυτό όμως δεν μας πτόησε. Αντιθέτως, άρχισε η άμεση εφαρμογή διαφόρων μέτρων, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προς αντιμετώπισή του. Ήρθαμε αντιμέτωποι με πρωτόγνωρες καταστάσεις, που κάποιες στιγμές θύμιζαν σενάρια επιστημονικής φαντασίας. Ήταν, όμως, η οδυνηρή πραγματικότητα. Η δική μας πραγματικότητα. Που, όμως, δεν άφηνε κανένα απολύτως περι-

θώριο μεψιμοιρίας. Μόνο αποφασιστικότητα για άμεση δράση με το άπαν των δυνάμεών μας.

Γιατί είχε να κάνει με την υγεία των συμπολιτών μας. Με την ίδια τους την ζωή. Η μάχη πολλές φορές άνοιξε. Αυτό όμως μας συσπειρώνει και μας πεισμώνει ακόμη περισσότερο. Μας οδηγεί σε μια δυναμικά πολυεπίπεδη και αδιάλειπτη προσπάθεια και σειρά ενεργειών με αποκλειστικό στόχο την παροχή βοήθειας προς όλα τα κράτη μέλη αναλόγως των αναγκών τους, επί του εδάφους. Ενδεικτικά θα ήθελα να αναφέρω πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συστήνει άμεσα συμβουλευτική ομάδα για τη νόσο COVID-19, από ειδικούς επιδημιολόγους και ιολόγους. Προκηρύξαμε δε, τέσσερις διαφορετικές προσκλήσεις υποβολής προσφορών για ιατρικό εξοπλισμό και προμήθειες για να βοηθήσουμε τα συστήματα υγείας των κρατών μελών. Δρομολογήσαμε την πρωτοβουλία αλληλεγγύης της Ε.Ε. για την υγεία, για την απειθείας

Ηδη επεξεργαζόμαστε την επόμενη μέρα. Μέσα από την επίτευξη μιας ακόμη μεγαλύτερης θωράκισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

στήριξη των συστημάτων υγείας των κρατών μελών της Ε.Ε. με στόχο τη διάθεση περί των τριών δισεκατομμυρίων ευρώ. Δημιουργήσαμε άμεσα τις «πράσινες λωρίδες» προτεραιότητας για τις βασικές εμπορευματικές μεταφορές ιατροφαρμακευτικού και άλλου αναγκαίου υλικού, διασφαλίζοντας την απρόσκοπτη διασυναριακή τους διέλευση.

Προχωρήσαμε επίσης στην έγκριση δανείου ύψους 80 εκατομμυρίων ευρώ προς τη γερμανική εταιρεία Cure Vac για την έρευνα για το εμβόλιο. Ταυτόχρονα εγκρί-

ναμε ποσό 47,5 εκατομμυρίων ευρώ για την χρηματοδότηση 17 ερευνητικών προγραμμάτων με την συμμετοχή 136 επιστημονικών ομάδων, για την ανάπτυξη νέων διαγνωστικών τεστ, φαρμάκων και εμβολίων και διαθέσαμε, πλέον των 200 εκατομμυρίων ευρώ, για την έρευνα στον τομέα της επιδημιολογίας. Προχωρήσαμε στη δημιουργία στρατηγικών αποθεμάτων μέσω του rescEU, για όλα τα κράτη μέλη, παρέχοντας αρχικά ποσό 80 εκατομμυρίων ευρώ προς αυτή την κατεύθυνση. Έχουμε παρέμβει προς τρίτες χώρες ώστε να ανατελούν την απαγόρευση εξαγωγών φαρμάκων. Και παρόλο που ακόμη διανύουμε αυτή την κρίση, σε συνεργασία με τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ετοιμάσαμε και προτείναμε τον ευρωπαϊκό οδικό χάρτη για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων αντιμετώπισης του κορωνοϊού. Ήδη επεξεργαζόμαστε την επόμενη μέρα. Μέσα από την επίτευξη μιας ακόμη με-

γαλύτερης θωράκισης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η πανδημία αυτή είναι πρωτοφανής. Όπως είναι και τα μέτρα που έχουμε λάβει. Κάναμε κάτι που μέχρι χθες θα φαινόταν αδιανόητο. Μείναμε όλοι στο σπίτι. Για να σπάσουμε την αλυσίδα της μετάδοσης. Για να επιβραδύνουμε την εξέλιξη της νόσου. Για να σώσουμε ζωές. Συνολικά, 126.761 οι άνθρωποι που έχουν χάσει τη ζωή τους, δύο εκατομμύρια τα κρούσματα σε ολόκληρο τον πλανήτη, μέχρι τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές.

Μέσα στην κρίση της πανδημίας, είδαμε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης να βοηθούν η μία την άλλη, να παρέχουν βοήθεια σε χώρες σε χειρότερη κατάσταση από αυτές: δωρεές εξοπλισμού ατομικής προστασίας, διασυνοριακή περίθαλψη ασθενών και επαναπατρισμός πολιτών, φιλοξενία ασυνόδευτων παιδιών μεταναστών, αποστολή ιατρικού, παραϊατρικού προσωπικού και άλλου επιστημονικού προσωπικού

σε ιδιαίτερα πληγείσες περιοχές ευρωπαϊκών χωρών. Αυτά είναι μόνο ορισμένα από τα παραδείγματα. Αυτή είναι η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη στην πράξη. Με τέτοια παραδείγματα είναι που πρέπει να πορευτούμε και στο άμεσό μας μέλλον. Κι όταν θα έρθει η στιγμή να λάβουμε αποφάσεις για το πώς θα πορευτούμε στην επόμενη μέρα της δημόσιας υγείας, στο κοινό ευρωπαϊκό μας μέλλον στα παραδείγματα αυτά θα πρέπει να ανατρέξουμε και να κτίσουμε. Όπως όμως και στην ευευθυνότητα και τον αλtruισμό που επέδειξαν τόσο το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό σε εξαιρετικά δραματικές συνθήκες, αλλά και οι απλοί πολίτες. Γιατί αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάμε είναι πως το πιο σημαντικό για την επόμενη μέρα είναι όταν θα μετρηθούμε να μην λείπει κανείς.

Η κ. Στέλλα Κυριακίδου είναι Ευρωπαία Επίτροπος για την Υγεία και την Ασφάλεια Τροφίμων.

MC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Ο ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Πάμε σε νέα τάξη πραγμάτων μετά την πανδημία

Θα γίνει σταδιακά, ελεγχόμενα και όχι μαζικά ο επαναπατρισμός των Κύπριων φοιτητών, λέει ο υπουργός Εξωτερικών

Συνέντευξη στη
MARINA ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Θα γίνει ελεγχόμενα και όχι μαζικά ο επαναπατρισμός των φοιτητών, λέει ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης, σημειώνοντας πως ούτε ευνοιοκρατία υπήρξε, αλλά ούτε και προτεραιότητα σε παιδιά αξιωματούχων στις περιβόητες τελευταίες πτήσεις. Απαντά και στη φημολογία που ήθελε να υπάρχει διάσταση απόψεων μεταξύ του ιδίου και του προέδρου της Δημοκρατίας για το θέμα. Απορρίπτει πάντως ότι υπήρξαν οικονομικά συμφέροντα που πίεζαν ώστε να μη ληφθούν εγκαίρως μέτρα από το Ηνωμένο Βασίλειο, καθώς, όπως λέει, σε τέτοια κρίση δεν υπάρχουν περιθώρια πολιτικών και οικονομικών σκοπιμοτήτων. Μιλάει για τον ρόλο της Ε.Ε., εκφράζοντας την άποψη πως κάποια κράτη μέλη επέλεξαν μοναχικό δρόμο και δεν φάνηκε εμπράκτως η λεγόμενη αλληλεγγύη, παραθέτοντας παράδειγμα κράτους μέλους που δεν επέτρεπε την εξαγωγή ιατρικού εξοπλισμού που είχε αγοραστεί, αποπληρωθεί και ήταν στο αεροδρόμιο για εξαγωγή. Εκτιμά, πως μετά την πανδημία θα αλλάξουν πολλά, με την εξωτερική πολιτική κρατών, να τυγχάνουν ανασχεδιασμού.

—Η κυβέρνηση ελέγχεται, γιατί ενώ έκλεινε κάποια από τα οδοφράγματα, δεν έκανε τους απαραίτητους ελέγχους στα αεροδρόμια.

—Η Κύπρος ήταν από τις πρώτες χώρες που αποφάσισαν να εφαρμόσουν αυστηρούς ελέγχους στα αεροδρόμια και το γνωρίζω και από πρώτο χέρι ένεκα των συχνών ταξιδιών λόγω της ιδιότητάς μου. Σας προτρέπω μάλιστα να συγκρίνετε τα μέτρα και τις αποφάσεις που λήφθηκαν στην Κύπρο σε σχέση με μέτρα που είχαν λάβει άλλες χώρες. Κινηθήκαμε πολύ έγκαιρα, χωρίς χάσιμο χρόνου. Γι' αυτό και ο κόσμος αντιλήφθηκε τη σοβαρότητα του ζητήματος από νωρίς και όπως προκύπτει και από αριθμό δημοσκοπήσεων που είδαν το φως της δημοσιότητας, η συντριπτική πλειοψηφία συμφωνεί με τα μέτρα που λήφθηκαν. Επειδή κανάτε και αναφορά στα οδοφράγματα, πρέπει να είναι σε όλους σαφές ότι όποιες αποφάσεις λήφθηκαν ήταν ξεκάθαρα μέσα στο πλαίσιο αντιμετώπισης της πανδημίας. Είναι μάταιο να αναζητούμε πολιτικές σκοπιμότητες.

—Θεωρείτε πως δεν λάβατε εγκαίρως μέτρα για όσους ταξίδευαν προς και από το Ηνωμένο Βασίλειο, με αποτέλεσμα τα πρώτα κρούσματα να έρχονται από εκείνες τις πτήσεις; Η κυβέρνηση δέχτηκε όντως πιέσεις από οικονομικά συμφέροντα και άργησε να αλλάξει κατηγορία;

—Εκτιμώ ότι τα μέτρα λήφθηκαν ορθά και στην ώρα τους. Όπως

προανέφερα, η κρισιμότητα της κατάστασης δεν αφήνει περιθώρια για αποφάσεις στη βάση πολιτικών ή/και οικονομικών σκοπιμοτήτων. Μιλάμε για πανδημία που απειλεί ζωές, θεωρείτε ότι μπορεί κάποιος σε αυτές τις συνθήκες να παίζει για να ικανοποιήσει πολιτικά παιχνίδια; Και αν υπάρχει κάποιος που το κάνει, κάνει λάθος. Προέχει η δημόσια υγεία και η ασφάλεια των πολιτών μας.

—Έχουν ληφθεί ήδη κάποια μέτρα γύρω από τον επαναπατρισμό των φοιτητών, όμως γιατί δεν υπάρχει μέχρι σήμερα ολοκληρωμένο σχέδιο;

—Υπό τις μέχρι σήμερα συνθήκες της πανδημίας και τις συστάσεις των ειδικών δεν ήταν εφικτός ένας συνολικός, μαζικός επαναπατρισμός όλων όσοι το επιθυμούσαν. Εύκολα αντιλαμβάνεται κάποιος τους λόγους. Άπτονται της δημόσιας υγείας και της διαχείρισης

“

Ούτε ευνοήθηκε κάποιος ούτε παιδιά αξιωματούχων είχαν προτεραιότητα. Μάλιστα, με τα εργαλεία που έχουμε σήμερα γίνονται διπλοί και τριπλοί έλεγχοι για να μην υπάρχουν τέτοια φαινόμενα.

της κατάστασης της πανδημίας. Αυτό έχει κατ'επανάληψη εξηγηθεί από τους ειδικούς. Στο Υπουργείο Εξωτερικών, λόγω αρμοδιότητας, εξαρχής και στη βάση των χιλιάδων μηνυμάτων που λάβαμε μέσω της επικοινωνίας μας με όλους τους συμπατριώτες μας στο εξωτερικό, όπως επίσης τις συζητήσεις μας με τα οργανωμένα σύνολα των φοιτητών και των γονέων, καταρτίσαμε σχέδιο σταδιακού και ελεγχόμενου επαναπατρισμού, όπως εξάλλου έπραξαν όλα τα κράτη. Το πρόγραμμα αυτό δημοσιοποιήθηκε και πραγματοποιείται κανονικά. Θέλω να ξεκαθαρίσω ότι ο σχεδιασμός μας αφορά όλους τους συμπατριώτες μας που βρίσκονται στο εξωτερικό και επιθυμούν να επαναπατρισθούν—φοιτητές και μη—και βάσει αυτού του σχεδιασμού εργαζόμαστε. Ο επαναπατρισμός είναι σταδιακός, ώστε, ανάμεσα σε άλλα, να προστατευθεί η δημόσια υγεία.

—Υπήρξαν παραδείγματα ευνοιοκρατίας κατά τον επαναπατρισμό κάποιων συμπολιτών μας; Είτε υπό τη μορφή ενημέρωσης εκ των έσω είτε υπό τη μορφή παραβίασης των διαταγμάτων.

—Όχι. Από την πρώτη στιγμή οι οδηγίες ήταν σαφείς. Κανένας Κύ-

Μετά την πανδημία θα δούμε αρκετές αλλαγές σε διεθνές επίπεδο και στις διακρατικές σχέσεις, αναφέρει στην «Κ» ο υπουργός Εξωτερικών Νίκος Χριστοδουλίδης.

πrios στο εξωτερικό δεν πρέπει να μείνει μόνος. Κανένας. Οι διπλωματικές και προξενικές μας αποστολές με τις οποίες μιλούσαμε επανειλημμένα είχαν οδηγίες να απαντήσουν σε όλες τις ερωτήσεις, αιτήματα, να καταγράψουν προβλήματα και σε διαβούλευση με το κέντρο να βρουν λύσεις. Ειδικά τις πρώτες μέρες, οι λειτουργοί του Υπουργείου Εξωτερικών σε Κύπρο και στο εξωτερικό κλήθηκαν να διαχειριστούν χιλιάδες αιτήματα, υπό συνθήκες πρωτόγνωρες και να ανταποκριθούν αμέσως υπό τεράστια χρονική πίεση. Απαντήθηκαν χιλιάδες τηλεφωνικές κλήσεις και μηνύματα και καταγράφηκαν εκατοντάδες αιτήματα. Ειδικά οι αποστολές μας σε Λονδίνο, Αθήνα και Θεσσαλονίκη κλήθηκαν να διεκπεραιώσουν τεράστιο όγκο εργασίας, ενώ λειτουργούσαν με προσωπικό ασφαλείας λόγω της κατάστασης και στις χώρες που εργάζονται. Ο Κύπριος υπάκουος είναι πολίτης μας και πρέπει να είμαστε δίπλα του χωρίς διακρίσεις. Αυτές ήταν οι οδηγίες και αυτό κάναμε. Ούτε ευνοήθηκε κάποιος ούτε παιδιά αξιωματούχων είχαν προτεραιότητα. Μάλιστα, με τα εργαλεία που έχουμε σήμερα γίνονται διπλοί και τριπλοί έλεγχοι για να μην υπάρ-

χουν τέτοια φαινόμενα. Επικεντρώναστε αποκλειστικά στο να κάνουμε σωστά τη δουλειά μας, δίκαια για όλους και όταν τελειώσει με το καλό και η πανδημία θα κάνουμε και τη συνολική αξιολόγησή μας.

—Το πολιτικό ρεπορτάζ θέλει σοάς προσωπικά να ασκείτε το τελευταίο διάστημα ιδιαίτερες πιέσεις για το θέμα του επαναπατρισμού και τον πρόεδρο της Δημοκρατίας να εκφράζει ειρωνίες. Ισχύει;

—Γενικότερα ομιλώντες, οι συζητήσεις όλων μας με τον πρόεδρο αλλά και μέσα στο πλαίσιο των συνεδριάσεων του Υπουργικού Συμβουλίου είναι «ζωντανές», με παράθεση επιχειρημάτων, ανταλλαγή απόψεων και συλλογικότητα στην τελική λήψη αποφάσεων. Αλίμονο αν όλοι, συζητώντας ένα οποιοδήποτε θέμα, είχαμε τις ίδιες απόψεις και προσεγγίσεις. Δεν θα υπήρχε λόγος να γίνονται συναντήσεις του Υπουργικού Συμβουλίου και να συζητούμε. Μάλιστα, να επαναλάβω κάτι που κατ'επανάληψη έχω αναφέρει και θεωρώ ως πολύ θετικό γεγονός, ο πρόεδρος επιζητάει τη διαφορετική άποψη έτσι ώστε μέσα από τη συζήτηση να έχουμε το καλύτερο δυνατό απο-

τέλεσμα. Συγκεκριμένα στο ερώτημά σας τώρα, όπως έχω προαναφέρει το σχέδιο επαναπατρισμού έχει ανακοινωθεί, υλοποιείται και είναι προϊόν συλλογικής απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου. Όπως προανέφερα όλες οι χώρες έχουν σχέδιο σταδιακού και ελεγχόμενου επαναπατρισμού των υπηκόων τους και είναι κάτι που οφείλαμε να έχουμε και εμείς.

—Ανσυχίες εξέφρασαν και οι εμπειρογνώμονες για την επιστροφή φοιτητών. Είμαστε σε θέση να ελέγξουμε το ενδεχόμενο μαζικής εισαγωγής κρουσμάτων;

—Φυσικά, όπως εξάλλου προανέφερα, η άποψη των ειδικών και των εμπειρογνώμονων έχει βαρύνουσα σημασία, όχι μόνο στο θέμα του επαναπατρισμού αλλά και γενικότερα στις αποφάσεις και τα μέτρα που λαμβάνονται για αντιμετώπιση της πανδημίας. Γι' αυτό εξάλλου ο σχεδιασμός για τον επαναπατρισμό δεν είναι μαζικός αλλά σταδιακός και ελεγχόμενος, ενώ, όπως είναι ήδη γνωστό, έχει, ανάμεσα σε άλλα, αποφασιστεί οι επαναπατριζόμενοι να υποβάλλονται, με την άφιξή τους, σε σχετική εξέταση για τον κορωνοϊό.

—Η κρίση της πανδημίας έφερε

ακόμη μία φορά στο προσκήνιο τη συζήτηση για τον ρόλο της Ε.Ε. Είμαστε ευχαριστημένοι από το επίπεδο ενημέρωσης γύρω από την πανδημία και την βοήθεια που δόθηκε στον τομέα της υγείας;

—Όλα τα κράτη και η ίδια η Ε.Ε. κλήθηκαν να διαχειριστούν μια πρωτόγνωρη κατάσταση πραγμάτων. Σας θυμίζω αυτό που πολύ εύστοχα ανέφερε ο Γάλλος πρόεδρος: Είμαστε σε πόλεμο. Η Επιτροπή ενεργοποίησε την πρώτη προειδοποίηση για τον κορωνοϊό στις αρχές Ιανουαρίου και έκτοτε, μέσω του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων, βρίσκεται σε επαφή με τα κράτη μέλη, ώστε να συντονίζει και να ενημερώνει για τα μέτρα ετοιμότητας και αντίδρασης. Την ίδια στιγμή, αποτελεί γεγονός ότι σε πολλά θέματα που επηρεάζονται από τη διαχείριση της πανδημίας, κάποια κράτη μέλη, δυστυχώς, επέλεξαν τον μοναχικό δρόμο. Είναι και για την ίδια την Ε.Ε. ένα τεστ αντοχών όλο αυτό, καθώς επίσης και για ολόκληρη τη διεθνή κοινότητα μια μεταβατική περίοδος που δεν αποκλείεται να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στη μορφή της.

—Ακούμε για δωρεά εξοπλισμού προστασίας από την Κίνα. Υπάρχει κάτι παρόμοιο μεταξύ κρατών μελών της Ε.Ε. ή ισχύει η φημολογία ότι η κάθε χώρα κρατά τον εξοπλισμό προστασίας για λογαριασμό της;

—Όπως η ίδια η πρόεδρος της Επιτροπής ανέφερε, μιλώντας στο Ευρωκοινοβούλιο, «πολλοί κοιτάζαν μόνο τον εαυτό τους». Στην πορεία υπήρξε βελτίωση σε κάποιο βαθμό, ειδικότερα σε σχέση με βοήθεια προς τα κράτη μέλη που επλήγησαν με μεγαλύτερη ένταση, όπως η Ιταλία και η Ισπανία. Σαφώς όμως μπορούσαν και θα έπρεπε να είχαν γίνει περισσότερα με έμπρακτη την πολύ συχνά αναφερόμενη «αλληλεγγύη». Υπάρχει όμως και μια άλλη διάσταση, οι συνέπειες της οποίας, εκτιμώ θα βιώσουμε ως Ε.Ε. στο σύντομο μέλλον. Όλες αυτές τις μέρες, πέραν των συζητήσεων με τους ομολόγους μου στην Ε.Ε., είμαι σε επαφή με τους υπουργούς Εξωτερικών γειτονικών κρατών. Ένας εξ αυτών, μέσα στο πλαίσιο των συζητήσεών μας, μου ζήτησε να μεσολαβήσω προς κράτος μέλος της Ε.Ε. που δεν επέτρεπε την εξαγωγή στη χώρα του, ιατρικού εξοπλισμού που είχε αγοραστεί, αποπληρωθεί και ήταν στο αεροδρόμιο για εξαγωγή. Μάλιστα, στην ίδια συνομιλία, μου έδωσε ως παράδειγμα τη συμπεριφορά τρίτης χώρας που όχι μόνο δεν ακολουθεί τέτοιες πολιτικές αλλά αντίθετα παρέχει δωρεάν βοήθεια. Αντιλαμβάνεστε ότι αυτές οι συμπεριφορές θα επηρεάσουν και το διεθνές σύστημα και τις διακρατικές σχέσεις στη μετά την πανδημία εποχή, αλλά και το κύρος της Ε.Ε.

Το Γιούρογκρουπ, το ευρωμόλογο και η Ευρωπαϊκή Ένωση

—Ζήτημα τίθεται και για τη διαμάχη μεταξύ Βορρά - Νότου στο Γιούρογκρουπ. Αναβιώνουμε το σκηνικό που επικρατούσε κατά την οικονομική κρίση σε ευρωπαϊκό επίπεδο; Η εν λόγω διαμάχη μεσοσύνης της κρίσης άνοιξε πάντως τη συζήτηση ότι η Ε.Ε. τείνει προς την απαξίωση...

—Γενικότερα ομιλώντες εκτιμώ ότι μετά την πανδημία εποχή θα δούμε αρκετές αλλαγές σε διεθνές επίπεδο και στις διακρατικές σχέσεις. Βιώνουμε σε μεγάλο βαθμό συνθήκες πολέμου και σας παραπέμπω στο διεθνές σύστημα και στις διεθνείς σχέσεις όπως μεταβλήθηκαν μετά τον Πρώτο και Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και αλλά σημαντικά διεθνή γεγονότα. Μετά από αυτές τις εξελίξεις είχε ημερωθεί μια νέα περίοδος σε

“

Υποστηρίζουμε τη δημιουργία ευρωομολόγου και θεωρούμε ότι θα είναι ένα από τα διάφορα θέματα που θα κρίνουν την αξιοπιστία, το κύρος και το μέλλον της Ε.Ε.

διεθνές επίπεδο. Πρέπει, επίσης, να λάβουμε υπόψη ότι η σημερινή πανδημία και οι οικονομικές και πολλές άλλες επιπτώσεις που θα φέρει, ακολουθεί την παγκόσμια οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 και την πρόσφατη μετα-

Ο ιός επηρέασε αρνητικά το Κυπριακό

Ο κορωνοϊός έπληξε τελικώς ή ωφέλησε με την αναβολή το Κυπριακό; Σε ποια δεδομένα θα συζητούμε μετά την κρίση;
—Αν λάβουμε υπόψη ότι στόχος και σχεδιασμός ήταν η επανέναρχη των συνομιλιών από εκεί που διακόπηκαν στο Κραν Μοντάνα, αμέσως μετά την εκλογική διαδικασία στις κατεχόμενες περιοχές που ήταν προγραμματισμένη για τον Απρίλιο, αναμφίβολα η πανδημία επηρέασε αρνητικά αφού είχε και ως αποτέλεσμα την αναβολή της εκλογικής διαδικασίας στα Κατεχόμενα. Σημασία έχει ότι επιθυμία μας είναι η συνέχιση αμέσως μόλις οι συνθήκες το επιτρέψουν. Εύχομαι και ελπίζω ότι πολύ σύντομα θα περάσουμε στη μετά κορωνοϊό εποχή και θα μπορούσαμε να συνεχίσουμε και τις διαπραγματεύσεις για επανένωση, αλλά και όλους τους άλλους σχεδιασμούς μας για πρόοδο και ευημερία στον τόπο μας.

ναστευτική κρίση. Αυτές οι δύο κρίσεις αμφισβήτησαν έντονα το διεθνές σύστημα, όπως διαμορφώθηκε μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, οδήγησαν αρκετές χώρες στον απομονωτισμό, στην εσωστρέφεια, στην αμφισβήτηση της

πολυμέρειας και του ρόλου και σημασίας διακυβερνητικών οργανισμών όπως επίσης στη διαχείριση καταστάσεων με αποκλειστική χρήση δικών τους μέσων και χωρίς συνεργασίες με τρίτους. Εκτιμώ ότι μετά το πέρας της ση-

μερινής πανδημίας, αυτού του είδους οι τάσεις και προσεγγίσεις θα ενισχυθούν ακόμη περισσότερο, αμφισβητώντας καλά θεμελιωμένες αρχές του διεθνούς συστήματος, όπως τις βιώνουμε μετά το 1990. Θεωρώ ότι προτεραιότητες που τέθηκαν μέσα από την εξωτερική πολιτική κρατών, η αναθεωρηθούν και θα τύχουν ανασχεδιασμού.

—Αίσθηση προκάλεσε το γεγονός ότι η Κύπρος δεν ήταν μέσα στις 9 χώρες που διεκδικούσαν μέσω επιστολής ευρωομολόγο εξαιτίας του κορωνοϊού. Δεν γνωρίζαμε για τις κινήσεις των 9 ή διαφωνούμε με τη δημιουργία ευρωομολόγου;

—Πρόκειται για πρωτοβουλία ενός κράτους μέλους, η οποία και διευρύνθηκε αμέσως μετά την επιστολή και ήδη ως Κύπρος συμμετείχαμε σε συντονιστική για τα με-

τέπειτα βήματα. Οπότε, είμαστε πλέον μέσα σε αυτή την ομάδα την οποία απαρτίζουν τώρα 11 χώρες και δεν αποκλείεται να διευρυνθεί περισσότερο. Υποστηρίζουμε τη δημιουργία ευρωομολόγου και θεωρούμε ότι θα είναι ένα από τα διάφορα θέματα που θα κρίνουν την αξιοπιστία, το κύρος και το μέλλον της Ε.Ε. Από την ενημέρωσή που έχω μέχρι στιγμής, δεν μπορώ να πω ότι οι συζητήσεις που έγιναν σε επίπεδο των 27 κατέληξαν στο επιθυμητό αποτέλεσμα, ενώ αναμφίβολα ήταν εμφανείς οι διαφορετικές, σε κάποιες περιπτώσεις αντίθετες, προσεγγίσεις. Να δούμε την κατάληξη των συζητήσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως επίσης άλλων σχετικών με την πανδημία θεμάτων, και είμαι σίγουρος ότι όλα αυτά θα είναι για μεγάλο διάστημα στην ημερήσια διάταξη των συζητήσεών μας στις Βρυξέλλες.

Πώς η πανδημία έπληξε την Αν. Μεσόγειο

Η εξάπλωση του COVID-19 στη γειτονιά μας και το ταξικό του προφίλ από τη Μέση Ανατολή μέχρι τη Λατινική Αμερική

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Όπου φτωχός και η μοίρα του κατά τη λαϊκή ρήση και όσο περνούν οι μέρες όλο και περισσότερο πιστοποιείται η διάκριση μεταξύ πλουσιών και φτωχών ανθρώπων αλλά και χωρών. Πριν από λίγες ημέρες, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) επιβεβαίωσε περισσότερα από 77.000 κρούσματα και σχεδόν 4.000 θανάτους στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, στο Πακιστάν, το Αφγανιστάν, τη Σομαλία και το Τζιμπουτί, καθώς και κράτη της Μέσης Ανατολής, αλλά όχι στην Τουρκία και το Ισραήλ. Περίπου το 78% αυτών των κρουσμάτων είναι στο Ιράν, με όλες τις άλλες χώρες να έχουν λιγότερα από 4.000. Σύμφωνα με τον περιφερειακό διευθυντή έκτακτης ανάγκης του ΠΟΥ, Richard Brennan, στην περίπτωση της Ανατολικής Μεσογείου «χρειαζόμαστε πραγματικά μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στον τρόπο με τον

Και στη Λατινική Αμερική, οι ταξικοί παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διάδοση της νέας νόσου.

οποίο κλιμακώνουμε τα αποδεδειγμένα μέτρα δημόσιας υγείας, όπως η έγκαιρη ανίχνευση, τα έγκυρα τεστ και η απομόνωση των ασθενών που έχουν την ασθένεια». Τη στιγμή λοιπόν που ο κορωνοϊός εξαπλώνεται επικίνδυνα στα παράλια της Ανατολικής Μεσογείου, τυχόν εκτροχιασμός της πανδημίας δεν αποκλείεται να πυροδοτήσει αλυσιδωτές εξελίξεις με απρόβλεπτα αποτελέσματα. Ανοδική τάση παρουσιάζεται στην Τουρκία, με τους επιστήμονες να προσεγγίζουν με προβληματισμό την στρατηγική της κυβέρνησης Ερντογάν για αντιμετώπιση του Covid 19 και να τονίζουν ότι η χώρα προετοιμάζεται πλέον για επιδείνωση της πανδημίας η οποία μετρούσε 65.111 κρούσματα και 1.403 θανάτους μέχρι την Μεγάλη Τετάρτη.

Η εικόνα που εκπέμπουν τα παράλια της Ανατολικής Μεσογείου στην πρώτη φάση της πανδημίας ρίχνει φως σε μια σημαντική πτυχή του κινδύνου που απειλεί ολόκληρη την ανθρωπότητα. Η ταξική-κοινωνικοοικονομική πτυχή της νέας κρίσης διαδραματίζει τον δικό της ιδιαίτερο ρόλο στην εξάπλωση του νέου ιού στην περιοχή μας, με την Τουρκία και το Ισραήλ να ξεχωρίζουν.

Την ίδια στιγμή στην Συρία και συγκεκριμένα στις περιοχές που ελέγχονται από την κεντρική κυβέρνηση ο αριθμός των κρουσμάτων τη Μεγάλη Τετάρτη είχε φτάσει τα 29. Δύο άτομα έχουν χάσει τη μάχη με τον κορωνοϊό, σε μια πολιτικά τριχοτομημένη χώρα, όπου η εναλλακτική κυβέρνηση της αντιπολίτευσης και οι Κούρδοι περνούν και αυτοί τον δικό τους σύγχρονο Γολγοθά.

Στον Λίβανο, ο αριθμός των νεκρών ήταν στα μέσα της περασμένης εβδομάδας 21 και των κρουσμάτων 658, ενώ μεγάλο τμήμα της κοινωνίας αμφισβητεί την ορθότητα των κινήσεων και της στρατηγικής της κυβέρνησης για την αναχαίτιση της απειλής του κορωνοϊού. Η νέα κυβέρνηση της χώρας η οποία έπασε δουλειά λίγες μόλις

εβδομάδες πριν φαίνεται να έχει πολύ δύσκολο έργο. Παρόμοια εικόνα και στην Ιορδανία, όπου υπάρχουν 397 κρούσματα και 7 νεκροί εξαιτίας του νέου ιού. Στην Παλαιστίνη δε, και συγκεκριμένα στα εδάφη που ελέγχονται από την Παλαιστινιακή Διοίκηση και τη Χαμάς, ο επίσημος αριθμός των κρουσμάτων στα μέσα της εβδομάδας ήταν 308 και οι θάνατοι 2. Στο Ισραήλ, τα κρούσματα έφτασαν τα 12.200 μέχρι τη Μεγάλη Τετάρτη και οι νεκροί στους 126. Εξαιτίας της κρίσιμότητας της όλης κατάστασης, η ισραηλινή κυβέρνηση έχει ξεκινήσει συνεργασία με τις παλαιστινιακές αρχές.

Την ίδια στιγμή, στη γειτονική Αίγυπτο, ο αριθμός των νεκρών την Τετάρτη ήταν 178 και τα κρούσματα έφτασαν τα 2.350. Τον πρώτο

θάνατο από τον Covid-19 ανακοίνωσε τις προηγούμενες ημέρες και η κυβέρνηση της Τρίπολης στη Λιβύη. Στη μικρή επικράτεια που ελέγχει η διεθνώς αναγνωρισμένη κυβέρνηση ο αριθμός των κρουσμάτων στα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας ήταν 35. Στην Τυνησία δε μέχρι τα μέσα της Μεγάλης Εβδομάδας ο αριθμός των κρουσμάτων ήταν 747 και των θανάτων 34 ενώ στην Αλγερία αυτά ανέρχονταν στα 2.070 και 326 αντιστοίχως.

Η ταξική πτυχή

Η εικόνα που εκπέμπουν τα παράλια της Ανατολικής Μεσογείου στην πρώτη φάση της πανδημίας ρίχνει φως σε μια σημαντική πτυχή του κινδύνου που απειλεί ολόκληρη την ανθρωπότητα. Η ταξική-κοι-

νωνικοοικονομική πτυχή της νέας κρίσης διαδραματίζει τον δικό της ιδιαίτερο ρόλο στην εξάπλωση του νέου ιού στην περιοχή μας. Χώρες με μεγαλύτερη οικονομική επιφάνεια και περισσότερες σχέσεις με το εξωτερικό και τις βιομηχανικές υπερδυνάμεις, παρουσιάζουν περισσότερα κρούσματα και θανάτους.

Τα παραδείγματα της Τουρκίας και του Ισραήλ μιλούν από μόνα τους. Ο ρόλος των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων δεν γίνεται αισθητός μονάχα στην περίπτωση της Ανατολικής Μεσογείου. Και σε άλλες περιοχές, όπως λ.χ. στη Λατινική Αμερική, οι συγκεκριμένοι παράγοντες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διάδοση της νέας νόσου. Η Βραζιλία ανακοίνωσε την πρώτη περίπτωση κορωνοϊού αμέ-

σως μετά τη διεξαγωγή του φημισμένου καρναβαλιού της χώρας. Ένας άνδρας, ο οποίος είχε επισκεφθεί την Ιταλία, επέστρεψε με συμπτώματα και αποτάθηκε στο νοσοκομείο Albert Einstein, ένα ίδρυμα παγκόσμιας κλάσης στη μεγαλύτερη πόλη του νότιου ημισφαιρίου, το Σάο Πάολο. Όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια ο ασθενής μετέδωσε τον ιό στην οικιακή βοηθό της οικογένειας. Η 63χρονη γυναίκα, η οποία δεν ενημερώθηκε εγκαίρως από τον εργοδότη της για τον κίνδυνο που διέτρεχε, έχασε στη συνέχεια τη ζωή της. Αναλυτές και επιστήμονες στη Λατινική Αμερική, οι οποίοι μελετούν ως «case study» στην ιστορία της άτυχης γυναίκας, αναφέρονται χαρακτηριστικά σε ένα «μοτίβο» μετάδοσης του ιού που αναπαράγεται σε ολόκληρη την Λατινική Αμερική. Παρόμοια παραδείγματα έρχονται και από άλλες χώρες της περιοχής. Το πρώτο κρούσμα στο Εκουαδόρ αφορούσε άτομο που επέστρεψε στην χώρα από την Ισπανία.

Στην Ουρουγουάη, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι τα μισά από τα κρούσματα του κορωνοϊού της χώρας θα μπορούσαν να ιχνηλατηθούν σε ένα μόνο άτομο, το οποίο διαθέτοντας την οικονομική άνεση να ταξίδεψε στο εξωτερικό, επισκέφθηκε την Ισπανία πριν από σύντομο χρονικό διάστημα. «Οι κοινωνικές τάξεις που νοσούν αυτή τη στιγμή είναι οι ανώτερες τάξεις, και τα ανώτερα στρώματα της μεσαίας τάξης και γι' αυτό δεν έχουμε δει ακόμα μεγάλο ρυθμό μετάδοσης», επισημαίνει στο BBC για το όλο ζήτημα η δόκτωρ Beatriz Peronchi, η οποία διευθύνει την Επιτροπή Καταστροφών και Έκτακτης Ανάγκης στο νοσοκομείο das Clínicas του Σάο Πάολο, το μεγαλύτερο δημόσιο νοσοκομείο στη Λατινική Αμερική. «Μόλις (σ.σ. οι οικονομικά ισχυρότερες τάξεις) αρχίσουν να μεταδίδουν τον ιό στη μεσαία και καλύτερη τάξη, τότε θα έχουμε προβλήματα με την καραντίνα. Με πολλούς από αυτούς τους ανθρώπους να ζουν στο ίδιο δωμάτιο, θα μπορούσαν να προκληθούν τεράστια προβλήματα μετάδοσης», καταλήγει η κ. Peronchi.

ΑΡΘΡΟ / Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ Ν. ΠΟΧΑΝΗ

Μέση Ανατολή και επιπτώσεις του Covid-19

Σύμφωνα με την UNNews, το περασμένο Σάββατο, οι πέντε απεσταλμένοι του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, απηύθυναν από κοινού έκκληση προς τις αντιμαχόμενες πλευρές της περιοχής, για κατάπαυση των εχθροπραξιών εν μέσω της πανδημίας από τον Covid-19. Παρόλα τα δεινά που έχουν υποστεί οι λαοί της περιοχής από τις συνεχείς συγκρούσεις και από αυτά που έχει επιφέρει ο νέος υιός με προβλεπτές πλέον επιπτώσεις στον κοινωνικό και οικονομικό ιστό, μερικοί μόνο, από τους αντιμαχόμενους, έχουν ανταποκριθεί θετικά.

Στη Συρία, φαίνεται ότι η διαχείριση της πανδημίας, από την πρώτη κιόλας μέρα της εκκεντρίας που συμφωνήθηκε μεταξύ Τουρκίας και Ρωσίας, έχει εξελιχθεί σε αγώνα δρόμου των αντιμαχόμενων πλευρών προκειμένου να εδραιώσουν την πολιτική τους αξιοπιστία. Αυτό έδωσε και μία αχτίδα ελπίδας στα τρία εκατομμύρια ανθρώπων που ζουν στην περιοχή αυτή οι οποίοι σίγουρα δεν πίστευαν ότι αυτή η εκκενρία θα διαρκούσε πολύ. Από την πλευρά της, η κυβέρνηση του Μπασάρ Αλ Άσαντ, προσπαθεί να δείξει ότι το κράτος είναι αποτελεσματικό με ζητούμενο την επανένωση όλων της επικράτειας. Από την άλλη, τόσο η Αυτόνομη Κουρδική Διοίκηση όσον και η Συμμαχία υπό την ηγεσία των τζικαντιστών στο Ιντλίμπ, προσπαθούν να διαχειριστούν την αόρατη απειλή για την εδραίωση των δικών τους επιδιώξεων. Σαφές, μια πιθανή επίθεση της αποχώρησης των αμε-

Και η ιστορία συνεχίζεται με την περιοχή να πάσχει διαχρονικά από «έλλειψη εμπιστοσύνης», μία διαχρονική σχέση που θυμίζει το γνωστό μύθο του Βάτραχου και του Σκορπιού.

ρικανικών δυνάμεων από την περιοχή, λόγω πανδημίας, θα δώσει στο Ισλαμικό Κράτος που παραπαίει, την ευκαιρία να ανασυνταχθεί και να εντείνει τις επιθέσεις του. Το ίδιο σενάριο ίσως παρουσιαστεί και από την πλευρά της Ρωσίας σε ό,τι αφορά στη δυνατότητα προβολής ισχύος στην περιοχή, ανάλογα με την εσωτερική της κατάσταση, πολιτική και οικονομική.

Στη Λιβύη η κατάσταση είναι διαφορετική αφού, ούτε και ο κίνδυνος αυτής της πανδημίας φαίνεται να πτοεί τις αντιμαχόμενες πλευρές. Παρόλο που το κάλεσμά του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ για κατάπαυση του πυρός αρχικά έγινε αποδεκτό από τις αντιμαχόμενες πλευρές, οι εχθροπραξίες νότια της Τρίπολης αλλά και σε άλλες περιοχές, τις τελευταίες μέρες διεξάγονται με σφοδρότητα με τις δυνάμεις του GNA να ανακινούν την ανακατάληψη των πόλεων, Sabratha, Surman al-Ajaylat, δυτικά της Τρίπολης. Ως εκ τούτου, οι παράγοντες που θα επηρεάσουν την εξέλιξη των επιδημιών και την ισοζύγιο δυνάμεων, είναι εξωτερικοί. Έτσι, στην

Στη Συρία, φαίνεται ότι η διαχείριση της πανδημίας, από την πρώτη κιόλας μέρα της εκκεντρίας που συμφωνήθηκε μεταξύ Τουρκίας και Ρωσίας, έχει εξελιχθεί σε αγώνα δρόμου των αντιμαχόμενων πλευρών προκειμένου να εδραιώσουν την πολιτική τους αξιοπιστία. Αυτό έδωσε και μία αχτίδα ελπίδας στα τρία εκατομμύρια ανθρώπων που ζουν στην περιοχή αυτή οι οποίοι σίγουρα δεν πίστευαν ότι αυτή η εκκενρία θα διαρκούσε πολύ.

εξίσωση θα πρέπει μπου η υποστήριξη, του LNA από την Αίγυπτο, τη Ρωσία και τη ΗΑΕ, η υποστήριξη της GNA από την Τουρκία αλλά και η εσωτερική πολιτική και οικονομική κατάσταση της τελευταίας που πιθανόν να την αναγκάσει να περιορίσει τη στήριξη της, το εν ισχύ εμπάργκο όπλων προς τη Λιβύη και η πιθανή αποχώρηση της Δύσης από τις συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή, ένεκα της πανδημίας που μαστίζει τις χώρες της. Αν όλα αυτά επισυμβούν, τότε η

πλάστιγγα θα γείρει προς την πλευρά του Χαλίφα Χαφτάρ.

Στο Ιράκ, η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί κυρίως μετά το θάνατο του Κασέμ Σουλεϊνάνι, στο έδαφός του, είναι ιδιαίτερα εκρηκτική. Στην περιοχή, η κατάσταση διαμορφώνεται από τρεις παράγοντες και ένα κοινό παρονομαστή, αυτού της πανδημίας. Από τη μία πλευρά βρίσκεται το Ισλαμικό Κράτος, η αναζωπύρωση του οποίου θα πρέπει να θεωρείται σίγουρη μετά την αποχώρηση των περισ-

σοτέρων δυνάμεων του Συνασπισμού κυρίως μη αμερικανικών και το κλείσιμο στρατιωτικών βάσεων. Από την άλλη, οι ΗΠΑ μέχρι στιγμής, παρόλο που έχουν πληγεί σε μεγάλο βαθμό από τον κορωνοϊό, δεν έχουν επιδείξει κάποια διάθεση αποχώρησης και οι παραμένοντες στην περιοχή δυνάμεις ανασυνκροτούνται έχοντας αναπτύξει στοιχείες Patriot κατηγορώντας παράλληλα το Ιράν για τις επιθέσεις με ρουκέτες που έχουν δεχτεί στρατιωτικές εγκαταστάσεις τους στο

Ιράκ. Το Ιράν, από την πλευρά του, βρίσκεται αντιμέτωπο με μία διαλυμένη οικονομία και την καταστροφική πανδημία έχοντας παράλληλα σοβαρότατες ελλείψεις ιατροφαρμακευτικού υλικού. Η έλλειψη διαφάνειας έχει οδηγήσει τη χώρα και τα γειτονικά της κράτη, σε μία καταστροφική πορεία για τη δημόσια υγεία ενώ ο αριθμός των 47.000 κρουσμάτων και 3.000 θανάτων που έχουν ανακοινωθεί επίσημα, αμφισβητούνται διεθνώς. Και ενώ όλα αυτά συμβαίνουν στο Ιράν, νοτιότερα, στην Υεμένη, όπου συντελείται η χειρότερη ανθρωπιστική κρίση παγκοσμίως εν μέσω εμφυλίου πολέμου και πανδημίας, όπου το νερό και η στοιχειώδης ιατρική υποδομή αποτελούν τα πιο σπάνια αγαθά, οι εχθροπραξίες οδηγούν την χώρα στην καταστροφή. Αρχικά, οι αντιμαχόμενες πλευρές – κυβέρνηση Υεμένης και Σαουδική Αραβία που την υποστηρίζει και από την άλλη οι αντάρτες Χούτι οι οποίοι υποστηρίζονται από το Ιράν, αποδέχτηκαν την έκκληση του γ.γ. του ΟΗΕ για κατάπαυση του πυρός. Πριν όμως «στεγνώσει η μελάνη», το Ριάντ δέχτηκε πυραυλική επίθεση από τη Σανάα της Υεμένης με τη Σαουδική Αραβία να απαντά την περασμένη Δευτέρα χτυπώντας στόχους των ανταρτών.

Και η ιστορία συνεχίζεται με την περιοχή της Μέσης Ανατολής να πάσχει διαχρονικά από «έλλειψη εμπιστοσύνης», μία διαχρονική σχέση που θυμίζει το γνωστό μύθο του Βάτραχου και του Σκορπιού.

Ο κ. Κυριάκος Ν. Ποχανής είναι αρχιπλοίαρχος (ε.α.) Π.Ν.

Ελλάδα και Κύπρος τα έχουν καταφέρει

Οι πρέσβεις των δύο χωρών σε Λευκωσία και Αθήνα αποτιμούν τα μέτρα κατά της πανδημίας στέλνοντας μήνυμα αισιοδοξίας

Συνεντεύξεις στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Μηνύματα αισιοδοξίας για έξοδο από την υγειονομική κρίση που μαστίζει το παγκόσμιο στέλνουν με αφορμή το Πάσχα μέσω της «Κ» οι πρέσβεις

Κύπρου και Ελλάδας σε Αθήνα και Λευκωσία αντίστοιχα. Θεοχάρης Λαλάκος και Κυριάκος Κεनेβέζος περιγράφουν τα πρωτόγνωρα ζητήματα που κλήθηκαν να διαχειριστούν οι δυο χώρες, αλλά και οι διπλωματικές τους αντιπροσωπείες προτάσσοντας

την αποφασιστικότητα που επιδείχθηκε στην προστασία της δημόσιας υγείας. Ο πρέσβης της Ελλάδας, στη συνέντευξή του στην «Κ», τονίζει πως η κρίση της πανδημίας ανέτρεψε στερεότυπα δεκαετιών που αν και πρόσφατα εξήλθε από μια δεκαετή

οικονομική κρίση η ελληνική κοινωνία επέδειξε αξιοσημείωτη αντοχή και ανθεκτικότητα. Ο πρέσβης της Κύπρου στην Αθήνα εστιάζει στο έργο που επιτέλεσε η διπλωματική αποστολή της Δημοκρατίας στην ελληνική πρωτεύουσα για επανα-

πατρισμό εκατοντάδων κυπρίων. Στη μεγάλη εικόνα η επόμενη μέρα της πανδημίας θα απαιτήσει λύσεις και απαντήσεις, τονίζει ο κ. Κεनेβέζος με την πολιτεία, ηγεσίες και λαό να κοιτάζουν προς την ίδια κατεύθυνση.

ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΛΑΛΑΚΟΣ, Πρέσβης Ελλάδας στην Κύπρο

Εκφραση αγάπης το αίσθημα κοινωνικής ευθύνης

—Στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνει η επιδημία του κορωνοϊού ποιος ο ρόλος και η θέση της Ελλάδας και της Κύπρου;

—Ελλάδα και Κύπρος, σε αγαστή συνεργασία, αντιμετωπίσαν αποφασιστικά και, σύμφωνα με τα έως τώρα δεδομένα, αποτελεσματικά την πανδημία του κορωνοϊού. Οι πολιτικές ηγεσίες σε Αθήνα και Λευκωσία έλαβαν χωρίς χρονοστρίβη αυστηρά μέτρα για τον περιορισμό της εξάπλωσής της, με γνώμονα την προστασία της δημόσιας υγείας και ιδίως των ευάλωτων ομάδων, οι οποίες είναι και οι πλέον απειλούμενες. Η λειτουργία της κρατικής μηχανής, τόσο εδώ όσο και στην Αθήνα, ανταποκρίθηκε, επίσης, έγκαιρα στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της κρίσης, προσαρμόζομενη διαρκώς στις έκτακτες συνθήκες. Από πλευράς τους, στη μεγάλη πλειονότητά τους οι πολίτες μας επέδειξαν ωριμότητα και υπευθυνότητα, ακολουθώντας τις οδηγίες των ειδικών και συμβάλλοντας, με την καθημερινή τους συμπεριφορά, στην επιβράδυνση της μετάδοσης του ιού, που μας επιτρέπει συγκρατημένη αισιοδοξία για την τελική έκβαση της προσπάθειάς μας.

—Την παρούσα στιγμή μπορούν να προσδιοριστούν τα ζητήματα, ιατρικά, οικονομικά, πολιτικά, γεωπολιτικά που θα πρέπει να τύχουν άμεσας διαχειρίσις μετά το πέρας της κρίσης;

—Αν και πρόσφατα μόλις εξήλθε από μια δεκαετή οικονομική κρίση, τις τελευταίες εβδομάδες η ελληνική κοινωνία επέδειξε αξιοσημείωτη αντοχή και ανθεκτικότητα. Η Ελληνική Κυβέρνηση έλαβε σειρά μέτρων, τόσο για την ταχεία προσαρμογή του εθνικού συστήματος υγείας μας στις απαιτήσεις της πανδημίας, όσο και για την αντιμετώπιση των συνεπειών της στην οικονομία και την κοινωνική συνοχή. Είναι βέβαιο, ωστόσο, ότι η συνολική υπέρβαση της κρίσης του κορωνοϊού θα απαιτήσει, μεσοπρόθεσμα, επιπλέον προσπάθειες για την οικονομική ανα-συγκρότηση, την κοινωνική μέριμνα, καθώς και την ενίσχυση της δημόσιας υγείας, με στόχο την περαιτέρω αναβάθμιση των παρεχομένων υπηρεσιών.

—Η Ελλάδα διεθνώς παρουσιάζεται ως χώρα παράδειγμα στην διαχείριση της πανδημίας. Η εικόνα αυτή μελλοντικά μπορεί να αποβεί ευεργετική για τα ευρύτερα συμφέροντα της χώρας;

—Τα μέτρα που έλαβε η Ελλάδα και η αποτελεσματικότητά τους αναγνωρίζονται διεθνώς. Ανατρέχουν στερεότυπα δεκαετιών και αναδεικνύουν τις δυνατότητες υπέρβασης που ο Ελληνισμός επιδεικνύει όταν βρίσκεται αντιμέτωπος με μεγάλες προκλήσεις. Παρέχουν συνεπώς την δυνατότητα ενίσχυσης της διεθνούς μας θέσης την επαύριον της πανδημίας. Αυτό είναι κάτι που δεν θα έλθει από μόνο του. Θα χρειαστούν συντονισμένες ενέργειες και η Αθήνα είναι αποφασισμένη να προχωρήσει προς αυτή την κατεύθυνση.

—Σε καθαρά υπηρεσιακό επίπεδο ποια είναι τα θέματα που έτυχαν άμεσας διαχειρίσις από πλευράς της πρεσβείας της Ελλάδας στην Κύπρο με το που ξέσπασε η επιδημία;

—Σε ό,τι αφορά την διαχείριση σε πρακτικό επίπεδο της κρίσης του κορωνοϊού, το Προξενικό μας Γραφείο, σε συντονισμό με την Αθήνα, ασχολήθηκε κυρίως, όπως είναι φυσικό, με τον επαναπροσδιορισμό των Ελλαδιτών που βρίσκονται στην Κύπρο

Το Πάσχα είναι φέτος διαφορετικό για όλους, καθώς τα μέτρα καταπολέμησης της εξάπλωσής του κορωνοϊού δεν επιτρέπουν την φυσική μας παρουσία στις εκκλησίες, ούτε σε συναθροίσεις με συγγενείς και φίλους.

και επιθυμούν να επιστρέψουν για προσωπικούς τους λόγους. Πρόκειται για ένα μικρό ποσοστό των Ελλήνων πολιτών που διαμένουν μόνιμα στην Κυπριακή Δημοκρατία. Παράλληλα, βεβαίως, καθ' όλο αυτό το διάστημα, η Πρεσβεία συνέχισε να λειτουργεί κανονικά, με το ήμισυ του προσωπικού να προσέρχεται στο γραφείο και τους υπόλοιπους να εργάζονται από το σπίτι.

—Η Ελλάδα είναι ο δημοφιλέστερος προορισμός για τους Έλληνες της Κύπρου. Με τα δεδομένα που έχουμε ενώπιόν μας πότε μπορεί να είναι εφικτή η επανέναρχη της συνδεσιμότητας των δυο χωρών;

—Πράγματι, κάθε χρόνο υποδεχόμαστε με χαρά μεγάλο αριθμό Ελλήνων της Κύπρου. Ελπίζω το ίδιο να συμβεί και φέτος, όταν η συνθήκη δεν πρόκειται να επηρεαστεί από πρόσκαιρες δυσκολίες στη διακίνηση. Θα συνεχιστεί στο εγγύς και στο απώτερο μέλλον.

—Υπάρχει κάτι που μπορεί να μας διδάξει η πανδημία του κορωνοϊού;

—Ναι, μπορούμε να συγκρατήσουμε τη σημασία της ιεράρχησης προτεραιοτήτων και της ταχείας λήψης γενναίων πολιτικών αποφάσεων, καθώς και της καλής οργάνωσης των εθνικών οργανισμών διαχείρισης κρίσεων. Επίσης, η κρίση μας διδάξε πόσο απαραίτητη είναι η δυνατότητα των συστημάτων δημόσιας υγείας να ανταπεξέλθουν σε απρόβλεπτες ανάγκες. Σημαντικός παράγοντας επιτυχίας αποδεικνύεται η καθημερινή, πλήρης ενημέρωση του κοινού από εξειδικευμένους επιστήμονες, η οποία επιτρέπει τη συνεδνητοπι-

ση των κινδύνων από τους πολίτες, με αποτέλεσμα τη συμμόρφωσή τους προς τις υποδείξεις των αρμοδίων αρχών.

—Ο κόσμος μας θα είναι ο ίδιος με αυτό που γνωρίζαμε πριν ξεσπάσει η ιατρική κρίση;

—Είναι νωρίς για να γίνουν ακριβείς εκτιμήσεις των συνολικών επιπτώσεων που θα έχει η κρίση στις κοινωνίες μας ή στους διεθνείς συσχετισμούς. Βρισκόμαστε ακόμη στο στάδιο των προπαιθιών αντιμετώπισης της. Η απώλεια τόσων ανθρώπων ζωών σε παγκόσμιο επίπεδο πιθανολογώ, ωστόσο, ότι θα οδηγήσει στον ανασχεδιασμό των μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων και των δημοσίων συστημάτων υγείας κάθε χώρας, με βάση τα εξαχθέντα διδάγματα. Ίσως, επίσης, η διεθνής κοινότητα συνεδνητοποιήσει πληρέστερα την ανάγκη ενός αποτελεσματικότερου συντονισμού της από κοινού αντιμετώπισης κινδύνων. Ο σοβαρός οικονομικός αντίκτυπος της κρίσης στην παγκόσμια οικονομία, τέλος, πιθανότατα θα οδηγήσει σε αναπροσαρμογή των οικονομικών πολιτικών και της λειτουργίας των θεσμών της διεθνούς οικονομικής διακυβέρνησης.

—Ποιο είναι το μήνυμα του πρέσβη της Ελλάδας στην Κύπρο για την δοκιμασία που βιώνουμε σε συνάρτηση με το μήνυμα της Αναστάσεως του Κυρίου;

—Το Πάσχα είναι φέτος διαφορετικό για όλους μας, καθώς τα μέτρα καταπολέμησης της εξάπλωσής του κορωνοϊού δεν επιτρέπουν την φυσική μας παρουσία στις εκκλησίες, ούτε σε συναθροίσεις με συγγενείς και φίλους. Το αίσθημα αυξημένης κοινωνικής ευθύνης που αποτελεί, υπό τις παρούσες συνθήκες, την καθημερινή έκφραση της αγάπης προς τον πλησίον, οι θυσίες που υφιστάμεθα όλοι, σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό, και πρωτίστως η απώλεια των συμπολιτών μας που έχασαν τη μάχη, οι δοκιμασίες που βιώνουμε, αλλά και η καρτερία και η ανώδυνη των πολιτικών αποφάσεων, καθώς και η υποχρέωση να εκφράσουμε τις βαθιές μας ευχαριστίες στο προσωπικό των Πρεσβειών μας εκεί και όπου κλήθηκε να στηρίξει και να υλοποιήσει το σύνολο των αποφάσεων και των οδηγιών, και το έκανε εκθέτοντας την υγεία του σε αυτονόητο κίνδυνο.

—Με βάση την εικόνα που έχετε η Κυπριακή Πρεσβεία λειτουργεί ως ενδιάμεσος κρίκος για

—Η εικόνα που παρουσιάζει η πανδημία σε Κύπρο και Ελλάδα σχεδόν δυο μήνες μετά αντικατοπτρίζει το βαθμό αντανακλαστικών των δυο χωρών;

—Η πανδημία του COVID-19 αποτελεί ίσως τη μεγαλύτερη παγκόσμια κρίση μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο κόσμος βρίσκεται αντιμέτωπος με μια άγνωστη και καθόλα απρόσμενη πρωτόγνωρη κρίση για την οποία κανείς δεν ήταν προετοιμασμένος. Αποκαλύφθηκαν τεράστιες αδυναμίες των συστημάτων υγείας, σε διεθνές επίπεδο, ακόμη και σε χώρες που η παραπομπή σε αυτές άλλοτε αποτελούσε πρότυπο επιτυχίας και λειτουργίας.

Είναι προφανές ότι οι αριθμοί και οι στατιστικοί δείκτες αποτελούν την ένδειξη και απόδειξη επιτυχούς ή ανεπιτυχούς διαχείρισης αυτής της μεγάλης δοκιμασίας. Απ' αυτή τη σκοπιά και με αυτό ως κριτήριο, ναι, Ελλάδα και Κύπρος έχουν καταφέρει, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, να διαχειριστούν επιτυχώς και με υπευθυνότητα μια τέτοια ιδιόμορφη κατάσταση έκτακτης ανάγκης περιορίζοντας τη διασπορά και τις συνέπειες του κορωνοϊού. Όμως, θα μου επιτρέψετε να μην υποεπλήσω τη μέθοδο των αριθμών και ειδικότερα τη μέθοδο σύγκρισης κρουσμάτων και θανάτων στη χώρα μας σε σχέση με άλλες χώρες ως ένδειξη επιτυχίας. Νομίζω είναι πολύ σκληρό να παραπέμπουμε στις χιλιάδες ανθρώπων που χάνουν τη ζωή τους είτε στη Γαλλία, είτε στην Ιταλία, είτε στη Βρετανία, είτε στην Κίνα, είτε στις ΗΠΑ, είτε αλλού για να αποδεικνύουμε τη δική μας πετυχημένη διαχείριση. Απλυστενώντας τα πράγματα εύχομαι αυτό το κακό να τελειώσει για όλους όσο πιο σύντομα και με τις λιγότερες δυνατές συνέπειες.

—Η Πρεσβεία της Δημοκρατίας στην Αθήνα κλήθηκε να διαχειριστεί ένα κομμάτι της πρωτόγνωρης κατάστασης, ανθρωπιστικές φύσεως. Μπορείτε να μας κάνετε μια πρώτη αποτίμηση;

—Είναι όντως μια πρωτόγνωρη κατάσταση η οποία έθεσε το Υπουργείο Εξωτερικών και τις Διπλωματικές Αποστολές στην πρώτη γραμμή της προσπάθειας στο πλαίσιο της προσφοράς αρωγής, στήριξης και συνδρομής προς το σύνολο των συμπατριωτών μας, και όχι μόνο, που βρέθηκαν ο καθένας για το δικό του λόγο εκτός Κύπρου.

Η αποτίμηση είναι καλύτερα να γίνει στο τέλος αυτής της μεγάλης και μακράς προσπάθειας και θα είναι για όλους μας, αυτές τις ιδιαίτερες μέρες, ένας μικρός κρίκος χαράς αν πετύχουμε να είμαστε με θετικό πρόσημο και να προκύψει από τους ίδιους τους πολίτες, και όχι από εμάς. Σημειώνω με ιδιαίτερη έμφαση ότι ως Αρχηγοί των Διπλωματικών Αποστολών έχουμε ευθύνη και υποχρέωση να εκφράσουμε τις βαθιές μας ευχαριστίες στο προσωπικό των Πρεσβειών μας εκεί και όπου κλήθηκε να στηρίξει και να υλοποιήσει το σύνολο των αποφάσεων και των οδηγιών, και το έκανε εκθέτοντας την υγεία του σε αυτονόητο κίνδυνο.

—Με βάση την εικόνα που έχετε η Κυπριακή Πρεσβεία λειτουργεί ως ενδιάμεσος κρίκος για

Η πανδημία αυτή ξεπερνά με τρόπο ασυνήθιστο τις μέχρι σήμερα δυσκολίες και μέτωπα που ο σύγχρονος κόσμος είχε συνθηώσει και οργανωθεί να αντιμετωπίζει. Αγγίζει και επηρεάζει όλους τους τομείς.

αιτήματα επαναπατρισμού ή/και για συνδρομή άλλων θεμάτων που σχετίζονται με την πανδημία;

—Ήμασταν όπως και όλες προφανώς οι Πρεσβείες της Κυπριακής Δημοκρατίας, μέρος της διαδικασίας επαναπατρισμού ή/και οποιασδήποτε άλλης έκφανσης υλοποίησης των κυβερνητικών αποφάσεων που στόχο είχαν και έχουν να αισθανθούν οι συμπατριώτες μας ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι πλάι τους. Αυτό δεν σημαίνει ότι είχαμε πάντα τα εργαλεία ώστε να το κάνουμε με επιτυχία ή στο βαθμό που θα θέλαμε. Το βέβαιο είναι ότι κάνουμε το καλύτερο δυνατό.

—Εκτός από τα αιτήματα των Κυπρίων υπηκόων που ζουν στην Ελλάδα, η Πρεσβεία σε ποιες άλλες περιπτώσεις πρόσφερε συνδρομή;

—Εκτός από τους Κύπριους πολίτες με μόνιμη διαμονή στη Δημοκρατία, η Πρεσβεία, βάσει των διαταγμάτων του Υπουργού Υγείας της Κυπριακής Δημοκρατίας, πρόσφερε συνδρομή, μεταξύ άλλων, σε πολίτες μόνιμα διαμένοντες στη Δημοκρατία (που δεν είναι Κύπριοι υπήκοοι), και βρίσκονται στο εξωτερικό για ολιγοήμερη παραμονή, και/ή για επαγγελματικούς ή υπηρεσιακούς ή ανθρωπιστικούς λόγους καθώς και εκείνων που βρίσκονται σε χώρες του εξωτερικού για σκοπούς προσωρινής εργασίας, των οποίων η απασχόληση στις χώρες εκείνες έχει ανασταλεί ή τερματιστεί εξαιτίας της πανδημίας του κορωνοϊού.

—Μέχρι σήμερα πόσες περιπτώσεις επαναπατρισμού έχουν διεκπεραιωθεί από την Ελλάδα και πόσες βρίσκονται σε εκ-

κρεμότητα;

—Έχουμε χειριστεί από την πρώτη μέρα εκατοντάδες αιτήσεις συμπατριωτών μας, και όχι μόνο, και ένας αριθμός της τάξεως περίπου των 700 έχουν μέχρι σήμερα επαναπατριστεί, ενώ πολλά ακόμη αιτήματα βρίσκονται σε διαδικασία υλοποίησης ή και σε εκκρεμότητα. Αντιλαμβάνεστε ότι όλα αυτά τελούσαν και τελούν υπό το καθεστώς της μεγάλης απρόσμενης κρίσης, η οποία διαμορφώνει, αλλά και αναδιαμορφώνει σε μια εξελικτική διαδικασία τις κυβερνητικές αποφάσεις. Με βάση λοιπόν αυτές, άλλοτε μπορούμε να είμαστε ευχάριστοι και άλλοτε δυσάρεστοι.

Πάντως, σε κάθε περίπτωση οφείλω να σημειώσω ότι όλη αυτή την περίοδο και παρά τη μεγάλη και λογική επιθυμία που εκδήλωναν εκατοντάδες συμπατριώτες μας για επαναπατρισμό, την ίδια ώρα η συντριπτική πλειοψηφία αυτών έδειχνε κατανόηση και αντιλαμβανόταν την κρισιμότητα που υποχρέωνε την από μέρους μας αυστηρή υλοποίηση των κυβερνητικών αποφάσεων.

—Ποιο είναι το μήνυμα του Πρέσβη της Κύπρου στην Αθήνα για την δοκιμασία που βιώνουμε σε συνάρτηση με το μήνυμα της Αναστάσεως του Κυρίου.

—Αυτή η πανδημία ξεπερνά με τρόπο ασυνήθιστο τις μέχρι σήμερα δυσκολίες και μέτωπα που ο σύγχρονος κόσμος είχε συνθηώσει και οργανωθεί να αντιμετωπίζει. Αγγίζει και επηρεάζει όλους τους τομείς, όλους τους πυλώνες της ζωής και εκτός από τον κίνδυνο και το φόβο για την υγεία, κουβαλά στις πλάτες της σειρά και σωρεία συνεπειών. Θα κληθούμε την επόμενη μέρα να διαχειριστούμε όλα αυτά. Να βρούμε λύσεις.

Να δώσουμε απαντήσεις. Και για να γίνουν όλα αυτά με επιτυχία θα πρέπει πολιτεία, ηγεσίες και λαοί, να κοιτάζουν προς την ίδια κατεύθυνση. Αυτή η πανδημία, έχει κάτι το οξυμωρό. Το αντιφατικό. Την ίδια ώρα που μας επιβάλλει την απόσταση, την ίδια αυτή ώρα μας επιβάλλει, ευτυχώς, και την αλληλεγγύη.

Καλό Πάσχα και καλή Ανάσταση σε όλο τον κόσμο.

Θα τα καταφέρουμε, θα νικήσουμε

Μένει φεύγει..

Η σταδιακή επιστροφή στην κανονικότητα, όποτε και αν ξεκινήσει, θα κλείσει και χρονίζουσες εκκρεμότητες που μπήκαν στο ράφι λόγω κορωνοϊού. Μια από αυτές αφορά το κυβερνητικό σχήμα. Η πανδημία τρέναρε, την έξοδο ενός μέλους του Υπουργικού Συμβουλίου για το οποίο ακουγόταν έντονα η έξοδος, από τον περασμένο Νοέμβριο. Το γεγονός ότι δεν επιβεβαιώθηκαν οι πληροφορίες, στη συνέχεια, με την αναδόμηση του κυβερνητικού σχήματος, δεν συνενάγεται πως τα όσα ακούγονταν ήταν fake news. Εάν δεν είχε ξεσπάσει η πανδημία, η αποχώρηση θα είχε επισπευσθεί. Οι πληροφορίες μας λένε πως η αποχώρηση είναι δεδομένη. Το μόνο που απομένει είναι να το επιστρέψουν οι συνθήκες, οι οποίες μέχρι σήμερα λειτουργούν σχεδόν συνωμοτικά για αποτροπή του διαζυγίου. Πώς το λέει και ο σοφός λαός; Ουδέν μονιμότερο του προσωρινού.

Κορωνοπληξία

Από τότε που η επικαιρότητα, λόγω πανδημίας, έγινε μονοθεματική χάθηκαν από προσώπου τηλεοράσεως, οι γνωστοί-άγνωστοι, ίδιοι και ίδιοι καθημερινοί κομματικοί σχολιαστές, επί παντός επιστητού. Η μετατόπιση της προσοχή του κοινού σε ειδικούς ανάγκασε ραδιόφωνα και κανάλια, κυρίως, να αναπροσαρμόσουν τα πάνελ τους. Τον τελευταίο ενάμιση μήνα, τα κόμματα έχουν ζηλέψει τους λοιμοζιολόγους, τους γιατρούς και όσους τραβούν τα φώτα της δημοσιότητας, ένεκα κορωνοϊού. Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες που καταβάλλουν, βλέπε Νικόλας Παπαδόπουλος, να κρατηθούν στον αφρό της δημοσιότητας, προσαρμόζοντας τις δραστηριότητές τους σε περιβάλλον κορωνοϊού και στη λογική, λόγος επί πάντων, δεν πείθουν. Σε κάποιες περιπτώσεις, ο αναγκαστικός παραγκωνισμός φαίνεται ότι δημιούργει και στερεοτικά σύνδρομα. Παρατηρήθηκε κάποιος βουλευτής να στέλνουν μαζικά μηνύματα σε δημοσιογράφους, υπενθυμίζοντας ότι παραμένουν στις επάλξεις και είναι στη διάθεσή τους.

Είδες ο κορωνοϊός;

Η Τουρκία τα τελευταία χρόνια, προκειμένου να επιβάλει με το έτσι θέλω την παρουσία της στην Ανατολική Μεσόγειο, έβγαλε βαθιά το χέρι στην τσέπη για να αγοράσει τρία γεωτρήσιμα και τα πολεμι-

Όπως το Φως της Αναστάσεως, πλημμύρισε τη Χριστιανοσύνη και τις καρδιές όλων των ανθρώπων, έτσι και η ζωή θα είναι ο νικητής στη μάχη κατά της πανδημίας. Η δύναμη της ανθρώπινης πίστης ας γίνει το εμβόλιο, που θα επουλώσει τα σημάδια της δοκιμασίας μας.

κά της πλοία, να αλωνίζουν στην περιοχή. Τακτική που πέρα από τον θόρυβο και τις εντυπώσεις δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα οφέλη. Ό,τι δεν πέτυχαν οι Τούρκοι με τον τσαμπουκά το πέτυχε μέσα σε ενάμιση μήνα ο κορωνοϊός. Γεωτρήσεις στην ΑΟΖ, από το 2021 και βλέπουμε. Η πανδημία κατάφερε και αυτό που δεν μπόρεσαν οι ηγέτες των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο. Επέβαλε μορατόριουμ εργασιών. Για να λέμε και του αόμματος το δικαίο έβγαλε και από τη δύσκολη θέση και τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος δεν διατρέχει τον κίνδυνο να του γυρίσουν μπούμερανγκ τα ενεργειακά. Η «τύχη» βοηθάει τους τολμηρούς. Έτσι δεν λένε;

Τους μπερδέψε

Το κομμάτι των επαναπατρισμών, κυρίως φοιτητών -ό,τι και να λέγεται- απειλούσε

να προκαλέσει μεγάλους πονοκεφάλους στο κυβερνητικό στρατόπεδο πασαλιάτικα. Η φόρμουλα της σταδιακής επιστροφής, άνοιξε τη βαλβίδα της εκτόνωσης. Ο οδικός χάρτης που αποφασίσθηκε συγκέρασε τις έξωθεν πιέσεις που δεχόταν η κυβέρνηση αλλά και τις εκ των έσω διαφορετικές απόψεις που υπήρχαν. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας παρά το γεγονός ότι βρισκόταν πλησίον της σκληρής γραμμής των επιστημόνων για επιστροφές με το σταγονόμετρο, στο τέλος κινήθηκε στη λογική της χρυσής τομής που αφήνει και τις δύο πλευρές ικανοποιημένες, υπό τις περιστάσεις. Οι περιπτώσεις εκείνες που δεν καλύπτουν τις ευπαθείς ομάδες, οι δύσκολες, και δεν θα επιστρέψουν μέχρι τέλος του μήνα, τούτέστιν ικανοποιούνται οι επιστημονικές ανησυχίες για ενδεχόμενη επιβάρυνση του ιικού φορτίου της πανδημίας, και από την άλλη ο οδικός χάρτης ικανοποίησης όλων των αιτημάτων σε βά-

θος τριμήνου, σε συνδυασμό με τον επιδοματικό μποναμά, θα επουλώσει τις όποιες πληγές άνοιξε σε μαμάδες και μπαμπάδες, η πασαλιάτικη απουσία.

Στο χακί

Αν στην περίπτωση με τους επαναπατρισμούς, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας πέτυχε να χρυσώσει το χάπι, ενώπιόν του, ενδεχομένως, να βρεθεί ένα παρόμοιο ζήτημα με μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας, η κατάσταση της καλοκαιρινής ΕΣΣΟ. Σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, ακόμα και του βορρά, κάποιες κυβερνήσεις προχώρησαν ήδη σε επιμήκυνση της θητείας ή αναβολή κατάταξης νεοσυλλέκτων. Στην Κύπρο επίσημα δεν υπάρχουν αλλαγές. Όλοι αναμένουν την αξιολόγηση της πανδημίας τέλος Απριλίου, αν και τότε θα ξεκινήσει η σταδιακή επιστροφή στην κανονικότητα και το κυ-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ

Ο γιατρός, ο νοσηλεύτης, η καθαρίστρια των νοσοκομείων, ο αστυνομικός, ο στρατιωτικός, ο φαρμακοποιός, ο εργαζόμενος στα τρόφιμα, ο περιπτεράς, το παιδί που κάνει κατ'οίκον διανομές, ο κληρικός που προσεύχεται για όλους εμάς, ο εργαζόμενος στη δημόσια καθαριότητα. Σε όλους τους αόρατους, μέχρι χθες, ήρωες του σήμερα, ένα ευχαριστώ με τον απόλυτο σεβασμό μας.

ριότερο που σχετίζεται με τη στράτευση των 18άρηδων, την ολοκλήρωση της σχολικής χρονιάς και την αποφοίτησή τους. Στο κυβερνητικό επιτελείο ελπίζουν ότι δεν θα αναγκασθούν να αγγίξουν το ευαίσθητο θέμα της θητείας των εθνοφρουρών που βρίσκονται στην πύλη εξόδου.

Ηγεσία και κρίσεις

Μετά από την πρόσφατη απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου σε ό,τι αφορά στην υπόθεση των αποκοπών και μειώσεων στους μισθούς και στις συντάξεις των εργαζομένων στο Δημόσιο, ένα από τα διδάγματα που μπορεί να εξαχθεί είναι ότι, αυτοί που βρίσκονται στην εξουσία κατά τη διάρκεια μεγάλων κρίσεων, έχουν αυξημένα πλεονεκτήματα απέναντι στους πολιτικούς τους αντίπαλους. Από την άλλη, το μοναδικό εργαλείο που διαθέτει η αντιπολίτευση είναι... ο λόγος της, μόνο που τα ΜΜΕ εστιάζουν σε εκείνους που λαμβάνουν τα μέτρα.

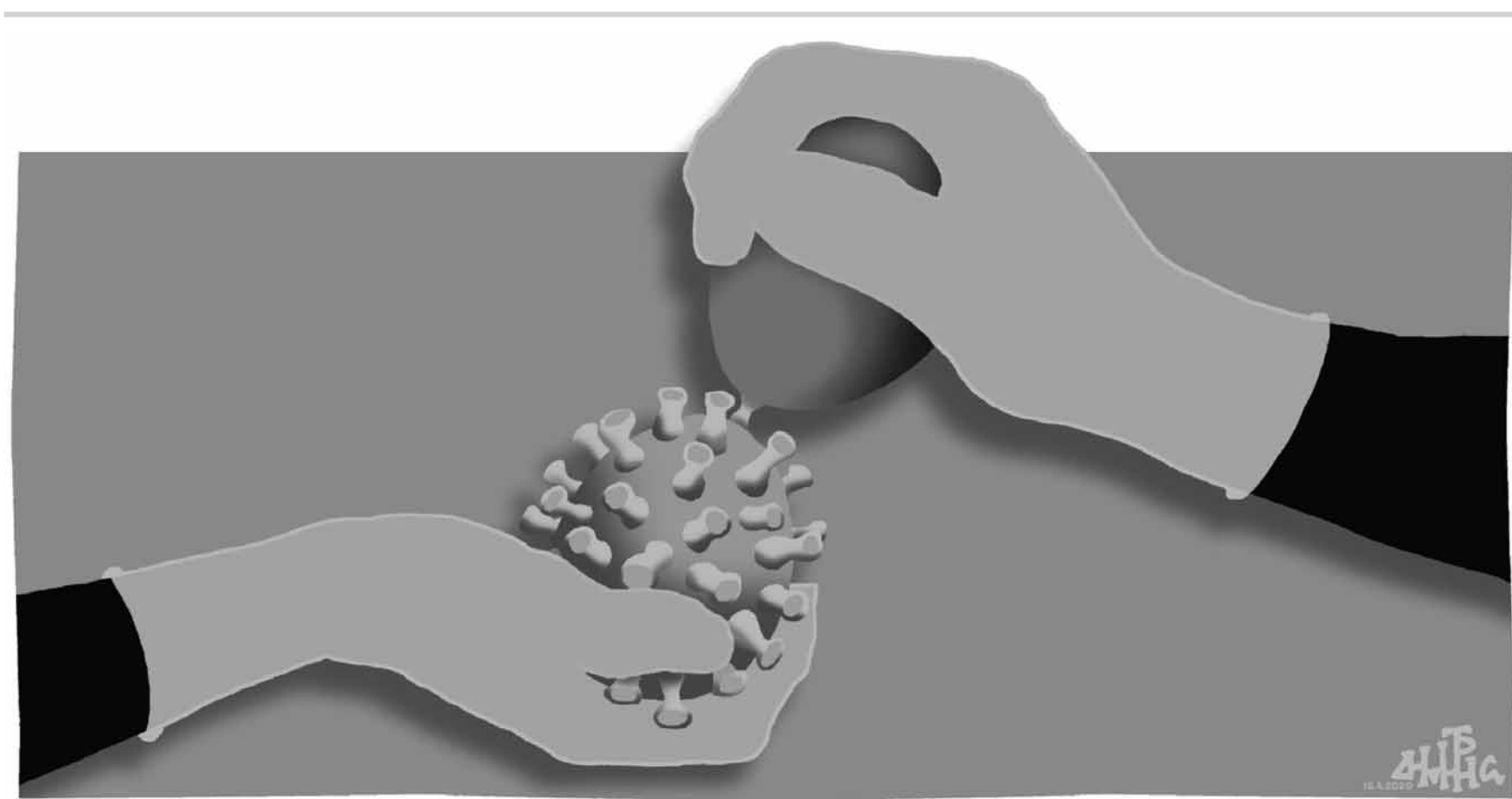
Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

Το επιχείρημα υπέρ των πρόωρων εκλογών

Του ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΣΙΜΑΤΗ

Αφορμή για τη συζήτηση περί πρόωρων εκλογών δόθηκε από μία πρόταση στο πρόσφατο διάγγελμα του Κυριάκου Μητσοτάκη. «Μετά την κρίση», είπε ο πρωθυπουργός, «η κάθε εξουσία οφείλει να εγκαταλείπει το απυρόβλητο της ανάγκης, δυναμώνοντας τη λογοδοσία, γιατί καμιά έκτακτη συνθήκη δεν μπορεί να αμφισβητεί τη δημοκρατική ευαισθησία». Αρκετά ασαφές -και μάλλον σκοπιμής-, ικανό όμως για να ανάψει η κουβέντα, μολοντί η συγκεκριμένη αναφορά του πρωθυπουργού αφορούσε την αποκατάσταση της πλήρους λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών. (Για τον λόγο αυτόν, άλλωστε, αμέσως μετά την επίμαχη πρόταση, επισήμανε ότι η Βουλή και οι θεσμοί δεν έπαψαν να λειτουργούν παρά την πανδημία.)

Αν το νόημα -το μάλλον αμφισβητούμενο- αυτών των 27 λέξεων από το διάγγελμα του πρωθυπουργού είναι μια ασθενής αφορμή, εν σχέσει με την ένταση της συζήτησης που έχει προκαλέσει, είναι επειδή η αιτία που θέτει σε κίνηση τους φρόβους περί πρόωρων εκλογών είναι εντελώς πραγματική. Είναι ευνόητο να ξεσπώνεται σύσσωμη η αντιπολίτευση στην ιδέα και μόνο των πρόωπων εκλογών, με τις τάσεις που καταγράφουν οι δημοσκοπήσεις αυτή την περίοδο. Επίσης, το κλίμα εμπιστοσύνης που χτίζεται τώρα δεν πρόκειται να εξασρευθεί με τη σταδιακή επάνοδο στους κανονικούς ρυθμούς - θα είναι εκεί, για να το αξιοποιήσει η κυβέρνηση προς όφελός της. Με τέτοιες συνθήκες, είναι λογικό να τρομάζει η αντιπολίτευση, διότι αυτό που βλέπει μπροστά της στο ενδεχόμενο πρόωπων εκλογών είναι το φάσμα της συντριβής.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ωστόσο, ο φόβος της αντιπολίτευσης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να είναι το κίνητρο μιας σοβαρής κυβέρνησης - με την έννοια ότι δεν χρειάζεσαι κάτι όταν δεν ξέρεις τι θέλεις να το κάνεις. Οι εκλογικές νίκες δεν κερδίζονται για τις δάφνες, αλλά επειδή συμβάλλουν στην πραγματοποίηση ενός γενικότερου πολιτικού οράματος, επειδή συμβάλλουν στην επιτυχία μιας στρατηγικής για τη χώρα, επ' ωφελεία του κοινού συμφέροντος. Εδώ ακριβώς βρίσκεται και η ουσία του επιχειρήματος υπέρ των εκλογών, διότι, με-

τά την κρίση, οι συνθήκες της πραγματικότητας θα είναι πολύ διαφορετικές και η εντολή την οποία έλαβε η κυβέρνηση θα είναι παρωχημένη, αδύναμη να ανταποκριθεί στις νέες συνθήκες.

Παλαιότερα, σε ομαλότερες περιόδους, γινόταν κατά καιρούς συζήτηση για την ανάγκη πρόωπων εκλογών, προκειμένου να εξουδετερωθεί ο σκόπελος της απλής αναλογικής (διότι μόνο αφού θα έχουν γίνει οι επόμενες εκλογές, με το σύστημα που ορίζει σήμερα ο

νόμος, θα μπορεί να αλλάξει ο σχετικός νόμος). Αυτό το κίνητρο έχει πια ξεπεραστεί από άλλα, πολύ σοβαρότερα. Η ζημία στην οικονομία, εξαιτίας μια κρίσης που κανείς δεν περίμενε ούτε και μπορούσε να προβλέψει, αναδιατάσσει προτεραιότητες και ανάγκες. Οι νέες συνθήκες καλούν για νέο σχέδιο, νέους στόχους, νέα χρονοδιαγράμματα, ενδεχομένως και νέα μέσα για την επίτευξή τους. Στην ακραία περίπτωση -κάτι που θα εξαρτηθεί από την εξέλιξη της πανδημίας- μιλούμε, δηλαδή, για ανανέωση της

λαϊκής εντολής επί τη βάσει των νέων δεδομένων της πραγματικότητας.

Η διαφορά μεταξύ των δύο είναι τεράστια ως προς την προσωπική ευθύνη. Η ευθύνη του Τσίπρα το καλοκαίρι του 2015 ήταν δική του εξ ολοκλήρου, ενώ ο Μητσοτάκης δεν ευθύνεται που οι παγκόλινι τρώνε νυχτερίδες και οι Κινέζοι τρώνε τους παγκολίνους και πάει λέγοντας μέχρι που φθάσαμε τους 2.500 νεκρούς στις ΗΠΑ μέσα σε μία ημέρα. Αντιθέτως, η κυβέρνησή του

επαινείται ακόμη και από τον Γιουβάλ Χαράρι για την αποτελεσματική αντιμετώπιση της πανδημίας.

Εντούτοις, η ειρωνεία της ομοιότητας των περιστάσεων είναι αναπόφευκτη. Ο Τσίπρας, μετά τον Ιούλιο του 2015, έκρινε αναγκαίο να ζητήσει από το εκλογικό σώμα ανανέωση της εντολής, για ένα νέο μνημόνιο που μας έφερνε και το οποίο ήταν όλο δικό του. Την έλαβε και χάρη σε αυτήν κυβέρνηση απρόσκοπτα τα επόμενα τέσσερα χρόνια. Ατυχώς, ο Μητσοτάκης ενδέχεται να βρεθεί στην ίδια θέση, υποχρεωμένος να εφαρμόσει ένα μνημόνιο δικής μας επινοήσεως, απαραίτητο για να περάσουμε γρήγορα από την ύφεση στην ανάκαμψη.

Θα είναι δικό μας μνημόνιο αυτό, όχι έξωθεν επιβεβλημένο. Επίσης, την εφαρμογή του θα αναλάβει μια κυβερνητική ομάδα διαπιστωμένης ικανότητας πλέον στη διαχείριση δύσκολων καταστάσεων. Όλα αυτά είναι πλεονεκτήματα, όμως για να έχει ελπίδα επιτυχίας ένα τέτοιο πρόγραμμα χρειάζεται πρωτίστως την έγκριση των ψηφοφόρων. Όσο ευνοϊκές και αν είναι οι συνθήκες, δεν είναι απλό να τη ζητήσει ένας πρωθυπουργός, εφόσον το εγχείρημα συνενάγεται διπλές εκλογές.

Το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του Κυριάκου, εν προκειμένω, είναι η ευθύτητα και η εντιμότητα με την οποία θέτει τα ζητήματα στον κόσμο. Εντέλει, ας το πω ξανά, το μυστικό της ηγεσίας είναι πόσο αλήθεια μοιράζεται με τον κόσμο που ζητάς να σε ακολούθησει.

ΦΑΛΗΡΕΥΣ
kassimatis@kathimerini.gr

ΑΚΑΡΙΑΙΑ / Της ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ

Το νήμα από την αρχή

Κανείς δεν ξέρει πόσο θα χρειαστεί να μείνουμε σπίτι. Ούτε και τι θα επακολουθήσει όταν αρθούν τα μέτρα. Είμαστε ενώπιον μιας νέας εποχής που κανείς δεν μπορεί να δει καθαρά το περίγραμμά της. Τα δεδομένα μας παύουν πια να είναι δεδομένα. Η έννοια του χρόνου αποκτά άλλη σημασία. Και η συνειδητοποίηση του πόσο ευάλωτοι είμαστε μας υπαγορεύει καθημερινά αυτό που εύστοχα έγραψε μια Πολωνή συγγραφέας: «Εξατμίζεται το πολιτισμικό παράδειγμα που μας διαμόρφωσε τα τελευταία διακόσια χρόνια και το οποίο λέει ότι είμαστε πρωτομάστορες της δημιουργίας και ότι ο κόσμος μας ανήκει». Και μέσα από αυτή τη συνειδητοποίηση αναδύεται ένα ουσιαστικό ερώτημα. «Τι ακριβώς είναι αυτό που αναζητάμε κυνηγώντας τον χρόνο, το χρήμα, κυνηγώντας μια ζωή που στο βάθος δεν ξέρουμε αν είναι αυτή που θέλουμε κι αν μας απελευθερώνει σαν ανθρώπους ή αν τελικά μας κρατάει εγκλειστούς σε ένα μηχανισμό που μας κλέβει οξυγόνο».

Δεν ξέρω τι θα γίνει σε παγκόσμιο επίπεδο. Όπως δεν ξέρω πώς η κάθε χώρα θα αντιμετωπίσει τα νέα δεδομένα της. Ο κάθε άνθρωπος, ωστόσο, σε κάθε γωνιά του πλανήτη, καλείται να αναμετρηθεί με τον βαθύτερο του εαυτό. Και να διερωτηθεί αν αυτό το όποιο ονομάτισε εξέλιξη ήταν όντως προχώρημα στο να γίνει πιο άνθρωπος και η ζωή του πιο ανθρώπινη. Διάβαζα τις προάλλες το γράμμα ενός Έλληνα που ζει Σουηδία και ασθένησε από το κορωνοϊό. Την απελπισία του που το κράτος τον εγκατέλειψε στο έλεος της μοίρας του. Ένα κράτος που άλλοτε θεωρούσαμε πρότυπο κοινωνικής πρόνοιας και προόδου. Και τώρα αποδεικνύεται ένα ακόμα κράτος του δυτικού κόσμου που βάζει πρώτα την οικονομία και μετά τον άνθρωπο. Διότι αυτή είναι η εποχή που φτιάχαμε. Σ' αυτή την εποχή επενδύσαμε, ώστε να πορευτούμε με την πλάνη πως είμαστε άτρωτοι.

Με την οικονομία να ορίζει και να καθορίζει ποιοι είμαστε και ποιοι πρέπει να γίνουμε. Να κατευθύνει τους στόχους και τις διαδρομές μας και να προσαρμόζει τις έννοιες του χρόνου, της ευτυχίας, της επιτυχίας και της βαθύτερης ύπαρξης μας στα δικά της μέτρα. Μέχρι που ένας ιός ανάγκασε αυτό τον παγκόσμιο μηχανισμό να οβήσει τις μηχανές του και να δηλώσει ήττα. Και τώρα κάποιιοι παλεύουν για να ζήσουν, κάποιοι παλεύουν για να σώσουν αυτούς που κινδυνεύουν και κάποιοι παλεύουν για να επικοινωνήσουν αυτό που θεωρούν σημαντικό. Πώς θα είναι το αύριο κανείς δεν ξέρει. Οφείλουμε, ωστόσο, να διερωτηθούμε ο καθένας μας πώς θέλει αυτό το αύριο. Διότι είναι πολλοί οι θάνατοι. Και γι' αυτό έχουμε χρέος να κάνουμε αυτή την ενδοσκόπηση. Για να νοσηματοδοτήσουμε όλους αυτούς τους θανάτους ανθρώπων που έφυγαν χωρίς κανέναν να τους κρατάει σφικτά το χέρι. Χωρίς κανέναν να τους φιλήσει στο μέτωπο ή να τους καϊδέψει τα μαλλιά. Εμείς, ωστόσο, αλλιώς μεγαλώσαμε.

Αλλιώς μάθαμε πως τελειώνει η ζωή. Με φιλία στο μέτωπο του νεκρού μας. Και με όλη την οικογένεια να του γεμίζει το κώμα με λουλούδια. Ίσως αυτή η επίγνωση να είναι μια άκρη. Για να διερωτηθούμε πώς φτάσαμε ως εδώ. Να ζούμε σε ένα νησί που παριστάνει πως δεν είναι νησί. Να κυνηγάμε τον χρόνο και το χρήμα αντί τα χρωματιστά απογεύματα στη θάλασσα που μας περιτριγυρίζει. Να χτίζουμε πύργους και μοιστελείωτες πλατείες αντί νοσοκομεία και γηροκομεία και ιδρύματα για τις ευάλωτες ομάδες. Να ανεχόμαστε τον κάθε πολιτικάντη να διαφθείρει έναν τόπο που θα έπρεπε να μυρίζει κιούλια και γιασεμιά και να τον ραντίζει με βρώμα. Και να αποσιωπούμε τις αλήθειες και τα βαθύτερά μας όνειρα προκειμένου να συντηρηθεί αυτή η πλάνη της τάχα μου προόδου και οικονομικής «επιτηρείας». Αν θέλουμε να φανταστούμε το αύριο ίσως αυτή η παραδοχή να είναι μια αρχή. Για να μπορέσουμε να επανεφεύρουμε τη ζωή μας με κριτήριο το ευάλωτο της ύπαρξης μας και την μορφιά της ευθαρσότητάς μας.

elenixenou11@gmail.com

Τα μέλη μιας οικογένειας ενός ασθενούς άφησαν αυτό το πανό έξω από το Ιατρικό Κέντρο «Άγιος Ιωσήφ» στο Burbank της Καλιφόρνιας.

ΔΙΕΛΚΥΣΤΙΝΔΑ / Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Η συνείδηση κρίνεται στην κρίση

Δεν υπάρχει τίποτα πιο ελκυστικό για τον άνθρωπο απ' την ελευθερία της συνείδησής του, λέει ο Ντοστογιέφσκι στους «Αδελφούς Καραμάζοφ», μα δεν υπάρχει και τίποτα πιο βασανιστικό. Η συνείδηση του καθενός μετριέται πάντα την ώρα της κρίσης. Η συνείδηση δεν συμβιβάζεται στην ισοπεδωτική εμπιστοσύνη εξαιτίας της όποιας κρίσης. Η συνείδησή μας θα κρίνει την επόμενη μέρα της κρίσης και τι κόσμο θα έχουμε. Όταν, λοιπόν, το περασμένο Πάσχα, οι αρχές έψαχναν τα πτώματα επιτά αλλοδαπών γυναικών η κυπριακή κοινωνία δήλωνε αποτροπιασμένη. Όχι μόνο εξαιτίας της βιαιότητας των εγκλημάτων, αλλά και για την ασύγγνωστη αμέλεια των αστυνομικών αρχών. Αμέλεια, γιατί, ενώ είχαν ενημερωθεί για την εξαφάνισή τους από εργοδότες και φίλους, οι αρμόδιοι αμέλησαν να κάνουν το προφανές: Να εκτελέσουν το καθήκον τους.

Τότε, όταν επιχειρούσαμε να θέσουμε το ζήτημα του ρατσισμού και της εγκληματικής αμέλειας των αστυνομικών αρχών, μας έλεγαν πως δεν είναι η ώρα για κριτική, καθώς αυτή μπορεί να επιρροάσει αρνητικά την υπόθεση. Μας έλεγαν πως το πόρισμα για την υπόθεση «Μεταξά» ετοιμάζεται και οι αρμόδιοι θα τιμωρηθούν καταλλήλως. Τα πτώματα εντοπίστηκαν μετά από 60 μέρες αλλά το πόρισμα για τις αστυνομικές ευθύνες ακόμα να δημοσιοποιηθεί. Ξέρουμε ότι σήμερα ο Ιωάνης Νικολάου προαλείφεται για γενικός εισαγγελέας και πως ο τότε εκπρόσωπος Τύπου της Αστυνομίας, ο οποίος μας έλεγε ψέματα από αέρος για την κατάσταση, αναλαμβάνει πλέον διευθυντική θέση στην Αστυνομία.

Έκλεισε συνεπώς συνοπτικά το θέμα, γιατί εμείς το αφήσαμε. Χωρίς παραδειγματική τιμωρία και τις θεσμικές αδυναμίες να παραμένουν κάτω από το χαλί. Ένα χρόνο μετά, μεσούσης αυτής της πρωτόγνωρης κρίσης, μία γνωστή αλυσίδα αρτοποιειών εμφανίζεται να εργοδοτεί 12 αλλοδαπούς που μένουν όλοι μαζί. Αποτέλεσμα των άθλιων –προφανώς– συνθηκών διαβίωσής τους, ήταν και να κολλήσει ο ένας τον άλλον τον ιό. Αν θίγαμε όμως ένα τέτοιο ζήτημα στην κα Αιμιλιανίδου, θα μας απαντούσαν ότι είμαστε εκτός τόπου και χρόνου. Θα μας χαρακτηρίζαν μπενετιστές. Γιατί όσο μαίνεται μια τέτοια κρίση απαιτείται ενόπτητα και οποιαδήποτε κριτική μόνο ως «κτύπημα κάτω από τη μέση» μπορεί να εκληφθεί.

Και κλείνουμε το στόμα στο θέμα των εργα-

σιακών δικαιωμάτων, όπως δεν θίγουμε ούτε τα όσα κακώς τεκταινούνται στην υγεία. Πήραμε μία γεύση όταν κυκλοφόρησε το περιβόητο βίντεο, με τον υπουργό Υγείας να λέει ανεπίσημα σε δημοσιογράφους πως ο κορωνοϊός δεν είναι τίποτα άλλο από μία γρίπη. Μόλις όμως κάποιοι διερωτήθηκαν αν υποτιμήθηκε ο κίνδυνος και αν γι' αυτό ακριβώς τον λόγο κλείνει το ένα νοσοκομείο μετά το άλλο, οι επαγγελματίες υγείας νοσούν, και κυκλοφορούν χωρίς τον κατάλληλο εξοπλισμό, τους χαρακτηρίσαν «Εφιάλτες» που τα έβαλαν με τον «μαχητή της πρώτης γραμμής» Κωνσταντίνου Ιωάννου. Ένας «μαχητής» που δικαιοῦται όμως με ευκολία να διχάζει τους επαγγελματίες υγείας σε καλούς και κακούς, αλλά όχι να ελέγχεται για το τι λέει στο παρασκήνιο. Δυσφορία, υπερβολές και υπερευαίσθητες χαρακτηριστικά και οι αντιδράσεις όσων δυσφόρησαν με το αυταρχικό ύφος των κυβερνώντων απέναντι στα μέτρα. Όλα αυτά είναι πολυτέλειες εν καιρώ πολέμου και αυτοβούλως τα περιορίσαμε. Πολυτέλεια είναι προφανώς και η πολυφωνία των ΜΜΕ. Όσα Μέσα βρίσκονται σε δυσκολία πρέπει να γίνουν επαίτες του κράτους, να «κλίνουν ευλαβικά το γόνυ» στην κυβέρνηση και μέσω εντύπου να διαβεβαιώνουν ότι θα σταθούν δίπλα στο κράτος.

Δίπλα στο κράτος θα σταθούμε ΜΜΕ και πολίτες χωρίς υπογραφές, χωρίς χορηγίες και χωρίς υποσημειώσεις. Γιατί αυτό λέει η συνείδησή μας. Και επειδή η πανδημία θα αλλάξει τον κόσμο όπως τον γνωρίζαμε, οφείλουμε να προσπαθήσουμε, έστω και τώρα να διαμορφώσουμε ένα καλύτερο αύριο. Ένα αύριο όπου οι νοσηλευτές δεν θα γυρίζουν με μαυροσάκουλα σε νοσηλευτήρια που καταρρέουν, με μία παιδεία που δεν θα παραλείπει σε περιόδους κρίσης, με κοινωνικό κράτος, κρατικές αρχές που θα προστατεύουν όλους τους πολίτες τους και με μία δημοσιογραφία που δεν θα είναι επαίτης πολιτικών και οικονομικών συμπεριφορών. Μόνο έτσι θα σταθούμε δίπλα στο κράτος. Όταν η συνείδησή μας μας επιτρέψει να θίξουμε όλα τα κακώς έχοντα την κατάλληλη στιγμή. Και αυτή η στιγμή είναι την ώρα της κρίσης. Γιατί ό,τι επιχειρήσεις να πεις μετά, αποτελεί μνημόσυνο. Και εσύ είσαι υπεύθυνος που υπό τον φόβο να μη χαρακτηριστείς μπενετιστής επέτρεψες να μουν άλλες τόσες αδυναμίες κάτω από το χαλί.

economidoum@kathimerini.com.cy

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Δεν υπάρχει λεφτοδέντρο

Η αντίληψη ότι υπάρχουν, κάπου εκεί έξω, πηγές από τις οποίες θα μπορούσαμε να αντλήσουμε δισεκατομμύρια προκειμένου να απαλλαγούμε από τα βάρη της οικονομικής κρίσης, δεν είναι απλώς φαιδρή, είναι και επικίνδυνη. Οδηγεί στον αποπροσανατολισμό της κοινής γνώμης και επιβαρύνει τη διαδικασία λήψεως των αναγκαίων αποφάσεων.

Για παράδειγμα, την περίοδο 2011-12, οι δύσκολες αποφάσεις για το τραπέζι μας σύστημα αναβάλλονταν, επειδή υπήρχε η προσδοκία, σε κύκλους της τότε κυβέρνησης, ότι θα θεσπιστεί ένας ευρωπαϊκός μηχανισμός ανακεφαλαιοποιήσεως τραπεζών που θα μας απαλάσσει από την ευθύνη και το κόστος. Αυτή η αναβλητικότητα, απλώς κατέστρεψε τις αποφάσεις ακόμη πιο οδυνηρές, ενώ τέτοιος μηχανισμός ασφαλώς δεν έχει υπάρξει ούτε και σήμερα. Το Ενιαίο Ταμείο Εξυγίανσης, που έχει πράγματι θεσπιστεί, δεν απαλλάσσει ούτε από τις υποχρεώσεις των κρατών-μελών ούτε και από τις δυσκολίες της διάσωσης τραπεζών με ίδια μέσα.

Αργότερα, στην κορύφωση της κρίσης του 2013, οι επισημίες κυμαίνονταν από την αναζήτηση δισεκατομμυρίων ως βοήθεια από διάφορους περιεργούς τύπους από το εξωτερικό, την προώθηση φυσικού αερίου που δεν είχαμε ακόμη ανακαλύψει, μέχρι και την έξοδο μας από το ευρώ προκειμένου να τυπώσουμε δικό μας χρήμα. Βεβαίως, η εκτύπωση εθνικού νομίσματος δεν απαλλάσσει τα κράτη από τα οικονομικά τους προβλήματα. Απλώς καθιστά εφικτή την υποτίμηση, η οποία έχει το ίδιο αποτέλεσμα και τις ίδιες οδυνηρές συνέπειες με τη μείωση μισθών και συντάξεων, χωρίς όμως το σταθεροποιητικό όφελος της συμμετοχής στην Ευρώζων.

Διαδεδομένη είναι και η αντίληψη ότι τα ευρωπαϊκά κονδύλια είναι έξτρα χρήμα, πέραν των αυστηρών ορίων του προϋπολογισμού. Η πραγματικότητα είναι ότι για το κάθε ευρώ που εισπράττουμε ως χώρα από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά ταμεία, αντιστοιχεί ένα ευρώ που έχουμε ήδη συνεισφέρει στον κοινοτικό προϋπολογισμό. Σύντομα, μάλιστα, λόγω των υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των τελευταίων ετών, η Κύπρος καθίσταται καθαρός συνεισφορέας, δηλαδή θα μας αναλογούν λιγότερα από όσα θα συνεισφέρουμε. Συνεπώς, τα ευρωπαϊκά κονδύλια αποτελούν έσοδο το οποίο έχει ήδη υπολογιστεί και περιληφθεί στον προϋπολογισμό. Εξάίρεση αποτελούν τα ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα, τα οποία όμως δεν είναι τεράστια και συνήθως επεκτενώνονται σε συγκεκριμένους τομείς, όπως είναι η έρευνα και η καινοτομία.

Καθώς βρισκόμαστε σήμερα αντιμέτωποι με μια νέα οικονομική κρίση, έχουν αρχίσει να αναδεικνύονται και πάλι διάφορες φαινικές ιδέες για αντίληψη πόρων. Για παράδειγμα, πάει να δημιουργηθεί η εντύπωση, στην Κύπρο και αλλού, ότι η έκδοση ευρωομολόγων ισχυραίνει με τη δημιουργία ενός ταμείου από το οποίο θα μπορούσαμε να αντλήσουμε δωρεάν χρήμα. Πρόκειται για ψευδαίσθηση. Είναι χρήσιμη και αναγκαία η έκδοση ευρωομολόγων. Θα διασφαλίσει την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές για όλα τα κράτη-μέλη και θα μειώσει το κόστος δανεισμού για τα πιο ευάλωτα από αυτά. Με κανένα τρόπο όμως δεν σημαίνει ότι άλλοι θα θοδεύουν τα εκατομμύρια και άλλοι θα τα εξοφλήσουν. Τα ευρωομολόγα, όπως και όλα όσα έχουν αποφασιστεί σε επίπεδο Ε.Ε., συνιστούν μορφές δανεισμού και δεν απαλλάσσουν κανένα κράτος-μέλος από τις υποχρεώσεις του. Εδώ, βέβαια, φτάσαμε στο σημείο να ακούμε αρχηγό κόμματος να εισηγείται ότι θα πρέπει να αντλήσουμε πόρους από το De Minimis για να τους μοιράσουμε στις επιχειρήσεις. Φαίνεται διέλαθε της προσοχής ότι το De Minimis δεν είναι ταμείο, αλλά κανόνας, που καθορίζει πώς θα μπορούσε κράτος-μέλος να στηρίξει το ίδιο, με δικά του λεφτά, τις επιχειρήσεις του. Πρέπει, με λίγα λόγια, να καταλάβουμε ότι λεφτοδέντρο δεν υπάρχει. Ούτε στην Κύπρο, ούτε στην Ευρώπη. Η ανάγκη για συνετή και αξιοπιστη οικονομική πολιτική παραμένει σε κάθε περίπτωση. Η εύκολη οδός που αναζητούν κάποιοι δεν υπάρχει. Υπάρχει μόνο η οδός των δύσκολων αποφάσεων, της γνώσης και της λογικής, της παραγωγικής προσπάθειας και της σκληρής δουλειάς. Έτσι καταφέραμε και σταθήκαμε στα πόδια μας μετά το 2013 και έτσι θα τα καταφέρουμε και αυτή τη φορά.

Ο κ. Χάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ.

ΒΟΛΕΣ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΙΣ

Ανάσταση στη χρονιά του κορωνοϊού

Στο Μπέργκαμο της βόρειας Ιταλίας πέθανε από κορωνοϊό, ο πατήρ Τζουζέπε Μπεραρντέλι, 72 ετών, ένας ιδιόρρυθμος παπάς, ο οποίος κυκλοφορούσε με μηχανάκι. Ο παπάς αρνήθηκε να δεχθεί αναπνευστήρα, τον οποίο αγόρασαν γι' αυτόν οι εννορίτες του και ζήτησε να δοθεί σε ένα νεαρό, ο οποίος βρισκόταν δίπλα του, στο νοσοκομείο. Ο παπάς δεν έτυχε ούτε κηδείας, αφού απαγορεύεται από τον νόμο. Ωστόσο, οι εννορίτες του βγήκαν στα μπαλκόνια και χειροκροτούσαν, κατά τη μεταφορά της σορού του.

Στη Σερβία μετέστη στους ουρανούς, από κορωνοϊό, ο επίσκοπος Βαλεβίου Μιλούτιν, σε ηλικία 71 ετών. Ο θρήνος είναι μεγάλος για τον αγαπημένο Άγιο Επίσκοπο των Σέρβων, όπως έγραψαν, τα Μέσα Ενημέρωσης της χώρας. Ο ιεράρχης

μαζί με δύο άλλους ιερείς μολύνθηκαν κατά τη διάρκεια συγκέντρωσης πιστών. Οι δύο μεταστάτες στον ουρανό, σύμφωνα με την έξωθεν καλή μαρτυρία, είναι σήμερα στον παράδεισο, βρίσκονται δίπλα στον Θεό, ο καθένας στον δικό του πνευματικό χώρο, αφού θυσιάστηκαν για την αγάπη των ανθρώπων, είτε εκουσίως, είτε ακουσίως.

«Ο έρωτας στα χρόνια της χολέρας» είναι το κλασικό μυθιστόρημα του Gabriel Garc a M rquez, καταγράφοντας τον απύθμενο ανθρώπινο έρωτα. Ο Άγιος Νικόλας Καβάσιλας μίλησε για τον «φανικό έρωτα» του ανθρώπου για τον Θεό, αποτυπώνοντας τη θεία εμπειρία της εν Χριστώ Ζωής. Στην εποχή της πανδημίας του κορωνοϊού, ο έρωτας σίγουρα δεν χάνεται, ούτε στη μοναξιά του εγκλεισμού, ούτε στις οικονομικές δυσκολίες, αλλά και ούτε στην απουσία των πιστών από τις ακο-

λουθίες της Μεγάλης Εβδομάδας και της Αναστάσεως. Ο έρωτας, είτε για τον Θεό, είτε για τους ανθρώπους, είναι ισχυρός όπως ο θάνατος, όπως θα έλεγε και ο σοφός Σολωμός στο περίφημο «Άσμα Ασμάτων».

Ο εγκλεισμός και η παρακολούθηση των ακολουθιών της Μεγάλης Εβδομάδας από τις τηλεοράσεις, ακόμη και με σπιτικά κεράκια, μοιραία οδηγεί και στην ενδοσκόπηση. Τώρα που σταμάτησε με ένα θαυμαστό τρόπο ο χρόνος σε όλο τον κόσμο, βρισκόμαστε μπροστά στον άγνωστο εαυτό μας, στον καλό και τον κακό, βρίσκονται απέναντι από τα πάθη και οι αρετές μας, μπροστά από τις αμαρτίες και τις ανομιολόγητες επιθυμίες μας. Τώρα οι οικονομικές αγκαλιές, όσοι επιτρέπονται, είναι πολύ πιο ζεστές και οι άνθρωποι μας, μέσα από τη δοκιμασία, καθίστανται ο αληθινός παράδεισός μας.

Η Ανάσταση του Χριστού και της νίκης επί του θανάτου, την οποία βιώνουμε με ένα διαφορετικό τρόπο φέτος, μπορεί να υπολείπεται των πανηγύρων, αλλά σίγουρα δεν υπολείπεται της χαράς, η οποία αναδύεται από τον κενό τάφο του Χριστού. Το φετινό Πάσχα είναι σίγουρα πολύ πιο αληθινό και πολύ λιγότερο υποκριτικό, σε σχέση με προηγούμενες χρονιές, για πολλούς ανθρώπους. Ούτε συνωστισμός στις εκκλησίες, ούτε στρατώρες γύρω από τον Επιτάφιο, ούτε επίσημοι στις πρωτοκαθεδρίες, ούτε λαμπρατζιές, ούτε και κροτίδες.

Κανέναν δεν σπρώχνεται για να κοινωνήσει το Σώμα και το Αίμα του Χριστού και κανέναν δεν γνωρίζεται αν θα βρει οκάμνο στην εκκλησία. Οι προσευχές για τους δικούς μας ανθρώπους, για τους γιατρούς και τους νοσηλευτές, για τους αρρώστους είναι πιο δυνατές και σί-

γουρα θα έχουν ανταπόκριση από τον Αναστημένο Χριστό, την Παύλιν και τους αγίους μας.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος στο μήνυμά του για τη Μεγάλη Εβδομάδα ανέφερε: «Πάσχα δεν είναι στην παράδοσή μας μόνον η μία 'κλήτη και αγία ημέρα'. Πάσχα είναι όλη η ζωή της Εκκλησίας. Ανάσταση είναι η 'δόξα της Εκκλησίας' και ο 'πλούτος της Βασιλείας'. Η Ανάσταση είναι ολόκληρη η πίστη, το ήθος και ο πολιτισμός της Ορθοδοξίας. Πάσχα είναι κάθε Θεία Λειτουργία. Ανάσταση είναι κάθε ταπεινό εξωκκλήσι, κάθε ιερός ναός. Οι άγιοι και οι μάρτυρες της πίστεως, οι ιερές εικόνες που προσκυνούμε, κάθε πράξη αγάπης και φιλανθρωπίας, αναδίδουν το άρωμα της Αναστάσεως. Η ζωή των πιστών είναι καθημερινό Πάσχα. Γνωρίζουμε τι σημαίνει Ανάσταση, επειδή ξέρουμε τι θα πει Σταυρός. Είμαστε η Εκ-

κλησία του Σταυρού και της Αναστάσεως...».

Στη χρονιά του κορωνοϊού, αν είναι κάτι το οποίο θα πρέπει να λέμε και να ξαναλέμε είναι τα λόγια του Αγίου Σεραφείμ του Σάροφ. «Χριστός Ανέστη, χαρά μου». Τα λόγια του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου στον περίφημο κατηχητικό του λόγο. «Πάντες απολαύσατε του συμποσίου της πίστεως. Πάντες απολαύσατε του πλούτου της χρηστότητας. Μηδεις οδυρθέως πταίσματα, συγγνώμη γαρ εκ του τάφου ανέτειλε. Μηδεις φοβήσθη θάνατον, πλευθήρωσε γάρ ημάς του Σωτήρος ο θάνατος». Και να αναφωνούμε «Ανέστη Χριστός και πεπτώκασι δαίμονες. Ανέστη Χριστός και χαιρούσιν άγγελοι. Ανέστη Χριστός και η ζωή πολιτεύεται. Ανέστη Χριστός, και νεκρός ουδεις επί μνήματος».

kaparisan@yahoo.gr

Και το φιλότιμο θέλει το σύστημά του

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

«Είμαι σίγουρος ότι τον θέλω αυτόν να διαχειρίζεται την τύχη τη δική μου και του τόπου σε μια μεγάλη κρίση;» Η ευθύνη είναι δική σας, δική μας, όλων. Αν διαλέγουμε τηλεμαϊντανούς, ανθρώπους που δεν έχουν δοκιμαστεί και δεν έχουν

Ο ψηφοφόρος έχει ευθύνη καθώς με την επιλογή των βουλευτών, όταν έλθει η ώρα της κρίσης, βρίσκονται σε θέσεις-κλειδιά άνθρωποι κατώτεροι των περιστάσεων.

νιώσει μια στιγμή τον κίνδυνο της απόλυσης, «ομορφονιούς και ομορφονιές», άτομα που έχουν μείνει κολλημένα στα πανεπιστημιακά τους αμφιθέατρα, κακό του κεφαλιού μας κάνουμε. Γιατί όταν έλθει η ώρα της κρίσης, βρίσκονται άνθρωποι κατώτεροι των περιστάσεων σε θέσεις-κλειδιά να διαχειρίζονται τις τύχες μας. Το πολιτικό προσωπικό της χώρας είναι δυστυχώς κατώτερο των περιστάσεων, ανεξαρτήτως κόμματος. Και για να είμαι σαφής, δεν θεωρώ ότι η λύση είναι οι ούτως αποκαλούμενοι τεχνοκράτες. Οχι απαραίτητα. Η εμπειρία έχει δείξει ότι αυτοί είναι που μεταλλάσσονται με το που κάθονται σε υπουργική καρέκλα. Ξεχνάνε την τέχνη ή την επιστήμη τους. Μεταμορφώνονται σε κάτι άλλο από αυτό που ήξεραν όσοι τους γνώριζαν· είναι σαν κάποιος να

τους έχει κάνει μεταγγισι αίματος του Μαυρογαλιούρου. Λιώνουν με την πίεση, τρελαίνονται με τη δημοσιότητα, και αποτέλεσμα μηδέν. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι ένα σωστό μείγμα πολιτικών με τσαγανό και καταξιωμένον επαγγελματιών από διάφορους χώρους, που δεν θα μεταλλάσσονται. Εύκολο; Καθόλου. Έχουμε πει ότι το καμίνι της πολιτικής λίγοι το αντέχουν. Είναι όμως δική μας υποχρέωση και ευθύνη να κάνουμε τις σωστές επιλογές, όχι με βάση το ποιος είναι πιο φωτογενής ή φωνάζει περισσότερο στα πρωινάδικα. Και μετά, είναι κρίσιμο να υπάρξει μια έντιμη πολιτική συμφωνία ότι δεν παίζουμε με τον ζωτικό πυρήνα του κράτους. Το καταφέραμε με κόπο, και ύστερα από ζημιές, στις Ενοπλές Δυνάμεις. Και πριν και τώρα, για παράδειγμα, επέλεγαν οι πιο άξιοι για αρχηγοί Ενόπλων Δυνάμεων και των διαφόρων κλάδων, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Ο ΣΥΡΙΖΑ, έπειτα από κάποια μπρος-πίσω, παραδέχθηκε ότι ο Τσιόδρας θα ήταν και δική του επιλογή. Αυτός είναι ο δρόμος μπροστά για να γίνουμε ένα σοβαρό κράτος με συνέχεια. Το ρουσφέτι το πληρώνεις ακριβά την ώρα της κρίσης. Αν έχεις διαλέξει κάποιον κομματικό ή απλά κολλητό για θέση ευθύνης, είναι σχεδόν βέβαιο ότι αφενός δεν ξέρει τη δουλειά, αφετέρου δεν έχει τον σεβασμό εκείνων που δίνουν τη μάχη στην πρώτη γραμμή. Ο,τι χειρότερο δηλαδή.

Σε αυτές τις τελευταίες κρίσεις μάθαμε ότι ο Έλληνας κάνει θαύματα, αρκεί: α) να τον εμπνέει κάποια ηγεσία, β) να υπάρχουν κανόνες καθαροί για όλους και γ) να φαίνεται ότι ηγούνται οι καλύτεροι σε κρίσιμους τομείς. Φιλότιμο έχουμε, αλλά και αυτό θέλει το σύστημά του για να κάνει θαύματα. Και είναι θαύμα ότι η χώρα από παράδειγμα προς αποφυγή έγινε παράδειγμα προς μίμηση.

Δύσκολοι καιροί για αισιόδοξους. Το ΔΝΤ προβλέπει ότι η πανδημία θα προκαλέσει τη χειρότερη παγκόσμια ύφεση από το κραχ του 1929. Το διεθνές σύστημα διακυβέρνησης δείχνει αδύναμο να αντιμετωπίσει την κρίση. Ενώ η ανατροπή των δεδομένων σε πολλές χώρες μπορεί να οδηγήσει σε βελτιώσεις στην οικονομία και σε δικαιότερες κοινωνίες, το ίδιο πιθανό είναι να επιτρέψει τον περιορισμό δικαιωμάτων και περισσότερο αυταρχισμό. Στην Ελλάδα, η επιτυχημένη διαχείριση της πανδημίας σώζει ζωές και προσδίδει νέα αξιοπιστία στη χώρα, αλλά οι προκλήσεις της επόμενης ημέρας θα είναι τόσο μεγάλες, που απαιτείται εθνικός άθλος για να εξασφαλιστεί η σταθερότητα, για να αρχίσει η ανάκαμψη από ακόμη χαμηλότερο επίπεδο και με μεγαλύτερο χρέος. Η Ε.Ε., παρά την αναμφισβήτητη συμβολή της στην αντιμετώπιση της κρίσης, συντηρεί να είναι αρκετά βήματα πίσω από τις εξελίξεις, με αποτέλεσμα να επιδεινώνονται οι κρίσεις πριν υιοθετήσει μέτρα αποτροπής τους. Όσο παραμένει απρόβλεπτος ο

ιός SARS-CoV-2 (που προκαλεί την ασθένεια COVID-19), χωρίς εμβόλιο ή συγκεκριμένη θεραπεία, είναι δύσκολο να υπολογίσει κανείς το μέγεθος της ζημίας που θα υποστεί κάθε χώρα και η παγκόσμια οικονομία. Και σήμερα να έλγχε ο συναγερμός, η παραγωγή και η κατανομή θα αργήσουν να επανέλθουν στα σημεία όπου βρίσκονταν πριν από λίγους μήνες. Αυτό θα πλήξει την παγκόσμια οικονομία και όσους κλάδους ασχολούνται με τις μεταφορές και τον τουρισμό. Περισσότεροι άνεργοι, υψηλότερες δαπάνες για την υγεία, λιγότερα έσοδα από επιχειρήσεις και εργαζομένους είναι εκρηκτικό μείγμα για κάθε εθνική οικονομία και, συνεπώς, για την πολιτική και την κοινωνία.

Σε τι μπορούμε να ελπίζουμε, λοιπόν; Ίσως ο νέος κορωνοϊός κατ'ερώ και να ανοίξει τα μάτια αρκετών πολιτών και πολιτικών σε όλον τον κόσμο ως προς τις αδυναμίες των διεθνών οργανισμών, αλλά και αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Είναι πασιφανές πλέον ότι οι «ισχυροί άνδρες» Τραμπ, Μπολσονάρo, Ερντογάν κ.ά. αποτελούν πρόβλημα για τη χώρα τους και για τον κόσμο.

Είναι φανερό, επίσης, ότι η κινεζική διαχείριση των πρώτων εβδομάδων της νόσου αποκαλύπτει σοβαρές αδυναμίες, ότι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) ολιγόρησε στην αρχή, ότι οι πρώτες αντιδράσεις στην Ευρώπη ήταν σπασμωδικές, βασισμένες σε εθνικά συμφέροντα και όχι στο συλλογικό καλό. Εντός ωρών, η πανδημία και οι νέες υποχρεώσεις που προέκυψαν ανέδειξαν την ανάγκη για νέες προτεραιότητες της πολιτικής και της οικονομίας, με κορυφαίο πρόβλημα αυτό της ανισότητας – χαμηλά εισοδήματα μεγάλων ομάδων εργαζομένων και περιθωριοποίηση πολλών άλλων.

Τα προβλήματα είναι φανερά. Μένει τώρα στους ψηφοφόρους να επιλέγουν τους ηγέτες τους με καλύτερα κριτήρια και οι κυβερνήσεις να συνεργάζονται για να επιτύχουν αξιόπιστες λύσεις για προβλήματα που ξεπερνούν τις ικανότητες της οποιας χώρας. Ενώ τεχνολογικοί κολοσσοί ισχυροποιούνται περαιτέρω και η ηλεκτρονική διείσδυση στη ζωή μας διευρύνεται, η εξέλιξη αυτή δίνει στους πολίτες φωνή. Αρκεί να ενημερώνονται σωστά και να τη χρησιμοποιούν με σοβαρότητα. Θα μπορούσε να πει κανείς

ότι αυτή η ελπίδα είναι αφελής, η Ιστορία όμως δείχνει πως ό,τι και αν θέλουν οι ηγέτες, εάν δεν πείθονται οι πολλοί, τα σχέδια των λίγων δεν ευδοκιμούν. Ασφαλώς, η γοητεία του εθνικισμού και του λαϊκισμού είναι ισχυρή. Όταν όμως γίνεται αντιληπτό ότι η επιβίωση εξαρτάται από τη συνεννόηση και τη συνεργασία, ολοένα και περισσότεροι θα αναγνωρίσουν την αξία διεθνών οργανισμών και συναιναιτικών διαδικασιών, γυρίζοντας την πλάτη σε δημαγωγούς. Ίσως, παρά την αρχική στροφή προς το κλείσιμο των συνόρων, ο κορωνοϊός να επιβραδύνει τις επικίνδυνες δυναμικές που αναπτύσσονταν τελευταίως. Και να επιδεινωθεί η κατάσταση, όσο θυμόμαστε τα μεγάλα επιτεύγματα της Ε.Ε. –την ειρήνη και την ευημερία– και άλλων οργανισμών, τόσο θα επιδιώκουμε την βελτίωση, όχι την κατάργησή τους. Όταν το θαύμα έχει γίνει μία φορά, μπορεί να επαναληφθεί. Η αισιοδοξία δεν είναι φαντασίωση, δεν είναι αφέλεια. Με την προσεκτική ανάγνωση της πραγματικότητας, είναι οδηγός, υποχρέωση και υπόσχεση. Αέρας στα πανιά και στα πνευμόνια μας.

Ανάσταση κατ' οίκον

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Διασαλεύτηκαν λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, όχι η τάξη και η ουσία των πραγμάτων, αλλά οι συνθήκες και οι από αιώνων παραδόσεις των χριστιανών. Γι' αυτό ο εορτασμός της Αναστάσεως του Κύριου, σήμερα τα μεσάνυχτα, θα είναι αλλιώς από των άλλων χρόνων. Δεν είναι ασήμαντη παρέκκλιση αυτή, αλλά δεν είναι και μοιραία. Δεν πρόκειται να κλείσουν διά παντός οι εκκλησίες. Δεν πρόκειται να καταφύγουν οι χριστιανοί ξανά στις κατακόμβες. Ο χριστιανός γνωρίζει ότι το γεγονός της Αναστάσεως του Χριστού

έγερσή του. Ακατανόητος υπήρξε ο θόρυβος που δημιουργήθηκε για το ενδεχόμενο της μη μεταφοράς του Αγίου Φωτός από τον Πανάγιο Τάφο. Μα εδώ και αιώνες, πριν καταστεί εφικτή η μεταφορά του με αεροσκάφη αυθημερόν από την Ιερουσαλήμ, γιόρταζαν την Ανάσταση οι πιστοί με αναμμένες τις λαμπάδες με φως που δεν στερείτο αγιότητας. Αυτό δεν είναι πίστη, αλλά είναι σύγχυση φρενών τμήματος του εκκλησιασματος.

Υπάρχουν βέβαια και οι άλλοι, οι θύραθεν φιλόσοφοι και αναλυτές, όλοι όσοι προβάλλουν πως το «μοτίβο αναστάσεως» θεοτήτων υπήρξε στην αρχαιότητα, προ της ελεύσεως του Ιησού στη Γη.

Είναι αλήθεια η ύπαρξη παρόμοιων δοξασιών. Αλλά πέραν των θεολογικών επιχειρημάτων, που ως αναμύδια δεν θα επικαλεσθούμε, θα πρέπει να ερμηνευθεί πως η ανορθολογική αυτή πίστη και αντίληψη διαμόρφωσε τον πολιτισμό της ανθρωπότητας για αιώνες. Ο χριστιανισμός υπήρξε η μεγαλύτερη ανατροπή στην ιστορία του ανθρώπου, έως ότου με τον Διαφωτισμό επιχειρήθηκε νέα ανατροπή, προσφεύγοντας στα κείμενα των διανοητών της αρχαιότητας, πρωτίστως των Ελλήνων. Αλλά ουδέποτε υποκατέστησε την πίστη.

Από την άλλη όμως πλευρά, και η σχέση του πιστού με τον Χριστό δεν είναι εύκολη υπόθεση. Τρία χρόνια ακολουθούσαν τον Ιησού ως μαθητές του οι υιοί Ζεβεδαίου. Αλλά καθώς πορεύονταν προς την Ιερουσαλήμ, του ζήτησαν να τους υποσχεθεί πως στη Δευτέρα Παρουσία θα εξασφάλιζαν θέση ο ένας εκ δεξιών του και ο άλλος εξ ευωνύμων. Τόσα είχαν αντιληφθεί από τη διδασκαλία του.

Ασκησιον υπεράνθρωπη είναι ο χριστιανισμός και ελάχιστοι αυτοί που τελικώς την πετυχαίνουν. Καλή Ανάσταση, λοιπόν, κατ' οίκον, και από την άλλη εβδομάδα επιστροφή στα γήινα.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Να ξανασμίξουν η Γιορτή με το «νόνημα»

Στην πλειονότητά τους οι σύγχρονες κοινωνίες διαστέλλουν την όποια γιορτή (θρησκευτική ή εθνική) από το «νόνημά» της. «Νόνημα» λέμε την αιτία και τον σκοπό πράξεως, συμβάντων, ενεργημάτων, τη σημασία τους για τη ζωή μας. Και «γιορτή» ονομάζουμε τη συλλογική χαρά και ευφροσύνη που εισπράττουμε από συμβάντα - γεγονότα ευεργετικά για τη ζωή όλων μας.

Ο συλλογικός εορτασμός συνεπαγόταν πάντοτε κοινή αγρία. Όταν οι άνθρωποι γιορτάζουν, δεν εργάζονται, έχουν «σχόλη», εγκαταλείπουν την «α-σχολία». Η ασχολία είναι δουλεία στην ανάγκη, ησχόλη ανακουφίζει την ασχολία, η ασχολία παρηγορείται από τησχόλη. «Ασχολούμεθα ίνα σχολάζωμεν», είπε ο Αριστοτέλης.

Σχολάζουμε και γιορτάζουμε με τη νήμη πάντοτε κάποιας μεγάλης χαράς που δίνει σταθερά «νόνημα» στη ζωή μας. Εστω, σε μια «μικρά ζύμη», ελάχιστη πληθυσμική ομάδα. Κάποτε, στις χριστιανικές κοινωνίες, όταν η συνοχή της συλλογικότητας προέκυπτε από μια κοινή εύρεση και βίωση ελπίδας για ελευθερία από τον θάνατο, οι γιορτές ήταν εκρήξεις χαράς από ρεαλιστική ψυλάφηση αυτής της προσδοκίας. Τότε αυτομόντο πλαίσιο του βίου ήταν η κοινωνία των σχέσεων, οικογένεια και κοινότητα. Οι άνθρωποι μοιράζονταν τη ζωή, ανάγκες, χαρές και πόνους – δεν λογάριαζαν για «πρόδο» τη θωράκιση της εγωτικής ακοινωνίας με ατομικά «δικαιώματα».

Πασχάλια υπαρκτική ελευθερία από χρόνο-θάνατο.

Σήμερα, το «νόνημα» της γιορτής αρχίζει και τελειώνει στην αγρία, ίσως και σε κάποια διαφοροποίηση των δεσμάτων. Το αίνιγμα του θανάτου το απωθούμε ή το παρακάμπτουμε, οι άνθρωποι προτιμάμε το απλοϊκότερο ενδεχόμενο: να μην δεινίζεται η ύπαρξη με τον θάνατο. Συντηρούμε ακόμη εθιμοτυπικά κατάλοιπα της άλλοτε εόρτας χαράς του κοινοτικού βίου, εκκλησιαστικές ονομασίες περιόδων ή ημερών αγίας και ευωχίας, ίσως και τη συναισθηματική εμμονή σε θρησκευτικές τελετουργίες που εκτιμώνται για τη γραφικότητά τους. Συντηρούμε προσχήματα, οι «γιορτές» μας δεν έχουν «νόνημα».

Σε αυτή την ανεπρόκοπη χώρα, που συνεχίζουμε να τη λέμε «Ελλάδα», η ιστορική αποτυχία μας των κατοίκων και πολιτών της είναι μια πραγματική οδύνη. Κυριολεκτικά και συγκεκριμένα: Διακόσια χρόνια τώρα, είναι αδύνατο να συνειδητοποιήσουμε (ο λαός, οι πολιτικοί μας ηγέτες, το επιστημονικό δυναμικό, οι δάσκαλοι, οι δημιουργοί - καλλιτέχνες) πως όταν στο Σύνταγμά μας ονομάζουμε την Εκκλησία «επικρατούσα εν Ελλάδι θρησκεία» κατεδαφίζουμε και διαγράφουμε, όχι δοξάζουμε, «πεισιθήσεις», χρησιμοθηρικές πρακτικές κοινω-

νικής συνοχής, αλλά την ιστορική δυναμική ενός πολιτισμού.

Αυτές οι δύο λεζούλες «επικρατούσα θρησκεία» αρνούνται και ατιμάζουν την «πόλιν» των Ελλήνων, την «εκκλησία του δήμου», την «πολιτική τέχνη» ως άλημα μίμησης του «τρόπου της του παντός διοικήσεως», τρόπο της αθηναιότητας και του συμπαντικού κάλους. Να μιλάνε οι Έλληνες για «επικρατούσα θρησκεία» σημαίνει ότι δεν καταλαβαίνουν πια τίποτε από τον Παρθενώνα, τίποτε από την Αγία-Σοφία, γέννησαν κατά λάθος τον Πανσέληνο και τον Ρωμανό τον Μεγλωδό, πέρασαν τυχαία από την τραγωδία στην ευχαριστιακή δραματουργία, τυχαία από τον Αριστοτέλη στον Μάξιμο τον Ομολογητή.

Ίσως σκόπιμα, όσοι πιθηκίζουν τον μηδενισμό και αμοραλισμό για να ακκίζουν σαν «προοδευτικές» δυνάμεις, υπερτονίζουν τα συμπτώματα παρακμής, δηλαδή θρησκευιοποιήσεις, της Εκκλησίας στην Ελλάδα. Βλέπουν στην Εκκλησία μόνο την παιδαριώδη ηθικολογία, τον θεολογικό αναλφαβητισμό, την ψυχανωμαλία των δήθεν «συντηρητικών» κληρικών και λαϊκών – με πολυθρόνη αγραμματοσύνη και ψυχαναγκασμό.

Χαρακτηριστική η συγκεκριαίωση όλων αυτών των συμπτωμάτων σε δύο κραυγαλέες εμμονές που ταλαιπώρησαν την ελλαδική Εκκλησία στο φετινό Πάσχα: Ο ναρκισισμός των «συντηρητικών» απαιτούσε να υποταχθεί η εκκλησία στην ψυχολογική τους ανάγκη να

λατρεύουν είδωλα. Πρώτο είδωλο, το Άγιο Φως, το «αυθεντικό» και «γνήσιο», που με προγραμματισμένη κάθε χρόνο θαυματοποιία, εξάγεται αεροπορικά από τα Ιεροσόλυμα. Και δεύτερο είδωλο, ο άρτος και ο οίνος της Ευχαριστίας, που (όπως το απαιτσε η ρωμαιοκαθολική νοσηταρχική ειδωλοποιία) υφίστανται «μεταστοιχείωση» (transubstantiation), θεοποιούνται μαγικά.

Δεν υποψιάζονται οι θλιβεροί νάρκισσοι της «συντηρητικής» εγωπάθειας ότι έτσι καταργούν τον πυρήνα του χριστιανικού ευ-αγγελίου. Ότι ο Θεός δεν είναι «οντότητα», ένα αναγκαία προκαθορισμένο «τι», είναι σχέση, η ύπαρξη ως σχέση: είναι «Πατήρ», «Υιός», «Πνεύμα», υποστάσεις που ορίζονται ως ελευθερία αγάπης – «ο Θεός αγάπη εστί» (1 Ιωαν. 4,16). Δεν προκαθορίζεται από την αναγκαιότητα να υπάρχει, αλλά αυτοκαθορίζεται ως ελευθερία αγάπης, αγάπης που «γεννά» και «εκπορεύει». Η αγάπη (ο «μανικός έρω») είναι ο τρόπος ύπαρξης (όχι απλώς συμπεριφοράς) του Θεού.

Επομένως, το Άγιο Φως είναι άγιο, επειδή κοινωνείται αγαπητικά «εκκλησιαζόμενο», όχι μαγικά επιβαλλόμενο καθιστώντας την πίστη «αναγκαστή κατά πάντων».

Και τα «τίμια δώρα» της Ευχαριστίας, η κοινωνία του άρτου και του οίνου, δεν μεταστοιχειώνουν το κτιστό σε άκτιστο, αλλά χαρίζουν στο κτιστό να υπάρχει με τον τρόπο του ακτίστου, την αγαπητική ελευθερία.

Δεν θα υπάρξει επόμενη, αλλά μια άλλη μέρα

Του **ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Η πανδημία του covid-19 συνεχίζει να κτυπά ανελέητα την ανθρωπότητα. Η ραγδαία εξάπλωση του κορωνοϊού πραγματικά τρομάζει. Κυβερνήσεις και διεθνείς οργανισμοί προσπαθούν να περιορίσουν, με τα μέσα που διαθέτουν, τις απώλειες. Υπάρχουν περιπτώσεις χωρών όπως η Ιταλία, η Ισπανία και η ΗΠΑ, που όσο και αν προσπαθούν, είναι δυστυχώς ανήμπορες να αναχαιτίσουν την καταστροφή. Οι σκηνές που βλέπουμε είναι εφιαλτικές. Όταν βλέπεις νοσοκομεία σε τέντες στο Central Park της Νέας Υόρκης τότε διερωτάσαι αν έφτασε το τέλος του κόσμου. Οι εικόνες που βλέπουμε καθημερινά με έρμηες μεγαλουπόλεις, με παραμελημένους ασθενείς στο πάτωμα και καμiónια φορτωμένα φέρετρα, θυμίζουν έργα επιστημονικής φαντασίας. Ο γ.γ. των Η.Ε. Αντόνιο Γκουτέρες χαρακτήρισε την κατάσταση ως την χειρότερη από τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο. Η δραματική διάσταση της πανδημίας δικαιώνει την εκτίμηση του επικεφαλής του ΟΗΕ. Είναι πραγματικά μια πρωτόγνωρη κατάσταση. Είναι από τις περιπτώσεις που οι διάφορες εκτιμήσεις, σωστές ή λανθασμένες καταντούν να είναι ταυτόσημες.

Είναι όμως ο covid-19 θανατηφόρος ιός; Σίγουρα είναι. Κατά την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου μέχρι την 25η Μαρτίου του 2020, 21.297 άνθρωποι έχουν καταλήξει λόγω του κορωνοϊού. Όμως οι αριθμοί φέρνουν στο φως και άλλες πραγματικότητες. Την ίδια περίοδο, 113.034 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους από την εποχιακή γρίπη. Ακόμα, πάντα κατά την ίδια περίοδο, 228.095 πέθαναν από μαλάρια και 249.904 έθεσαν μόνοι τους τέρμα στη ζωή τους. Συνεπώς οι πιο πάνω αριθμοί δείχνουν ότι, με η χωρίς κορωνοϊό, εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως θα πεθαίνουν κάθε χρόνο.

Αυτό όμως που κάνει τον covid-19 να χαρακτηρίζεται ως η χειρότερη πανδημία του αιώνα δεν είναι η θνητότητα αλλά το άγνωστο και η ραγδαία του μετάδοση. Πολλοί ισχυρίζονται ότι η ανακάλυψη εμβολίου θα είναι η λύση. Όμως, μήπως δεν υπάρχει εμβόλιο κατά της εποχιακής γρίπης και παρά την ύπαρξη του χάνονται εκατοντάδες χιλιάδες ζωές;

Όπως ήταν αναμενόμενο έχουν αναπτυχθεί αντικρουόμενες απόψεις όσον αφορά την κρίση του κορωνοϊού. Μάλιστα ο καθηγητής Ιατρικής, Επιδημιολογίας και Υγείας του Πληθυσμού και Στατιστικής στο Πανεπιστήμιο του Stanford, Γιάννης Ιωαννίδης, διερωτάται αν τα όσα συμβαίνουν σήμερα αποτελούν το φιάσκο του αιώνα. Αν και χαρακτηριστική αιρετικός, η άποψη του στηρίζεται στο γεγονός ότι πολλές χώρες έχουν αποφασίσει να πάρουν σκληρά μέτρα χωρίς ουσιαστικά να

έχουν αξιόπιστα στοιχεία για την πανδημία. Στην ουσία πήραν τα μέτρα γιατί τα πήραν και άλλοι.

Το ποια σχολή σκέψης έχει δικαίο και πια άδικο θα φανεί κατόπιν εορτής. Ίσως στο τέλος της ημέρας, όταν θα κάνουμε ταμείο, όταν θα έχουμε τον τελικό λογαριασμό, θα αποδειχθεί ποιοι είναι οι συμβατικοί και ποιοι οι αιρετικοί. Είτε πρόκειται μια πραγματική πανδημία είτε για ένα φιάσκο, ένα είναι το δεδομένο. Ο κόσμος στη μετά κορωνοϊό εποχή θα είναι πολύ διαφορετικός από αυτόν που γνωρίζαμε μέχρι σήμερα. Επόμενη μέρα σίγουρα θα υπάρξει. Στην ουσία δεν θα πρόκειται για επόμενη μέρα αλλά για μια άλλη μέρα, εντελώς διαφορετική από αυτές που βιώσαμε. Δεν θα είναι η συνέχεια της κατάστασης πραγμάτων πριν από την πανδημία, αλλά μια νέα. Την άλλη μέρα θα κληθούμε να τη ζήσουμε σε έναν άλλο κόσμο εντελώς διαφορετικό από αυτό που γνωρίζαμε.

Οι γεωπολιτικές ισορροπίες θα αλλάξουν άρδην. Οι συμμαχίες θα ανατραπούν. Οι μέχρι πρότινος εχθροί θα γίνουν φίλοι και οι φίλοι εχθροί. Ίσως για μεγάλο χρονικό διάστημα να μην υπάρχουν φίλοι. Το κάθε κράτος θα προσπαθήσει να επιουλώσει τις δικές του πληγές. Το «ο σώζων εαυτόν σωθήτω» θα υπερισχύσει της εταρικής και συμμαχικής αλληλεγγύης. Δεν θα υπάρχουν πλέον οι δυνατόι για να βοηθήσουν τους αδύνατους. Απλώς θα υπάρχουν οι αδύνατοι και οι πολύ αδύνατοι. Ο παραλληλισμός της πανδημίας του covid-19 με τις συνέπειες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου μπορεί να είναι σωστός ως προς το εύρος της καταστροφής. Όμως υπάρχει μία ειδοποιός διαφορά. Ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος άφησε πίσω του νικητές και ηττημένους. Δυστυχώς, ο κορωνοϊός θα αφήσει μόνο ηττημένους.

Το μεγάλο ερωτηματικό είναι το πού θα βρεθεί την άλλη μέρα η μικρή μας μοιρασμένη πατρίδα. Το ότι αποτελούμε και εμείς ένα κρούσμα του κορωνοϊού είναι δεδομένο. Το θέμα είναι αν θα είμαστε στο ποσοστό αυτών που θα «καταλήξουν». Αυτό είναι το τραγικό της επόμενης, ή καλύτερα της άλλης μέρας. Μιλώντας με ιατρικούς όρους, ας μην ξεχνούμε ότι έχουμε ήδη ένα αρχικό υποκείμενο νόσημα, αυτό της κακοχίας και των τετελεσμένων της εισβολής. Εκτός αυτού πολλαπλά και τα χρόνια νοσήματα. Οι μακροχρόνιοι αγώνες, οι προτάξεις και τα διαχρονικά Όχι, δακρύβρεκτα ή μη, συνθέτουν μια τραγική κληνική εικόνα. Παρακολουθώντας καθημερινά τους ειδικούς να ανακοινώνουν κρούσματα και θανάτους, ένα είναι το δεδομένο. Οι πιθανότητες να επιβιώσουν, οι έχοντες υποκείμενα και χρόνια νοσήματα, είναι αμυδρές μέχρι ανυπαρκτές.

Ο κ. Θεόδωρος Θεοδώρου είναι ειδικός προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Κάτοικος της Σάνα στην Υεμένη κουβαλάει δύο άδειες φιάλες υγραερίου σε κατάσταση καυσίμων. Η Υεμένη αντιμετωπίζει έλλειψη μαγειρικού υγραερίου εξαιτίας της παρατεταμένης οικονομικής κρίσης.

Lockdown με ευρωμάσκες μιας χρήσης

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η περιήγηση στον χώρο των δηλώσεων είναι αναγκαία. Η Πρόεδρος της Επιτροπής Ούρσουλα φον Ντερ Λάινε δήλωσε ότι «έχουμε ήδη κινητοποιήσει 2.770 δισεκατομμύρια ευρώ και αυτή είναι η μεγαλύτερη απάντηση σε ευρωπαϊκή κρίση που δόθηκε ποτέ», 2/4. Ο Ι. Παπαδόπουλος, επικεφαλής της Αντιπροσωπείας της Επιτροπής στην Κύπρο σημειώνει: 1. Η ΕΚΤ εξήγγειλε στις 19 Μαρτίου ότι μέχρι το τέλος του 2020 θα διαθέσει 750 δισ. ευρώ για την αγορά χρεογράφων. 2. Το ποσό αυτό προστίθεται στα 120 δισ. που η ΕΚΤ είχε ήδη ανακοινώσει μια εβδομάδα νωρίτερα. 3. Αυτά τα 870 δισ. που η ΕΚΤ ρίχνει στη μάχη αντιπροσωπεύουν ποσοστό 7,3% του ΑΕΠ της Ευρωζώνης. 3. Αίρονται όλοι οι περιορισμοί που επιβάλλει το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. 4. Από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία θα διατεθούν 37 δισ. ευρώ για την προστασία της απασχόλησης. 5. Ρευστότητα σε 100.000 και πλέον μικρομεσαίες επιχειρήσεις με 1 δισ. στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων με 8 δισ. ευρώ». Στη συνέχεια (9/4) το Ευροgroup κατέληξε σε συμφωνία: 500 δισ. ευρώ άμεσα διαθέσιμα. Στις 14/4 το Συμβούλιο αποφάσισε «να διαθέσει σχεδόν όλα τα κονδύλια που απομένουν στον τρέχοντα κοινοτικό προϋπολογισμό για την καταπολέμηση της πανδημίας COVID-19- οι αναλήψεις υποχρεώσεων αυξάνονται συνολικά κατά 3,57 δισεκατομμύρια ευρώ και ανέρχονται σε 172,2 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι πληρωμές αυξάνονται κατά 1,6 δισ. ευρώ, φθάνοντας συνολικά τα 155,2 δισ. ευρώ».

Σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία εξελίσσεται μια ιδιαίτερα επιθετική κριτική απέναντι στην Ε.Ε. Χωρίζω τις κριτικές σε δύο κατηγορίες:

Α. Οι οργανωμένοι οπαδοί της «ανταποκρίσεως» παράταξης που από θέση «αρχής» εναντιώνονται στη δυτική πολιτική παράδοση και τις κορυφαίες κατακτήσεις της: Διαφωτισμός, ορθολογισμός, κοινοβουλευτισμός, κράτος δικαίου, ευρωπαϊκή εννοποίηση. Είναι οι ίδιοι που νιώθουν άνετα με τις δοξασίες του Παισίου

και, κατά κανόνα υμνούν, κρυφά ή φανερά, τις αυταρχικές επιδόσεις του Β. Πούτιν. Η τάση αυτή μισεί το ευρωπαϊκό εγχείρημα και κάθε τι που επιχειρεί να λύσει προβλήματα, αξιοποιώντας τους κανόνες του πλουραλιστικού συστήματος και τις τάσεις που διαμορφώνει κάθε φορά η γνώμη των πολιτών. Μερικοί αγωνίζονται για να καταρρεύσει το ευρωπαϊκό εγχείρημα. Άλλοι το λένε καθαρά όπως η Λεπέν, άλλοι έμμεσα.

Β. Οι οπαδοί του «όχι σε όλα». Μια χωρίς σπονδυλική στήλη θεωρία που αποτελείται από τους μονίμως ανικανοποίητους, που ζητούν μια «άλλη Ε.Ε.», αλλά ποτέ δεν την ορίζουν και ποτέ δεν λένε πότε και με ποιους θα την επιτύχουν. Συμμετείχαν ή συμμετέχουν σε όργανα της Ε.Ε., όπως το Ευρωκοινοβούλιο, αλλά ποτέ δεν παρουσίασαν μια άλλη πρόταση παρά μερικές γενικολογίες περί της «Ευρώπης των λαών». Άσκησαν εξουσία. Αν κυβέρνησες και άφησες το ΓΕΣΥ ακίνητο, είναι προφανές γιατί σήμερα ρίχνεις όλες τις ευθύνες στην Ε.Ε. για να καλύψεις τις δικές σου!

Η πλειοψηφία των Ευρωπαίων πολιτών στηρίζει ότι καλούμε «εγχείρημα για την περισσότερη Ε.Ε.». Βλέπει τις πολύ σημαντικές προτάσεις που έχει διαμορφώσει, αλλά σημειώνει και τις αδυναμίες όπως λ.χ. την καθυστέρηση στην αντίδραση της Ε.Ε. στην πρώτη φάση εκδήλωσης της πανδημίας. Αλλά αν κάποιος θέλει «περισσότερη Ε.Ε.» ψηφίζει στις εθνικές και στις ευρωπαϊκές εκλογές, πολιτικές και πρόσωπα που να την προωθούν. Επίσης, όταν έχει τη δυνατότητα, επιλέγει σε θέσεις-κλειδιά πρόσωπα που να τη μεγαλώνουν, και όχι το αντίθετο, όπως δείχνει λ.χ. η ατυχής επιλογή της Στέλλας Κυριακίδου στη θέση της Επιτρόπου. Ούτε μια φορά από το 2004 δεν ακούσαμε έναν Κύπριο πρόεδρο να μας ενημερώνει ότι διεκδικούμε έναν κοινό, ευρύτερο ευρωπαϊκό στόχο, πέρα από τις καταγγελίες κατά της Τουρκίας.

Ο Αλτέρρο Σπινέλλι μάς θυμίζει ότι «η Ε.Ε. δεν είναι πρόσκληση σε γεύμα. Δεν είναι κάτι

που έχουμε ολοκληρώσει, άρα το ζήτημα θα ήταν το ποια θέση θα πάρεις στο τραπέζι. Η Ε.Ε. αφορά την οικοδόμηση του κοινού μας πεπρωμένου, κάτι που πρέπει να ολοκληρώσουμε και για το οποίο πρέπει να αγωνιστούμε». Η Ε.Ε. συνιστά την πιο σημαντική επένδυση για κάθε ευρωπαίο πολίτη στην εποχή των ανοικτών συνόρων και της τεχνολογικής «πανδημίας». Η απάντηση στις προκλήσεις βρίσκεται στις υπερεθνικές συνεργασίες για να αντιμετωπίσουμε υπερεθνικά προβλήματα, την ανάπτυξη, την απασχόληση, το περιβάλλον, την επιτυχή έξοδο από την κρίση γύρω από τον κορωνοϊό. Η Ε.Ε., ωστόσο, δεν είναι ομοσπονδία όπως λ.χ. οι ΗΠΑ. Περιέχει στοιχεία της, αλλά ομοσπονδία δεν είναι. Για παράδειγμα η υγεία και η παιδεία ανήκουν στα εθνικά κράτη. Μια μερική ομοσπονδία έχει δυσκολίες να φτάσει σε συμφωνίες, οι εθνικές προτεραιότητες συχνά προέκουν, η επικάλυψη αρμοδιοτήτων δυσχεραίνει τις αποφάσεις, ενώ ο κανόνας της ομοφωνίας περιπλέκει τα πράγματα. Τη μεγάλη εικόνα περιγράφει με εξαιρετική ακρίβεια ο Κ. Σημίτης: «Ουσιαστικό εμπόδιο στην πρόοδο της ευρωπαϊκής ενοποίησης είναι ο κανόνας, ότι οι αποφάσεις προϋποθέτουν την ομοφωνία όλων των κρατών μελών. Θα πρέπει να οριστεί μια νέα διαδικασία λήψης αποφάσεων, η οποία θα επιτρέπει σε μια ισχυρή πλειοψηφία να πραγματοποιεί τις αποφάσεις. Σκόπημο, επίσης, είναι να υπάρξει η δυνατότητα της δημιουργία ομάδων κρατών πέραν του κοινού πλαισίου που θα ισχύει για όλους», 2/3/2020. Με το τέλος της πανδημίας μια «συντακτική συνέλευση» για το μέλλον της Ε.Ε. είναι επιβεβλημένη. Το παρόν σχήμα χρειάζεται ένα δημιουργικό restart μέσα από την επεξεργασία στις σκέψεις Σημίτη. Το σχήμα «όσοι θέλουν και όσοι μπορούν» γεμίζει το πολιτικό εκκρεμές με περισσότερη συνέπεια στις αξίες της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και της δικαιοτέρας ανάπτυξης.

www.larkoslarkou.org.cy

Ο αόρατος εχθρός και οι ορατές αξίες (ή μήπως ο ορατός εχθρός και οι αόρατες αξίες;)

Του **ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΑΒΡΑΑΜ**

Ο άνθρωπος είναι ένα βιοκοινωνικό ον. Ως αναπόσπαστο κομμάτι και δημιουργήμα της φύσης έχει τη βιολογική του διάσταση όπως και τα υπόλοιπα ζώα. Η διαφορά του, όμως, είναι ότι στη δική του φύση υπάρχει το στοιχείο της συνεχούς διανοητικής εξέλιξης, η οποία περιλαμβάνει τη γλώσσα, τη λογική, τη φαντασία, την καινοτομία, δηλαδή την αέναη δημιουργικότητα. Πέραν όμως από τη βιολογική του φύση ο άνθρωπος είναι και κοινωνικό ον. Η διανοητική του πρόοδος δεν είναι μονάχα βιολογικά έμφυτη, αλλά και κοινωνικά επίκτητη. Εξελίσσεται μέσα από κοινωνικές διαδικασίες αλληλεπίδρασης, όπως είναι η οικονομική και πολιτική οργάνωση, η μετάδοση της γνώσης μέσω της παιδείας, η πολιτιστική δημιουργία, η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη, οι επιστημονικές ανακαλύψεις και σήμερα η ασύλληπτη τεχνολογική πρόοδος.

Αναμφίβολα σε αυτήν την εξελικτική πορεία της φύσης του ανθρώπου συνυπήρχαν και ακόμη συντηρούνται και αναπαράγονται το καταστροφικό και το δημιουργικό στοιχείο. Το κακό και το καλό,

το μίσος και η αγάπη, ο εγωισμός και η συλλογικότητα, η αλήθεια και το ψέμα, ο καταπιεστές και ο καταπιεσμένος, ο πόλεμος και η ειρήνη, η βαρβαρότητα και ο πολιτισμός, αποτελούσαν και αποτελούν τη διαλεκτική φύση του ανθρώπινου είδους.

Στη σύγχρονη τεχνολογική εποχή αυτές οι αντιθέσεις δεν έχουν εκλείψει. Όπως εύστοχα διαπιστώνουν αρκετοί διανοούμενοι, έχουμε φθάσει σε ένα παγκόσμιο ιστορικό μεταίχμιο, με τρεις υπαρκτές παγκόσμιες απειλές, την οικολογική, την πυρηνική και μια ανερχόμενη, τον τεχνοκρατικό ολοκληρωτισμό. Αν, λοιπόν, δεν παραμεριστεί ο κυρίαρχος για αιώνες ανταγωνισμός, που έχει εθνικό και ταξικό περιεχόμενο και δεν υλοποιηθεί η παγκόσμια συνεργασία με δεσμευτικές συμφωνίες στα τρία μεγάλα ζητήματα, το μέλλον θα είναι καταστροφικό. Ο θανατηφόρος ιός αποτελεί τη μεγάλη πρόκληση που προειδοποιεί την ανθρωπότητα, για να αναστοχαστεί την πορεία του ανθρώπινου πολιτισμού και να αναθεωρήσει το υφιστάμενο σύστημα και μοντέλο ανάπτυξης, το οποίο στηρίζεται στη μεγιστοποίηση του

Αν δεν ακολουθηθεί πορεία παγκόσμιας συνεργασίας και αλληλεγγύης, θα υπάρξει όξυνση και εμβάθυνση της υγειονομικής και παράλληλα της οικονομικής πανδημίας, οι οποίες σύντομα θα προκαλέσουν μια παγκόσμια ανθρωπιστική κρίση με απρόβλεπτες πολιτικές και κοινωνικές συγκρούσεις.

κέρδους και την παγίωση των παγκόσμιων ανισοτήτων.

Ένας από τους ανθρώπους της επιστήμης και της τεχνολογίας, οι παρεμβάσεις του οποίου είναι καιρικές και προκαλούν το παγκόσμιο ενδιαφέρον, ο Μπιλ Γκέιτς, ο οποίος το 2015 είχε προβλέψει μια πιθανή παγκόσμια πανδημία, στο τελευταίο άρθρο του (Καθημερινή, 12/04/2020) θέτει το ζήτημα του

κορωνοϊού ως μια ευκαιρία για να δείξουν οι ισχυρές χώρες τον ορθολογισμό και την ανθρωπιά τους. Οφείλουν να επενδύσουν στην έρευνα για την εξεύρεση εμβολίου και όταν αυτό επιτευχθεί, το εμβόλιο πρέπει να γίνει «παγκόσμιο δημόσιο αγαθό». Στα παγκόσμια προβλήματα, λοιπόν, απαντούμε με παγκόσμιες λύσεις. Ο Μπιλ Γκέιτς, απευθυνόμενος ιδιαίτερα στους ηγέτες της G20, προτείνει μια παγκόσμια προσέγγιση για την καταπολέμηση του COVID-19, η οποία περιλαμβάνει τρία βήματα. Πρώτον, τη διασφάλιση της δικαίας κατανομής των παγκόσμιων πόρων (μάσκες, γάντια, διαγνωστικά τεστ) με βάση τη δημόσια υγεία και τις ιατρικές ανάγκες κάθε χώρας, χωρίς κάποιος να προσφέρουν περισσότερα λεφτά για την απόκτησή τους (όπως για παράδειγμα έκανε ο Τραμπ). Δεύτερον, οι παγκόσμιοι ηγέτες να δεσμευτούν στην αναγκαία χρηματοδότηση για την παρσκευή ενός εμβολίου και τρίτον να δεσμευτούν στη χρηματοδότηση για την παραγωγή και τη διανομή του στις χώρες του κόσμου.

Ο Μπιλ Γκέιτς αντιλαμβάνεται πλήρως την παγκοσμιότητα του

προβλήματος. «Ακόμη και αν τα πλούσια έθνη επιτύχουν να επιβραδύνουν την ασθένεια τους επόμενους μήνες, ο COVID-19 θα μπορούσε να επιστρέψει, αν η πανδημία παραμείνει αρκετά σοβαρή αλλού. Είναι πιθανώς μόνο θέμα χρόνου προτού ένα μέρος του πλανήτη μολυνθεί ξανά κάποιο άλλο». Γι' αυτό και εμφαντικά υπογραμμίζει ότι «ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορούμε να τερματίσουμε απολύτως την πανδημία είναι η ανοσοποίηση των ανθρώπων απέναντί της». Και εννοεί όλους τους ανθρώπους του πλανήτη. Διαπιστώνει, επίσης, ότι η βοήθεια προς τις χώρες που υποφέρουν δεν είναι μόνο σωστή αλλά και σοφή πράξη. «Εδώ και 20 χρόνια ζητώ από τους παγκόσμιους ηγέτες να επενδύσουν στην υγεία των φτωχότερων ανθρώπων του κόσμου. Έχω υποστηρίξει ότι ήταν το σωστό και είναι. Αλλά οι πανδημίες μας θυμίζουν ότι η βοήθεια προς τους άλλους δεν είναι απλώς το σωστό. Είναι και το έξυπνο. Η ανθρωπότητα εξάλλου δεν συνδέεται μόνο με κοινές αξίες και κοινωνικούς δεσμούς. Είμαστε επίσης συνδεδεμένοι με υγιολογικά, μέσα από ένα μικροσκοπικό δίκτυο μικροβίων

που συνδέει την υγεία του ενός με την υγεία όλων των υπολοίπων. Σε αυτήν την πανδημία είμαστε όλοι συνδεδεμένοι. Αντίστοιχη πρέπει να είναι και η απάντησή μας».

Ποια είναι, λοιπόν, αυτή η απάντηση; Θεωρώ ότι όσο πιο θανατηφόρα προελαύνει και μολύνει την ανθρωπότητα ο αόρατος εχθρός, τόσο πιο ορατές οι κοινωνικές αξίες της ενσυναίσθησης, της αλληλοκατανόησης, της αλληλεγγύης, της ανιδιοτέλειας και άλλο τόσο πιο ορατή πρέπει να είναι η παγκόσμια βούληση των κρατών και ιδιαίτερα των ισχυρών, για κοινή δράση με έγνοια το κοινό καλό. Αν δεν ακολουθηθεί αυτή η πορεία της παγκόσμιας συνεργασίας και αλληλεγγύης, θα υπάρξει όξυνση και εμβάθυνση της υγειονομικής και παράλληλα της οικονομικής πανδημίας, οι οποίες σύντομα θα προκαλέσουν μια παγκόσμια ανθρωπιστική κρίση και θα πυροδοτήσουν απρόβλεπτες πολιτικές και κοινωνικές συγκρούσεις.

Ο κ. Μενέλαος Αβραάμ είναι δρ Φιλοσοφίας. rodo@primehome.com

Η παγκόσμια κοινωνία στην εποχή της τζαζ

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Φανταστείτε ένα σώμα χωρίς εγκέφαλο, κάθε μέλος του οποίου συμμετέχει μαζί με όλα τα υπόλοιπα σε μη καθορισμένες διαδικασίες λήψης απόφασης με σκοπό την αντιμετώπιση ενός εξωτερικού κινδύνου. Κάθε μέλος αποτελεί αυτόνομο κέντρο απόφασης, την οποία λαμβάνει με βάση τη μερική γνώση που έχει για την κατάσταση. Η αντίδραση ενός τέτοιου σώματος στον εξωτερικό κίνδυνο εξαρτάται από πολύπλοκους και ακατάληπτους μηχανισμούς σύνθεσης ανταγωνιστικών τάσεων, διαφορετικών νοοτροπιών και ετερογενών βαθμίδων συνεργασίας των μελών. Ο τρόπος αυτός οργάνωσης ονομάζεται «πολυκεντρικότητα». Αυτόν ακολουθεί ο κόσμος μας κατά την αντιμετώπιση της πανδημίας και με αυτόν καλείται να αντιμετωπίσει την επερχόμενη οικονομική κρίση. Είναι το μοντέλο λειτουργίας στο οποίο μας οδηγούν οι οικονομικές και πολιτικές συνθήκες σε περιβάλλον αβεβαιότητας.

Η έννοια της «πολυκεντρικότητας» προτάθηκε από τον Michael Polanyi (1891-1976), «καθολικό πνεύμα» που διέπρεψε τόσο στον χώρο της χημείας όσο και στον χώρο της φιλοσοφίας. Στο βιβλίο του «Η Λογική της ελευθερίας» (1951), έργο που επηρέασε βαθιά τη συγκρότηση της μεταπολεμικής διανόησης, ο Polanyi στρέφεται κατά της ιδέας του «κεντρικού σχεδιασμού». Η κύρια ιδέα που αναπτύσσει είναι ότι οι πολυκεντρικές τάξεις μπορούν να επεξεργαστούν και να αξιοποιηθούν απείρως μεγαλύτερο όγκο πληροφοριών από οποιαδήποτε μονοκεντρική τάξη, όσο συγκροτημένη κι αν είναι. Επιπλέον, στον βαθμό που ενσωματώνουν στη διαδικασία λήψης απόφασης και δράσης τη λανθάνουσα γνώση και πληροφορηση των πολλαπλών κέντρων τους, τα πολυκεντρικά συστήματα διαθέτουν πληροφορίες που καμία κεντρικά σχεδιασμένη τάξη δεν δύναται να αποκτήσει. Όσο πιο πολύ-

faire. Για τον Polanyi, δεν αρκεί να ικανοποιεί κανείς τις ανάγκες του για να είναι ολοκληρωμένος. Το υποκείμενο που προσπαθεί εγωιστικά να μεγιστοποιήσει τα οφέλη του μετέχοντας στο «σύστημα των αναγκών» βιώνει μια βαθιά απογοήτευση, επειδή δεν έχει κοινωνικό νόημα, αποστολή και αίσθηση των καθηκόντων του. Τα κοινωνικά όντα έχουν ανάγκη να κατανοούν τον κόσμο στον οποίο ζουν και δραστηριοποιούνται, έχουν ανάγκη από έναν πνευματικό προσανατολισμό.

Την ίδια χρονιά με το βιβλίο του Polanyi, ο Alfred Schütz (1899-1959) δημοσιεύει ένα από τα πιο σχολιασμένα άρθρα στις κοινωνικές επιστήμες, Κάνοντας μαζί μουσική (1951). Πώς είναι δυνατόν ο συντονισμός ενός συνόλου μουσικών και οργάνων χωρίς μαέστρο και παρτιτούρα, όπου κανείς δεν γνωρίζει ούτε το μουσικό κομμάτι που θα παιχθεί ούτε τη θέση του μέσα στην ορχήστρα; Είτε πρόκειται για κουαρτέτο εγχόρδων είτε για σύνολο τζαζ, η αρχή είναι η ίδια, λέει ο Schütz. Η μουσική σύνθεση είναι αποτέλεσμα συγχρονισμού στη βάση ενσωματωμένων μοτίβων και συστατικών στοιχείων της μουσικής όπως οι συγχορίες, η μελωδία, ο ρυθμός.

Στην ελεύθερη τζαζ το μεγάλο πρόβλημα είναι η αλληλουχία των ρόλων. Κυρίαρχο στοιχείο της είναι οι αυτοσχεδιασμοί, ατομικοί ή ομαδικοί, πάνω σε ένα κυρίως μουσικό θέμα. Κάποιοι συνοδεύουν και κάποιος αυτοσχεδιάζει. Διαδοχικά, ο τελευταίος δίνει τη σκυτάλη στον επόμενο, κάνοντας κάποιο σήμα, αλλάζοντας την ένταση ή και τον ρυθμό. Σταδιακά και μέσα από την ιστορική διαδρομή του συγκροτήματος εγκαθίσταται ένας κοινός κώδικας και μια κοιλτούρα επικοινωνίας τόσο ανάμεσα στους μουσικούς που το αποτελούν, όσο και ανάμεσα στο συγκρότημα και στο κοινό του. Με αυτό τον τρόπο διαμορφώνονται μου-

σικές φόρμες και ρεπερτόρια στον κόσμο της τζαζ που διευκολύνουν την αλληλεπίδραση και εκλεπτύνουν το αισθητικό κριτήριο.

Η ίδια πολυκεντρική αρχή διέπει την παγκόσμια κοινωνία. Τα έθνη-κράτη και οι υπερδυνάμεις, οι διεθνείς ομοσπονδίες, συμμαχίες και οργανισμοί, οι πολυεθνικές εταιρίες και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, τα πανεπιστήμια και οι ερευνητικές μονάδες αποτελούν κέντρα του σύγχρονου πολυκεντρικού συστήματος και συμπεριφέρονται σαν τα μέλη μιας παγκόσμιας ορχήστρας ελεύθερης τζαζ. Συγχρονίζονται γύρω από επείγοντα θέματα όπως η υγεία, η οικονομία, το περιβάλλον, στη βάση μιας κοινής παρακαταθήκης φτιαγμένης από την ιστορική εμπειρία και τον επιστημονικό λόγο. Η ιδέα μιας ηγεμονικής δύναμης που θα συντόνιζε την αντιμετώπιση της πανδημίας ή της οικονομικής κρίσης είναι εξίσου ανεπαρκής όσο και η ιδέα μιας παγκόσμιας κυβέρνησης που θα σχεδιάζε το μέλλον της ανθρωπότητας.

Ό,τι ισχύει για το παγκόσμιο σύστημα ισχύει και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Φοβάμαι ότι όποιος περιμένει να δει μια ευρωπαϊκή συμφωνική ορχήστρα με μαέστρο το Βερολίνο, το Παρίσι ή ακόμη και τις Βρυξέλες θα απογοητευθεί και θα ασκήσει κριτική που δεν θα του επιτρέψει να παρατηρήσει το στήσιμο της ευρωπαϊκής τζαζ μπάντας. Είτε για την Ευρώπη είτε για την παγκόσμια κοινωνία, η συνολική απόδοση του συστήματος βελτιώνεται όσο αυξάνει ο επικοινωνιακός πολιτισμός των διαφορετικών κέντρων, όσο δηλαδή αυτά μοιράζονται την εμπειρία διαχείρισης κρίσεων και μαθαίνουν να παίζουν μαζί μουσική χωρίς μαέστρο και χωρίς παρτιτούρα.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος ερευνητικών κέντρων των Πανεπιστημίων Λωρραίνης και Στρασβούργου.

Πολιτισμός: Η παράπλευρη απώλεια της κρίσης

Του ΓΙΩΡΓΟΥ Τ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Η παιδεία και ο πολιτισμός ανέκαθεν υπήρξαν έννοιες υψηλών προσδοκιών και οραμάτων. Διαχρονικά η παιδεία και ο πολιτισμός υπήρξαν δείκτες ευημερίας για τους λαούς όλου του κόσμου. Η πανδημία του κορωνοϊού επαναφέρει ξανά στο προσκήνιο την απαίτηση, ειδικά η τέχνη και ο πολιτισμός, να μην γίνουν η παράπλευρη απώλεια αυτής της κρίσης. Όχι πως προηγουμένως η θέση τους βρισκόταν σε κάποια περίοπτη θέση. Αντίθετα, οι δαπάνες για τον πολιτισμό ήταν στην άκρη του τραπέζιου. Οι σημερινοί κυβερνώντες ένα από τα πολλά «κατορθώματά» τους ήταν να φέρουν τις δαπάνες για τον πολιτισμό στον πάτο! Οι καλλιτέχνες, οι δημιουργοί, οι άνθρωποι γενικώς της τέχνης και του πολιτισμού βλέπουν καθημερινά τα όνειρά τους να συνθλίβονται από ένα κράτος ανήμπορο, που αδυνατεί να καταλάβει ότι σ' αυτούς τους ανθρώπους χρωστούμε πολλά, πάρα πολλά για να είμαστε ζωντανοί! Χρωστούμε για να είμαστε πνευματικά και πολιτιστικά υγιείς, χρωστούμε, γιατί πέρα από την καθημερινή διατροφή μας, χωρίς την καλλιτεχνική δημιουργία είμαστε πνευματικά νεκροί. Γιατί τότε απαξίωση, γιατί τότε υποτίμηση στον κόσμο της δημιουργίας; Ναι, στους μουσικούς, στους οργανοπαίχτες, στους τραγουδιστές, στους συνθέτες, στους ζωγράφους, στους λογοτέχνες και στους συγγραφείς, στους ηθοποιούς και στους σκηνοθέτες και τόσους άλλους δημιουργούς οφείλουμε τη ζωή μας, την ύπαρξή μας. Η τέχνη και ο πολιτισμός χρειάζεται να καταλάβει επιτέλους η άρχουσα τάξη ότι δεν αποτιμάται με κερδοζημιές. Αποτελεί μακροπρόθεσμη επένδυση ζωής. Στην ιστορική διαδρομή μας επιβίωσαμε γιατί η τέχνη και ο πολιτισμός αποτελούσαν το συγκριτικό μας πλεονέκτημα. Ήταν το σωσίβιο επιβίωσής μας. Ας αποδείξουν οι κυβερνώντες έστω και την υστάτη ότι διαθέτουν αποθέματα ευαισθησίας και ανθρωπιάς.

Σ' αυτές τις κρίσιμες στιγμές η κρατική αλληλεγγύη πρέπει και επιβάλλεται να αποδεικνύεται με πράξεις και όχι με λόγια του αέρα. Σε καλές εποχές κορδώνεστε να κόβετε κορδέλες σε εγκαίνια και να στριμώχνεστε για να απολαύσετε μια έκθεση, μια μουσική ή θεατρική παράσταση. Ο πολιτισμός είναι αξία. Τώρα είναι η ώρα να αποδείξει η κυβέρνηση ότι κατανέμει δίκαια και ισορροπημένα τους πόρους με έμπρακτη στήριξη των δημιουργών. Διαφορετικά για ακόμη μία φορά θα είναι ανεπανόρθωτα εκτεθειμένοι και ασφαλώς ούτε εύσημα θα δικαιούνται, ούτε εκτίμηση και αναγνώριση.

Ο κ. Γιώργος Τ. Γεωργίου είναι βουλευτής και επαρχιακός γραμματέας ΑΚΕΛ Λεμεσού.

Στον Όμιλο Louis επιλέγουμε

- την **Ευγνωμοσύνη** απέναντι σε όλους όσους μάχονται στην πρώτη γραμμή.
- τη **Ζωή** και τους αγαπημένους μας, διαχειριζόμενοι την πραγματικότητα με λογική και υπομονή.
- την **Αλληλεγγύη**, στηρίζοντας ενεργά τις προσπάθειες της πολιτείας με κάθε πόρο που διαθέτουμε
- την **Ελπίδα**, συμμετέχοντας ενεργά στο σχεδιασμό της επόμενης ημέρας.
- το **Αύριο**, σίγουροι πως μαζί θα θέσουμε ξανά τη χώρα μπροστά, όπως άλλωστε κάναμε όποτε χρειάστηκε.

#ΘαΤαΚαταφέρουμε

Ευχές για ένα ασφαλές Πάσχα.

LOUIS GROUP

LOUIS HOTELS

Celestyal Cruises
Sea more.

LGS
HANDLING
Louis - Goldate

LOUIS TRAVEL

LOUIS AVIATION

Prodata
Your partner for growth

Η μετά κορωνοϊό εποχή

Της δρος **ΘΕΑΝΩΣ ΚΑΛΑΒΑΝΑ**

Δύο παράμετροι θα πρέπει να εξετασθούν ως προς τον αντίκτυπο που θα έχουν στον ψυχισμό των ανθρώπων. Η μία αφορά τον ιό και η άλλη την каранτίνα στην οποία υποχρεώθηκε ο κάθε πολίτης να ζήσει για αόριστο χρονικό διάστημα, στερώντας του έτσι πολύτιμες ελευθερίες και τα αγαπημένα του πρόσωπα.

Όσον αφορά τον ιό, η επόμενη μέρα θα μας βρει δύσπιστους και φοβισμένους. Θα κοιτάμε τους ανθρώπους, θα μπαίνουμε σε καταστήματα ή στους χώρους εργασίας μας και θα σκεφτόμαστε άραγε μήπως αυτός ο άνθρωπος έχει τον ιό, μήπως εδώ μέσα θα κολλήσω τον ιό. Οπότε, θα κουβαλάμε έναν φόβο και αμφιβολία, χωρίς να μπορούμε πραγματικά να χαλαρώσουμε. Ο ιός μάς υποχρεώνει να διατηρούμε κοινωνική απόσταση, κάτι που ως λαός είναι πολύ δύσκολο για εμάς, γιατί στις πλείστες συναναστροφές της μέρας μας συνηθίσαμε να κάνουμε χειραψία και με τους πιο οικείους μας να αγκαλιαζόμαστε ή και να φιλιόμαστε στα μάγουλα. Αυτό θα μας πάρει πάρα πολύ καιρό για να το πράξουμε ξανά. Έρευνες αναφέρουν ότι μετά τον ιό SARS πολλά άτομα απόφευγαν τους δημόσιους χώρους και κάποιους με κόπο για μεγάλο χρονικό διάστημα. Επίσης, συνέχιζαν να πλένουν συστηματικά τα χέρια τους και να αποφεύγουν τους ανθρώπους που φταρνίζονταν και έβηχαν. Μάλιστα, το κοινωνικό στίγμα στους ανθρώπους που νόσπσαν τους στοίχισε ακόμη και την απόλυσή τους από τον χώρο εργασίας τους. Συνεπώς, θα μας πάρει καιρό να αισθανθούμε ασφαλείς και να επανέλθουμε στην κανονικότητα.

Από την άλλη, η каранτίνα ως όρος χρησιμοποιείται στην ψυχολογία ως η απομάκρυνση και ο περιορισμός των ατόμων που πιθανόν να έχουν μολυνθεί από τον ιό με σκοπό να μη μολύνουν την υπόλοιπη κοινωνία. Επίσης, θεωρείται ότι όσο πιο παρατεταμένη και αβέβαιη είναι η περίοδος της каранτίνας τόσο μεγαλύτερο αντίκτυπο θα έχει στον ψυχισμό των ατόμων. Μάλιστα, μια βιβλιογραφική ανασκόπηση για τον ψυχολογικό αντίκτυπο της каранτίνας και η οποία δημοσιεύτηκε στο Lancet (Lancet, vol. 395, March 14 2020) αναφέρει ότι τα συμπτώματα που πιθανόν να βιώσουν τα άτομα είναι συναισθηματική διαταραχή, κατάθλιψη, άγχος, μειωμένη διάθεση, ευερεθιστότητα-θυμό, αϋπνία, μετα-τραυματικό στρες. Τέτοια συμπτώματα φαίνεται να παρουσιάζονται συχνότερα σε επαγγελματίες υγείας και σε άτομα που απομονώθηκαν επειδή ήρθαν σε επαφή με άτομο που νόσπσε. Μάλιστα, μερικές από αυτές τις έρευνες αναφέρουν ότι κάποια από αυτά τα συμπτώματα μπορούν να παρουσιαστούν ακόμα και τρία χρόνια μετά την каранτίνα. Επιπρόσθετα, η απώλεια αγαπημένων ανθρώπων σε συνδυασμό με το γεγονός ότι δεν σου επιτρέπεται να τα φροντίσεις, όταν είναι άρρωστα, αλλά ούτε να παραστείς στην κηδεία τους δημιουργεί τεράστια θλίψη μαζί και το αίσθημα της ανημποριάς που θα το κουβαλήσει κανείς μέσα του για πολλά χρόνια.

Είμαστε ένας λαός που πέρασε διάφορες μεγάλες ταιλαιπωρίες και απώλειες, όπως ο πόλεμος του 1974, ο οποίος ακόμα και σήμερα άφησε πολλά κατάλοιπα θυμού, μίσους και κατάθλιψης στους ανθρώπους. Ολόκληρη η παιδεία μας και η κοινωνία μας γαλουχήθηκε με εικόνες εκθρών και με συνθήματα. Το μεγαλύτερο πρόβλημα που θα έχουμε να αντιμετωπίσουμε στη μετά κορωνοϊό εποχή ως χώρα θα είναι οι κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες και η ανεργία. Στα θετικά της μετά κορωνοϊό εποχής είναι το γεγονός ότι όλη η ανθρωπότητα έχει πλέον ένα κοινό εχθρό, ούτε τόνιους ούτε βόρειους, ούτε κόκκινους ούτε μπλε, έναν εχθρό τον οποίο μόνο οι επιστήμονες μπορούν να τον νικήσουν γι' αυτό και ο κόσμος θα πείθεται πλέον ακούγοντας μόνο τους ειδικούς. Δεν ξέρω τι ακριβώς θα μας αφήσει αυτή η κρίση, το σίγουρο είναι ότι κανένας μας δεν θα είναι ο ίδιος μετά από αυτό. Εύχομαι ότι ο καθένας από εμάς να αναθεωρήσει ποιος είναι και ποιες είναι οι αξίες με τις οποίες θέλει να πορευτεί στη μετά κορωνοϊό εποχή.

Η δρ Θεανώ Καλαβανά είναι ακαδημαϊκός, Ψυχολογία της Υγείας (Professional Certified Coach).

Οι διεθνείς σχέσεις μετά τον εστεμμένο ιό

Του **ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΣΟΥΛΙΔΗ**

Αποτελεί επωδό πολλών σχολιαστών ότι μετά την παρέλευση της πανδημίας ο κόσμος θα είναι πολύ διαφορετικός από ό,τι τον ξέραμε μέχρι σήμερα. Λίγοι, όμως, αποτόλμψαν την περιγραφή αυτού του διαφορετικού κόσμου. Τα λίγα άρθρα που διάβασα επί του θέματος αυτού, έχουν ιδεολογική ταυτότητα αναλόγως με ποιος τα γράφει. Δίνουν την εντύπωση ότι ο καθένας προσπαθεί μια ρεβαντιστική αλλαγή του κόσμου. Κατά τη γνώμη μου μια τέτοια προσέγγιση θα αποτύχει.

Εγώ δηλώνω από τώρα ότι δεν είμαι σε θέση να περιγράψω αυτόν τον διαφορετικό κόσμο γιατί η αλλαγή θα είναι σταδιακή, πολυθεματική και πολυεπίπεδη. Σίγουρα θα επισπεύσει πολλά προβλεπτά πριν από την πανδημία. Θα περιοριστώ μόνο σε κάποιες απόψεις για τις διεθνείς σχέσεις και τον ρόλο της Ε.Ε. Διάβασα προχθές ένα μελετημένο σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μια ομοιόμορφη και συγχρονισμένη επάνοδο στην ομαλότητα για όλα τα κράτη μέλη. Εδώ δεν υπάρχει η δικαιολογία ότι τα θέματα υγείας ανήκουν στη δικαιοδοσία των κρατών μελών. Το μεγάλο γιατί, που είναι και η μεγάλη μου απογοήτευση, το γιατί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν επεδίωξε αυτή την ομοιομορφία και αυτόν τον συγχρονισμό και συντονισμό για την καταπολέμηση της πανδημίας. Ο ένας εξακολουθούσε ακόμα να πιστεύει στη θεωρία της «αγέλης», ο άλλος ξεκίνησε έγκαιρα την επιβολή της πολιτικής της απο-

Η μαζική μετανάστευση, η τρομοκρατία, επίσης, μόνο με συλλογική απάντηση μπορούν να αντιμετωπισθούν. Υπάρχει και κάτι άλλο που δεν γνωρίζει σύνορα αν και ανήκει στην σφαίρα της ψυχολογίας. Ο φόβος δεν γνωρίζει σύνορα.

κοινωνικοποίησης, ο άλλος αργότερα και καθυστερημένα, ενώ εν τω μεταξύ η επιδημία ξαπλώθηκε βαθιά σε όλα τα κράτη της Ευρώπης χωρίς διάκριση, αν ξεκίνησαν έγκαιρα ή αργότερα. Ο λόγος είναι φανερός, η πανδημία δεν γνωρίζει σύνορα. Το ένα κράτος μέλος και όχι μόνο μετέδιδε την επιδημία στα υπόλοιπα. Στην Κύπρο η κύρια πηγή της εισαγωγής της προερχόταν από τη Βρετανία είτε από επισκέπτες είτε από Κυπρίους που την επισκέφτηκαν και πρόλαβαν να γυρίσουν πίσω.

Μήπως η Ε.Ε. και τα κράτη μέλη κατελήφθησαν εξαπίνης; Δύο μήνες πριν η επιδημία θέριζε στην Κίνα και άλλες χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας. Η έγκαιρη προειδοποίηση υπήρχε. Το δίδασκει εξάλλου και η ιστορία. Τέσσερις αιώνες προηγούμενης η πανώρα που ερχόταν και πάλι από την Κίνα, ήλθε στην Ευρώπη με μόνο τον δρόμο του μεταζιού, όταν τότε δεν

υπήρχαν οι σύγχρονες συγκοινωνίες.

Η πανδημία δεν γνωρίζει σύνορα. Όπως ούτε το περιβάλλον γνωρίζει σύνορα. Την κλιματική αλλαγή δεν μπορούν να την αντιμετωπίσει το κάθε κράτος ξεχωριστά, αλλά χρειάζεται μια παγκόσμια αντιμετώπιση. Η μαζική μετανάστευση, η τρομοκρατία, επίσης, μόνο με συλλογική απάντηση μπορούν να αντιμετωπισθούν. Υπάρχει, όμως, και κάτι άλλο που δεν γνωρίζει σύνορα αν και ανήκει στην σφαίρα της ψυχολογίας. Ο φόβος δεν γνωρίζει σύνορα.

Ο φόβος για τις τεράστιες οικονομικές επιπτώσεις, όπως τις βιώνουμε σήμερα, συγκράτησε πολλούς να διαστάσουν να πάρουν έγκαιρα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης. Τα βλέπαμε να έρχονται και κώναμε το κεφάλι μας στην άμμο. Το αναπόφευκτο φυγην αδύνατο. Αυτόν τον φόβο διαδέχτηκε φυσικά ο φόβος για την υγεία των πολιτών που κυριεύει σήμερα τις κοινωνίες μας. Αυτή τη φορά η οικονομική κρίση σαν απόρροια της πανδημίας δεν οφείλεται σε κάποιους «τεμπέληδες» Μεσογειακούς ή τις κυβερνήσεις τους, που έκαναν μια αλόγιστη διαχείριση των οικονομικών τους. Σήμερα η οικονομική κρίση προέρχεται από όλους για όλους.

Αν κάτι πρέπει πρώτα και κύρια να αλλάξει στην Ευρώπη και στον κόσμο το διαφορετικό είναι το καμπαράκι που έχει κτυπήσει. Η Ε.Ε. θα αποδείξει τη χρησιμότητά της, το πόσο σχετική είναι για τα κράτη μέλη και για την παγκόσμια κοινότητα πρέπει να αλ-

λάξει προσέγγιση και να αντιμετωπίσει συλλογικά και τα δικά της προβλήματα που δεν γνωρίζουν σύνορα. (την πανδημία και τις επιπτώσεις της, την οικονομία της που οφείλεται σε αυτή, την κλιματική αλλαγή, τη μετανάστευση και την τρομοκρατία), αλλά και τον πρωταγωνιστικό ρόλο της στον κόσμο. Στον κόσμο υπάρχουν δυστυχώς πολλά εμπόδια. Το φαινόμενο Τραμπ και των άλλων ξερόλων που τον μιμούνται, όπως ο Ερντογάν στην Τουρκία ή ο Μπολσονάρο στη Βραζιλία. Το μήνυμά τους, δυστυχώς, άκουσαν εκείνοι που τους εξέλεξαν σαν απόρροια ενός κόσμου που δεν ζυπνποσε όταν έπρεπε, και σαγηνεύτηκαν με τα συνθήματα του προστατευτισμού και της απομόνωσης. Το σύνθημα «πρώτα η Αμερική» δεν ισχύει σήμερα για μια Αμερική που αποτραβιέται και αποσύρεται από τον υπόλοιπο κόσμο. Ίσχυε επί όλων των προηγούμενων παγκόσμια οικονομική κρίση που δεν ξεκίνησε από την Κίνα αλλά από τις ΗΠΑ, όλοι οι ισχυροί της γης προχώρησαν στην ομάδα των G20, που τη διαχειρίστηκε. Κάτι παρόμοιο πρέπει να επαναληφθεί με πρωτοβουλία της Ε.Ε., η οποία, όμως, πρέπει πρώτα να διορθώσει τα ούκω της και να ενεργήσει διά του παραδείγματος.

Ο κ. Ιωάννης Κασουλίδης είναι τώως υπ. Εξωτερικών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ιησούς Χριστός: καταζητείται

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Σ. ΦΩΤΙΟΥ**

Υπερασπίζεται τον αδύνατο, τον περιθωριακό, τον ξένο και τον δεδιωμένο, προσφέρεται σε όλους, ανεξαρτητως χρώματος, γλώσσας, έθνους, φύλου, φυλής, θρησκείας, χαρακτηριστικών.

τα πόδια των μαθητών του. Υπερασπίζεται τον αδύνατο και τον περιθωριακό, τον ξένο και τον δεδιωμένο, προσφέρεται σε όλους, ανεξαρτητως χρώματος, γλώσσας, έθνους, φύλου, φυλής, θρησκείας, χαρακτηριστικών. Βεβαιώνει ότι όσο περισσότερο δίνεις τόσο περισσότερο πλουτίζεις, ότι όσο λιγότερα έχεις τόσο περισσότερο είσαι, ότι κάθε κτήση και κατάκτηση –υλική και πνευματική– καθλώνει και δεσμεύει την ελευθερία. Απομυθοποιεί την προέλευση και την ισχύ της εξουσίας, καυτηριάζει

κάθε ηγεσία η οποία υποβιβάζει τον άνθρωπο σε εργαλειακή μονάδα, υποδουλώνοντάς τον στις δικές της άνομες επιδιώξεις. Αλήθεια δεν είναι η εξουσία; εξουσία είναι η αλήθεια.

Κατά συνέπεια η αλήθεια δεν εκφέρεται άνωθεν και εξώθεν, αλλά βιώνεται από τους καθαρούς στην καρδιά και τους πεινώντες τη δικαιοσύνη, τους κεκρυμμένους δικαίους, τους πενθούντες για την αλλοτρίωση και την αποξένωση αυτού του κόσμου. Σχετικοποιεί κάθε νόμο και θεσμό, κομίζει το μήνυμα ότι πριν και πάνω απ' όλα βρίσκεται ο συγκεκριμένος άνθρωπος, εδώ και τώρα, πάντα και παντού. Η αφηρημένη ανθρωπότητα και η αφηρημένη ζωή αντικαθίστανται από τους υπαρκτούς ανθρώπους, τη ζωή. Ο έρωτας και η φιλία, η τρυφερότητα και η στοργή πρέπει να έχουν βιωματικό αντίκρισμα, πρέπει να ενσαρκώνονται στη ζωή. Ανατρέπει κάθε συμβατική ιεράρχηση αξιών. Άνθρωποι που δεν γίνονταν δεκτοί στα δικαστήρια διαλέγει να είναι οι μάρτυρες των πιο σημαν-

τικών γεγονότων της ζωής του: φτωχοί βοσκοί της γέννησής του, περιφρονημένες γυναίκες της αναστάσεώς του.

Μιλά για τα πλέον πνευματικά θέματα με μια γυναίκα ύποπτως πηκής και τα ανυπεράσπιστα παιδιά διαλέγει ως σύμβολο όσων θα μπουν στη βασιλεία του. Επιπλέον, σκανδαλίζει τους πάντες: εκείνους, που όπως οι Φαρισαίοι, τον θέλουν υπήκοο της καθιερωμένης τάξης πραγμάτων, λάτρη και τηρητή του γράμματος και του νόμου. Εκείνους, που, όπως οι θρησκοκληπτοί, τον θέλουν στα μέτρα τους, κλεισμένο σε μια ομάδα «καθαρών» και «σεσωσμένων», έτοιμο να αφανίσει όλους τους άλλους. Εκείνους, που, όπως οι Ρωμαίοι, τον θέλουν κήρυκα του κατεστημένου, διαφωρώντας για την κοινωνική αλλοτρίωση. Εκείνους, που όπως οι Ιουδαίοι, τον θέλουν πολιτικό λάβαρο και ιδεολογική σημαία, για να επενδύσουν τις ελπίδες τους, για να φορτώσουν τις όποιες εννοχές τους. Θεραπεύει τις υπαρξιακές

ανισότητες, που καμιά ανθρωπομονιστική θεώρηση της ζωής δεν μπορεί να εξαλείψει: Αυτές της μορφιάς, της ευφυΐας, του χώρου και του χρόνου της ζωής. Αυτός δημιουργεί μια νέα κοινωνία, την Εκκλησία, όπου, επειδή μοιράζονται, η καρά αυξάνεται, η δε λύπη μειούται.

Όπως έκανε το νερό κρασί για να μην στερέψει η ανθρωπότητα παρά έτσι μεταβάλλει και την επιβίωση σε ζωή, απέναντι δε σε κάθε μορφή θανάτου ευαγγελίζεται την Ανάσταση, ειδοποιός διαφορά του από κάθε άλλο σωτήρα. Άγιος Ισχυρός θραύει τα κλειθρα του σκότους και του Αδν και η ζωή η πέρας ουκ έχουσα, η ζωοποιός μέθεξη με τον Θεό, πλημμυρίζει τον κόσμο. Σε αυτή δε την ευφρόσυνη γιορτή προσκαλεί τους πάντες. Προειδοποιούν: είναι ιδιαίτερος επικίνδυνος. Κρίνει τους πάντες.

Ο κ. Σταύρος Φωτίου είναι καθηγητής στο Τμήμα Επιστημών της Αγωγής του Πανεπιστημίου Κύπρου και Ιδρυτικό Μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας.

Ο ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Μαζί με τα «ναι» θα πούμε και πολλά «όχι»

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας μιλάει για την επόμενη ημέρα της κρίσης του κορωνοϊού στην υγεία και στην οικονομία

Συνέντευξη στον **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Εννέα μήνες στην καρέκλα του πρωθυπουργού είναι ικανός χρόνος για να μάθει κανείς πολλά. Εννέα μήνες με δύο πρωτόγνωρες κρίσεις, την εργαλειοποίηση του μεταναστευτικού/προσφυγικού και τον κορωνοϊό, είναι πάλι μια διαφορετική εμπειρία. Αυτήν είχαμε την ευκαιρία να συζητήσουμε με τον κ. Μητσοτάκη «ζωντανά» και χωρίς ατζέντα στο Μέγαρο Μαξίμου. Σκοπός μας ήταν μια συζήτηση που να μην εξαντλείται μόνο στα φλέγοντα δημοσιογραφικά ζητήματα. Αλλά και στο τι άλλαξαν στον ίδιο και στον τρόπο που σκέπτεται αυτοί οι μήνες στην εξουσία.

Ο κ. Μητσοτάκης μιλάει για το πώς επέλεξε και τη σχέση που έκτισε με το πρόσωπο των ημερών, τον Σωτήρη Τσιόδρα, με τον οποίο —όπως λέει— έχουν γίνει φίλοι, ενώ εξηγεί πώς αντιμετωπίζει τώρα το Εθνικό Σύστημα Υγείας σε σχέση με το παρελθόν. Δείχνει να αντιλαμβάνεται πλήρως τη δυσκολία της επόμενης μέρας, τονίζοντας την ανάγκη να υπάρξει κοινωνική δικαιοσύνη. Ξέρει ότι η πίεση για γενικευμένα επιδόματα και επιχορηγήσεις θα είναι τεράστια, αλλά όπως τονίζει, «εγώ θα πω “όχι” όπου πρέπει». Τέλος, αποκλείει εντελώς τις πρόωρες εκλογές, υπογραμμίζοντας ότι «δεν αισθάνομαι ότι μου λείπει πολιτική νομιμοποίηση».

— **Εκλεγήκατε πρωθυπουργός προετοιμασμένος για κάποιες εξελίξεις, όμως βρεθήκατε αντιμέτωπος με άλλα. Σας έτυχαν δύο κρίσεις που προφανώς δεν τις περιμένατε. Τι μάθατε από αυτές τις κρίσεις;**

— Η αλήθεια είναι ότι όταν εκλέχθηκα πρωθυπουργός προτεραιότητά μου ήταν η ανάταξη της οικονομίας και η επιστροφή της χώρας σε γρήγορους ρυθμούς ανάπτυξης. Σίγουρα το προσφυγικό ήταν στο μυαλό μου. Δεν περίμενα, όμως, ότι θα αντιμετωπίζαμε μια κρίση αυτής της έντασης. Ουδείς, επίσης, φανταζόταν ότι θα αντιμετωπίζαμε μια πανδημία όπως αυτή που βιώνουμε σήμερα. Νομίζω ότι ασκήθηκαν σε πολλά πράγματα: Στο πόσο γρήγορα πρέπει να παίρνε κανείς αποφάσεις χωρίς να έχει πλήρη πληροφόρηση. Στο ότι πρέπει να εμπιστευόμαστε τους ειδικούς, αλλά στην κρίση στιγμή να βάζει και το δικό του, προσωπικό αποτύπωμα. Και, βέβαια, στο να βρίσκεται σε διαρκή ετοιμότητα, γιατί συχνά τα πράγματα κινούνται με ταχύτητες που ίσως δεν φανταζόταν. Νομίζω ότι μάθαμε όλοι και τη σημασία του επιτελικού κέντρου, την ανάγκη του συντονισμού κεντρικά, από το Μέγαρο Μαξίμου με πολύ μεγάλη πειθαρχία. Αυτό το διάστημα, διαπίστωσα, όμως, και πόσο σημαντικό είναι να στέλνει κανείς πολύ ξεκάθαρα μηνύματα στην κοινωνία. Τα οποία δεν θα δημιουργούν σύγχυση και θα διατυπώνουν άνθρωποι με μεγάλη προσωπική αξιοπιστία.

— **Υπήρξαν μια-δύο στιγμές μέχρι τώρα, είτε στο προσφυγικό είτε στο θέμα του κορωνοϊού που ξεχωρίζουν στο μυαλό σας, οι οποίες ήταν δύσκολες;**

— Νομίζω οι πρώτες συσκέψεις για το προσφυγικό, όταν φαινόταν ότι θα βρισκόμασταν αντιμέτω-

“

Μπορώ να πω ότι απέκτησα μεγαλύτερη εμπιστοσύνη —και το λέω ανοιχτά— στο ΕΣΥ.

“

Θα έχουμε μεγάλη ύφεση και θα πρέπει όλοι να αναλάβουμε το βάρος με δίκαιο τρόπο. Αλλά η ανάκαμψη το 2021 θα είναι μεγαλύτερη για την Ελλάδα απ' ό,τι η ύφεση του 2020.

πιο με πολύ μεγάλη πίεση, ήταν εξαιρετικά κρίσιμες. Διότι δεν είχαμε πλήρη εικόνα της πραγματικής έκτασης του προβλήματος και υπήρχε ανησυχία: «Και αν δεν αντέξουμε;», «Κι αν από κάπου περάσουν;», «Κι αν σπάσει ο φράχτης, τι θα γίνει;». Ευτυχώς δράσαμε γρήγορα και αποτρέψαμε αυτό το ενδεχόμενο. Έτσι, από τη στιγμή που υπήρξε η δική μας και μετά και η ευρωπαϊκή κινητοποίηση, νομίζω μέσα στις πρώτες 4-5 μέρες ήταν καθαρό στο μυαλό μου ότι είχαμε τις δυνατότητες, τις δυνάμεις, την επιχειρησιακή επάρκεια να κρατήσουμε τα σύνορα. Η άσκηση ήταν πιο δύσκολη και πιο σύνθετη στη θάλασσα. Αλλά κι εκεί αποδείξαμε ότι μπορούμε να φυλάμε τα σύνορά μας με απόλυτο σεβασμό στην ανθρώπινη ζωή. Αυτό το μήνυμα έχει πια γίνει αντιληπτό από όλους και κυρίως από την Τουρκία. Αλλά και από τους ίδιους τους πρόσφυγες και μετανάστες που ζυγίζουν πλέον διαφορετικά αν αξίζει τον κόπο να μπουν σε μια βάρκα και να επιχειρήσουν να περάσουν σε ένα νησί του Αιγαίου.

— **Ως προς τα ζητήματα του κορωνοϊού;**

— Θυμάμαι χαρακτηριστικά κάποιες από τις πρώτες συσκέψεις που κάναμε, όταν παίρναμε τα μέτρα για την απαγόρευση των καρναβαλικών εκδηλώσεων στην Πάτρα, χωρίς ούτε ένα κρούσμα ακόμα στην Ελλάδα. Υπήρχε και πάλι το ερώτημα μήπως βιαζόμαστε, μήπως κάνουμε κάτι εσπευσμένα. Επειδή όμως είχα φροντίσει ο ίδιος να διαβάσω πολύ από τότε και να ενημερώνομαι για τον τρόπο με τον οποίο άλλες χώρες διαχειρίστηκαν ανάλογα προβλήματα και να βρίσκω ιστορικές αναλογίες, ήμουν αρκετά σίγουρος ότι κάναμε το σωστό. Και θυμάμαι μια σύσκεψη, το Σάββατο στις 7 Μαρτίου, μια μεγάλη σύσκεψη που στην ουσία είχαμε όλο το υπουργικό συμβούλιο (είναι η σύσκεψη στην οποία αναφέρεται ο κ. Αδωνις) στην οποία η αντίδραση του οικονομικού επιτελείου ήταν: «Παναγία μου! Αν κλείσουμε, θα καταστραφούμε, μην το κάνεις!».

«Έχω μια ειδική εφαρμογή στον υπολογιστή μου που ενημερώνεται real time για την πορεία των κρουσμάτων και όλους τους βασικούς δείκτες για την πορεία της επιδημίας. Αλλά ποτέ δεν ξέρεις πού θα σου σκάσει το επόμενο πρόβλημα...».

Και δύο μέρες μετά, πήρα την απόφαση να κλείσω σχολεία. Και, μετά, να κλείσουμε και τα καταστήματα.

Ζεις με ένα μόνιμο άγχος να ενημερώνεσαι για τα κρούσματα δύο και τρεις φορές την ημέρα. Έχω μια ειδική εφαρμογή στον υπολογιστή μου που ενημερώνεται real time για την πορεία των κρουσμάτων και όλους τους βασικούς δείκτες, για την πορεία της επιδημίας. Αλλά ποτέ δεν ξέρεις πού θα σου σκάσει το επόμενο πρόβλημα. Προέκυψε τώρα στους καταυλισμούς των Ρομά, προέκυψε σε δύο γηροκομεία. Πάντα έχουμε μια έννοια για τις ευάλωτες ομάδες. Αλλά όσο και αν προσπαθείς να προβλέψεις τις εξελίξεις, πάντα θα βρίσκεις αντιμέτωπος με γεγονότα και φωπιές τις οποίες πρέπει να σβήνεις.

— **Ενα όνομα που έχει παίξει πολύ αυτές τις ημέρες κι έχει κερδίσει την εμπιστοσύνη του κόσμου, είναι του Σωτήρη Τσιόδρα. Αναρωτιέμαι πώς εμπιστευθήκατε αυτόν τον άνθρωπο. Υπήρξε κάποια στιγμή που δημιουργήθηκε μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ σας, υπήρξε κάτι άλλο;**

— Τον Σωτήρη μου τον πρότεινε

«Η πολιτεία στάθηκε στο ύψος των περιστάσεων. Και το έκανε με τρόπο θα έλεγα —και μη σας αιφνιδιάσω εδώ— σχεδόν σοσιαλιστικό: οριζοντίως 800 ευρώ σε όλους, ασχέτως του εισοδήματός!», λέει ο Κυριάκος Μητσοτάκης στον Αλέξη Παπαχελά.

ο Βασίλης Κικιλίας, λέγοντάς μου ότι είναι ο καλύτερος γι' αυτή τη δουλειά. Μίλησα, αποκτήσαμε πολύ γρήγορα μια πολύ καλή προσωπική επαφή. Ηξερα, φυσικά, και το βιογραφικό του. Είναι ένας άνθρωπος ο οποίος δεν είναι απλώς εξαιρετικά καταρτισμένος επιστημονικά, αλλά και κάποιος με πολύ μεγάλες προσωπικές και ανθρώπινες ευαισθησίες. Ένας πραγματικός γιατρός! Νοιάζεται για την υγεία των ασθενών του. Αυτή τη στιγμή βέβαια ασθενείς του, σχήμα λόγου, είμαστε όλοι μας, ολόκληρη η χώρα. Ο Σωτήρης Τσιόδρας, όμως, έδειξε και μια μεγάλη ικανότητα να μεταφέρει τα μηνύματα με ένα τρόπο απλό, αλλά ταυτόχρονα και έντονα συναισθηματικό. Νομίζω του οφείλουμε πάρα πολλά στην προσπάθειά μας να πείσουμε ότι αυτό το οποίο κάνουμε είναι για το καλό μας. Τολμώ να πω ότι έχουμε γίνει φίλοι. Μέσα από αυτή τη δοκιμασία ανταλλάσσουμε πολλά μηνύματα καθημερινά, του στέλνω πάρα πολύ υλικό, από αυτά τα οποία κι εγώ διαβάζω, προσπαθώ κι εγώ να ενημερώνομαι όσο το δυνατόν με μεγαλύτερη λεπτομέρεια σε θέμα-

τα τα οποία ξεφεύγουν κατά πολύ της δικιάς μου εξειδίκευσης. Και οι δύο είμαστε άνθρωποι που μας αρέσει να αναλύουμε τα δεδομένα, να εμπιστευόμαστε τα δεδομένα και να παίρνουμε αποφάσεις με βάση τα δεδομένα. Έχω βρει έναν άνθρωπο που σκέφτεται όπως εγώ και νομίζω αυτό βοηθάει και τους δυο μας.

— **Μια περίοδος τέτοια, σαν κι αυτή που περνάμε τώρα, δίνει και μια ευκαιρία αναστοχασμού κι αυτοκριτικής, να το πω έτσι. Έχετε ξανασκεφθεί αυτά που λέγατε παλαιότερα για το κράτος, την ανάγκη μείωσής του; Έχετε αλλάξει άποψη πάνω σε αυτό το θέμα;**

— Θα έλεγα και ναι και όχι. Πάντα πίστευα σε ένα ισχυρό κράτος. Και το ισχυρό κράτος πρέπει πάντα να έχει ένα αποτύπωμα. Και πάντα έλεγα ότι ο πρώτος ρόλος του κράτους είναι η προστασία της ασφάλειας των πολιτών. Απλώς, όταν μιλούσα για ασφάλεια είχα υπόψη μου μια άλλη διάσταση της ασφάλειας. Δεν φανταζόμουν την υγειονομική ασφάλεια, η οποία προφανώς θα πρέπει να θεωρείται αυτονοήτη παρότι δεν είναι πάντα δεδομένη. Μπορώ να πω, όμως, ότι απέκτησα μια μεγαλύτερη εμπιστοσύνη —και το λέω ανοιχτά— στο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Και νομίζω ότι αναδείχθηκαν, μέσα σε αυτή την κρίση, και οι δυνατότητές του, αλλά και οι αδυναμίες του. Έχω βάλει, λοιπόν, ένα στοιχείο με τον εαυτό μου, όχι μόνο τώρα αλλά και μακροπρόθεσμα: να αποκτήσουμε ένα Εθνικό Σύστημα Υγείας το οποίο θα είναι σημείο αναφοράς, όχι μόνον για τη χώρα αλλά και πανευρωπαϊκά. Νομίζω το αξίζουμε, το αξίζουν οι γιατροί μας, το αξίζουν οι νοσηλευτές μας, το αξίζουν, πάνω απ' όλα οι Έλληνες πολίτες οι οποίοι δικαιούνται να έχουν δωρεάν πρόσβαση σε ένα ποιοτικό σύστημα υγείας. Και πιστεύω ότι μέσα σε αυτή τη δοκιμασία δείξαμε ότι η κοινωνία μας δεν έχει τόσες διακρίσεις όσο ενδεχομένως άλλες κοινωνίες στο εξωτερικό.

As πούμε στην Αμερική, πλάντνεται μεγάλα ποσοστά των πιο φτωχών Αμερικανών, Αφροαμερικανών

πολιτών, οι οποίοι ήταν πάντα στο περιθώριο. Εδώ δεν έχουμε ευτυχώς τέτοια περιστατικά. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί το Εθνικό Σύστημα Υγείας να συνεργάζεται γόνιμα με τον ιδιωτικό τομέα και να απορροφά τεχνογνωσία, όπου αυτή είναι απαραίτητη. Από την πρώτη στιγμή που έσκασε αυτή η κρίση, άλλωστε, θέσαμε όλο τον ιδιωτικό τομέα υπό τη συνολική εποπτεία του υπουργείου Υγείας. Απλώς, δεν χρειάστηκε, ευτυχώς, να χρησιμοποιήσουμε τέτοιες δυνατότητες του ιδιωτικού τομέα, διότι και στις πιο δύσκολες ημέρες απείχαμε αρκετά από το να γερίσουν οι εντατικές μας. Και αυτή τελικά ήταν και η μεγάλη επιτυχία της πολιτικής μας. Μάλιστα, τώρα τα περιστατικά αρχίζουν και μειώνονται και ταυτόχρονα οι εντατικές αρχίζουν και αυξάνονται. Αυτό μας δίνει τη δυνατότητα να σκεφτόμαστε με διαφορετικό μάτι την επόμενη μέρα και το πώς σιγά σιγά και σταδιακά θα χαλαρώσουμε τα μέτρα.

— **Οι Έλληνες επιχειρηματίες έχουν βάλει αρκετά βαθιά το χέρι στην τσέπη σε αυτή τη δύσκολη στιγμή;**

— Δεν ξέρω ποιος πρέπει να είναι ο δείκτης με τον οποίο θα κρίνουμε συνολικά τη συμμετοχή των επιχειρηματιών. Πρέπει να πω ότι μπορεί κανείς να το δει από δύο διαφορετικές πλευρές: Η μία πλευρά είναι οι δωρεές, οι οποίες ήταν πράγματι πολλές. Θα μπορούσαν προφανώς να ήταν περισσότερες, όμως έγιναν σημαντικές κινήσεις από επιφανείς Έλληνες επιχειρηματίες και ιδρύματα. Το δεύτερο, το οποίο έχει μεγάλο ενδιαφέρον, είναι το νοιάξιμο των επιχειρηματιών για την επιχείρησή του, για τις θέσεις εργασίας, για την πληρωμή των υποχρεώσεών του στο κράτος. Κι αυτή είναι μια σημαντική συμμετοχή της ελληνικής επιχειρηματικής τάξης. Η πραγματικότητα είναι ότι μέχρι στιγμής μάλλον έχουμε εκπληρώσει σχετικά ευχάριστα από τη συνέπεια επιχειρηματιών ως προς τις φορολογικές και ασφαλιστικές τους υποχρεώσεις. Και, βέβαια, από τη στιγμή που θέσαμε και το πλαίσιο για την προστασία της εργασίας —ουσιαστικά για απαγόρευση των απολύσεων— αν κάποια επιχείρηση θέλει να ενταχθεί στα ευνοϊκά μέτρα που έχουμε εξαγγείλει, είδαμε και ένα «πάγωμα» αυτής της ανσυχνητικής τάσης που βλέπαμε στην αρχή της κρίσης, με τη γρήγορη αύξηση του αριθμού των απολύσεων.

Αρα, το σημαντικό αυτή τη στιγμή και καθώς θα περνάμε σιγά σιγά στην επόμενη φάση που θα πρέπει να γιατρέψουμε τις οικονομικές πληγές τις οποίες άνοιξε η πανδημία, είναι πώς το οποίο βάρος θα επιμεριστεί δίκαια. Για την επιχείρηση αυτό σημαίνει ο επιχειρηματίας να βάλει το χέρι στην τσέπη περισσότερο για να στηρίξει την επιχείρησή του. Πρέπει να κάνει αυξήσεις κεφαλαίου — να φάει κάποια από τα «έτοιμα» που έχει στην άκρη. Δεν μπορεί το κράτος να αναλάβει εξ ολοκλήρου αυτή την ευθύνη. Θα τη μοιραστούμε. Το κράτος, από την άλλη πλευρά, θα κάνει αυτό που πρέπει και πιστεύω ότι το έχει κάνει ήδη σε πολλά. Αλλά, πριν από όλα, πρέπει ο κάθε επιχειρηματίας να στηρίξει την επιχείρησή του. Και είμαι σίγουρος ότι στη μεγάλη τους πλειονότητα θα το κάνουν οι Έλληνες επιχειρηματίες.

Το φθινόπωρο θα έχουμε περισσότερες ΜΕΘ και μεγαλύτερες δυνατότητες

— **Για να κλείσω το θέμα του κορωνοϊού και της κρίσης. Πότε θα έχετε μια ασφαλή εικόνα; Πότε θα έχουμε περάσει τον κάβο;**

— Αυτό δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνει. Πιστεύω ότι στα τέλη του μήνα θα έχουμε μια πολύ καλύτερη εικόνα, ώστε τον Μάιο να αρχίσουμε, σταδιακά, αν δεν υπάρξει κάποια δραματική αλλαγή, να χαλαρώσουμε τα μέτρα. Αλλά η χαλάρωση αυτή θα γίνεται βήμα βήμα. Και, βέβαια, δεν θα αφορά τις μεγάλες ηλικίες και όσους έχουν υποκείμενα νοσήματα.

— **Θα υπάρχουν, δηλαδή, ειδικοί όροι γι' αυτούς τους ανθρώπους;**

— Βεβαίως. Και μπορεί για παράδειγμα —κάτι το οποίο επεξεργάζομαστε, δεν είναι ακόμα δεδομένο— αυτό που λέγαμε έως τώρα «μην πας στο χωριό», το καλοκαίρι να αντιστραφεί για τους μεγαλύτερους: να φύγουν από τις πόλεις και να πάνε στο χωριό ή στο εξοχικό τους αν έχουν. Να μείνουν μακριά από τα παιδιά και από τις παραγωγικές ηλικίες. Είναι κάτι που το κάνει η Νορβηγία, η οποία σκέφτεται τώρα

πώς θα ξανανοίξει την οικονομία της και έχει ανάλογα περιστατικά με εμάς. Βέβαια, η επιστροφή στην οικονομική δραστηριότητα θα γίνει με άλλους όρους. Με όρους μόνιμης προσωπικής υγιεινής, όπου πιστεύω ότι όλοι θα προσαρμοστούν. Αλλά και σε άλλες εκδηλώσεις. Αν, as πούμε, ανοίξουν τα εστιατόρια, είμαι σίγουρος ότι θα τηρούμε περισσότερο τις αποστάσεις απ' ό,τι τις τηρούσαμε στο παρελθόν. Υπάρχει, πλέον, μια μεγαλύτερη συνειδητοποίηση του προβλήματος και μία απολύτως αναμενόμενη διάθεση

αυτοπροστασίας. Αρα, θα επιστρέψουμε σταδιακά στην κανονικότητα. Και πιστεύω ότι στα τέλη Απριλίου, αρχές Μαΐου θα έχουμε, πια, αρκετά δεδομένα για να μπορούμε να κάνουμε κάποιες πιο συγκεκριμένες ανακοινώσεις.

— **Έχετε τον εφιάλτη ενός «δεύτερου γύρου» το φθινόπωρο;**

— Ναι, βέβαια. Νομίζω ότι είναι περίπου σίγουρο πως θα υπάρξει μία επάνοδος του κορωνοϊού το φθινόπωρο και αυτό πάντα με τη βάση προϋπόθεση, ότι θα δούμε μια κάμψη λόγω της αύξησης της θερμο-

κρασίας. Είμαστε μια πολύ ζεστή χώρα το καλοκαίρι και είναι πολύ πιθανό αυτό να μας ευνοήσει. Τον Οκτώβριο ή τον Νοέμβριο, όμως, θα είναι διαφορετικά τα πράγματα. Αλλά και εμείς θα έχουμε, τότε, πολύ περισσότερα κρεβάτια εντατικών και μεγαλύτερες δυνατότητες για testing. Θα έχει διευρυνθεί η παλέτα των τεστ και ενδεχομένως να έχουμε και τεστ που θα μπορεί να γίνονται στο σπίτι. Και φυσικά θα έχουμε και πολύ καλύτερη εικόνα για το ποιο φάρμακο δουλεύει. Δεν θα έχουμε ακόμα εμβόλιο τον Νοέμ-

βριο, αλλά πιστεύω ότι το οπλοστάσιο των φαρμάκων που θα έχουμε στη διάθεσή μας, κυρίως για τα βαριά περιστατικά, θα είναι σημαντικά διευρυμένο. Και, τέλος, as μην ξεχνάμε ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού περνάει τον κορωνοϊό με ελάχιστα ή χωρίς καθόλου συμπτώματα. Mas ενδιαφέρει πάντα η προστασία των πιο ευάλωτων. Όπως και αυτόν που θα μπορεί να είναι ευάλωτος —καλή ώρα, εσείς το ξέρετε καλά— μπορεί να παρουσιάσουν ένα βαρύ περιστατικό και να χρειαστούν νοσηλεία.

ΣΕΝΑΡΙΑ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ, ΠΡΟΦΗΤΕΙΕΣ ΑΠΟΚΑΛΥΨΗΣ

Ο κόσμος μας στη δίνη απρόβλεπτων

Η πανδημία αλλάζει θεαματικά τις σύγχρονες κοινωνίες, για το καλύτερο ή το χειρότερο

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Καθώς οι κυβερνήσεις αρχίζουν να σχεδιάζουν τη σταδιακή χαλάρωση των περιοριστικών μέτρων, οι πάντες κατανοούν ότι ο κόσμος στον οποίο θα επιστρέψουμε διαγράφεται πολύ διαφορετικός από εκείνον που αφήσαμε. Ωστόσο, πολιτικοί και αναλυτές δικάζονται ως προς την έκταση, το βάθος και τον χαρακτήρα των ανατροπών που ήδη αλλάζουν την ανθρώπινη συνθήκη σε πλανητική κλίμακα.

Υστερα από κάθε μεγάλο σοκ, προσδοκίες Αναγέννησης και προφητείες Αποκάλυψης βρίσκουν γόνιμο έδαφος. Αυτό συνέβη την τελευταία εικοσαετία με την 11η Σεπτεμβρίου, όπως και με τη χρηματοπιστωτική κατάρρευση του 2008-9. Και στις δύο περιπτώσεις, ο πλανήτης έζησε μεγάλες αναστατώσεις, αλλά δεν υπήρξε αλλαγή υποδείγματος. Η Ιστορία δεν άλλαξε τροχιά.

Αυτή τη φορά, τα πράγματα μπορεί να εξελιχθούν πολύ διαφορετικά, καθώς βιώνουμε μια οικουμενική, αστραπιαία και εξαιρετικά βίαιη κρίση, χωρίς προηγούμενο στη σύγχρονη ιστορία. Όχι τόσο στην υγειονομική της διάσταση (η ισπανική γρίπη του 1918 αφάνισε 50 εκατομμύρια ανθρώπους, περίπου το 2% του τότε παγκόσμιου πληθυσμού), όσο στο πεδίο της οικονομίας. Στην Αμερική 17 εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη δουλειά τους μέσα σε τρεις μόνο εβδομάδες και στο σύνολο των αναπτυγμένων χωρών η οικονομία θα συρρικνωθεί φέτος περισσότερο κι από τη Μεγάλη Ύφεση του 1920-33, εκτιμά το ΔΝΤ.

Ενας τόσο έντονος, ιστορικών διαστάσεων, κλονισμός δεν μπορεί παρά να φέρει εξίσου ιστορικές αλλαγές στη διεθνή τάξη πραγμάτων και στη ζωή των ανθρώπων, σκέφτονται πολλοί. Άλλοι δεν είναι τόσο σίγουροι: Ο COVID-19 δεν θα αλλάξει τόσο πολύ τη βασική κατεύθυνση της Ιστορίας, αλλά θα την επιταχύνει. Ο κόσμος που θα αναδυθεί από την κρίση θα είναι αναγνωρίσιμος: εξασθένιση της αμερικανικής ηγεμονίας, απορρύθμιση της παγκόσμιας συνεργασίας, εντεινόμενη διαμάχη μεγάλων δυνάμεων», εκτιμά ο Ρίτσαρντ Χάας, πρόεδρος του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, ενός από τα σοβαρότερα think tanks των ΗΠΑ. Το στοιχείο για την κατεύθυνση που θα πάρει ο κόσμος είναι ανοικτό, καθώς η μεγάλη δοκιμασία βγάζει στην επιφάνεια τα καλύτερα και τα χειρότερα στοιχεία του καθένα μας και των κοινωνιών μας, υποστήριξε στο πασχαλινό μήνυμά του ο Γερμανός πρόεδρος Φρανκ-Βάλτερ Στάνμαϊερ, πεισμένος ότι αυτοί που θα κρίνουν τελικά πού θα γείρει η ιλιθυσία δεν θα είναι μόνο οι πολιτικοί και οι επιστήμονες, αλλά οι ίδιοι οι λαοί.

Το κράτος ενισχύεται, αλλά ποιο κράτος;

Η ιδέα ότι όλα τα προβλήματα προέρχονται από το κράτος και όλες οι λύσεις από την αγορά ήταν από τα πρώτα θύματα του COVID-19. Ενας πρωθυπουργός των Τόρις, ο Μπόρις Τζόνσον, εθνικοποίησε τους σιδηροδρόμους που είχαν ιδιωτικοποιήσει Θάτσερ και Μέιτζορ. Ο Τραμπ αποφάσισε να επιτάξει το μεγαθήριο General Motors για την κατασκευή δεκάδων χιλιάδων αναπνευστήρων. Σε ΗΠΑ, Ευρώπη και Ιαπωνία, οι κυβερνήσεις υιοθετούν προγράμματα οικονομικής στήριξης που φτάνουν το 10% ή και το 20% του ΑΕΠ και πολλά κράτη μετατρέπουν στον εργοδότη τελευταίες καταφυγής, καλύπτοντας το 80% ή και το 90% των μισθών εργαζομένων του ιδιωτικού τομέα.

Όσοι όμως οραματίζονται μια αναβίωση του ισχυρά παρεμβατικού, σοσιαλδημοκρατικού κράτους πρόνοιας, πιθανότατα, θα

απογοητευτούν. Τα έκτακτα μέτρα είναι προσωρινά και ο λογαριασμός δεν θα αργήσει να έρθει – όπως έγινε και στην κρίση του 2008, όπου εφαρμόστηκε η συνηγμένη «σοσιαλισμός για τις τράπεζες, νεοφιλελευθερισμός για τους πολλούς». Οι Αντριαν Γούλντριτζ και Μάικλ Μίκλετγουέιτ γράφουν στο πρακτορείο Bloomberg ότι «οι κυβερνήσεις θα συμπιέζονται από δύο αντίρροπες τάσεις. Η πρώτη είναι να αναπτύξουν το κοινωνικό κράτος, ιδιαίτερα στο σύστημα υγείας και την κοινωνική ασφάλιση, ώστε να μπορούν να αντιμετωπίσουν ανάλογες κρίσεις στο μέλλον. Η άλλη είναι να ισορροπήσουν τους προϋπολογισμούς τους, καθώς το δημόσιο χρέος εκτοξεύεται σε απαράδεκτα επίπεδα».

Παράλληλα, οι δύο αναλυτές ανησυχούν για τον κίνδυνο να αναδυθεί, μέσα από αυτή την κρίση, ένα αυταρχικό κράτος-Λεβιάθαν, στο πρότυπο που μας άφησε ο Άγγλος φιλόσοφος Τόμας Χομπς. «Σε όλο τον κόσμο, ο φόβος επελαύνει και, προκειμένου να προστατευτούμε από τον τρομερό ιό, παραιτούμαστε εθελοντικά από βασικά δικαιώματα στον Λεβιάθαν του κράτους», υποστηρίζουν. Ηδη, αυταρχικοί ηγέτες, όπως ο Βίκτορ Ορμπαν στην Ουγγαρία, εκμεταλλεύονται την κρίση για να κυβερνούν με διατάγματα επί αόριστον, αλλά η καμπάνα χτυπάει για όλους. Η μετά την 11η Σεπτεμβρίου Αμερική μάς διδάξε ότι αδιανόητα μέχρι χθες μέτρα, τύπου νόμου Patriot, που θεσπίζονται ως προσωρινά σε μια κατάσταση εξαιρεσης, μπορεί να επιβιώσουν και μετά τη λήξη του συναγερμού.

Η παγκοσμιοποίηση σε υποχώρηση

Ο Ρόμπερτ Νίμλετ, από το Βασιλικό Ινστιτούτο Διεθνών Μελετών (Chatham House) της Βρετανίας, βλέπει την πανδημία σαν «σταγόνα που ξεχειλίζει το ποτήρι της παγκοσμιοποίησης». Στο ίδιο μήκος κύματος, ο διεθνούς φήμης Γάλλος οικονομολόγος Ντανιέλ Κoen εκτιμά ότι «βλέπουμε το τέλος ή τουλάχιστον την αρχή του τέλους του παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού όπως τον γνωρίσαμε τα τελευταία σαράντα χρόνια».

Το φαινόμενο είχε αρχίσει πολύ νωρίτερα, με τους εμπορικούς πολέμους και τη νίκη του Τραμπ να αποτελούν χαρακτηριστικά συμπτώματα. Στην παρούσα δοκιμασία, η δυναμική επιταχύνεται. Σε αντίθεση με το 2008, όπου η συνεργασία σε επίπεδο G8 βοήθησε στη γρήγορη υπέρβαση της ύφεσης, αυτή τη φορά κυριάρχησε το πνεύμα «ο σώζων εαυτόν σωθήτω». Διεθνείς παραγωγικές αλυσίδες σπάνε και βιομηχανίες

επαναπατρίζονται, καθώς ισχυρά κράτη όπως η Αμερική και η Γαλλία διαπιστώνουν ότι το μοντέλο της εντατικής εξαγωγής κεφαλαίων στις χώρες χαμηλού εργατικού κόστους τις μετέτρεψε σε ομήρους της Κίνας ακόμη και για μάσκες των 75 σεντς.

Μένει να αποδειχθεί, όμως, αν θα πρόκειται για αναπροσαρμογή ή για πλήρη κατάρρευση της διεθνούς οικονομικής τάξης. Η αλληλεξάρτηση των εθνικών οικονομιών, ιδίως μεταξύ ΗΠΑ - Κίνας, είναι τόσο βαθιά που το κόστος της ρήξης και των ανοικτών εμπορικών πολέμων θα ήταν τεράστιο για όλους, όπως έδειξε και η πρόσφατη συνεννόηση ΗΠΑ - Ρωσίας - Σαουδικής Αραβίας για τον τερματισμό του πολέμου των τιμών πετρελαίου.

Επιπλέον, δεν είναι καθόλου αυτονόητο ότι το τέλος της παγκοσμιοποίησης θα ευνοούσε προοδευτικές λύσεις. Λεπέν και Σαλβίνι εμφανίζουν εαυτούς δικαιωμένους, ενώ στις ΗΠΑ πυκνώνουν τα κρούσματα ρατσιστικών επιθέσεων εναντίον κινεζικής καταγωγής Αμερικανών και στο Παρίσι ασιατικής προέλευσης πολίτες φορούν T-shirt που γράφουν «δεν είμαι ιός». Στο μεταξύ, ο Τραμπ κόβει τη χρηματοδότηση στον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας για να καλύψει τα δικά του, εγκληματικά λάθη, την ώρα που η ανθρωπότητα χρειάζεται όσο ποτέ τη διεθνή συνεργασία για την αντιμετώπιση της μάστιγας.

Εξασθένιση της αμερικανικής ηγεμονίας

«Πολύ προτού ο COVID-19 αφανίσει τον πλανήτη, το αμερικανικό μοντέλο βρισκόταν σε απότομη πτώση», διαπιστώνει ο Χάας. Το σχέδιο των νεοσυντηρητικών επί προεδρίας υιού Μπους για έναν «Νέο αμερικανικό αιώνα», μέσω του λεγόμενου πολέμου κατά της τρομοκρατίας, λειτούργησε σαν μπουίμερανγκ, αναδεικνύοντας τα όρια της στρατιωτικής ισχύος.

Η παρούσα κρίση αποκάλυψε την εξασθένιση της ήπιας ισχύος της υπερδύναμης. Και πάλι ο Χάας: «Το εσωτερικό πολιτικό αδιέξοδο, η οπλοκατοχή, η κακή διαχείριση που οδήγησε στη χρη-

Οι μεγάλες ψηφιακές πλατφόρμες επωφελούνται τα μέγιστα από τα περιοριστικά μέτρα. Η Amazon ανακοίνωσε προσλήψεις 275.000 υπαλλήλων.

ματοπιστωτική κρίση του 2008, η επιδημία των οπιοειδών και άλλα πολλά έκαναν την Αμερική ολοένα και λιγότερο ελκυστική. Η αργή, ασυνάρτητη και κατά κανόνα αναποτελεσματική απάντηση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης στην πανδημία θα ενισχύσει τη διάχυτη εντύπωση ότι οι ΗΠΑ έχουν χάσει τον δρόμο τους». Άλλοι αναλυτές βιάστηκαν να ανακηρύξουν την πανδημία ως τη «στιγμή Σουέζ» της Αμερικής, κατ' αναλογία με τη γεωστρατηγική σύγκρουση του 1956, που αποτέλεσε τη χαριστική βολή για τη βρετανική αυτοκρατορία.

Εχοντας τραυματιστεί από την αποτυχία της να ελέγξει την επιδημία στα αρχικά στάδια, προτού ξεφύγει από τη Γουχάν και διαδοθεί σε όλο τον κόσμο, η Κίνα επένδυσε στην αποτελεσματική απάντησή της, σε δεύτερο χρόνο, και στη διπλωματία της μάσκας, των γιατρών και των αναπνευστήρων, διεκδικώντας να καλύψει το κενό που άφησε η Αμερική. Ωστόσο ο τελικός απολογισμός δεν έχει γραφτεί ακόμη, καθώς ένα δεύτερο κύμα της πανδημίας απειλεί την Κίνα και

μέλλον;» αναρωτιέται ο Γιούργκεν Χάμπερμας. Ο Γερμανός φιλόσοφος κατηγορεί και τα δύο κόμματα του κυβερνώντος συνασπισμού στη χώρα του για «εγωκεντρισμό, οικονομικό εθνικισμό και αυτοδικαίωση», σημειώνοντας: «Ακόμη και σήμερα, Μέρκελ και Σολτς μένουν πεισματικά αγκυροβολημένοι στην πολιτική που ακολούθησαν στην κρίση της προηγούμενης δεκαετίας, παρά τις διαμαρτυρίες των χωρών του Νότου, προς μεγάλο όφελος της Γερμανίας και των χωρών του Βορρά».

Είναι αλήθεια ότι, μετά την αποκαρδιωτικά αναμικτή απάντησή τους στα αρχικά στάδια της κρίσης, οι ευρωπαϊκοί θεσμοί ανέλαβαν πιο ουσιαστικές πρωτοβουλίες, όπως η μεγάλη ένεση ρευστότητας, ύψους 750 δισ. με αγορά ομολόγων από την ΕΚΤ και η πρόσφατη απόφαση του Eurogroup για πακέτο στήριξης ύψους 540 δισ. (κυρίως με δάνεια και εγγυήσεις) μέσω του ESM, της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του μηχανισμού SURE. Ωστόσο η επικρατούσα αντίληψη είναι ότι η Ε.Ε. εξακολουθεί να τρέχει πίσω από τα γεγονότα, κατά το «too little, too late».

Το κυριότερο, βέβαιο αποτέλεσμα της τρέχουσας κρίσης θα είναι η γιγάντωση των ήδη εκρηκτικών αντιθέσεων μεταξύ Βορρά - Νότου. Ειδικά η Ιταλία θα δει το ήδη πολύ μεγάλο χρέος της να εκτοξεύεται σε αστρονομικά ύψη. Η Γερμανία και οι σύμμαχοί της θα βρεθούν μπροστά στο σκληρό δίλημμα είτε να αποδεχθούν το αδιανόητο, δηλαδή μια Ένωση μεταφοράς πόρων, είτε να διακινδυνέψουν τη διάρρηξη της Ευρωζώνης, από την οποία αντλούν το μεγαλύτερο μέρος των πλεονασμάτων τους. Οι Γάλλοι οικονομολόγοι Λοράνς Σιαλόν και Μπατιστ Μπριντονό προτείνουν μερική διαγραφή των κρατικών χρεών από την ΕΚΤ με ρήτρα η οποία θα δεσμεύει τα ευνοούμενα κράτη με ενί-

αλλαγών μεγάλης κλίμακας

σχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής προστασίας.

Προς το οικουμενικό βασικό εισόδημα;

Πρόσφατα η συντακτική επιτροπή των Financial Times πρότεινε την καθιέρωση οικουμενικού βασικού εισοδήματος (UBI) για όλους τους πολίτες, στο πλαίσιο ενός «νέου κοινωνικού συμβολαίου» για την αντιμετώπιση της επαπειλούμενης οικονομικής καταστροφής και της μαζικής ανεργίας.

Η ιδέα του UBI κέρδιζε έδαφος αρκετά χρόνια τώρα, λόγω των φόβων για τις επιπτώσεις της τέταρτης βιομηχανικής επανάστασης –κυρίως της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης– στην απασχόληση. Οι υποστηρικτές του απλώνονται σε ένα ευρύ φάσμα, από τους μεγαλοεπιχειρηματίες Έλον Μασκ της Tesla και Μαρκ Ζούκερμπεργκ της Facebook μέχρι στοχαστές της ελευθεριακής Αριστεράς όπως ο Τόνι Νέγκρι. Σε προηγούμενες δεκαετίες, είχε βρει υποστήριξη από διάσημους οικονομολόγους διαφορετικών σχολών σκέψης, όπως ο κείνσιανός Τζον Κένεθ Γκάλμπρεϊθ και ο ιδρυτής-πατέρας του νεοφιλελευθερισμού Μίλτον Φρίντμαν.

Ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες πειραματίστηκαν με το εν λόγω μέτρο, χωρίς ιδιαίτερα ενθαρρυντικά αποτελέσματα. Η κεντροδεξιά κυβέρνηση της Φινλανδίας το εφάρμοσε σε περιορισμένη κλίμακα για δύο χρόνια, αλλά το εγκατέλειψε στα τέλη του 2018. Πέρα από την επιβάρυνση στα δημόσια οικονομικά, οι δυσπιστοι θεωρούν ότι ισοδυναμεί με παραίτηση του κράτους στην προοπτική της μαζικής ανεργίας και απλώς εξασφαλίζει στοιχειώδη επιβίωση, στο κατώτατο επίπεδο, των ανθρώπων που πετούνται εκτός παραγωγής

Το ηλεκτρονικό χρήμα και οι διαδικτυακές συναλλαγές εκτοξεύονται.

και διαδικασίας. Ο ίδιος ο Τζον Μάιναρντ Κέινς ήταν, στην εποχή του, αντίθετος με αυτό το μέτρο, επισημαίνοντας την ψυχολογική φθορά των ανθρώπων που μένουν μακροχρόνια εκτός εργασίας. Ένα επίδομα ανεργίας δεν μπορεί να είναι η απάντηση στον μαρασμό ολόκληρων βιομηχανικών, αγροτικών και αλιευτικών κοινοτήτων, που αφανίζονται από την κρίση.

Ηλεκτρονικό χρήμα ή το τέλος των μετρητών

Τα capital controls το δραματικό καλοκαίρι του 2015 οδήγησαν μεγάλα στρώματα του ελληνικού πληθυσμού, που δεν ήταν μέχρι τότε εξοικειωμένα με το «πλαστικό χρήμα», στις χρεωστικές και πιστωτικές κάρτες. Κάτι ανάλογο συμβαίνει σήμερα, σε παγκόσμια κλίμακα, με το ηλεκτρονικό χρήμα, καθώς οι διαδικτυακές συναλλαγές εκτοξεύονται, ενώ το ρευστό, στη μεταλλική ή στη χάρτινη μορφή του, γίνεται ανεπιθύμητο, ως δυνητικός παράγων μόλυνσης.

Η συζήτηση για το επικείμενο «τέλος των μετρητών» βρισκόταν στην ατζέντα ήδη προ κορωνοϊού. Τεχνολογικά αναπτυγμένες χώρες, όπως η Φινλανδία και η Νότια Κορέα, προσανατολιζόνταν προς την πλήρη κατάργηση των συναλλαγών με ρευστό. Η εμφάνιση των κρυπτονομισμάτων, τύπου bitcoin, έδωσε ώθηση σε αυτή την τάση, ενώ το Facebook ανακοίνωσε το δικό του κρυπτονόμισμα, το libra, αν και τελευταία φαίνεται να κάνει πίσω. Στις αρχές Φεβρουαρίου, προτού ενσκήψει για τα καλά η κρίση του COVID-19 στη Δύση, έξι κεντρικές τράπεζες (Αγγλίας, Ιαπωνίας, Καναδά, Ελβετίας, Σουηδίας και η ΕΚΤ), σε συνεργασία με την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), δημιούργησαν ομάδα εργασίας η οποία ανέλαβε να μελετήσει τη δημιουργία ψηφιακών νομισμάτων.

Ο αντίλογος στο ψηφιακό χρήμα δεν λείπει. Το bitcoin έχει επικριθεί ως σχήμα τύπου «πυραμίδα» ή «αεροπλανάκι», εύαλωτο σε απρόβλεπτες διακυμάνσεις της αγοράς και μέσο για ξέπλυμα βρώμικου χρήματος από μαφίες και τρομοκράτες. Η πλήρης κατάργηση των μετρητών θεωρείται αδύνατη για πολλές χώρες, ιδιαίτερα της περιφέρειας, ενώ το ψηφιακό χρήμα θα καταργήσει κάθε ιδιωτικότητα των συναλλαγών, δίνοντας στις τράπεζες δεδομένα ακόμη και για τις πιο προσωπικές συναλλαγές μας.

Επέλαση του ψηφιακού καπιταλισμού

Ενώ βιομηχανικές και εμπορικές επιχειρήσεις αφανίζονται ή κιν-

δυνεύουν να αφανιστούν από το τσουνάμι της ύφεσης, οι μεγάλες ψηφιακές πλατφόρμες επωφελούνται τα μέγιστα από τα περιοριστικά μέτρα. Ο όμιλος Alphabet της Google είδε τα κέρδη του να εκτοξεύονται και η κίνηση στο Facebook αυξήθηκε κατά 50% στις αναπτυγμένες χώρες. Η Amazon ανακοίνωσε προσλήψεις 275.000 υπαλλήλων, κυρίως οδηγών και χειριστών στις αποθήκες, αυξάνοντας το εργατικό της δυναμικό κατά 20% μέσα σε δύο εβδομάδες. Μικρότεροι παίκτες αναπτύσσονται με εκθετικούς ρυθμούς, όπως η πλατφόρμα τηλεδιάσκεψεων Zoom, που έχει μπει πια σε σχολεία, επιχειρήσεις και νοικοκυριά, καθώς η τηλεργασία και η τηλεπαίδευση γενικεύονται.

Η πανδημία λειτουργεί σαν καταλύτης για την ανάδυση «ενός νέου, ψηφιακού καπιταλισμού», εκτιμά ο Ντανιέλ Κοέν, κάνοντας λόγο για «ακραία αριθμοποίηση», δηλαδή για μετατροπή των πάντων σε αλληλουχίες αριθμών. Ο Γάλλος οικονομολόγος και συγγραφέας δεν κρύβει την ανησυχία του για τις αρνητικές πλευρές αυτής της τάσης: όταν η τηλεργασία αντικαθιστά τη δουλειά στον κοινό εργασιακό χώρο, η τηλεϊατρική την άμεση επαφή με τον γιατρό, η κατ'οίκον ψυχαγωγία μέσω Netflix τον κινηματογράφο, οι άνθρωποι θα ζουν πολύ περισσότερο από ό,τι χθες σε έναν εικονικό κόσμο, με πιο ατροφικές κοινωνικές σχέσεις.

Από την πλευρά του, ο διευθυντής της Le Monde Diplomatique Σερζ Αλιμί εφιστά την προσοχή στη γενίκευση των πρακτικών ηλεκτρονικής παρακολούθησης των πολιτών. Στο Παρίσι, drones παρακολουθούν πάρκα και άλλους δημόσιους χώρους μετά την απαγόρευση της κυκλοφορίας, στη Νότια Κορέα και στην Ταϊβάν όποιος δεν έχει το κινητό του σε λειτουργία για κάμποσα λεπτά μπορεί να δεχθεί έφοδο της αστυνομίας που ελέγχει την εφαρμογή των περιοριστικών μέτρων, στην Κίνα οι πολίτες χωρίζονται σε τρεις χρωματικές κατηγορίες ανάλογα με την επικινδυνότητά τους ως προς τον ιό. Σε έκτακτες συνθήκες σαν τη σημερινή, παρόμοια μέτρα γίνονται ευρέως αποδεκτά, αλλά ο κίνδυνος να μακροημερεύσουν φαίνεται

υπαρκτός. Ήδη προ κορωνοϊού η καθηγήτρια του Χάρβαρντ Σο-σάνα Ζούμποφ προειδοποιούσε, στο βιβλίο της «Κατασκοπευτικός καπιταλισμός», που έγινε διεθνές μπεστ σέλερ, για τις τεράστιες δυνατότητες κλοπής και εκμετάλλευσης των προσωπικών δεδομένων πολιτών όχι τόσο από κρατικές υπηρεσίες, όσο από τους γίγαντες της ψηφιακής οικονομίας.

Εύθραυστα κράτη στην περιφέρεια

Για λόγους που δεν είναι απολύτως κατανοητοί, τα κράτη της περιφέρειας δεν έχουν γνωρίσει μέχρι τώρα τις σφοδρές εκδηλώσεις της πανδημίας που βιώνουν οι πιο αναπτυγμένες χώρες της Ευρώπης και της Αμερικής. Ενδεχομένως η κατάσταση σε αρκετές χώρες της Αφρικής, της Ασίας, ίσως και της Λατινικής Αμερικής να υποεκτιμάται λόγω ελλιπούς καταγραφής κρουσμάτων και θανάτων.

Σε κάθε περίπτωση, πολλοί φοβούνται ότι μια εφιαλτικών διαστάσεων υγειονομική κρίση σε αυτές τις πολυπληθείς περιοχές του πλανήτη δεν μπορεί να αποκλειστεί στο προσεχές μέλλον. Ο διάσημος Γάλλος οικονομολόγος Τομά Πικετί προειδοποιεί ότι τα συστήματα υγείας αυτών των χωρών είναι πολύ αδύναμα για να αντέξουν σε μεγάλων διαστάσεων κρίση και εφιστά την προσοχή στην πρώτη εξέγερση εσωτερικών μεταναστών στην Ινδία, οι οποίοι έχουν μείνει χωρίς δουλειά και εμποδίζονται να γυρίσουν στα χωριά τους. Ο ακραίος συνωστισμός στις παραγκουπόλεις καθιστά πρακτικά αδύνατο να εφαρμοστεί το social distancing, ενώ τεράστια πλήθη που επιβιώνουν στην άτυπη οικονομία ανησυχούν περισσότερο για την πείνα και λιγότερο για την αρρώστια.

Στο μεταξύ, η έκρηξη του χρέους απειλεί να αποσταθεροποιήσει πλήρως πολλά εύθραυστα κράτη της περιφέρειας, κάτι που θα μπορούσε να προκαλέσει μεγάλης κλίμακας μεταναστευτικά κύματα προς τον Βορρά. Την περασμένη Κυριακή, το G20 άρχισε να προσανατολίζεται σε μορατόριουμ αποπληρωμής του χρέους των 76 φτωχότερων χωρών, αλλά είναι πολύ αμφίβολο ότι αυτό το

(εν πολλοίς αναγκαστικό) μέτρο θα καταφέρει να ανακόψει την πορεία προς την οικονομική και κοινωνική αποδιάρθρωση.

Η κλιματική αλλαγή στο ψυγείο;

Μια από τις θετικές συνέπειες της, κατά τα άλλα, δραματικής περιπέτειας που ζούμε ήταν η σοβαρή μείωση των ρύπων που επιβαρύνουν την κλιματική αλλαγή σε παγκόσμια κλίμακα, όπως και η γενικότερη περιστολή επιβλαβών για το περιβάλλον δραστηριοτήτων. Ωστόσο, και στην κρίση του 2008 είχε συμβεί κάτι παρόμοιο, για να αποδειχθεί μόνο βραχύβια παρένθεση. Η πανδημία ήταν μια καταστροφή που κλιμακώθηκε με αστραπιαία ταχύτητα, ενώ η κλιματική αλλαγή εξελίσσεται σε πιο αργούς ρυθμούς, κάτι που επιτρέπει στις κυβερνήσεις να βαυκαλίζονται ότι έχουν ευρύ χρονικό περιθώριο για την αντιμετώπιση της.

Ήδη η Βρετανία ανακοίνωσε την αναβολή της Διεθνούς Διασκέψεως του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (COP26), που επρόκειτο να φιλοξενηθεί τον Νοέμβριο, καθώς η πανδημία δεν άφηνε τον απαραίτητο χρόνο για τις κοπώδεις διπλωματικές προετοιμασίες που απαιτούνταν προς αναζήτηση συμφωνίας. Τα χειρότερα, πιθανότατα, έπονται. Αντιμέτωπες με την ασφυκτική πίεση για επανεκκίνηση της οικονομίας, οι κυβερνήσεις είναι πολύ πιθανό να άρουν περιβαλλοντικούς περιορισμούς που ήδη είχαν επιβάλει. Οχι απροσδόκητα, πρώτη άνοιξε τον χορό η κυβέρνηση Τραμπ, δίνοντας την άδεια σε επιχειρήσεις να παραβιάζουν τα περιβαλλοντικά όρια εφόσον αποδεδειγμένα υπέστησαν σοβαρή ζημία από την πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα. Ασφαλώς, οικολογικές οργανώσεις και κινήματα θα συγκρουστούν με παρόμοιες επιλογές, τονίζοντας ότι ίσα ίσα η περιβαλλοντική καταστροφή, η αποψίλωση των δασών, η πυρετική αστικοποίηση και η καταστροφή βιοτόπων ευνοούν τη μετάδοση φονικών ιών στον άνθρωπο και τη γρήγορη εξάπλωση των επιδημιών. Ωστόσο ο αγώνας τους θα δοθεί σε πιο δυσμενείς, ανηφορικό έδαφος.

Κοινωνικές εντάσεις σε ημερήσια διάταξη

Η περασμένη χρονιά σηματοδεύτηκε από ένα πλανητικό κύμα μεγάλων λαϊκών εξεγέρσεων διαρκείας, από το Χονγκ Κονγκ μέχρι τη Χιλή και από τα «Κίτρινα Γιλέκα» της Γαλλίας μέχρι τον Λίβανο και το Ιράκ. Ο κορωνοϊός έβαλε φρένο σε αυτό το φαινόμενο, αλλά μόνο για να το μεταφέρει προσωρινά στο Διαδίκτυο.

«Ο ιός ξυπνά την πάλη των τάξεων», έγραφαν την περασμένη Τρίτη οι Times του Λονδίνου και επεξηγούσαν: «Φτωκοί και πλούσιοι βιώνουν την κρίση με διαφορετικούς τρόπους, κάτι που δημιουργεί κοινωνικές αντιθέσεις, οι οποίες είναι πιθανό να επιβιώσουν για μεγάλο διάστημα, αφού η μάστιγα θα έχει φύγει... Οι μη προνομιούχοι και οι εθνικές μειονότητες κάνουν τις πιο επικίνδυνες δουλειές, αρρωσταίνουν και πεθαίνουν πιο γρήγορα από τους πλούσιους, τους λευκούς και τους προνομιούχους».

Στο ίδιο μήκος κύματος, ο αναλυτής του Bloomberg Αντρέας Κλουτς εκτιμά ότι η πανδημία «ενισχύει τις προϋπάρχουσες συνθήκες κοινωνικής ανισότητας απ' όπου περνάει. Σύντομα αυτό θα προκαλέσει κοινωνική αναταραχή, ακόμη και εξεγέρσεις ή επαναστάσεις». Ο Κλουτς εκτιμά ότι η απώλεια εισοδημάτων και κυρίως η μαζική ανεργία θα ενισχύσουν «νέα λαϊκιστικά ή και ριζοσπαστικά κινήματα», τα οποία απευχεται μεν, αλλά θεωρεί πολύ πιθανό να προκύψουν τους επόμενους μήνες.

Σε έξι μήνες θα γνωρίζουμε ποια φάρμακα «δουλεύουν»

Η συμμετοχή της Ελλάδος στις έρευνες

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Την εκτίμηση ότι θα απαιτηθούν έξι μήνες για να υπάρξει μία αποδεδειγμένη φαρμακευτική θεραπεία της λοίμωξης COVID-19 εκφράζουν στην «Κ» καθ' ύλην ειδικοί. Επισημονικές ομάδες από όλο τον κόσμο επιδίδονται σε αγώνα ταχύτητας για να δοθεί φαρμακευτική απάντηση στον κορωνοϊό, έως ότου αναπτυχθεί εμβόλιο, θέτοντας σε δοκιμή ερευνητικά αλλά και ήδη γνωστά φάρμακα για τα οποία υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι είναι δραστικά έναντι του ιού. Σε αυτή τη δραστηριότητα συμμετέχει και η χώρα μας με τουλάχιστον πέντε κλινικές μελέτες.

Όπως τονίζει στην «Κ», ο παθολόγος-λοιμωξιολόγος, πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Λοιμώξεων και επικεφαλής της ομάδας λοιμωξιολόγων που συνέταξαν τον αλγόριθμο θεραπείας του COVID-19 για τη χώρα μας, Παναγιώτης Γαργαλιάνος-Κακολύρνης, «στην παρούσα φάση, στην Ελλάδα χρησιμοποιούμε φάρμακα για τα οποία έχουμε ενδείξεις ότι είναι δραστικά για την αντιμετώπιση του COVID-19. Συγκεκριμένα, με βάση τον αλγόριθμο θεραπείας, υπάρχει δυνατότητα χορήγησης, υπό την αυστηρή επίβλεψη γιατρού, των φαρμάκων αζιθρομυκίνη (αντιβιοτικό) μαζί με κλωροκίνη (εγκεκριμένο φάρμακο για την ελονοσία και κάποιες αυτοάνοσες ασθένειες) ή υδροξυκλωροκίνη και σε ορισμένες περιπτώσεις της κολχικίνης. Σε προχωρημένα στάδια πέραν των ήδη αναφερθέντων μπορεί να χορηγηθεί, έπειτα από έγκριση του επιστημονικού συμβουλίου του νοσοκομείου, και ανοσοτροποποιητικό φάρμακο όπως η τοσιλιζουμάμπη».

Επιπλέον, σύμφωνα με τον κ. Γαργαλιάνο, στη χώρα μας διενεργούνται θεραπευτικές παρεμβάσεις μέσω κλινικών μελετών που αφορούν τα φάρμακα κλωροκίνη, και τα αντιικά Kaletra και ρεμντεσιβίρη. Πρόσφατα εγκρίθηκε από την Επιτροπή Εμπειρογνομώμων και προχωρεί για έγκριση από τον ΕΟΦ μελέτη με χορήγηση πλάσματος από αναρρώσαντες ασθενείς. Συνεχί-

ται, επίσης, η εκτός κλινικής μελέτης χορήγηση της ρεμντεσιβίρης, μέσω προγράμματος εκτεταμένης πρόσβασης ή παρηγορητικής χορήγησης, σε νοσοκομειακούς ασθενείς που δεν έχουν ενταχθεί στην αντίστοιχη κλινική μελέτη. «Είναι αυτονόητο ότι απόδειξη για τη δραστηριότητα και την ασφάλεια ενός φαρμακευτικού προϊόντος, πρέπει να προκύπτει από συστηματικές κλινικές δοκιμές βάσει του υπάρχοντος επιστημονικού πρωτοκόλλου», σημειώνει ο κ. Γαργαλιάνος, που προσθέτει ότι υπό αυτή την έννοια, «προς το παρόν δεν υπάρχει αποδεδειγμένη θεραπεία για τη λοίμωξη από τον νέο κορωνοϊό. Μεγαλύτερη γνώση για τη θεραπεία του COVID-19 εκτιμά ότι θα έχουμε σε περίπου τέσσερις μήνες. Απόδειξη σε τουλάχιστον ένα εξάμηνο».

Και προσθέτει, «παρ' όλα αυτά, σε όλο τον κόσμο, λόγω του κατεπείγοντος της πανδημίας, αφενός οι εγκρίσεις για χορήγηση νέων φαρμάκων επισπεύδονται, αφετέρου είναι δυνατή η χορήγηση ειδικών φαρμάκων με οργανωμένη όμως μέθοδο καταγραφής των αποτελεσμάτων σε μεγάλη ομάδα ασθενών. Στο πλαίσιο αυτό, στην Ελλάδα δημιουργήθηκε Μητρώο Ασθενών COVID-19 στο οποίο καταγράφεται η θεραπεία που χορηγείται σε κάθε ασθενή».

Παγκόσμια κινητοποίηση

Η πανδημία έχει σημάνει παγκόσμια ερευνητική κινητοποίηση. Όπως αναφέρει στην «Κ», η πρόεδρος της Επιτροπής Αξιολόγησης και Αποζημίωσης Φαρμάκων Ανθρώπινους Χρήσιμους (HTA) του ΕΟΦ, επίκουρη καθηγήτρια Παιδιατρικής και Εφηβικής Ιατρικής ΕΚΠΑ, κ. Φλώρα Μπακοπούλου, με βάση το «Horizon Scanning Report» για τον COVID-19 που εξέδωσε το Αυστριακό Ινστιτούτο Αξιολόγησης Τεχνολογιών Υγείας, σε εξέλιξη είναι παγκοσμίως εκατοντάδες κλινικές δοκιμές φαρμάκων, τα οποία ανήκουν στις κατηγορίες των αντιικών, ανθελνοσοσιακών, ανοσοτροποποιητικών, κυτταρικών θεραπειών πλάσματος και άλλων. Από τα αντιικά, οι περισσότερες μελέτες εστιάζουν

H ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Στη χώρα μας γίνονται μελέτες για την κολχικίνη, τη φωσφορική κλωροκίνη, την προσωποποιημένη ανοσοθεραπεία, την πρώτη χορήγηση anakina και τη ρεμντεσιβίρη.

στα φάρμακα ρεμντεσιβίρη, λοιπναβίρη/ριτοναβίρη και φαβιπιραβίρη. Σε αυτά τα φάρμακα, 13 μελέτες αναμένεται να έχουν ολοκληρωθεί έως τον Ιούλιο. Όσον αφορά τα ανθελνοσοσιακά, 26 μελέτες εστιάζουν στη κλωροκίνη και την υδροξυκλωροκίνη.

Από τα ανοσοτροποποιητικά φάρμακα, 19 μελέτες θέτουν σε δοκιμή τα μονοκλωνικά αντισώματα τοσιλιζουμάμπη και σαριλουμάμπη, και πέντε αναμένεται να ολοκληρωθούν έως τον Ιούλιο. Αρκετές μελέτες αφορούν σε ανοσοσφαιρίνες, εντερικές φάρμακες και γλυκοκορτικοειδή. Εξετάζονται επίσης σε 24 μελέτες τα μεσεγχυματικά βλαστικά κύτταρα, ενώ εννέα μελέτες διερευνούν τη χορήγηση πλάσματος από ασθενείς που έχουν αναρρώσει.

Στον ερευνητικό αγώνα ταχύτητας συμμετέχει και η Ελλάδα. Σύμφωνα με την κ. Μπακοπούλου, έχουν εγκριθεί από τον ΕΟΦ, και είναι ήδη σε εξέλιξη από τα τέλη Μαρτίου-αρχές Απριλίου πέντε κλινικές μελέτες σε ενήλικες σε νοσοκομεία αναφοράς. Η ελληνική μελέτη GRECCO 19 βασίζεται σε

προηγούμενες δημοσιεύσεις Ελλήνων ερευνητών σχετικά με την κολχικίνη και έχει ως σκοπό να διερευνήσει το κατά πόσον η ουσία μπορεί να περιορίσει τη μυοκαρδιακή νέκρωση και την ανάπτυξη πνευμονίας που προκαλεί η νόσος.

Η μελέτη UNIKINON-01/HOPE διερευνά τον ρόλο της φωσφορικής κλωροκίνης (ελληνικό προϊόν) στην πρόληψη της πνευμονίας σε εξωνοσοκομειακούς ασθενείς, αλλά και τη βελτίωση των συμπτωμάτων της πνευμονίας σε ενδονοσοκομειακούς ασθενείς. Η μελέτη ESCAPE αφορά προσωποποιημένη ανοσοθεραπεία για την αντιμετώπιση της οργανικής δυσπραγίας από τη λοίμωξη.

Στη μελέτη SAVE θα διερευνηθεί κατά πόσον η πρώτη χορήγηση anakina (ανταγωνιστή του υποδοχέα της ανθρώπινης ιντερλευκίνης-1) σε επιλεγμένους ασθενείς με πνευμονία από COVID-19 μπορεί να προφυλάξει από την ανάπτυξη σοβαρής αναπνευστικής ανεπάρκειας. Η Ελλάδα συμμετέχει σε πολυκεντρική μελέτη με συντονιστή το Πανεπιστήμιο της Μινεσότα, για την ασφάλεια και αποτελεσματικότητα της ρεμντεσιβίρης σε νοσηλευόμενους ασθενείς.

«Ο κατάλογος "εμπλουτίζεται" συνεχώς, καθώς προστίθενται νέες κλινικές μελέτες. Είμαι αισιόδοξη ότι κάποια από αυτές θα αποδώσει καρπούς. Το σημαντικό είναι μέχρι τότε να κερδίσουμε χρόνο με την τήρηση των μέτρων προσωπικής υγιεινής και σωματικής αποστασιοποίησης», τονίζει η κ. Μπακοπούλου.

• Άλλο ρεπορτάζ σελ. 23

Σε εξέλιξη 79 μελέτες για το εμβόλιο

Με μεγάλη ταχύτητα συνεχίζονται οι προσπάθειες των επιστημόνων για την ανάπτυξη εμβολίου κατά του κορωνοϊού, που θα σημάνει τη λήξη της πανδημίας και ιστορική νίκη της ανθρωπότητας. Αυτή τη στιγμή είναι σε εξέλιξη 79 μελέτες από ερευνητικά κέντρα και εταιρείες, οι περισσότερες εκ των οποίων σε προκαλινικό στά-

διο, κατά τη διάρκεια του οποίου εξετάζεται στο εργαστήριο –in vitro– σε πειραματόζωα η αποτελεσματικότητα, η τοξικότητα και η φαρμακοκινητική του εμβολίου. Η Ελλάδα συμμετέχει σε πολυκεντρική μελέτη με συντονιστή το Πανεπιστήμιο της Μινεσότα, για την ασφάλεια και αποτελεσματικότητα της ρεμντεσιβίρης σε νοσηλευόμενους ασθενείς.

Για δύο εμβόλια η έρευνα βρίσκεται σε πιο προχωρημένο στάδιο – σε κλινική μελέτη φάσης 1 και φάσης 2 αντίστοιχα.

Διο, κατά τη διάρκεια του οποίου εξετάζεται στο εργαστήριο –in vitro– σε πειραματόζωα η αποτελεσματικότητα, η τοξικότητα και η φαρμακοκινητική του εμβολίου. Η Ελλάδα συμμετέχει σε πολυκεντρική μελέτη με συντονιστή το Πανεπιστήμιο της Μινεσότα, για την ασφάλεια και αποτελεσματικότητα της ρεμντεσιβίρης σε νοσηλευόμενους ασθενείς.

Ενα επιπλέον, σύμφωνα με τον κ. Γαργαλιάνο, στην Ελλάδα διενεργούνται θεραπευτικές παρεμβάσεις μέσω κλινικών μελετών που αφορούν τα φάρμακα κλωροκίνη, και τα αντιικά Kaletra και ρεμντεσιβίρη. Πρόσφατα εγκρίθηκε από την Επιτροπή Εμπειρογνομώμων και προχωρεί για έγκριση από τον ΕΟΦ μελέτη με χορήγηση πλάσματος από αναρρώσαντες ασθενείς. Συνεχί-

Η κυβέρνηση αναζητεί ένα εκατομμύριο αξιόπιστα τεστ

Του ΤΑΣΟΥ ΤΕΛΛΟΓΛΟΥ

Το σχέδιο της κυβέρνησης για επιτροπή σε μια «νέα κανονικότητα» εξαρτάται από κάθε φάση του «try and error» (διαδικασία δοκιμών και σφαλμάτων), δηλαδή ότι το σωστό ή το λάθος μιας απόφασης για την επιστροφή στα «κεκτημένα» μας θα κρίνεται από διαρκές testing (εξέτασεις) ώστε να απομονώνονται οι φορείς του κορωνοϊού από δραστηριότητες της οικονομικής και της κοινωνικής ζωής, που θα επανεκκινούν.

Η κυβέρνηση έχει υπολογίσει ότι ως πρώτο βήμα, για να προχωρήσει στη χαλάρωση της καραντίνας, θα απαιτηθούν πάνω-κάτω ένα εκατομμύριο τεστ. Το πρόβλημα είναι πότε και εάν τα βρει.

Εως την ώρα που γράφονταν οι γραμμές αυτές, το ελληνικό κράτος έχει εκτιμήσει «σε κάτω από 50.000 τα τεστ» που έχουν γίνει είτε από δημόσιους είτε από ιδιωτικούς φορείς. Είναι τα συννηθισμένα μοριακά τεστ.

Στην αρχή της πανδημίας, η γαλλική εταιρεία Cytotek και η ελβετική Roche έβγαλαν μοριακά διαγνωστικά τεστ όπου το δείγμα λαμβάνεται είτε από τη μύτη του ασθενούς είτε από τον φάρυγγα. Από το δείγμα μπορεί να ανι-

χνευθεί η ύπαρξη του ιού σε μια διαδικασία που διαρκεί από 2,5 έως 3 ώρες. Αργότερα, μια εταιρεία της Καλιφόρνιας, η Cepheid, πήρε άδεια από τον πανίσχυρο κρατικό οργανισμό εποπτείας φαρμάκων και τροφίμων των ΗΠΑ (FDA) με μια έκτακτη διαδικασία που αποκαλείται Emergency Approval. Οι ΗΠΑ «είχαν πιαστεί στον ύπνο» καθώς τα τεστ που είχαν πριν από αυτήν την έγκριση είχαν αποδειχθεί εν μέρει ακατάλληλα.

Στο τέλος Μαρτίου η ίδια Αρχή έδωσε το πράσινο φως στην Abbot, την εταιρεία που είχε κατασκευάσει το αντίστοιχο τεστ για τον ιό HIV, να προχωρήσει στην κατασκευή γρήγορων τεστ (τα αποτελέσματά τους βγαίνουν σε 15 λεπτά) με στόχο την ταχεία ανίχνευση του ιού.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», η ελληνική κυβέρνηση επιδιώκει να βρει και να αγοράσει ένα εκατομμύριο τέτοια τεστ από την αμερικανική εταιρεία, που θα μπορεί να τα χρησιμοποιήσει στις πύλες εισόδου της χώρας, στις δημόσιες υπηρεσίες και στα νοσοκομεία. Η χρήση τους είναι βασική προϋπόθεση για την «επόμενη μέρα». Ο υπουργός Υγείας Βασίλης Κικίλιας είναι προσανατολισμένος σε μια διακρατική διακυβερνητική συμ-

Τα μαζικά τεστ στον πληθυσμό θεωρούνται απαραίτητα προκειμένου η άρση των περιοριστικών μέτρων να γίνει με σχετική ασφάλεια.

φωνία για να αποφύγει έναν χρονοβόρο διαγωνισμό (τρία μέλη της επιτροπής Τσιόδρα είπαν στην «Κ» ότι τα τεστ χρειάζονται «χθες»).

Αλλά η Ελλάδα δεν είναι μόνη της στο κυνήγι των τεστ. Η αμερικανική εταιρεία φαίνεται, παρά την παραγωγή 50.000 στελεχών την ημέρα, ότι δεν θα είναι σε θέση να καλύψει άλλη αγορά πλην της αμερικανικής, αφού η παραγωγή αυτή δεν φτάνει να καλύψει τις ανάγκες των Ηνωμένων Πολιτειών στη διάρκεια της πανδημίας. Η πο-

λιτική προστασία των ΗΠΑ (FEMA) κατέβαλε 8,5 εκατομμύρια δολάρια στη Νότια Κορέα για την εισαγωγή τεστ, που μάλιστα πήραν έγκριση από τον FDA. Το τεστ της μιας κορεατικής εταιρείας, σύμφωνα με τον κατασκευαστή, βγαίνει σε 30 λεπτά. Η Biosensor πούλησε στις ΗΠΑ 300.000 μοριακά τεστ ανίχνευσης του ιού στα μέσα Απριλίου, ένα τεστ που η εταιρεία είχε ανακοινώσει τη δημιουργία του... ένα μήνα πριν! Αλλά τόσο τεστ πούλησε η έτερη κορεατική εται-

ρεία Osang στο αμερικανικό δημόσιο. Ο υπουργός Υγείας Βασίλης Κικίλιας στράφηκε στην ομάδα των 27 επιστημόνων του Εθνικού Συμβουλίου του ΕΟΔΥ, από τους οποίους ζήτησε να προσδιορίσουν τα κριτήρια με τα οποία θα τεθούν οι προδιαγραφές των τεστ για την απόκτησή τους μέσα από διακρατική συμφωνία. Τα κριτήρια της «ειδικότητας» (π.χ. να μην ανιχνεύει άλλους κορωνοϊούς αντί του Sars COV-2) και της ακρίβειας (να μη βγάζει το θετικό αρνητικό κυρίως, αλλά και το αντίστροφο δευτερευόντως...) κατά 95% τέθηκαν ως προδιαγραφές.

Τα τεστ αντισωμάτων

Τα ίδια κριτήρια αφορούν όλες τις χώρες του κόσμου και τα περιφημα τεστ αντισωμάτων. Τα αντισώματα που δείχνουν αν κάποιος νόσος και έχει αναπτύξει αντισώματα διακρίνονται στα IgG και στα IgM. Το σώμα παράγει αντισώματα IgM στο πλαίσιο μιας βραχυπρόθεσμης αντίδρασης του οργανισμού στη φλεγμονή. Αυτά είναι αντισώματα που θα υπάρχουν και μετά την ίαση του νοσούντος και του εξασφαλίζουν (για αυτό οι ειδικοί δεν είναι σύμφωνοι) την ανοσία. Σύμφωνα με κινεζικές μελέτες που αξιολογεί η επιτροπή Τσιόδρα,

το 18%-31% των ασυμπτωματικών ασθενών δεν έχει ανοσία.

Μακροπρόθεσμα, ο οργανισμός παράγει τα αντισώματα IgG. Μεγάλες οργανώσεις, όπως το εθνικό σύστημα υγείας της Μεγάλης Βρετανίας, το οποίο θα τεθούν οι προδιαγραφές των τεστ για την απόκτησή τους μέσα από διακρατική συμφωνία. Τα κριτήρια της «ειδικότητας» (π.χ. να μην ανιχνεύει άλλους κορωνοϊούς αντί του Sars COV-2) και της ακρίβειας (να μη βγάζει το θετικό αρνητικό κυρίως, αλλά και το αντίστροφο δευτερευόντως...) κατά 95% τέθηκαν ως προδιαγραφές.

Και αυτό, διότι «εμφανίζουν» τη νόσο 7 έως 10 ημέρες από την προσβολή του οργανισμού, ενώ αυτό που χρειαζόμαστε τώρα είναι διαγνωστικά τεστ που γρήγορα και με ακρίβεια θα δείχνουν ποιος έχει προσβληθεί από τον ιό, είπε στην «Κ» μέλος της επιτροπής των «13» που έχει ορίσει η κυβέρνηση για τη βήμα βήμα επαναφορά της χώρας στη (νέα) κανονικότητα.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα βοηθήσουν στην αποτύπωση της επιδημιολογικής εικόνας των Ελλήνων σχετικά με τον ιό. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», τέτοιες έρευνες με τη χρήση γρήγορων τεστ αντισωμάτων εξελίσσονται από τον καθηγητή Αγγελό Χατζάκη σε δύο νοσοκομεία της Αθήνας. Και για αυτά τα τεστ ισχύουν πρωτίστως οι προδιαγραφές της «ειδικότητας» και της ακρίβειας.

Η ΚΡΙΣΗ ΘΕΛΕΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΑΞΙΟΠΙΣΤΑ

ΨΥΧΡΑΙΜΑ

ΑΜΕΣΑ

SPP
MEDIA

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

24SPORTS

must

MAD

γαστρονόμος

Read
Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

RADIO
LIVE

KNEWS.com.cy

24NEWS

WIZGUIDE

ADS BY

adstore.

NETWORK

www.ad-store.net

*Στοιχεία από google analytics/ firebase/ pushbots εβδομάδα 9 – 15 Μαρτίου

EPA / JEFFREY M. HUNTER

Ο «Τσιόδρας των ΗΠΑ» Αντονι Φάουτσι ακούει τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ να... ενημερώνει τους πολίτες για τον κορωνοϊό.

Πολιτικοί με δυσανεξία σε επιστήμονες, κοινή λογική

Η ανταγωνιστική σχέση κυβερνώντων - ερευνητών που ενίοτε καταλήγει σε δράματα

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«Σήμερα όλοι οι πολίτες μαθαίνουν πως οι κυβερνήσεις καλούνται να πάρουν αποφάσεις έχοντας πλήρη συνείδηση των ορίων της γνώσης των ιολόγων, που τους συμβουλεύουν». Κάπως έτσι περιέγραψε την τρέχουσα σχέση πολιτικών και επιστημόνων στη συγκυρία που διανύουμε ο Γερμανός φιλόσοφος Γιούργκεν Χάμπερμας, σε πρόσφατη συνέντευξή του στον «Μοντ», υπογραμμίζοντας ότι αυτή τη στιγμή «η μόνη βεβαιότητα είναι η άγνωστιά μας». Οι κυβερνήσεις γνωρίζουν ότι ακόμη και οι επιδημιολόγοι είναι στο σκοτάδι, οφείλουν όμως να τους εμπιστευτούν τυφλά στη χάρη της πολιτικής τους όσον αφορά τη διαχείριση της πανδημίας, την επιβολή περιοριστικών μέτρων και την άρση τους. Για κάποιους πολιτικούς ωστόσο δεν είναι εύκολο να παραχωρήσουν την πρωτοκαθεδρία στους επιστήμονες.

Ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ είναι το πιο ακραίο παράδειγμα σε αυτήν την ανταγωνιστική σχέση πολιτικής και επιστήμης που έχει δημιουργήσει η κρίση. Η κόντρα του με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και η αναστολή χρηματοδότησής του από την Ουάσινγκτον χαρακτηρίστηκε από τους εμπειρογνώμονες «έγκλημα κατά της ανθρωπότητας». Η αναπαραγωγή ενός tweet που είχε hashtag «απόλυσε τον

Φάουτσι» ενίσχυσε τη σενarioλογία ότι η δύσκολη συμβίωσή του με τον επικεφαλής επιδημιολόγο των ΗΠΑ, Αντονι Φάουτσι, θα λήξει με την απογοήτευση του ηλικιωμένου επιστήμονα, ο οποίος καλείται καθημερινά να ανασκευάζει τις ανακριβείς δηλώσεις του Τραμπ.

Ο τώος πρόεδρος Μπαράκ Ομπάμα στο βίντεο υποστήριξης του προς τον αντιπρόεδρό του, Τζο Μπάιντεν, δεν κατονόμασε ούτε μία φορά τον Τραμπ. Είπε

Το φαινόμενο δεν είναι κάτι καινούργιο ούτε αφορά μόνο τη διαχείριση της τρέχουσας πανδημίας.

όμως μεταξύ άλλων πως «ο Μπάιντεν θα πλαισιωθεί από καλούς ανθρώπους, ειδικούς, επιστήμονες, στρατιωτικούς αξιωματικούς που γνωρίζουν πώς να κυβερνήσουν μια χώρα και ενδιαφέρονται να κάνουν καλή δουλειά στη διαχείριση της εξουσίας, ξέρουν πώς να συνεργάζονται με συμμάχους και θα βάζουν πάντα πάνω από το δικό τους συμφέρον εκείνο του αμερικανικού λαού». Υπονοώντας, εμμέσως πλην σαφώς, ότι ο σημερινός πρόεδρος είναι ανίκανος να συνεργαστεί με τους επιστήμονες και να ακούσει τη γνώμη των ειδικών.

Ετερο παράδειγμα με παρόμοια ναρκισσιστική ιδιοσυγκρασία είναι ο Βρετανός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον, ο οποίος επέλεξε αρχικά να προωθήσει τη ρηξικέλευθη όσο και ριψοκίνδυνη θεωρία περί ανοσίας της αγέλης, αφήνοντας τις προειδοποιήσεις των ειδικών. Σε συνεργασία με τον προσωπικό του Ρασπούτιν, τον σύμβουλο Ντόμινικ Κάμινγκς, καθυστέρησε σημαντικά να πάρει περιοριστικά μέτρα, προτάσσοντας την ανάγκη να προστατευτούν κυρίως οι ηλικιωμένοι, να αποκτήσουν ανοσία οι νεότεροι και να μην παρалуσει η βρετανική οικονομία. Ηρθε έτσι σε σύγκρουση με τον Νιλ Φέργκιουσον, τον καθηγητή του Imperial, ο οποίος προέβλεψε ότι αν δεν ληφθούν μέτρα, η χώρα θα θρηνήσει μισό εκατομμύριο ανθρώπους. Η πραγματικότητα, αλλά και η προσωπική περιπέτεια του Τζόνσον, ο οποίος νοσηλεύθηκε για λίγα 24ωρα στην εντατική με βαριά συμπτώματα του κορωνοϊού, τον ώθησε να ανακρούσει πρύμναν. Παρ' όλα αυτά, η Βρετανία, εξαιτίας της αργοπορημένης κινητοποίησης των Αρχών, είναι από τις λίγες ευρωπαϊκές χώρες στις οποίες τα κρούσματα και οι θάνατοι από τον κορωνοϊό εξακολουθούν να ανεβαίνουν δραματικά.

Η δύσκολη σχέση μεταξύ πολιτικών και ερευνητών δεν είναι κάτι καινούργιο ούτε αφορά μόνο τη διαχείριση της πανδημίας. Πέρυσι ο πρόεδρος της Βραζιλίας

Ζαΐρ Μπολσονάρο απομάκρυνε τον επικεφαλής του Εθνικού Ινστιτούτου Διαστημικής Έρευνας εξαιτίας επικριτικής έκθεσης που κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η αποψίλωση του Αμαζονίου επιταχύνθηκε επί των ημερών του. Στην Ουγγαρία, η κυβέρνηση ανέλαβε τον επίσημο έλεγχο σαράντα ινστιτούτων που ανήκουν στην ουγγρική ακαδημία επιστημών.

Ο Μόντι και ο Ερντογάν

Στην Ινδία, 100 οικονομολόγοι απύθνυν επιστολή στον πρωθυπουργό Ναρέντρα Μόντι καλώντας τον να σταματήσει να προσπαθεί να χειραγωγήσει πολιτικά τα επίσημα στατιστικά στοιχεία. Στην Τουρκία, η κυβέρνηση του Ταγίπ Ερντογάν έχει καταγγείλει 700 επιστήμονες για τρομοκρατική δράση, επειδή συνυπέγραψαν επιστολή υπέρ της ειρήνης. Εκατοντάδες αποπέμφθηκαν από τις θέσεις τους και κάποιοι φυλακίστηκαν.

Τέλος, ίσως η πιο διαβόητη, αντιεπιστημονική δήλωση ανώτατου διεθνούς αξιωματικού είναι η αποστρατοποίηση του πρώην προέδρου της Νότιας Αφρικής Τζέικομπ Ζούμα, ότι αφού του έκανε σεξ με μια οροθετική γυναίκα (η ίδια τον κατηγορούσε ότι τη βίασε, αλλά ο πολιτικός αθώωθηκε) «έκανε ντους» για να περιορίσει τον κίνδυνο μετάδοσης του HIV. Η επίμαχη δήλωση έγινε στη χώρα με τον μεγαλύτερο αριθμό οροθετικών ατόμων σε όλο τον κόσμο.

Φόβοι για δεύτερο κύμα επιδημίας στην Ανατολική Ασία

Μια καινοτομία –τη δημιουργία νοσοκομείων για ασυμπτωματικούς φορείς του κορωνοϊού– εφάρμοσαν οι κινεζικές αρχές στα βορειοανατολικά σύνορα της χώρας, προκειμένου να αποτρέψουν την επανεισαγωγή του ιού από τη Ρωσία. Όλες οι προσπάθειες της Κίνας τη δεδομένη στιγμή εστιάζονται στην αποτροπή δεύτερου κύματος μολύνσεων από τον ιό.

Τα στοιχεία των τελευταίων ημερών στη χώρα (περίπου 100 μολύνσεις ημερησίως, λιγοστοί ως μηδενικοί θάνατοι) θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν εξαιρετικά σε σύγκριση με πολλά άλλα μέρη του κόσμου, παρ' όλα αυτά οι κινεζικές αρχές γνωρίζουν από πικρή πείρα ότι ακόμη και ένα κρούσμα, αν αφαιρεθεί χωρίς έλεγχο, μπορεί να αποτελέσει εστία νέας επιδημίας. Για την Κίνα, ο μεγαλύτερος κίνδυνος προέρχεται από τη Ρωσία, με την οποία η βορειοανατολική επαρχία Χελιανγκζίνγκ έχει στενές εμπορικές επαφές. Στην επαρχία αυτή ένα μεγάλο συγκρότημα γραφείων μετατράπηκε σε νοσοκομείο για ασυμπτωματικούς φορείς, οι οποίοι είναι στην πλειονότητά τους Κινέζοι που επέστρεψαν από τη Ρωσία και υποβλήθηκαν στους υποχρεωτικούς ελέγχους.

Στις άλλες πύλες εισόδου της χώρας επικρατούν περιορισμοί πτήσεων (μία την εβδομάδα ανά αεροπορική εταιρεία) και υποχρεωτική καραντίνα 14 ημερών για τους νεοαφικθέντες. Στην Καντόνα, στα νότια της χώρας, έγιναν τις τελευταίες ημέρες 25.000 διαγνωστικοί έλεγχοι σε άτομα που έφθασαν στην πόλη από τις 8 Μαρτίου. Εντοπίστηκαν 13 κρούσματα, εκ των οποίων τα 12 αφορούσαν Αφρικανούς, διαπίστωση που οδήγησε σε ρατσιστικές συμπεριφορές έναντι ατόμων με μαύρο χρώμα δέρματος, ανεξάρτητα από το αν είχαν ταξιδέψει πρόσφατα ή όχι, και πυροδότησε έντονες διαμαρτυρίες αφρικανικών πρεσβειών.

Εν τω μεταξύ, στη Σιγκαπούρη, η οποία έως τώρα εφάρμοζε

σύστημα εκτεταμένων διαγνωστικών ελέγχων και εντοπισμού ατόμων που ήρθαν σε επαφή με φορείς, οι Αρχές την περασμένη εβδομάδα άλλαξαν στάση και υιοθέτησαν αυστηρά περιοριστικά μέτρα ελέγχου της κυκλοφορίας, επί ποινή φυλάκισης ή προστίμου που πλησιάζει τις 6.500 ευρώ.

Η Νέα Ζηλανδία

Αντιθέτως, ιδιαίτερως ενθαρρυντικά είναι τα στοιχεία από τη Νέα Ζηλανδία, τη χώρα που αποφάσισε να «πνίξει» τον κορωνοϊό πριν αυτός εξαπλωθεί. Στη χώρα των πέντε εκατομμυρίων κατοίκων έχουν καταγραφεί μέχρι στιγμής εννέα θάνατοι από τον κορωνοϊό, καθώς οι Αρχές εφάρμοσαν πολύ γρήγορα μέτρα καθολικής απαγόρευσης της κυκλοφορίας, με εξαιρέσεις μόνο για καταστήματα τροφι-

Αυξήθηκαν και πάλι τα κρούσματα σε Σιγκαπούρη και Κίνα, υποχρεώνοντας τις Αρχές να λάβουν νέα μέτρα.

μων, φαρμακεία και σωματική άσκηση. Οι Αρχές της νησιωτικής χώρας επικειρούν τώρα να χαράξουν πολιτική για την επόμενη μέρα, με κεντρικό ερώτημα το πώς θα ελέγχονται οι ταξιδιώτες που φθάνουν στη Νέα Ζηλανδία, όταν αυξηθεί εκ νέου η αεροπορική κίνηση. Η κυβέρνηση της πρωθυπουργού Τζασίντα Αρντερν ανακοίνωσε ότι η ισχύς των περιοριστικών μέτρων θα παραταθεί, ενώ σε ένδειξη αλληλεγγύης με τους πολίτες που έχουν χάσει εισοδήματα εξαιτίας της κρίσης, η Αρντερν ανακοίνωσε ότι η ίδια και το υπουργικό συμβούλιο θα περικόψουν 20% του μισθού τους για τους επόμενους έξι μήνες.

REUTERS, A.P.

GUY LAWRENCE / ANSA / A.P.

Το νοσοκομείο για ασυμπτωματικούς φορείς του κορωνοϊού που δημιούργησαν οι κινεζικές αρχές στα βορειοανατολικά σύνορα της χώρας.

Οι ακραίοι ισλαμιστές και ο κορωνοϊός

Κατά τα αρχικά στάδια της επιδημίας του κορωνοϊού, οι τζιχαντιστές του ISIS έγραφαν χαιρέκακα σχόλια περί τιμωρίας των «εθνών των σταυροφόρων» και καλούσαν σε πλήγματα κατά της Δύσης, καθώς είχε στρέψει την προσοχή της αλλού. Ωστόσο, πρόσφατες εκδόσεις του περιοδικού «αλ-Νάμπα» προειδοποιούν τους μουσουλμάνους ότι θα ήταν λάθος να πιστεύουν ότι δεν θα προσβληθούν και οι ίδιοι από τον ιό.

«Οι τζιχαντιστές λένε ότι ο ιός είναι σίγουρα θέλημα Θεού», σημειώνει ο ερευνητής στο Πρόγραμμα για τον Εξτρεμισμό του πανεπιστημίου Τζορτζ Ουάσινγκτον, Αϊμέν Τζαβάντ αλ Ταμίμ. «Αλλά επειδή είναι ασαφές γιατί συμβαίνει αυτό, προτρέπουν τους μουσουλμάνους να μετανοήσουν αλλά και να λάβουν μέτρα ώστε να μην νοσήσουν ή να μην μεταδώσουν τον ιό».

Σύμφωνα με τον Αλ Ταμίμ, «ο ISIS δίνει συμβουλές υγιεινής στα μέλη και τους υποστη-

ρικτές του, ενώ ταυτόχρονα τους ενθαρρύνει να μη δείξουν έλεος στις δυτικές χώρες, αλλά να συνεχίσουν να τους επιτίθενται και να εκμεταλλευθούν την αδυναμία τους».

Η οργάνωση δεν συστήνει στα μέλη της να μεταβούν επί τουτόπου σε δυτικές χώρες, αντιθέτως όσα από αυτά βρίσκονται ήδη εκεί, οφείλουν να αναλάβουν δράση. Την Τετάρτη, η γερμανική αστυνομία συνέλαβε τέσσερα άτομα που φέρεται να εντάχθηκαν στον ISIS τον Ιανουάριο του 2019 και σχεδίαζαν επιθέσεις εναντίον αμερικανικών στρατιωτικών στόχων στη χώρα, καθώς και εναντίον ατόμων που επικρίνουν το ισλάμ.

Εν τω μεταξύ, στις χώρες της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής ο φόβος είναι μήπως το οικονομικό πλήγμα από τον κορωνοϊό αυξήσει την απελπισία του πληθυσμού και διευκολύνει τη διεύθυνση ισλαμιστικών οργανώσεων.

A.P., GUARDIAN

Ο γιατρός που μίλησε αλλά δεν τον άκουσαν

Συχνά η εξουσία επιλέγει μια αμφίθυμη σχέση με τους ειδικούς, ένα είδος επιχείρησης κατευνασμού ή καλοπιάσματος, σε περίπτωση που οι δεύτεροι δικαιωθούν. Ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν έχει μεγάλη πείρα στον τομέα και έτσι δεν διέρρηξε τις σχέσεις του με τον αμφιλεγόμενο επιδημιολόγο Ντιντιέ Ραούλ, ο οποίος ισχυρίζεται ότι οι δοκιμές του με υδροχλωροκίνη, της ουσίας που χρησιμοποιείται κατά της ελονοσίας, είναι επιτυχείς.

Οι συνάδελφοι του τον κατηγορούν ότι αποφεύγει να μιλήσει για τις παρενέργειες που έχει η συγκεκριμένη ουσία, αλλά ο ίδιος ο Μακρόν είχε πριν από λίγες μέρες σύντομη συνάντηση μαζί του στη Μασσαλία. Ο Ζαν Πολ Αμόν, πρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου στη Γαλλία, αποκάρυξε τη συνάντηση και έκανε λόγο για «πολιτική του θεάματος».

Ενίοτε οι σχέσεις επιστημόνων - αρχών παίρνουν διαστάσεις ανοιχτής ρήξης, όταν οι φορείς εξουσίας θεωρούν ότι επιστημονικές αποκαλύψεις πλήττουν το γόπηρό

EPA / JEROME FAURE

Πρόκειτο μνημείο στο Χονγκ Κονγκ προς τιμήν του ηρωικού Κινέζου γιατρού Λι Ουενλιάνγκ, ο οποίος ήταν ο πρώτος που ενημέρωσε για την έναρξη της πανδημίας στη Γουχάν. Τελικά, «έφυγε» νικημένος από τον κορωνοϊό.

τους. Η πλέον χαρακτηριστική περίπτωση επιστήμονα που αντιστάθηκε στις πιέσεις των αρχών για να δημοσιοποιήσει την αλήθεια ήταν ο ηρωικός Κινέζος γιατρός Λι Ουενλιάνγκ, ο οποίος ήταν ο πρώτος που ενημέρωσε τους συναδέλφους του για την έναρξη της πανδημίας στη Γουχάν. Ο 34χρο-

νος Λι είχε στείλει προειδοποιητικό μήνυμα για τον κορωνοϊό στα τέλη Δεκεμβρίου και τρεις μέρες αργότερα η αστυνομία τον επισκέφθηκε και τον ζήτησε να σταματήσει να σκορπίζει «ανυπόστατες φήμες», όπως του είπαν χαρακτηριστικά.

Επέστρεψε στη θέση εργασίας του και μολύνθηκε από τον ιό, τον

οποίο κόλλησε από ασθενή του. Από το κρεβάτι του νοσοκομείου, λίγο προτού υποκύψει, αφηγήθηκε την ιστορία του, δίνοντας έτσι μια γλαφυρή εικόνα όχι μόνο της αδράνειας των κινεζικών αρχών αλλά και της προσπάθειας φίμων όσων προσπάθησαν να περιγράψουν το μέγεθος της απειλής.

Ο δρ Λι εργαζόταν στη Γουχάν και παρατήρησε επτά περιπτώσεις ιού που έμοιαζαν με SARS. Κάλεσε έτσι τους συναδέλφους του να φορούν προστατευτικό εξοπλισμό και στολές για να αποφύγουν να μολυνθούν. Το γραφείο Δημόσιας Ασφάλειας θορυβήθηκε από τις προτροπές του και τον υποχρέωσε να υπογράψει δήλωση ότι θα σταματήσει «τη διασπορά ψεύτικων ειδήσεων, που διασαλεύουν την κοινωνική τάξη».

Στα τέλη Ιανουαρίου ο δρ Λι δημοσιοποίησε τη δήλωσή, εξηγώντας τι είχε συμβεί και οι τοπικές αρχές ζήτησαν συγγνώμη. Μόνο που η συγγνώμη ήρθε πολύ αργά. Στις αρχές Φεβρουαρίου ανακοινώθηκε ο θάνατός του.

Τα ρομπότ στον καιρό της πανδημίας

Ενας ισχυρός σύμμαχος, που μέχρι πρόσφατα εθεωρείτο εν δυνάμει εχθρός, στον αγώνα εναντίον της COVID-19

Στη **Μαλαισία** το Medibot, ένα μικρό ρομπότ που κατασκευάστηκε στο Διεθνές Ισλαμικό Πανεπιστήμιο, θα λάβει, στο άμεσο μέλλον, τη θέση του στους θαλάμους νοσηλείας ασθενών με COVID-19, προκειμένου να ελέγξει την υγεία τους. Το ολόλευκο Medibot, έχει ύψος 1,5 μέτρο, διαθέτει κάμερα και οθόνη, μέσα από την οποία οι ασθενείς μπορούν να επικοινωνούν με τους ιατρούς τους, και είναι εξοπλισμένο με συσκευή για την εξ αποστάσεως θερμομέτρηση, διευκολύνοντας το έργο του νοσηλευτικού προσωπικού στους δύσκολους καιρούς της πανδημίας και κυρίως προστατεύοντάς το από τον κίνδυνο μόλυνσης από τον νέο κορωνοϊό.

Ομως, το μικρό λευκό μαλαισιανό ρομπότ-νοσηλευτής, ούτε το πρώτο του είδους είναι ούτε το μόνο. Παρόμοιες συσκευές βρίσκονται σε πλήρη ανάπτυξη σε όλο τον κόσμο, εκτελώντας κάποιες ιδιαίτερα χρονοβόρες εργασίες, ώστε το ανθρώπινο δυναμικό να έχει περισσότερο χρόνο για όλους όσους έχουν ανάγκη νοσηλείας. Ρομπότ, παραδείγματος χάριν, απολυμαίνουν τους διαδρόμους των νοσοκομείων με υπεριώδεις ακτίνες ώστε να εξαλείψουν ακόμα και το παραμικρότερο ίχνος του φονικού κορωνοϊού. Συχνά μεταφέρουν τρόφιμα σε άτομα που βρίσκονται σε αναγκαστική καραντίνα στο σπίτι ή ακόμα βοηθούν την αστυνομία να εντοπίσει και να συνετίσει όποιον δεν συμμορφώνεται με τα περιοριστικά μέτρα.

Στην επιθεώρηση Science Robotics διεθνής ομάδα ειδικών τόνισε ότι «εν μέσω πανδημίων η αξία της ρομποτικής γίνεται όλο και πιο ξεκάθαρη», προσθέτοντας ότι το εύρος των δραστηριοτήτων που θα μπορούσαν να αναλά-

Ενας διαφορετικός νοσηλευτής στο πλευρό ασθενούς με κορωνοϊό σε νοσοκομείο της ιταλικής πόλης Βαρέζε.

Μπορούν να προσφέρουν πολύτιμη βοήθεια σε ιατρικό, νοσηλευτικό προσωπικό, καθώς και σε ασθενείς.

βουν αυτές οι συσκευές, θα ήταν δυνατό να μεγαλώσει. Ενα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι υγειονομικοί είναι ο μεγάλος κίνδυνος μόλυνσης τον οποίο διατρέχουν όταν έρχονται σε άμεση και συνεχή επαφή με τους αρρώστους. Ο επικεφαλής του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, δρ Τέντρος

Αντανόμ Γκεμπρεγιόζους, είχε δηλώσει χαρακτηριστικά, «όταν οι υγειονομικοί κινδυνεύουν, κινδυνεύουμε όλοι». Ομως, η σύγχρονη τεχνολογία μπορεί να συμβάλει στη λύση του προβλήματος. Είναι πολλές οι περιστάσεις που τα ρομπότ μπορούν να αντικαταστήσουν τους μαχητές της πρώτης γραμμής, όπως π.χ. πραγματοποίηση των διαγνωστικών τεστ προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον κάποιος έχει προσβληθεί από τον κορωνοϊό, επισημαίνει ο Γκουάγκ Ζονγκ Γιανγκ, επικεφαλής του Ινστιτούτου Ιατρικής Ρομποτικής του πανεπιστημίου Ζιάο Τονγκ της Σαγκάης, προσθέτοντας ότι οι ασυμπτωματικοί ασθενείς

αποτελούν στην πραγματικότητα μία υγειονομική βόμβα. Προφανώς είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι τα ρομπότ δεν αρρωσταίνουν και δεν χρειάζονται ξεκούραση, παρεκτός και αν η μπαταρία τους αποφορτιστεί.

Στις ΜΕΘ

Ενας άλλος ειδικός, ο Ράσελ Τέιλορ του Πανεπιστημίου Τζον Χόπκινς των ΗΠΑ, ο οποίος συνέβαλε στη δημιουργία ρομπότ-χειρουργών, τονίζει ότι ο ρόλος των εξελιγμένων αυτών μηχανών είναι κομβικής σημασίας στις μονάδες εντατικής θεραπείας, όπου ο κίνδυνος μόλυνσης αποτελεί μείζον πρόβλημα. Για τη νοσηλεία ασθε-

νών με Εμπολα το ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό οφείλει να φοράσει βαρύ εξοπλισμό προτού μπει στον θάλαμο και να τον βγάλει και απολυμάνει βγαίνοντας, διαδικασίες χρονοβόρες, κουραστικές και δυνητικά επικίνδυνες. Ο κίνδυνος, όμως, μπορεί να εκμηδενιστεί με τη χρήση ενός τηλεχειριζόμενου ρομπότ, που και άτρωτο είναι στους παθολόγους παράγοντες και μπορεί να απολυμανθεί σχετικά εύκολα.

Φυσικά, παρά τους κινδύνους, πολλοί ιατροί και νοσηλευτές δεν θέλουν να χάσουν την επαφή με τους αρρώστους τους. Έτσι οι μηχανές μπορεί να περιοριστούν σε κάποιες δευτερευούσης σημασίας εργασίες, περιορίζοντας τον χρόνο που το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό παραμένει σε χώρους υψηλού κινδύνου. Τηλεχειριζόμενα drones θα μπορούν να μεταφέρουν τα αναγκαία φάρμακα στους αρρώστους, ρομπότ να τους πηγαίνουν το φαγητό και φυσικά να απολυμαίνουν τους χώρους νοσηλείας διαρκώς.

Ομως, τα σύγχρονα ρομπότ μπορούν να παράσχουν σημαντική βοήθεια σε ανθρώπους που λόγω της πανδημίας αναγκάζονται να μείνουν στο σπίτι, υποφέροντας από άγχος. Το ρομπότ Mood Booster που επινόησαν επιστήμονες του τμήματος ρομποτικής στο εθνικό πανεπιστήμιο της Ταϊπέι, μπορεί να λειτουργήσει σαν «σύντροφος». Διακρίνεται να συναισθήματα του χρήστη, με τη βοήθεια οπτικών και ηχητικών ανιχνευτών, ενεργοποιεί λειτουργίες, όπως την αναπαραγωγή χαλαρωτικών μουσικής ή άλλων ευχάριστων ήχων. Ταυτόχρονα, μπορεί να εκπέμψει τις κατάλληλες μυρωδιές ώστε να βοηθήσει τον χρήστη να ηρεμήσει.

A.P., REUTERS

Ανθ' ημών...

Πέραν των άλλων εφαρμογών τους, τα ρομπότ μπορούν επίσης να μας «εκπροσωπήσουν», όσο είναι δυνατό, στην περίοδο της καραντίνας. Στην Ιαπωνία, ρομπότ, τα οποία τηλεκατευθύνουν οι φοιτητές από το σπίτι, τους αντικατέστησαν στην τελετή αποφοίτησής τους από το Business Breakthrough University του Τόκιο. Τα ρομπότ διέθεταν στο σημείο του προσώπου ταμπλέτες, που πρόβαλλαν το πρόσωπο κάθε φοιτητή, και φορούσαν τηβέννους. Το πανεπιστήμιο, μάλιστα, ελπίζει ότι και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα ακολουθήσουν το παράδειγμά του. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι οι συστάσεις για κοινωνική αποστασιοποίηση, που μάλλον θα εξακολουθήσουν να ισχύουν για πολύ χρόνο, θα κάνουν πολλούς επαγγελματικούς τομείς να υιοθετήσουν τη χρήση ρομπότ, ελαχιστοποιώντας τις ανθρώπινες επαφές. Όπως επισημαίνει ο Ρίτσαρντ Πακ, καθηγητής του Πανεπιστημίου Κλέμσον, που μελετά τους ψυχολογικούς παράγοντες γύρω από την αυτοματοποίηση, «πριν από την πανδημία, ο κόσμος πίστευε ότι η συγκεκριμένη τεχνολογία εξελισσόταν υπερβολικά γρήγορα. Η πανδημία, ωστόσο, θα αποδείξει ότι έχουμε επιτακτική ανάγκη ακόμη περισσότερης αυτοματοποίησης».

Τα νεότερα από τον αγώνα δρόμου για εύρεση θεραπείας

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗ**

Η αναζήτηση αποτελεσματικών θεραπειών για την αντιμετώπιση της COVID-19, μέχρις ότου βρεθεί και γίνει ευρέως διαθέσιμο το ποθητό εμβόλιο, απασχολεί καθημερινά τα διεθνή μέσα ενημέρωσης. Πολλά γράφονται και ακούγονται για ελπιδοφόρες ανακαλύψεις και πειραματικές θεραπείες, ωστόσο τα μηνύματα είναι συχνά αντιφατικά – όχι μόνο από την πλευρά των μέσων ενημέρωσης, αλλά και από την κοινότητα των ειδικευμένων επιστημόνων. Στην προσπάθειά μας να ξεχωρίσουμε τη μυθολογία και τις εικασίες από την πραγματικότητα, ανατρέξαμε στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Χάρβαρντ, η οποία δίνει τις δικές της απαντήσεις σε ορισμένα από τα πιο καίρια ερωτήματα.

1. Τι είναι το πλάσμα αίματος από ασθενείς που έχουν αναρρώσει από την ασθένεια και πώς θα μπορούσε να βοηθήσει όσους νοσούν;

Όταν αναρρώσει κάποιος από τον COVID-19, το αίμα του περιέχει αντι σώματα που παράγαγε το σώμα του για να αντιμετωπίσει την ασθένεια. Το πλάσμα αίματος χρησιμοποιείται πάνω από 100 χρόνια για την αντιμετώπιση ασθενειών – από την πολιομυελίτιδα μέχρι την ανεμοβλογιά και τον SARS. Στην παρούσα κατάσταση, πλάσμα αίματος που περιέχει αντισώματα δίνεται μέσω μεταγγίσεων σε ασθενή διότι τα αντισώματα τον βοηθούν να αντιμετωπίσει την ασθένεια, δυνητικά ημερήσια δόσολογία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 3.000 milligram.

2. Υπάρχει αντιική θεραπεία για την ασθένεια COVID-19;

Προς το παρόν δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη θεραπεία, ωστόσο δοκιμάζονται φάρμακα που είχαν αναπτυχθεί για τη θεραπεία άλλων ιογενών λοιμώξεων ώστε να διαπιστωθεί πόσο αποτελεσματικά είναι.

3. Γιατί είναι τόσο δύσκολο να αναπτυχθούν θεραπείες για ιογενείς λοιμώξεις;

Ενα αντιικό φάρμακο στοχεύει μια συγκεκριμένη φάση στον κύκλο ζωής του ιού, η οποία είναι απαραίτητη για την αναπαραγωγή του. Επιπλέον, ένα αντιικό φάρμακο πρέπει να σκοτώνει τον ιό χωρίς να σκοτώνει και το ανθρώπινο κύτταρο στο οποίο βρίσκεται. Επίσης, οι ιοί είναι εξαιρετικά προσαρμοστικοί και επειδή αναπαράγονται τόσο γρήγορα πολλαπλασιάζονται οι πιθανότητες μετάλλαξης τους και το ενδεχόμενο να αναπτύξουν αντίσταση στα φάρμακα ή στα εμβόλια που φτιάχνουμε.

4. Ποιες είναι οι διαθέσιμες θεραπείες;

Προς το παρόν δεν υπάρχει κάποια συγκεκριμένη, ωστόσο υπάρχουν μέτρα που βοηθούν, όπως συμβαίνει και με οποιαδήποτε άλλη ιογενή λοίμωξη. Δεν είναι ανάγκη να παραμένει κανείς στο κρεβάτι, ωστόσο βοηθάει η ξεκούραση. Πρέπει να παραμένει κανείς καλά ενυδατωμένος. Για την αντιμετώπιση του πυρετού και την ανακούφιση από τους πόνους, πάρτε ακεταμινοφαίνη (παρακεταμόλη), σύμφωνα με τις οδηγίες του γιατρού. Η συνολική ημερήσια δόσολογία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 3.000 milligram.

5. Είναι ασφαλής η λήψη ιμπουπροφένης (ibuprofen);

Ορισμένοι Γάλλοι γιατροί συστήνουν να μη χρησιμοποιείται ιμπουπροφένη για την αντιμετώπιση συμπτωμάτων της νόσου με βάση αναφορές ότι κατά τα άλλα υγιείς άνθρωποι που είχαν COVID-19 και λάμβαναν την ουσία εμφάνι-

Χιλιάδες επιστήμονες ανά τον κόσμο έχουν ριχτεί στη μάχη για την εύρεση αποτελεσματικής θεραπείας και εμβολίου κατά της COVID-19.

σαν οξεία συμπτώματα, ειδικότερα πνευμονία. Ωστόσο, πρόκειται απλώς περί παρατηρήσεων που δεν βασίζονται σε κλινικές μελέτες. Αρχικά, ο ΠΟΥ σύστηνε τη χρήση ακεταμινοφαίνης αντί ιμπουπροφένης, αλλά τώρα συστήνει τη χρήση είτε του ενός είτε του άλλου. Δεδομένης της συνεχιζόμενης ανησυχίας ορισμένων γιατρών, φαντάζει συνετό να επιλέξει κανείς πρώτα την ακεταμινοφαίνη, αν όμως έχει εξαντλήσει κανείς την ημερήσια δόση και εξακολουθεί να υπάρχει ανάγκη, η λήψη ιμπουπροφένης δεν θα έπρεπε να αποφεύγεται.

6. Είναι η χλωροκίνη και η υδροχλωροκίνη αποτελεσματικές για την αντιμετώπιση του COVID-19;
Εσχάτως υπάρχει μεγάλη συ-

ζήτηση για το κατά πόσον ισχύει κάτι τέτοιο. Τα φάρμακα αυτά χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία της ελονοσίας και άλλων φλεγμονωδών ασθενειών. Κανένα φάρμακο δεν είναι απολύτως ασφαλές, αλλά τα συγκεκριμένα φάρμακα είναι αρκετά ασφαλή όταν χρησιμοποιούνται μόνο για μερικές ημέρες που απαιτούνται για την αντιμετώπιση του COVID-19. Είναι επίσης φθηνά φάρμακα που υπάρχουν στα φαρμακεία και δεν έχουν, σχετικά, παρενέργειες. Υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι και τα δύο φάρμακα σκοτώνουν τον επίμαχο ιό σε εργαστηριακές συνθήκες. Τα φάρμακα αυτά φαίνεται ότι λειτουργούν μέσω δύο μηχανισμών. Πρώτον, δυσκολεύουν την προσκόλληση του ιού στο ανθρώπινο κύτταρο, εμπο-

δίζοντας την είσοδό του σε αυτό και τον πολλαπλασιασμό του. Δεύτερον, αν καταφέρει ο ιός να εισέλθει στο κύτταρο, τα φάρμακα αυτά τον σκοτώνουν προτού πολλαπλασιαστεί. Ωστόσο, το ερώτημα είναι αν λειτουργούν αυτά τα φάρμακα σε ασθενείς με COVID-19. Διεξάγονται πολλές μελέτες ώστε να απαντηθεί αυτό το ερώτημα. Μέχρι τις 24 Μαρτίου διαθέταμε προκαταρκτικά αποτελέσματα από δύο μόνο μελέτες. Σύμφωνα με την πρώτη που είχε δημοσιευθεί τον Φεβρουάριο, η χλωροκίνη χρησιμοποιήθηκε στην Κίνα σε περισσότερους από 100 ασθενείς. Οι επιστήμονες δηλώνουν ότι η χλωροκίνη είναι ανώτερη από άλλες θεραπείες που χρησιμοποιήθηκαν καθώς εμποδίζει την επιδείνωση της πνευμονίας, εξαλείφει τον ιό από το σώμα και περιορίζει τη χρονική διάρκεια της ασθένειας. Ωστόσο, τα αποτελέσματα αυτά δεν υποστηρίζονται από στοιχεία. Πρώτον, η μελέτη δεν έγινε σύμφωνα με τη βέλτιστη πρακτική. Δεύτερον, δεν υπήρχαν στοιχεία για το πόσο σοβαρή ήταν η πνευμονία και κατά πόσον βελτιώθηκαν τα ευρήματα σε ακτινογραφίες ή αξονικές τομογραφίες. Τρίτον, αν και υπάρχει ο ισχυρισμός πως εξαφανίστηκε ο ιός, δεν αναφέρονται τα επίπεδα του ιού πριν και μετά τη θεραπεία. Κοντολογίς, δεν υπήρχαν πολλά στοιχεία.

Μία ακόμη μικρή μελέτη διεξήχθη από γιατρούς στη Γαλλία, η οποία επίσης δεν ήταν τυχαία δοκιμή. Αντιθέτως, οι επιστήμονες συνέκριναν 26 ασθενείς που είχαν λάβει υδροχλωροκίνη με 16 που δεν είχαν λάβει: έπειτα από έξι ημέρες ο ιός είχε εξαφανιστεί από το σώμα του 70% των ασθενών που είχαν λάβει υδροχλωροκίνη, σε σύγκριση με μόλις 12,5% για όσους δεν την είχαν λάβει. Το φάρμακο φαίνεται να ήταν εξίσου δραστικό σε ασθενείς με ήπια και οξεία συμπτώματα, αλλά το δείγμα της μελέτης ήταν υπερβολικά μικρό.

7. Είναι αποτελεσματικό το αντιικό φάρμακο remdesivir;

Το φάρμακο φαίνεται να είναι αποτελεσματικό σε εργαστηριακές δοκιμές, προστατεύοντας τα κύτταρα από το να μολυνθούν με τον ιό που προκαλεί ο COVID-19, όπως έκανε και για τους συγγενικούς κορωνοϊούς που προκαλούν SARS και MERS. Διεξάγονται δύο μεγάλες κλινικές μελέτες στην Κίνα με τη συμμετοχή περισσότερων από 700 ασθενών και είναι πιθανό ότι θα απαντήσουν οριστικά κατά πόσον είναι αποτελεσματικό το remdesivir. Τα αποτελέσματα των μελετών αναμένονται εντός του Απριλίου ή τον Μάιο.

8. Είναι αποτελεσματική η λήψη μεγάλων δόσεων βιταμίνης C;

Δεν υπάρχουν σαφείς ή πειστικές επιστημονικές ενδείξεις ότι ισχύει κάτι τέτοιο ούτε για θεραπεία ούτε για πρόληψη.

9. Τι είναι οι σερολογικοί (αντισωμάτων) διαγνωστικοί έλεγχοι για COVID-19 και σε τι μπορεί να είναι χρήσιμοι;

Με το σερολογικό τεστ ελέγχεται το αίμα ειδικά για την ύπαρξη αντισωμάτων για την ασθένεια COVID-19. Επειδή το σώμα χρειάζεται τουλάχιστον πέντε με δέκα ημέρες από τη στιγμή που έγινε η μόλυνση μέχρι να αναπτύξει αντισώματα για τον ιό, τα συγκεκριμένα διαγνωστικά τεστ δεν είναι κατάλληλα για τη διάγνωση ενεργής μόλυνσης. Ωστόσο, βοηθούν στον εντοπισμό όσων έχουν περάσει ήδη από ασθένεια και προσφέρουν ακριβέστερη εικόνα του πόσοι άνθρωποι έχουν μολυνθεί και αναρρώσει στη συνέχεια. Τα σερολογικά τεστ δείχνουν κατά πόσον έχουν αναπτύξει ανοσία όσοι έχουν νοσήσει και αν ναι πόσο διαρκεί αυτή. Με την πάροδο του χρόνου αυτά τα τεστ ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν ώστε να καθοριστεί ποιοι άνθρωποι μπορούν να επιστρέψουν με ασφάλεια στην εργασία τους. Τα σερολογικά τεστ αρχίζουν να διατίθενται, ωστόσο πρέπει να ελεγχθεί η ακριβεία τους προτού υπάρξει ευρεία χρήση στις ΗΠΑ.

Η Μεγάλη Εβδομάδα του ευρωπαϊκού ποδοσφαίρου

Αναμένονται αποφάσεις και το πλάνο για ολοκλήρωση της σεζόν 2019-2020

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ

Η ερχόμενη εβδομάδα αναμένεται να ξεκαθαρίσει αρκετά το σκηνικό όσον αφορά το πότε θα αρχίσει η δράση στα Ευρωπαϊκά ποδοσφαιρικά πρωταθλήματα και το πώς θα ολοκληρωθεί η φετινή σεζόν. Αναμένεται επίσης να αποφασιστεί το πότε θα διεξαχθούν οι τελικοί του Τσάμπιονς Λιγκ και του Γιουρόπα Λιγκ καθώς επίσης και πότε θα ξεκινήσει η νέα σεζόν. Όλα τα μέχρι στιγμής δεδομένα δείχνουν πως θα επικρατήσει το σενάριο με φουλ αγωνιστική δράση μέσα στο φετινό καλοκαίρι. Ένα ερώτημα που θα πρέπει να απαντηθεί το συντομότερο είναι και για το χρονικό διάστημα που θα μεσολαβεί ανάμεσα στο φινάλε της φετινής και την έναρξη της επόμενης αγωνιστικής περιόδου, αν θα συμπέσουν και πόσο χρόνο θα έχουν οι ποδοσφαιριστές στη διάθεσή τους.

Τηλεδιάσκεψη UEFA

Ο πρόεδρος της ΚΟΠ Γιώργος Κούμας, υπό την ιδιότητα του μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής της UEFA, θα συμμετάσχει στην πολύ σημαντική συνεδρία της Επιτροπής την ερχόμενη Πέμπτη 23 Απριλίου. Η συνεδρία θα πραγματοποιηθεί με τηλεδιάσκεψη και σε αυτήν, αναμένεται να ληφθούν σημαντικές αποφάσεις για τα επόμενα βήματα στο Ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο, υπό το βάρος της πανδημίας του κορωνοϊού. Θα προηγηθεί την Τρίτη 21 Απριλίου τηλεδιάσκεψη της UEFA με τις 55 ομοσπονδίες μέλη της, για συζήτηση και αξιολόγηση της κατάστασης.

Σε αυτή την μεγάλη κρίση είναι πάρα πολύ σημαντικό να επικρατήσει η λογική. Πολλές ομάδες θα μπορούν να στείλουν τους ποδοσφαιριστές τους διακοπές όταν τελειώσουν τα ματς στο διάστημα που θα προγραμματιστούν οι τελικοί των ευρωπαϊκών Κυπέλλων, αφού ήδη κάποιες έχουν αποκλειστεί και δεν θα έχουν εξτρά υποχρεώσεις, ενώ, όσο θα προχωράει το Τσάμπιονς

Λιγκ και το Γιουρόπα Λιγκ, τόσο θα φτάνουν τα τουρνούα στο σημείο των τελικών όπου θα υπάρχουν συγκεκριμένοι φιναλίστ. Άρα αυτό θα δώσει ελεύθερο χρόνο, όσος κι αν είναι αυτός, στις υπόλοιπες ομάδες.

Στο γήπεδο να κριθούν όλα

Με τα νέα δεδομένα οι ποδοσφαιριστές θα αναγκαστούν να παίζουν συνεχόμενα, με δύο αγώνες κάθε εβδομάδα για αρκετούς μήνες, αλλά είναι αδήριτη η ανάγκη στην προσπάθεια να μην χαθεί η φετινή σεζόν. Είναι πεποίθησή μας ότι δεν υπάρχει καμία λογική στο σενάριο της διακοπής και του... μοιράσματος των τίτλων και των

Όλα τα μέχρι στιγμής δεδομένα δείχνουν πως θα επικρατήσει το σενάριο με φουλ αγωνιστική δράση μέσα στο φετινό καλοκαίρι.

ευρωπαϊκών ειστηρίων καθώς και των αποφάσεων υποβιβασμού και ανόδου.

Στο καλύτερο πρωτάθλημα του κόσμου, την αγγλική Premier League, κυριαρχεί η αισιόδοξη πρόβλεψη που λέει ότι εφόσον επαναρχίσει η δράση μέσα στον Ιούλιο, οι ομάδες θα μπορέσουν να περιορίσουν σημαντικά τη κασούρα μέχρι τα μισά της επόμενης περιόδου. Διάθεση για μεγάλες δαπάνες δεν υπάρχει από τους περισσότερους συλλόγους. Αντίθετα, όσον αφορά στο μεταγραφικό παζάρι η λογική λέει ότι θα κινηθεί με ποσά μέχρι και 50% μειωμένα σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά. Χωρίς υπερβολές και αρκετά πιο χαμηλά απ’ ό,τι τα προηγούμενα χρόνια, αναμένεται να κινηθεί και η ποδοσφαιρική αγορά στην Γερμανία. Στην Ιταλία οι περισσότεροι ιδιοκτήτες προχωρούν σε σημαντική μείωση των εξόδων. Ήδη κλεισμένες μεταγραφές ελεύθερων παικτών έχουν μταιωθεί ή προτείνονται διαφορετικοί όροι.

Τα μεγαλύτερα οικονομικά προβλήματα ως τώρα, φαίνεται πως αντιμετωπίζουν οι γαλλικές ομάδες. Το καλοκαίρι αναμένεται... ξεπούλημα ακριβών περιουσιακών στοιχείων, ακόμα και από τους πλούσιους συλλόγους της χώρας.

Το πλάνο της ΚΟΠ για την επανέναρξη

Το πλάνο, προκειμένου να είναι πανέτοιμη σε περίπτωση επανέναρξης του πρωταθλήματος, άρχισε ήδη να ετοιμάζει η ΚΟΠ. Δεν αποκλείεται ορισμένοι αγώνες να γίνονται αργά το βράδυ. Υπάρχει πρόθεση ώστε η προγραμματισμένη ώρα έναρξης να είναι στις 21:00, με ένα πιο ακραίο σενάριο να ηγηγί-ναι μέχρι και τις 22:00. Ο λόγος έχει να κάνει με το ότι η ΚΟΠ θέλει να απο-φύγει να συγκρούονται οι ώρες έναρξης των αγώνων (να τελειώνουν αυτοί που θα ξεκινούν στις 19:00 και μετά να αρχίζουν οι άλλοι). Λήφθηκαν υπό-ψη οι υψηλές θερμοκρασίες που θα επικρατούν και πιθανόν τα τηλεοπτικά. Η Ομοσπονδία είχε επαφή με την Αστυνομία με σκοπό να ξεκαθαριστεί εάν θα μπορεί να επιτηρήσει αγώνες που θα γίνονται το βράδυ. Η Αστυνομία, εν πρώτοις, δεν ήταν αρνητική σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

Στην Ισπανία οι αρμόδιοι φορείς έχουν εισηγηθεί ψαλίδι της τάξης του 50% στα συμβόλαια των ποδοσφαιρι-στών με προοπτική να ισχύσει και για την επόμενη περίοδο. Αυτό δείχννει και τις προθέσεις αναφορικά με τις κι-νήσεις στο μεταγραφικό παζάρι κι αν-τιδρούν οι παίκτες.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα ως τώρα εντοπίζεται στη Γαλλία όπου οι ομάδες αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλή-ματα σε ποσοστό που αγγίζει το 70%. Το καλοκαίρι αναμένεται... ξεπούλημα ακριβών περιουσιακών στοιχείων, ακό-μα και από τους πλούσιους συλλόγους, για να ορθοποδήσουν...

Πολλοί δανεισμοί

Όλα τα πιο πάνω δείχνουν ότι οδεύουμε σε μια μεταγραφική περίοδο με πολλούς δανεισμούς και λίγες αγορές παικτών. Θα πρέπει να λάβουμε σοβαρά υπόψη μας το νέο κανονισμό της FIFA που ανακοινώθηκε τον Μάρτη και ξε-

καθαρίζει ότι μία ομάδα δεν μπορεί να αγοράσει έναν ποδοσφαιριστή και να τον δώσει δανεικό σε άλλη πριν περάσει μία τουλάχιστον μεταγραφική περίοδος. Αν δηλαδή μια ομάδα θέλει να απο-κτήσει έναν ταλαντούχο ποδοσφαιρι-στή, ως επένδυση για το μέλλον, με σκοπό να τον δώσει σε μια άλλη μι-κρότερη ως δανεικό, προκειμένου να «ψηθεί», δεν θα έχει αυτή τη δυνατό-τητα, πριν περάσει μισή σεζόν. Δηλαδή, κάποιος που εγγράφεται σε μια ομάδα καλοκαίρι, δεν μπορεί να πάει δανεικός πριν από τον επόμενο Ιανουάριο. Έτσι και οι δικοί μας σύλλογοι, που κρατού-σαν κάποιες θέσεις για νεαρούς ποδο-σφαιριστές, είναι υποχρεωμένοι να λάβουν σοβαρά υπόψη κι αυτή τη νέα συνθήκη.

Θα επανέλθουμε στην επόμενη έκ-δοση μας με πιο αναλυτικό ρεπορτάζ όσον αφορά στα νέα οικονομικά και όχι μόνο δεδομένα στο κυπριακό πο-δόσφαιρο.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Καλό Πάσχα ή καλό ξεμπερδεμα;

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Με βεβαιότητα το Πάσχα διατηρεί στο έτακρον τη σημασία του ως προς τη θρη-σκεία και τα πιστεύω του καθενός. Όπως επίσης και οι συμβολισμοί που πηγάζουν μέσα από τη μεγάλη γιορτή της Χριστια-νοσύνης. Έχει όμως και το Πάσχα επι-πρεαστεί απ’ όλη αυτή την κατάσταση που ζούμε εδώ και ένα πλέον μήνα. Την παρά- νόρμαλ κατάσταση ομολογώ, που μεταμόρφωσε ως διά (κακής) μαγείας τα

πάντα. Ακόμη και το Πάσχα. Και δεν αναφέρομαι σώνει και καλά ότι δεν θα στηθεί το καθιερωμένο γλέντι με τη σουβλα και τα συναφή, αλλά γενικώς.

Πιο πολλή σημασία έχει τι θα πει ο επιδημιολόγος παρά ο ιερό- κήρυκας. Πιο ισχυρός είναι ο πόθος για την επιστροφή στην κανονικότητα, παρά η λύτρωση που επιφέρει η Ανάσταση απέναντι στο θάνατο. Ποιο ση-μαντική είναι η αυξομείωση της επιστημονικής καμπύλης παρά το ανεβokaτέβασμα του Γολγοθά. Η μόνη λέξη που διατηρεί την έννοιά της απόλυτα είναι τα «πάθη». Και αυτή όμως μν νομίζεις, έχει αποκτήσει παρατεταμένη ισχύ. Γιατί άμα σε κανονικές εποχές, ισχύει έως ότου επέλθει η Ανάσταση, με τον ιό θα έχει συνέχεια... χωρίς να γνωρίζει κανείς το τέλος της. Γιατί προς το παρόν, μπορεί ο περισσότερος κόσμος να επαναπαύτηκε στο μιντιακό σκηνικό που στήθηκε γύρω από τον κορωνοϊό και στην «ασφάλεια» της καραντίνας... όταν όμως φτά-σουμε στο χρονικό σημείο καταμέτρησης των ζημιών, τα δεδομένα θα γίνουν επεικώς... πιο σκληρά. Τα πάντα έχουν διαφοροποιηθεί. Ακόμη και το άρθρο που διαβάζεις. Γιατί άμα ήταν ένα συνηθισμένο κείμενο εν μέσω Πάσχα, θα σου έγραφα ένα σωρό ευχούλες και συμβολισμούς μήπως και γαργαληθεί η ψυχή του αναγνώστη.

Έλα όμως που δεν. Πέρασε αθόρυβα όσο ποτέ άλλοτε το Πάσχα, παραμένουμε στην απομόνωση και όταν με το καλό μας επιστρέψουν μέρος της κανονικότητάς μας, θα πεθυμήσουμε την καραντίνα και την αυξομείωση της καμπύλης. Θα λέμε «Δρ Κωστρίκνς» και θα χύνουμε μαύρο δάκρυ.

Γιατί το επόμενο στάδιο είναι αυτό που λέμε, αποτίμηση της κατάστασης ή πιο λιανά μέτρησης της ζημιάς. Και εκεί να δεις πάθη. Δεν χρειάζεται να στα γράψω ένα, ένα γιατί θα γίνει η ψυχή σου μαύρη. Επιστρέφοντας στην κανονικότητα, που δεν υπάρχει στην παρούσα φάση, να σου ευχνηθώ «καλό Πάσχα». Εάν όμως παραμείνουμε σ’ αυτή την παρά νορμάλ κατάσταση θα σου ευχνηθώ «καλό ξεμπερδεμα». Διαλέγεις και παίρνεις...

Αναγκαιότητα συνύπαρξης...

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Μην αποκλείει κανείς το ενδεχόμενο, στο σενάριο επανέναρξης του πρωταθλή-ματος, να... ψάχνουμε ποιοι παίκτες σε κάθε ομάδα είναι διαθέσιμοι να αγωνι-στούν. Ακραίο; Ίσως, αλλά με τα δεδομένα που επικρατούν σε ό,τι έχει να κάνει με τη διαφορά που προκύπτει μεταξύ ΚΟΠ-σωματείων και ΠΑΣΠ, τίποτα δεν μπορεί να αποκλειστεί. Το να προκύψει διαφωνία στις αρχικές θέσεις – αιτήματα των δύο πλευρών, μάλλον αναμενόμενη σχεδόν απ’ όλους, δεν είναι το τέλος του κόσμου ή στην προκειμένη περίπτωση το οριστικό αδιέξοδο στις επαφές των δύο πλευρών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Πιο σημαντικό και κρίσιμο στοιχείο για την επόμενη μέρα, είναι η επόμενη αντίδραση των δύο πλευρών.

Ζητείται λογική είχα προσωπικά υποστηρίξει, πριν από δύο περίπου εβδομάδες, όταν τα πρώτα στοιχεία πα-ρέπεμπαν σε διαφορά, αν όχι χάσμα, ανάμεσα στις δύο πλευρές. Τολμώ να πω, πως η πρόταση της ΚΟΠ δεν κι-νήθηκε στο μέγιστο δυνατό βαθμό λογικής, αλλά και ρε-αλιστικής προσέγγισης με βάση τα δεδομένα της δύσκολης αυτής περιόδου για το ποδόσφαιρο και τη χώρα γενικότερα. Πιο συγκεκριμένα, δικαιολογημένη η αντίδραση για την πρόθεση υπολογισμού του ποσοστού της αποκοπής στο συνολικό συμβόλαιο και όχι για την περίοδο της αγωνι-στικής απραξίας.

Και πολύ... γενικό το «κούρεμα» του 23% για συμβόλαιο άνω των 2.000 ευρώ, γιατί δεν είναι όλοι στις 100 και πάνω χιλιάδες ευρώ το χρόνο. Άρα, μία ακόμη κατηγορία και κλίμακα με ποσοστό αποκοπής, θα ήταν ίσως πιο σωστή και δίκαιη.

Λογική η αντίδραση των ποδοσφαιριστών και η απαι-τηση να συζητηθεί ποσοστό μειώσεων σε μισθούς μόνο για την περίοδο από τα μέσα Μαρτίου και μετά. Λογική, ωστόσο, πρέπει να είναι και η αντίδραση του ΠΑΣΠ, ως προς το ποσοστό που θα αποδεχθεί σε περικοπές γι’ αυτό το διάστημα και μάλλον μια ενδεχόμενη συζήτηση για την περίοδο Μαρτίου και κάτω δεν θα περιστρέφεται στο 23%...

Πρώτα και κύρια και οι δύο πλευρές θα πρέπει να αν-τιληφθούν πως είναι αναγκασμένες να υποχωρήσουν, πως είναι αναγκασμένες να βρουν λύση, πως είναι αναγ-κασμένες να αποδεχθούν τη μεταξύ τους συνεργασία αλλά και να αντιληφθούν πως σε περίπτωση οριστικής ρήξης και αδιέξοδου, χαμένες θα είναι και οι δύο!

ΚΟΠ - πρόταση

Ως διοργανώτρια αρχή των πρωτα-θλημάτων η ΚΟΠ θα πρέπει με τις απο-φάσεις της να συμβάλει στην ομαλή διεξοδό από το αδιέξοδο που έχει προκύψει, στο θέμα των συμβολαίων και των (απαιτούμενων) περικοπών των μισθών των ποδοσφαιριστών. Για την ΚΟΠ θα έπρεπε τα σωματεία και ο ΠΑΣΠ να βρίσκονται στην ίδια θέση. Γιατί η εντύπωση που έχει δημιουργη-θεί, με βάση την πρόταση που υποβλή-θηκε στον ΠΑΣΠ είναι πως περισσότε-ρο την πλευρά των σωματείων έλαβε υπόψη η ΚΟΠ...

* * * * *

Επιδημιολόγοι της κερκίδας
Στην Κύπρο αφθονούν οι προπονητές της κερκίδας. Στις μέρες που δια-νύουμε και στην απουσία αγωνιστικής δράσης, τους προπονητές της κερκί-δας αντικαθιστούν οι επιδημιολόγοι της κερκίδας. Προβλέπουν, βέβαια, με βάση το συμφέρον της δικής τους της ομάδας κατά πόσο θα είναι εφικτό να διεξαχθούν αγώνες τους επόμε-νους μήνες και αν πρέπει να συνεχι-σθεί ή να διακοπεί η αγωνιστική πε-ρίοδος.

Εδώ είμαστε...

Αμέσως μετά τις γιορτές του Πάσχα, έρχεται και η στιγμή των αποφάσεων για το ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο που μοιραία επηρεάζει και το δικό μας. Το ερώτημα είναι εμείς θα παίξουμε; Η πλειοψηφία των ομάδων προτιμά αυτό να μη γίνει αλλά θα παίξει μεγάλο ρό-λο το τι θα μας πει η UEFA καθώς η ΚΟΠ βαδίζει με το δικό της πλάνο.

* * * * *

Το παλεύει αλλά...

Το πάθος με το οποίο ασκεί τα καθή-κοντά του ο Σπύρος Νεοφυτιδής υπε-ρασπιζόμενος τα συμφέροντα των με-λών του ΠΑΣΠ πρέπει να το επισημά-νουμε και να του το πιστώσουμε. Δεν είναι τυχαίο που τον εμπιστεύτηκαν και στη FIFpro για μια θέση στο κομμά-τι της Ευρώπης. Όποιος δείχνει έργο κερδίζει και πόντους στο εξωτερικό. Μόνο που στη δεδομένη χρονική συγ-κυρία, όσο και να το παλεύει είναι δύ-σκολο να βρει λύση με τους παράγον-τες για τους μισθούς. Από τη στιγμή που οι περισσότεροι το πήραν απόφα-ση πως θα προχωρήσουν σε σοβαρές περικοπές, τότε ούτε η «απειλή» πως δε θα ξεκινήσει η σεζόν πάνει ούτε το

ενδεχόμενο μαζικών προσφυγών. Θα σου πει ο παράγοντας «όποιος δε θέ-λει να πάει στο καλό» και η συζήτηση είναι χωρίς νόημα.

* * * * *

Αυξήθηκε το μπάτζετ

Και ενώ οι ομάδες προσπαθούν να επιβιώσουν προσπαθώντας να βρουν τρόπο να μειώσουν το μπάτζετ τους, της Ανόρθωσης αυξήθηκε κατά 1200 ευρώ. Τόση είναι σούμα του προστι-μου που επέβαλε η Αστυνομία για πα-ραβίαση του διατάγματος περί μετακι-νήσης. Να το επωμιστούν οι παίκτες λί-γο δύσκολο, εκτός και αν είναι με δική τους πρωτοβουλία που παραβρέθηκαν στο προπονητικό κέντρο της ομάδας.

* * * * *

Μπράβο στους Λέοντες

Η ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχει η ΑΕΛ στον κόσμο που υποφέρει αυτές τις ημέρες δεν είναι για να αγνοηθεί, αντιθέτως πρέπει να προβάλλεται με κάθε τρόπο μήπως και βρεθούν μιμη-τές. Ο Ανδρέας Σοφοκλέους και οι συ-νεργάτες του, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας και αυτό είναι που αξίζει

να επισημανθεί, παραχωρώντας τρό-φιμα σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, διατηρών σε υψηλό επίπεδο το αν-θρωπιστικό μήνυμα περί αλληλεγγύης μεταξύ του κόσμου τούτες τις δύσκο-λες ημέρες. Χίλια μπράβο, λοιπόν.

* * * * *

Αδιανόητη πρόταση

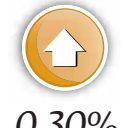
Σε θέση μάχης βρίσκονται ΚΟΠ και ΠΑΣΠ μετά τα τελευταία γεγονότα. Το τι θα γίνει... το αναμένουμε. Πάντως, το σχόλιο δεν αποφεύγεται. Η πρότα-ση της ΚΟΠ προς τους ποδοσφαιρι-στές είναι αδιανόητη. Μείωση σε όλο το ποσό του μισθού! Αν είναι δυνατόν. Άστε που υπάρχουν ομάδες που έχουν και άλλα οφειλόμενα.

* * * * *

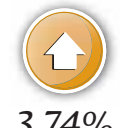
Αυτό και αν είναι «κουφρό»

Στην πρόσφατη τηλεδιάσκεψη των σω-ματείων μάθαμε ότι πρόεδρος ομάδας εισηγήθηκε όπως οι ομάδες που θα πά-νε στην Ευρώπη αναδειχθούν με κλή-ρωση! Αληθινό εκατό τοις εκατό. Δεν ξέρω αν περίμενε και αντίδραση στην ειληγήνησή του. Πάντως, μπράβο στην... ευρηματικότητα αυτού του κυρίου.

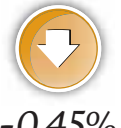
Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
1,38%Χ.Α.
-0,08%

0,30%

3,74%

-0,45%

2,03%

0,27%

ΓΑΛΛΙΑ
Ζητεί παράταση
διαρκείας στη
δημοσιονομική
χαλάρωση.
Σελ. 10Πετρέλαιο

-20,57%

€/€

-0,55%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΝΕΑ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΥΠΕΡΑΓΟΡΩΝ

Στο κόκκινο η ζήτηση
για delivery και picking

Στη μάχη του delivery και του picking έχουν μπει οι υπεραγορές λόγω της πανδημίας και των περιοριστικών μέτρων. Προσαρμόστηκαν στις απαιτήσεις και έσπευσαν σε χρόνο ρεκόρ να προσφέρουν όσο το δυνατόν καλύτερη εξυπηρέτηση στους καταναλωτές. Η ζήτηση είναι τεράστια. Σελ. 6

ΕΛΛΑΔΑ

«Φρενάρει» ο ρυθμός
αύξησης τιμών κατοικιών

«Κατεβάζει ταχύτητα» με σταθερό ρυθμό η αγορά κατοικίας στην Ελλάδα, καθώς παρατηρείται επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών πώλησης για έξι συνεχόμενους μήνες. Με βάση και τα στοιχεία που προκύπτουν από το πρώτο τρίμηνο του 2020, είναι ορατά τα σημάδια επιβράδυνσης. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών
ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	1,83%	0,10%
Γερμανία	-0,47%	-0,10%
Γαλλία	0,05%	-0,04%
Ιταλία	1,88%	0,30%
Ισπανία	0,85%	0,08%
Ιρλανδία	0,15%	-0,05%
Ελλάδα	2,00%	0,26%
Ην. Βασιλείο	0,30%	0,00%

Βαθμολογία
από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο- πρόθεσμο Χρέος	Βραχυ- πρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

Ζυμώσεις για τις κρατικές εγγυήσεις

Αναδιαμορφώνεται το νομοσχέδιο βάσει των εισηγήσεων των κομμάτων - Κλειδί το ΔΗΚΟ

Τις αποφάσεις της Βουλής αναφορικά με το νομοσχέδιο για δανειοδότηση των επιχειρήσεων μέσω κρατικής εγγύησης που θα καλύπτει το 70% των ζημιών και το άλλο 30% θα το καλύπτουν τα τραπεζικά ιδρύματα, αναμένει

ο επιχειρηματικός κόσμος. Η ρευστότητα των επιχειρήσεων έχει πέσει σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Το Υπουργείο Οικονομικών, σε μία προσπάθεια να περάσει το νομοσχέδιο, το αναδιαμορ

φώνει βάσει των εισηγήσεων των άλλων κομμάτων. Από τις 7 του Απριλίου, όλα τα κόμματα απέστειλαν στο ΥΠΟΙΚ τις δικές τους εισηγήσεις για στήριξη της οικονομίας και το πώς πρέπει να αναπροσαρμοστεί το υφιστάμενο

νομοσχέδιο. Κλειδί στην ψήφιση λοιπόν του –υπό διαμόρφωση– νομοσχεδίου φαίνεται να είναι η πρόταση του ΔΗΚΟ για δημιουργία ειδικού ταμείου το οποίο θα έχει στο δυναμικό του 300 εκατομμύρια ευρώ για παροχή

ρευστότητας μόνο στις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι, αναμένεται να ικανοποιηθεί το αίτημα όλων των κομμάτων –και όχι μόνο του ΔΗΚΟ– για ισχυρή στήριξη των μικρών επιχειρήσεων. Σελ. 5

Το ψηφιακό μέλλον της παγκόσμιας οικονομίας

Οι ηγέτες του κόσμου και οι μεγαλύτεροι διεθνείς οργανισμοί συνεδριάζουν μέσω τηλεδιάσκεψεων, οι επιχειρήσεις λειτουργούν με τηλεργασία και τα παιδιά εκπαιδεύονται με τηλεεκπαίδευση μέσω Ιντερνέτ. Σύμφωνα με την UNESCO, το 90% των μαθητών ανά τον κόσμο παραμένει σπίτι, τουλάχιστον 1,5 δισ. παιδιά. Οι εκπαιδευτικοί αναγκάζονται εσπευσμένα να διοργανώσουν online μαθήματα. Εν ολίγοις, η πανδημία του κορωνοϊού ανάγκασε την παγκόσμια οικονομία να ρίξει εσπευσμένα μια ματιά στο ψηφιακό της μέλλον. Σελ. 11

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του HOLGER SCHMIEDING*

Κίνδυνοι και οφέλη της εξόδου από την καραντίνα

Ορισμένες χώρες ενδεχομένως να έχουν τη δυνατότητα να κινηθούν προς την έξοδο από την καραντίνα πιο νωρίς από άλλες. Στη δική μας ανάλυση παρακολουθούμε την ημερήσια αύξηση των επιβεβαιωμένων κρουσμάτων σε αντιπαραβολή με την ένταση της διεξαγωγής τεστ στον πληθυσμό. Χώρες οι οποίες κατόρθωσαν να συγκρατήσουν την εξάπλωση της πανδημίας, ενώ παράλληλα διεξήγαγαν και την εξέταση για τη μόλυνση, έχουν πιθανώς καλύτερο έλεγχο της κατάστασης και διατρέχουν μικρότερο κίνδυνο να υπάρξει αύξηση νέων κρουσμάτων.

Με το κριτήριο αυτό η Νότια Κορέα, η Ελβετία, η Αυστρία, η Ιταλία και η Γερμανία θα βρεθούν στην καλύτερη θέση να προχω-

ρήσουν προσεκτικά στο άμεσο μέλλον, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες και ακόμα περισσότερο η Βρετανία θα μείνουν πίσω. Φυσικά όλα τα δεδομένα που προαναφέραμε, πρέπει να ερμηνεύονται με επιφύλαξη, διότι οι ειδικές πολιτικές συγκράτησης του ιού σε συνδυασμό με τα τεστ και τα μοντέλα καταγραφής κρουσμάτων διαφέρουν από χώρα σε χώρα – λόγου χάριν, στη Βρετανία η καραντίνα είναι λιγότερο σκληρή από άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Το οικονομικό κόστος διαδραματίζει μεγάλο ρόλο αλλά όχι αποφασιστικό σε όλη τη δημόσια συζήτηση που διεξάγεται τώρα σε μεγάλους μέρους της Γηραιάς Ηπείρου. Πολλές χώρες φαίνεται πως προτιμούν να κινηθούν με αυτοσυγκράτηση, λαμβάνοντας υπ'

Στη φάση της χαλάρωσης των περιορισμών, τα μαζικά τεστ στον πληθυσμό παρέχουν πολύτιμα στοιχεία.

όψιν τα ιατρικά δεδομένα. Θέλουν να αποφύγουν τον κίνδυνο να υπάρξει νέα αύξηση περιστατικών. Το να αναγκαστούν να επιβάλουν, σε μια τέτοια προοπτική, νέους σοβαρούς περιορισμούς ίσως αποβεί πολύ πιο καταστροφικό τόσο πολιτικά όσο και οικονομικά, αλλά και δυσκολότερο στην εφαρμογή του, από το να

παρατείνουν για λίγο ακόμα τα μέτρα. Ίσως χρειαστεί ακόμα να περάσουν 15 ημέρες προτού γίνει σαφές, εάν η ασθένεια αρχίζει και πάλι να εξαπλώνεται γρήγορα, οπότε η επαναφορά θα γίνει πολύ σταδιακά. Οι περισσότερες χώρες μάλλον θα χαλαρώσουν ορισμένους από τους περιορισμούς, έτσι ώστε να παρακινήσουν τους πολίτες να συμμορφωθούν με τους εναπομείναντες. Επίσης, στα αρχικά στάδια της επαναφοράς θα ανοίξουν καταστήματα και εργοστάσια, τα οποία μπορούν να συμμορφωθούν με τους κανόνες κοινωνικής απόστασης. Ενδεχομένως τα βήματα αυτά να συνοδεύονται από την υποχρεωτική χρήση μάσκας στα δημόσια μέσα μεταφοράς.

Ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες

όπως η Αυστρία, η Ισπανία και η Δανία ήδη λαμβάνουν τα πρώτα επιφυλακτικά μέτρα να χαλαρώσουν ορισμένες απαγορεύσεις, που γονατίζουν την οικονομική δραστηριότητα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες ίσως ακολουθήσουν διαφοροποιημένη προσέγγιση. Οι οικονομικές μας προβλέψεις στηρίζονται στην υπόθεση ότι κάποιιοι βλαπτικοί για την οικονομία περιορισμοί μπορούν μερικώς να αρθούν το δεύτερο μισό του Μαΐου. Τέλος, αναφέρουμε ότι μπορούμε να αφαιρέσουμε τουλάχιστον 2,5% από το ετήσιο ΑΕΠ του 2020 για κάθε μήνα ισχύος μιας αυστηρότατης καραντίνας.

* Ο κ. Holger Schmieding είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

PwC Κύπρου
Πως να ανταποκριθείτε
στις προκλήσεις του COVID-19
www.pwc.com.cy/covid-19

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΝΙΚΟΥ ΑΥΛΩΝΑ*

Πώς ο COVID-19 πλήττει τις ελληνικές επιχειρήσεις

Με τις εξελίξεις να είναι ραγδαίες σε καθημερινή βάση από την εξάπλωση του ιού COVID-19 παγκοσμίως, το πλήγμα στην παγκόσμια οικονομία αναμένεται να είναι τεράστιο, με τα Ηνωμένα Έθνη να κάνουν λόγο για απώλειες ύψους 2 τρις. δολ. ή και παραπάνω, καθώς τα αποτελέσματα αναθεωρούνται συνεχώς. Μεγάλοι πττημένοι είναι ήδη κλάδοι όπως ο τουριστικός, οι αερομεταφορές, η εστίαση αλλά και το εμπόριο. Η αβεβαιότητα που επικρατεί πυροδοτεί αλυσιδωτές αντιδράσεις και έχει ήδη τεράστια επίδραση στο σύνολο της επιχειρηματικής κοινότητας στην Ελλάδα, αλλά και στις τράπεζες, παρά τα πρώτα μέτρα υποστήριξης που έχει ανακοινώσει η κυβέρνηση. Τα μέτρα αυτά, χωρίς να υποτιμώνται, θα φανούν στο προσεχές μέλλον εάν λειτουργήσαν σαν ασπίρη σε έναν βαριά ασθενή.

Ετσι βρισκόμαστε μπροστά σε μια συγκυρία κατά την οποία οι επιχειρήσεις καλούνται να αντεπεξέλθουν στην οικονομική κρίση που μάλλον θα κρατήσει καιρό, ενώ παράλληλα καλούνται να αποδείξουν και την υπευθυνότητά τους απέναντι στους εργαζομένους τους, στην κοινωνία και στην ασφάλεια των υπηρεσιών ή/και προϊόντων που προσφέρουν. Ο ιός δοκιμάζει με τον σκληρότερο τρόπο τις επιχειρήσεις ενώ αυτές καλούνται έμμεσα από τους καταναλωτές και την κοινωνία να επιδείξουν πόσο υπεύθυνες και βιώσιμες είναι. Αυτή η κρίση, δε, μπορεί να αποδειχθεί ίσως για πολλές από αυτές το «πιο αυστηρό τεστ» για την επιβίωσή τους, ενώ για κάποιες άλλες αντίστοιχα και το πιο «αυστηρό τεστ» για να δείξουν έμπρακτα την Τα αποτελέσματα έρευνας που διεξήγαγε η Edelman κατέδειξαν ότι το 78% όσων απάντησαν περιμένει από τις επιχειρήσεις να δράσουν για την προστασία των εργαζομένων τους και των τοπικών κοινοτήτων. Το 79% περίμενε από τις επιχειρήσεις να προσαρμόσουν τις λειτουργίες, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας από το σπίτι, την ακύρωση όλων των εκδηλώσεων που δεν είναι απαραίτητο να γίνουν άμεσα, καθώς και των επαγγελματικών ταξιδιών.

Η υιοθέτηση φιλικών δράσεων σήμερα διεθνώς θεωρείται μια άμεση αντίδραση σε φυσικές καταστροφές, όπως ο COVID-19. Εκτός του ότι θεωρείται καλή πρακτική για ηθικούς λόγους, υπάρχουν εμπειρικά εμπειροστατωμένοι συσχετισμοί με-

ταξύ φιλικών δράσεων και μελλοντικών οικονομικών αποτελεσμάτων, βελτιωμένων σχέσεων με τις κυβερνητικές αρχές και ενίσχυση της φήμης. Οι εταιρείες που αναγνωρίζουν το σπρε που δημιουργείται στα κοινωνικά συστήματα κατά τη διάρκεια επείγοντων ιατρικών καταστάσεων είναι πιθανότερο μετά την κρίση να τα πάνε καλύτερα από αυτές που δεν θα αντιδράσουν. Η επιχειρηματική φιλανθρωπία που θα τείνουν χείρα βοηθείας στο εξαιρετικά αδύναμο, εδώ και αρκετά χρόνια, εθνικό σύστημα υγείας, σε τοπικές ΜΚΟ και φορείς που υποστηρίζουν ευπαθείς ομάδες, καθώς η επιχειρηματική γενναϊότητα έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο όταν δίνεται απευθείας στην τοπική κοινότητα.

Πώς όμως θα πρέπει να αντιδράσουν οι ελληνικές επιχειρήσεις και τι περιμένουν από αυτές οι Έλληνες καταναλωτές; Οι απαιτήσεις προς το παρόν από την κοινωνία είναι η παροχή βοήθειας σε ευπαθείς ομάδες και η συνεισφορά με εξοπλισμό στο εθνικό σύστημα υγείας, καθώς και το έμπρακτο ενδιαφέρον για τους εργαζομένους τους, μαζί με τη διασφάλιση επάρκειας της προμηθευτικής τους αλυσίδας.

Πρακτικές κοινωνικής ευθύνης είναι, παραδείγματος χάριν, η δημιουργία από τις αλυσίδες σούπερ μάρκετ προγραμμάτων δωρεάν παράδοσης τροφίμων σε ευπαθείς ομάδες, ενώ ιδιωτικά ιατρικά κέντρα θα μπορούσαν να προσφέρουν μέσω τηλεϊατρικής διάγνωση από απόσταση. Είναι εξαιρετικά ευχάριστο ότι ήδη στη χώρα μας κάποιες εταιρείες και μεγάλα φιλικώντα ιδρύματα έχουν ξεκινήσει αντίστοιχες πρωτοβουλίες, αλλά θα χρειαστούν πολύ περισσότερες εταιρείες να δείξουν την έμπρακτη κοινωνική υπευθυνότητά τους στη σημαντική αυτή κρίση που αντιμετωπίζουμε. Πάντως, ακόμα και μια μικρή στοχευμένη συνεισφορά προς τα εκεί που υπάρχει η μεγαλύτερη ανάγκη μπορεί να κάνει τη μεγάλη διαφορά.

Αυτή την ιδιαίτερως κρίση, δυσκολία και πρωτόγνωρη περίοδο είναι απαραίτητο να επιδείξουμε ατομική αλλά και συλλογική ευθύνη.

* Ο κ. Νίκος Αυλώνας είναι πρόεδρος του Κέντρου Αειφορίας (CSE) και επισκέπτης καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο.

ΔΗΚΤΗΣ

Στρατηγική μετάβασης στην επόμενη φάση

Το πλαίσιο στρατηγικής για την επιστροφή στην κανονικότητα, σύμφωνα με δηλώσεις του ΥΠΟΙΚ, περιλαμβάνει τρία στάδια που φτάνουν μέχρι το τέλος του 2021. Και σε άλλες χώρες συζητείται η λεγόμενη «στρατηγική μετάβασης στην επόμενη φάση», η πορεία δηλαδή προς τη σταδιακή άρση με στόχο την οριστική κατάργηση των περιοριστικών μέτρων. Σύμφωνα με τον κ. Τσιόρδα, η άρση των μέτρων στην Ελλάδα θα εφαρμόζεται σταδιακά και μόνον εφόσον αξιολογηθεί η κατάσταση θετικά θα προχωρά στο επόμενο στάδιο. Όλοι γνωρίζουν, όμως, ότι για να έχει νόημα αυτή η συζήτηση θα πρέπει να συνεχιστεί η αυστηρή τήρηση των περιοριστικών μέτρων. Για να πάρουμε ωστόσο μια ιδέα της στρατηγικής αυτής και τι περίπου περιλαμβάνει, παραθέτουμε το πλάνο επανεκκίνησης της οικονομίας που ετοίμασε το γειτονικό μας Ισραήλ. Το πλάνο αυτό χωρίζεται σε τέσσερις φάσεις και περιλαμβάνει (α) επιστροφή στην εργασία των τεχνολογικών, χρηματοοικονομικών και μέσων των εμπορικών επιχειρήσεων, (β) επανέναρξη λειτουργίας των εμπορικών καταστημάτων λιανικής, (γ) επαναλειτουργία των εστιατορίων και των ξενοδοχείων και τέλος, (δ) επαναφορά των αθλητικών δραστηριοτήτων, των αεροπορικών ταξιδιών και των κλάδων διασκέδασης.

• • • •

Μπέρμιγχαμ και Λεμεσός

Είκοσι περιστατικά βανδαλισμών κατά εξοπλισμού κινητής τηλεφωνίας αναφέρθηκαν στην Αγγλία το προηγούμενο Σάββατο σύμφωνα με το BBC. Για να μην νομίζουμε δηλαδή ότι μόνο στη χώρα μας συμβαίνουν αυτά. Μάλιστα, όπως συνέβη στη Λεμεσό όπου η επίθεση επηρέασε μια περιοχή με άτομα κατά βάση τρίτης ηλικίας, στην Αγγλία αναφέρθηκε περιστατικό όπου επηρεάστηκε η διασύνδεση ενός νοσοκομείου. Η ουσία, λοιπόν, πέρα από τις θεωρίες συνωμοσίας είναι ότι η καταστροφή τεχνολογικού εξοπλισμού εν μέσω πανδημίας θέτει σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές και αυτό θα πρέπει να γίνει κατανοητό από όλους. Εξάλλου, όσον αφορά στη χώρα μας, χαρακτηριστική ήταν η παρέμβαση του ΠΤΔ ο οποίος δήλωσε ότι η τεχνολογία 5G δεν έχει προς τον παρόν αδειοδοτηθεί στην Κύπρο πόσω μάλλον να γίνεται λόγος για εγκατάσταση ανάλογου εξοπλισμού.

• • • •

Προβλέψεις ΔΝΤ

Συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 6,5% το 2020 προβλέπει για την Κύπρο το ΔΝΤ. Η πτώση αυτή αναμένεται να συνοδεύεται και από άνοδο της ανεργίας στο 8,8% και του ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών στο 8,3%. Η επίδοση της Κύπρου αναμένεται να είναι καλύτερη από το μέσο όρο της ζώνης

Ο Γιάννης Καρούσος είναι επιφορτισμένος με την ευθύνη επαναπατρισμού 2.000 συμπατριωτών μας μέχρι το τέλος του μηνός

του ευρώ που εκτιμάται στο -7,5%. Κρίση χωρίς προηγούμενο χαρακτηρίζει το ΔΝΤ την παρούσα κατάσταση και θεωρεί ότι ο χειρισμός θα χρειαστεί να περάσει από δυο φά-

σεις. Πρώτα είναι η φάση της συγκράτησης της εξάπλωσης και μετά έρχεται η φάση της ανάκαμψης. Το ΔΝΤ θεωρεί ότι τα μέτρα που λήφθηκαν δίνουν πολύτιμο χρόνο στο σύστημα υγείας να προετοιμαστεί για την αναμενόμενη αύξηση στη ζήτηση ιατρικών υπηρεσιών.

• • • •

Δίκτυο προστασίας στους ενοικιαστές

Μεγάλη προσοχή συνέσπασε ο ΥΠΕΣ στη συζήτηση που γίνεται για την προσπάθεια ρύθμισης των ενοικιαστών, με στόχο την ελάφρυνση των ενοικιαστών. Ως εφικτό μέτρο παρέμβασης, στη συμφωνία μεταξύ των δυο μερών, μπορεί να είναι η νομοθετική ρύθμιση για πάγωμα της αύξησης των ενοικίων, δήλωσε ο κ. Νουρές. Το κράτος, ανέφερε ο ΥΠΕΣ, στα υποστατικά του που έχει ενοικιαστές έχει αναστείλει την επιβολή ετήσιας αύξησης των ενοικίων. Από την πλευρά του το ΔΗΚΟ προχωρά ένα βήμα παραπέρα και εισηγείται την κρατική ενίσχυση των ενοικιαστών με το 1/3 του ενοικίου, στα πρότυπα του σχεδίου ΕΣΤΙΑ, το οποίο επίσης δεν επηρεάζει την ιδιωτική συμφωνία των δυο μερών, ενοικιαστή και σπιτονοικοκύρη.

Σήμα κινδύνου εκπέμπουν οι ζωολογικοί κήποι

Οι γερμανικοί ζωολογικοί κήποι, που άλλες χρονιές την περίοδο του Πάσχα έσφυζαν από επισκέπτες, σήμερα αναγκάζονται να απευθύνουν αγωνιώδεις εκκλήσεις για δωρεές και προσανατολίζονται στη λήψη βάναντων μέτρων προκειμένου να περιοώσουν ό, τι μπορεί να περισωθεί.

Η Βερένα Κάσπαρι, διευθύντρια του ζωολογικού κήπου του Νοϊμίνστερ, στη βόρεια Γερμανία, παραδέχθηκε στην εφημερίδα Die Welt ότι πιθανώς τα ζώα που φιλοξενοούνται να χρειαστεί να τραφούν με άλλα ζώα ώστε να επιβιώσουν, επισημαίνοντας ότι έχει ήδη καταρτίσει λίστα με τα ζώα που θα πρέπει να σφαγιαστούν πρώτα. Ειδικότερα, η Κάσπαρι εξήγησε ότι η θανάτωση ορισμένων ζώων, προκειμένου να επιβιώσουν τα υπόλοιπα, αποτελεί την «ύστατη» και εξαιρετικά δυσάρεστη λύση, αλλά ακόμα και αυτό δεν θα επιλύσει τα οικονομικά προβλήματα του ζωολογικού κήπου. «Οι φώκιες και οι πγκουίνοι απαιτούν μεγάλη ποσότητα φρέσκων ψαριών καθημερινώς», εξηγεί. «Προφανώς, αν τα πράγματα επιδεινωθούν, προτιμώ να θανατώσω ζώα παρά να τα αφήσω να πεθάνουν από την πείνα. Στη χειρότερη περίπτωση, θα ταΐσουμε κάποια ζώα με αυτά που θα θανατώσουμε». Όπως υπολογίζει, η οικονομική ζημία που υπέστη ο ζωολογικός κήπος, που δεν καλύπτεται από τις έκτακτες πολιτικές επιδοτήσεις, ανέρχεται σε 175.000 ευρώ. Η Γερμανική Ένωση

Η μαμά πάντα Μενγκ Μενγκ τρώει μπαμπού στον ζωολογικό κήπο του Βερολίνου, όπου οι επισκέπτες είναι πλέον είδος εξωφάνιστο.

Ζωολογικών Κήπων έχει ζητήσει κρατική οικονομική ενίσχυση 100 εκατ. ευρώ, τονίζοντας ότι οι ζωολογικοί κήποι αδυνατούν να περικλύσουν τα λειτουργικά τους έξοδα, όπως άλλες πληττόμενες επιχειρήσεις. Τα ζώα πρέπει να τρέφονται καθημερινώς και να τυχάνουν κάθε αναγκαίας φροντίδας, ενώ οι χώροι που φιλοξενούν τροπικά είδη πρέπει να θερμαίνονται σε θερμοκρασία άνω των 20 βαθμών Κελσίου. Ο ζωολογικός κήπος του Σένμπρου, ένα από τα κύρια αξιοθέατα της Βιέννης, δεν αντιμετωπίζει ακόμα οικονομικό πρόβλημα, αλλά την 1η Απριλίου έθεσε σε τριήμερη διαθεσιμότητα το 70% των 230 υπαλλήλων του. Τέλος, πολλοί φυλάκες ζωολογικών κήπων υποχρεούνται ότι λείπει στα ζώα η ανθρώπινη παρουσία. Ιδιαίτερως οι πίθηκοι, οι παπαγάλοι και οι φώκιες μοιάζουν να πλύνουν αφόρητα.

Νέα επιδρομή ακρίδων στην Αφρική

ΚΑΜΠΑΛΑ. Εβδομάδες πριν ο κορωνοϊός διασπείρεται σε όλο τον πλανήτη, τμήματα της Αφρικής αντιμετωπίζουν κύματα ακρίδων, που κατέστρεψαν σοδειές σε Σομαλία και Κένυα, με τους επιστήμονες να εκτιμούν ότι το φαινόμενο ήταν το εντονότερο των τελευταίων 70 ετών. Σήμερα, δεύτερο κύμα των αδαφάνων εντόμων, 20 φορές μεγαλύτερο από το πρώτο, καταφθάνει στην περιοχή. Δισεκατομμύρια νεογόνντες ακρίδες της ερήμου βγαίνουν από το χώμα στη Σομαλία και αναζητούν νέα βλάστηση, που φύτευσε μετά τις πρόσφατες βροχές. Εκατομμύρια κάτοικοι της περιοχής θα αναγκασθούν να κινητοποιηθούν για να διώξουν – συνήθως χωρίς αποτέλεσμα – τις ακρίδες από τις καλλιέργειες, κινδυνεύοντας να προσβληθούν και να μεταδώσουν τον κορωνοϊό εξαιτίας του συγχρωτισμού τους με άλλους. «Όλοι μιλούν για τις ακρίδες», λέει ο αγρότης Ισουέρι Αμποκέτ στην Ουγκάντα. «Μόλις προσγειωθούν στον κήπο σου, καταστρέφουν τα πάντα. Κάποιοι θα σου πουν ότι θεωρούν τις ακρίδες πιο καταστροφικές από τον ιό», προσθέτει.

Κάποιοι αγρότες στο χωριό του Αμποκάτ στα σύνορα με την Κένυα χτυπούν κατασφύρες ή πετούν πέτρες στις ακρίδες, σε μία προσπάθεια να τις τρομάξουν, παρότι οι Αρκές έχουν κηρύξει απαγόρευση κυκλοφορίας λόγω της επι-

Σμήνος από ακρίδες πάνω από το Κίσιινγκ της Κένυας. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη επέλαση εδώ και 70 χρόνια.

δημίας του κορωνοϊού. Η καταστροφή ενός αγρού κασάβας, η τοπική βασική τροφή, σημαίνει λιμό. Την αγωνία αυτή μοιράζονται εκατομμύρια κάτοικοι της ανατολικής Αφρικής σε χώρες όπως η Κένυα, η Σομαλία, η Αιθιοπία και το Νότιο Σουδάν, ενώ σμήνη ακρίδων έχουν εντοπισθεί ήδη

σε Τζιμπουτί, Ερυθραία, Τανζανία και Κονγκό. Σε ανακοίνωσή του, ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας του ΟΗΕ (FAO) χαρακτήρισε τις ακρίδες «πρωτοφανή απειλή», επισημαίνοντας ότι η εμφάνισή τους είναι αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής, ενώ σημειώνοντας ότι το νέο κύμα είναι 20

φορές μεγαλύτερο από το προηγούμενο.

Οι ευνοϊκές συνθήκες αναπαραγωγής των ακρίδων σημαίνουν ότι τρίτο κύμα αναμένεται να πλήξει την ανατολική Αφρική μέσα στον Ιούνιο και στον Ιούλιο, εποχή που συμπίπτει με τη συγκομιδή. Ο ΟΗΕ κάλεσε τα κράτη-μέλη του να συνδράμουν τις χώρες της περιοχής με έκτακτη βοήθεια ύψους 76 εκατ. έως 153 εκατ. δολ., υπογραμμίζοντας την ανάγκη λήψης άμεσων μέτρων για την ανακούφιση των απειλούμενων πληθυσμών. Μέχρι στιγμής, ο FAO έχει συγκεντρώσει δεσμεύσεις για μόλις 11 εκατ. δολάρια.

Τα νέα σμήνη περιλαμβάνουν ακρίδες με ικανότητα καταστροφής είκοσι φορές το σωματικό βάρος τους σε μίσχους και άλλα ευαίσθητα μέρη φυτών. Την ίδια στιγμή, οι αυστηροί κανόνες περιορισμού της κυκλοφορίας που ισχύουν σε Κένυα και Ουγκάντα για αποφυγή διασποράς του κορωνοϊού προκαλούν προβλήματα και επικίνδυνες καθυστερήσεις στην πρόληψη εντομοκτόνων, μόνη αποτελεσματική μέθοδος αντιμετώπισης των ακρίδων. Η δυσκολία εύρεσης στόλου αεροσκαφών για εναέριο ψεκασμό εντομοκτόνων θα αναγκάσει τις Αρκές να καταφύγουν σε χειροκίνητο ψεκασμό, ο οποίος δεν είναι εξίσου αποτελεσματικός.

Το Πάσχα είναι γιορτή αγάπης.

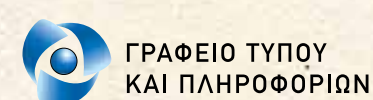
**Αυτό το Πάσχα δείχνουμε
την αγάπη μας μένοντας χώρια.
Μένουμε σπίτι.**

Στη δική μας φωλιά.
‘Μεταδίδουμε’ αλληλεγγύη
και υπευθυνότητα και όχι τον ιό.
Αυτό το Πάσχα μένουμε σπίτι
ώστε να μην λείπει κανένας
από το επόμενο οικογενειακό τραπέζι.

Καλή Ανάσταση.

#ΘαΤαΚαταφέρουμε.

Με την αμέριστη στήριξη

Μέρος της λύσης οι τράπεζες και όχι του προβλήματος

Μιχάλης Λούης: Η οικονομία θα μπορέσει να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2021

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μήνυμα αισιοδοξίας ότι η παρούσα κατάσταση θα είναι βραχυπρόθεσμη και η οικονομία θα μπορέσει να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2021 στέλνει ο διευθύνων σύμβουλος της Eurobank Κύπρου, Μιχάλης Λούης, ενώ δηλώνει ότι πλέον το τραπεζικό σύστημα διαθέτει σημαντική πλεονάζουσα ρευστότητα και ικανοποιητική κεφαλαιουχική επάρκεια που του επιτρέπει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην πορεία ανάκαμψης.

Εκτιμά σε συνέντευξή του στην «Κ» πως η Κυβέρνηση κινήθηκε πάρα πολύ γρήγορα για την δημιουργία διάφορων σχεδίων στήριξης εταιρειών και εργαζομένων, ενώ παράλληλα κινείται στη σωστή κατεύθυνση ως προς την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων που δυνατόν να υπάρχουν.

Την ίδια ώρα, σημειώνει πως οι κυβερνήσεις και οι τράπεζες είναι εδώ και θα στηρίξουν τις βιώσιμες επιχειρήσεις ούτως ώστε να ξεπεραστεί πιο γρήγορα η παγκόσμια κρίση.

- Θα ήθελα μία σύγκριση της κρίσης του 2013 με αυτή που βιώνουμε σήμερα.

-Είναι αλήθεια ότι η κρίση του 2013 έχει και κάποια κοινά χαρακτηριστικά με την σημερινή κρίση όσον αφορά τα οικονομικά στοιχεία και συγκεκριμένα το μέγεθος της ύφεσης, που αναμένεται να φτάσει το 2020 γύρω στο 7%. Εδώ όμως τελειώνουν οι ομοιότητες και αρχίζουν κάποιες πολύ βασικές διαφορές. Το 2013, το κράτος ήταν αποκλεισμένο από τις διεθνείς αγορές και αδυνατούσε να χρηματοδοτήσει τις ανάγκες του τρέχοντα ταυτόχρονα επαναλαμβανόμενους ελλειμματικούς προϋπολογισμούς.

Από το 2016, η κυβέρνηση έτρεχε πλεονασματικούς προϋπολογισμούς και έχει κτίσει ένα πολύ σημαντικό αποθεματικό. Με την πρόσφατη επιτυχή έξοδο στις αγορές, εν μέσω μάλιστα της κλιμάκωσης της κρίσης σε διεθνές επίπεδο, κατάφερε να αντλήσει ακόμα ένα ποσό 1,75 δισεκατομμυρίου ευρώ, με το οποίο μπορεί να στηρίξει τις παραγωγικές μονάδες της οικονομίας. Η σημερινή κρίση όμως αντιμετωπίζεται και από κοινού με την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω πολιτικών που στηρίζουν τις οικονομίες των

κρατών μελών. Η Κύπρος συμμετέχει σε όλα τα ευρωπαϊκά προγράμματα στήριξης περιλαμβανομένων και των προγραμμάτων επαναγοράς ομολόγων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, το οποίο βοηθά στο να διατηρείται το κόστος δανεισμού σε χαμηλά επίπεδα.

Πριν το 2013, το τραπεζικό σύστημα νοσούσε από τις στρεβλώσεις στην οικονομία, ως αποτέλεσμα χρόνιων μη βέλτιστων πρακτικών και από έλλειψη αξιοπιστίας. Σήμερα, το τραπεζικό σύστημα διαθέτει σημαντική πλεονάζουσα ρευστότητα και ικανοποιητική κεφαλαιουχική επάρκεια που του επιτρέπει να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό ρόλο στην πορεία ανάκαμψης. Σήμερα, οι τράπεζες είναι μέρος της λύσης της κρίσης και όχι μέρος του προβλήματος. Για

Ο COVID 19 ανάγκασε όλους να σκεφτούμε ξανά τα επιχειρηματικά μας μοντέλα, τις διαδικασίες λειτουργίας μας, τους δείκτες παραγωγικότητάς μας κλπ.

όλους αυτούς τους λόγους αισιοδοξώ πως η παρούσα κατάσταση θα είναι βραχυπρόθεσμη και η οικονομία θα μπορέσει να επιστρέψει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2021.

- Μια βαθιά παγκόσμια ύφεση το 2020 είναι η βασική πρόβλεψη όλων των οίκων αξιολόγησης αλλά και του ΔΝΤ. Εσείς πως εκτιμάτε την κατάσταση;

-Αποψη μας είναι πως απομακρυνόμαστε από την προοπτική μιας βαθιάς και παρατεταμένης παγκόσμιας ύφεσης. Οι πρώτες ενδείξεις που έχουμε έρχονται από την Κίνα, όπου η βιομηχανική δραστηριότητα επιστρέφει σε φυσιολογικά επίπεδα πολύ γρήγορα, κάτι το οποίο περιορίζει σε μεγάλο βαθμό την επίδραση στο παγκόσμιο προϊόν. Ταυτόχρονα, οι πολιτικές που έχουν εφαρμοστεί από τις κεντρικές τράπεζες και τις κυβερνήσεις στις ανεπτυγμένες οικονομίες αναμένεται να εξισορροπήσουν σε μεγάλο βαθμό τις αρνητικές επιπτώσεις από την κρίση. Σίγουρα κάποιες οικονομίες θα επηρεαστούν

περισσότερο βραχυπρόθεσμα. Οι τελευταίες ενδείξεις είναι ότι το παγκόσμιο ακαθάριστο προϊόν θα καταγράψει πτώση στο σύνολό του κατά τη τρέχουσα χρονιά αλλά θα ανακάμψει σημαντικά το 2021. Στην πιο πρόσφατη επισκόπηση της οικονομίας μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, το ΔΝΤ εκτιμά ότι η παγκόσμια οικονομία θα συρρικνωθεί μέχρι και 3% το 2020, ενώ θα κινηθεί ανοδικά κατά 6% το 2021 καθώς οι οικονομίες των χωρών επιστρέφουν στην ομαλότητά.

- Ποιος πιστεύετε ότι πρέπει να είναι ο ρόλος των τραπεζών στην παρούσα κατάσταση;

-Σήμερα το τραπεζικό σύστημα διαθέτει σημαντική πλεονάζουσα ρευστότητα, η οποία προέρχεται από τις καταθέσεις πελατών και είναι αποτέλεσμα των προηγούμενων χρόνων σημαντικής ανάπτυξης που διήνυσε η κυπριακή οικονομία. Οι τράπεζες, ως ο πιο κατάλληλος μηχανισμός παροχής χρηματοδοτήσεων στην οικονομία, θα είναι αυτές που θα στηρίξουν τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά αυτή την εποχή. Τόσο για τη διατήρηση των υποδομών και μηχανισμών των επιχειρήσεων, μέσω κεφαλαίου κίνησης, αλλά και χρηματοδοτήσεων για νέα έργα, οι τράπεζες θα είναι αυτές που θα χρηματοδοτήσουν την οικονομία για την επιστροφή στην ανάπτυξη και απασχόληση του εργατικού δυναμικού. Πάντα όμως με σωστή αξιολόγηση του κινδύνου στη χορήγηση των χρηματοδοτήσεων ούτως ώστε να διαφυλαχθούν σωστά τα συμφέροντα των καταθετών και των μετόχων και να αποφυγουμε τη δημιουργία νέων μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων.

Κλειδί οι κρατικές εγγυήσεις - Ποια άλλα μέτρα θεωρείτε πως θα πρέπει να λάβει η κυβέρνηση για να βοηθήσει την οικονομία;

-Θεωρώ ότι η Κυβέρνηση ορθά έχει προχωρήσει έγκαιρα στη λήψη αυστηρών μέτρων περιορισμού, τα οποία αν τηρήσουμε όλοι ευλαβικά, είμαι σίγουρος ότι θα φέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Σε ό,τι αφορά το οικονομικό σκέλος και πάλι, η Κυβέρνηση κινήθηκε πάρα πολύ γρήγορα για την δημιουργία διάφορων σχεδίων στήριξης εταιρειών και εργαζομένων ενώ παράλληλα κινείται στη σωστή κατεύθυνση ως προς την

Άποψή μας είναι πως απομακρυνόμαστε από την προοπτική μιας βαθιάς και παρατεταμένης παγκόσμιας ύφεσης, δηλώνει στην «Κ» ο CEO της Eurobank Κύπρου.

αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων που δυνατόν να υπάρχουν. Είναι πάρα πολύ σημαντικό να βρεθεί τρόπος για ψήφισμα ενός ευέλικτου σχεδίου κρατικών εγγυήσεων, αφού με αυτό το εργαλείο δίνεται η δυνατότητα παροχής επιπρόσθετης ρευστότητας στην αγορά χωρίς άμεση επιβάρυνση των δημοσίων οικονομικών. Το όποιο ποσό εγκριθεί, τίθεται αμέσως ως επιπρόσθετο εργαλείο παροχής ρευστότητας στην οικονομία, μέσα από μηχανισμούς που μπορούν να διασφαλίσουν στο μέγιστο δυνατό την αποπληρωμή του. Δεν πιστεύουμε ότι το κράτος μπορεί να αναλάβει τον ρόλο της τράπεζας, αφού αυτό το ενδεχόμενο συνεπάγεται παροχές με άμεσο αντίκτυπο στο Δημόσιο Χρέος και στην πιστοληπτική ικανότητα της χώρας μας. Επιπρόσθετα το κράτος δεν έχει ούτε την τεχνογνωσία ούτε τις υποδομές για να κάνει τον τραπεζίτη.

Επιπλέον, επειδή δεν γνωρίζει κανένας την διάρκεια αυτής της κρίσης, είναι σημαντικό η κάθε χορηγία, παροχή ή στήριξη, να γίνεται με ορθή κοστολόγηση και να έχει το σωστό προορισμό. Με αυτό τον τρόπο θα επιτραπεί στα δημοσία

ταμεία να αντέξουν περισσότερο ώστε να καλυφθούν ακόμα και δυνητικά χειρότερα σενάρια. Θα έλεγα επίσης ότι το κράτος δεν μπορεί να είναι αρωγό σε όλους και ότι ιδιώτες και μέτοχοι εταιρειών θα πρέπει επίσης να συνεισφέρουν σε αυτή την προσπάθεια. Ας μην ξεχνάμε ότι τα τελευταία χρόνια η οικονομία έχει δημιουργήσει αρκετό πλούτο και αυτός ο πλούτος τώρα πρέπει να χρησιμοποιηθεί παράλληλα με τις κρατικές παρεμβάσεις. Θα συνέχιζα επίσης και θα έλεγα σαν παράδειγμα ότι αυτός που θα πάρει βοήθεια τώρα μέσω κρατικών εγγυήσεων θα έπρεπε να είναι και φορολογικά ενήμερος.

- Εκτιμάτε πως αυτή η κρίση θα αφήσει ανοιχτές μόνο τις επιχειρήσεις που είναι βιώσιμες και αυτές που ήταν στον «ανταπνευστήρα» θα κλείσουν;

-Αυτή η πανδημία σίγουρα θα προκαλέσει τεράστιες αλλαγές στον τρόπο που ζούμε και εργαζόμαστε. Δεν θα είμαστε αν ειλικρινείς αν υποστηρίζαμε πως αυτή η κρίση δεν θα προκαλέσει κλείσιμο επιχειρήσεων ανά το παγκόσμιο καθώς η μείωση του ΑΕΠ θα οδηγήσει σε πτώση της ζήτησης, της παραγωγής και των επενδύσεων. Αυτό δεν ση-

μαίνει κατ' ανάγκη πως κάποιες επιχειρήσεις που αντιμετώπιζαν προβλήματα και πριν την παρούσα κατάσταση θα κλείσουν. Οι κυβερνήσεις και οι τράπεζες είναι εδώ και θα στηρίξουν τις βιώσιμες επιχειρήσεις ούτως ώστε να ξεπεραστεί πιο γρήγορα η παγκόσμια κρίση. Οι ίδιες οι επιχειρήσεις όμως, πρέπει να έχουν την θέληση να αλλάξουν τα επιχειρηματικά μοντέλα και τον τρόπο εργασίας τους για να ανταπεξέλθουν στις καινούργιες συνθήκες και δεδομένα της αγοράς. Ο επανασχεδιασμός των επιχειρήσεων πρέπει να στοχεύσει στην αναθεώρηση του τρόπου εργασίας και λειτουργίας με σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση των πελατών και την μείωση του λειτουργικού κόστους. Και ας μην ξεχνάμε πως διαχρονικά πολλές εταιρείες εκμεταλλεύτηκαν τις οικονομικές και χρηματοοικονομικές κρίσεις, έκαναν τις επιβεβλημένες αλλαγές και μεγάλωσαν το μερίδιο αγοράς τους (π.χ. Amazon, Netflix) καθώς και διάφορες εταιρείες που συστάθηκαν σε περιόδους κρίσεων κατάφεραν και έγιναν οικονομικοί κολλοσοί (π.χ. Uber και το Airbnb). Αντίστοιχα, πετυχημένες επιχειρήσεις υπάρχουν και στη Κύπρο.

Η Eurobank Κύπρου μεγαλώνει με προσοχή και σταθερά βήματα

- Η Eurobank Κύπρου ήταν παραδοσιακά μια τράπεζα με ισχυρά κέρδη κάθε τρίμηνο και με τα λιγότερα προβληματικά δάνεια σε σχέση με άλλες. Η κρίση του κορωνοϊού μπορεί να αλλάξει κάποιο από τα παραπάνω;

-Από τον πρώτο χρόνο σύστασης της το 2007, η Eurobank Κύπρου ακολουθεί μια συντηρητική πολιτική στην ανάπτυξη των εργασιών της με γνώμονα πάντα την διασφάλιση των κεφαλαίων των καταθετών και των μετόχων της, αλλά και με πλήρη επίγνωση των υποχρεώσεων της σαν συστημικό τραπεζικό ίδρυμα για τη στήριξη της εγχώριας οικονομίας.

Η Τράπεζα μεγαλώνει το δανεικό της χαρτοφυλάκιο με ικανοποιητικούς ρυθμούς και με προσοχή, γι' αυτό παρουσιάζει χαμηλούς δείκτες μη εξυπηρετούμενων δανείων (3,4%). Ασφαλώς η κρίση του COVID 19 θα επηρεάσει αρνητικά την κερδοφορία, καθώς και την ποιότητα του χαρτοφυλακίου της τράπεζας. Είμαστε σίγουροι όμως

ότι η Eurobank Κύπρου, με πολύ ισχυρούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, ρευστότητας και κερδοφορίας, όχι μόνο θα αντιμετωπίσει επιτυχώς την γεμάτη προκλήσεις κατάσταση αλλά θα διαδραματίσει και ηγετικό ρόλο στην ανάκαμψη της κυπριακής οικονομίας.

- Από όλες τις αρνητικές συνέπειες που έχει επιφέρει ο COVID 19 στην οικονομία και την κοινωνία βλέπετε κάποια θετικά στοιχεία;

-Πριν σας απαντήσω, είναι σημαντικό για μένα να υπογραμμίσω ότι πρωταρχικός στόχος όλων μας αυτή την στιγμή θα πρέπει να είναι η προστασία της ανθρώπινης ζωής και η υγεία όλων μας.

Απαντώντας τώρα στην ερώτησή σας, είναι γεγονός ότι μέσα από τις αρνητικές συνέπειες που έχει επιφέρει ο COVID 19 μέχρι σήμερα σε αρκετούς συνανθρώπους μας αλλά και τις οικονομικές πληγές που θα αφήσει πίσω του, σίγουρα μας ανάγκασε όλους να σκεφτούμε

Η Eurobank Κύπρου, με πολύ ισχυρούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, ρευστότητας και κερδοφορίας, θα διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην ανάκαμψη της οικονομίας.

ξανά τα επιχειρηματικά μας μοντέλα, τις διαδικασίες λειτουργίας μας, τους δείκτες παραγωγικότητας μας κλπ.

Βασικό συστατικό για να ξεπεράσουμε αυτή την κρίση γρηγορότερα και με μεγαλύτερη επιτυχία θα είναι ο δείκτης ανταγωνιστικότητας μας. Αυτό σημαίνει ότι ο κάθε ένας από εμάς, από την θέση που βρίσκεται, είτε αυτός είναι στον ιδιωτικό τομέα, είτε στη Δημόσια υπηρεσία, είτε στην Εκτελεστική ή Νομοθετική Εξουσία θα πρέπει να αντιληφθεί ότι οι περιττές χρονοβόρες και κοστοβόρες διαδικασίες, οι πολύπλοκοι κανονισμοί και η καθυστέρηση πλήρους εκμετάλλευσης της τεχνολογίας απλά θα επιμηνύουν την διάρκεια της κρίσης με όλα τα επιπρόσθετα αρνητικά μιας τέτοιας καθυστέρησης.

Θα αναφέρω κάποια παραδείγματα που έχουν σχέση με τον τραπεζικό τομέα τα οποία η κρίση του COVID 19 έφερε στην επιφάνεια όπως: α) Χρήση ηλεκτρονικών μέσων για όλες τις πληρωμές με πα-

ράλληλη μείωση χρήσης επιταγών για την διενέργεια εμπορίου. β) Δυνατότητα ανοίγματος λογαριασμών χωρίς την φυσική παρουσία πελάτη στην Τράπεζα γ) Ηλεκτρονική υπογραφή είτε για έγγραφα είτε για διενέργεια συναλλαγών δ) Υπηρεσίες Κτηματολογίου χωρίς την φυσική παρουσία συμβαλλόμενων μερών για συγκεκριμένες περιπτώσεις όπως εγγραφή υποθήκης (κάτι που ήδη εφαρμόζεται σε χώρες της Ευρώπης). Πολλά από αυτά έχουν εφαρμογές και σε πολλούς άλλους χώρους που αφορούν την εξυπηρέτηση του πολίτη και των επιχειρήσεων από το Κράτος.

Όλα τα πιο πάνω είναι εφικτά και κάποια έχουν δρομολογηθεί και βρίσκονται στο στάδιο νομοθέτησής τους. Η ουσία όμως είναι να εφαρμοστούν γρήγορα για να πετύχουμε τουλάχιστο με την έξοδο μας και από αυτή την κρίση να έχουμε μια οικονομία που στηρίζεται σε ακόμα πιο γερές βάσεις, έτσι που ανταγωνιστική και με καλύτερη διασπορά των κινδύνων

και των πόρων στις οποίες βασίζεται.

Η Τράπεζα μας ήδη επενδύει σημαντικά στην τεχνολογία και τον ψηφιακό μετασχηματισμό, αφού αναγνώρισε έγκαιρα ότι για να παραμείνει επιτυχής θα πρέπει να ακολουθήσει γρήγορα τα άλματα της τεχνολογίας και των νέων νομοθεσιών που έρχονται να καθορίσουν τον τρόπο λειτουργίας μας.

Τελειώνοντας, ελπίζω αυτή η κρίση να έπεισε και τον τελευταίο πολίτη της χώρας μας ότι τους καλούς καιρούς θα πρέπει να δημιουργούμε αποθέματα για να είναι διαθέσιμα σε περιόδους κρίσης. Ο στόχος να φτάσουμε σε δείκτες Δημοσίου Χρέους κάτω του 80% του ΑΕΠ και δεικτών παραγωγικότητας πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει πλέον να αποτελέσει Εθνική Στρατηγική. Αν κατανοήσουμε αυτόν το στόχο και εργαστούμε σκληρά για να τον πετύχουμε, αυτό ίσως αποτελέσει το μεγαλύτερο θετικό αυτής της κρίσης.

Αναμένουν δανεισμό με κρατικές εγγυήσεις οι επιχειρηματίες

Το ΔΗΚΟ κλειδί για την ψήφιση του αναθεωρημένου πλέον νομοσχεδίου που θα φτάσει ενώπιον της Βουλής

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Από τις αρχές Μαρτίου που ο κορωνοϊός πλησίαζε την πόρτα της Κύπρου το επιχειρείν πεζόταν. Μετά και τα περιοριστικά μέτρα για τη λειτουργία και μετακίνηση, οι επιχειρήσεις από όλους τους κλάδους πέστηκαν αφόρητα λόγω μηδενικών εσόδων, με μοναδική διέξοδο τη βοήθεια του κράτους και τον δανεισμό από τις τράπεζες. Στις 26 Μαρτίου ανακοινώθηκαν δύο νομοσχέδια, τα οποία αποσκοπούσαν στην στήριξη της οικονομίας, με το ένα εντέλει να ψηφίζεται σε νόμο. Ο λόγος για την αναστολή δόσεων για χιλιάδες επιχειρήσεις, νοικοκυριά και αυτοτελώς εργαζόμενους, με το νομοσχέδιο για παραχώρηση κρατικών εγγυήσεων μέχρι 2 δισεκατομμυρίων ευρώ για στήριξη της ρευστότητας των επιχειρήσεων να έχει μείνει στο ράφι. Σχεδόν ένα μήνα αργότερα τα κόμματα δεν έχουν ψηφίσει το νομοσχέδιο για δανειοδότηση των επιχειρήσεων μέσω κρατικής εγγύησης που θα καλύπτει το 70% των ζημιών και το άλλο 30% θα το καλύπτουν τα τραπεζικά ιδρύματα. Ως εξασφάλιση, θα θεωρείται η υποθήκευση ακίνητης ιδιοκτησίας ή άλλων αποδεκτών περιουσιακών στοιχείων, είναι δε δυνατόν να γίνεται αποδεκτά και

δεύτερη υποθήκη στην έκταση που αυτή καλύπτεται από το όριο του δανείου και νοούμενου ότι η πρώτη υποθήκη επενεργεί υπέρ του ιδίου πιστωτικού ιδρύματος. Οι επιχειρήσεις όμως συνεχίζουν να πιέζονται, παρά την μεγάλη ανάσα που δόθηκε μέσω του προγράμματος στήριξης για αντιμετώπιση των επιπτώσεων του κορωνοϊού που έχει εξαγγελθεί από το Υπουργείο Εργασίας, αλλά

Τα κόμματα δεν έχουν ψηφίσει το νομοσχέδιο για δανειοδότηση των επιχειρήσεων μέσω κρατικής εγγύησης.

και από το πάγωμα των δόσεων των δανείων προς τα τραπεζικά ιδρύματα. Το Υπουργείο Οικονομικών σε μία προσπάθεια να περάσει το νομοσχέδιο, το αναδιαμορφώνει βάσει των εισηγήσεων των άλλων κομμάτων. Από τις 7 του Απριλίου, όλα τα κόμματα απέστειλαν στο ΥΠΟΙΚ τις δικές τους εισηγήσεις για στήριξη της οικονομίας και το πώς πρέπει να αναπροσαρμοστεί το υφιστάμενο νομοσχέδιο. Κλειδί στην ψήφιση λοιπόν του –υπό διαμόρφωση– νο-

μοσχεδίου φαίνεται να είναι η πρόταση του ΔΗΚΟ για δημιουργία ειδικού ταμείου το οποίο θα έχει στο δυναμικό του 300 εκατομμύρια ευρώ για παροχή ρευστότητας μόνο στις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Έτσι, αναμένεται να ικανοποιηθεί το αίτημα όλων των κομμάτων –και όχι μόνο του ΔΗΚΟ– για ισχυρή στήριξη των μικρών επιχειρήσεων. Θέση όλων των κομμάτων είναι πως οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να εξασφαλίσουν δανεισμό με χαμηλά επιτόκια και δίχως ένα τέτοιο σχέδιο, ενώ οι μικρές επιχειρήσεις δεν έχουν προσβάσεις σε χαμηλότοκο δανεισμό. Από την πρώτη στιγμή η Κυβέρνηση φάνηκε να δέχεται προτάσεις με αυτό το προφίλ, ωστόσο δεν φάνηκε θετική ώστε να δώσει αντί δανεισμού, επιδόματα. Αυτή ήταν και η «κόκκινη γραμμή» της Κυβέρνησης απέναντι σε προτάσεις τέτοιου τύπου, δηλαδή αντί ενός Σχεδίου δανείων να προχωρούσε σε μια επιδοματική πολιτική. Ο Υπουργός Οικονομικών Κωνσταντίνος Πετρίδης σημείωσε εντός της εβδομάδας πως «τα δημοσιονομικά περιθώρια του κράτους δεν είναι απεριόριστα».

Όλα τα κόμματα λίγο πολύ στις προτάσεις τους ανέφεραν πως το κράτος θα πρέπει να εξασφαλίσει δανειοδότηση από όλες τις πιθανές

Με τη σταδιακή άρση των μέτρων το γρανάζι της οικονομίας θα φέρει κάποια επίπεδα ρευστότητας στις επιχειρήσεις, αλλά όχι σε όλες και όχι στα επιθυμητά επίπεδα, με τη φθηνή δανειοδότηση να είναι μονόδρομος.

πηγές δανεισμού που είναι δυνατό να λάβει. Και έτσι έγινε. Πρώτα, βγήκε με μολόγια EMTN στις διεθνείς αγορές την Τρίτη 7 Απριλίου αντλώντας 1,75 δισ. ευρώ. Την Πέμπτη 9 Απριλίου εγκρίθηκε η πρόταση του Eurogroup για δανεισμό όλων των κρατών μέσω συγκεκριμένων προγραμμάτων, από τα οποία διακρίνεται και η Κύπρος να λάβει. Έκτοτε και συγκεκριμένα την Τετάρτη 16 Απριλίου το κράτος προχώρησε σε εσωτερικό δανεισμό από τις τράπεζες και άντλησε 1,25 δισ. ευρώ. Μέχρι και σε μια «fast forward» διαδικασία κινείται το Υπουργείο Εσωτερικών για εξέταση των αιτήσεων για τις πολιτογραφίες, ώστε να αποδεσμευθούν τα χρήματα των αιτητών.

Αναμένει η Επ. Οικονομικών

Η Επιτροπή Οικονομικών μέχρι και το τέλος των εργασιών ημερών της Μεγάλης Εβδομάδας δεν είχε λάβει το αναθεωρημένο νομοσχέδιο

από το Υπουργείο Οικονομικών. Πληροφορίες θέλουν η μεγάλη διαφορά ποσότητας να είναι αυτή με το ειδικό ταμείο των 300 εκατ. ευρώ στοχευμένα για μικρές και μόνο επιχειρήσεις, αλλά και άλλες δύο αλλαγές από εισηγήσεις άλλων κομμάτων που έχουν στα χέρια τους Κυβέρνηση και Υπουργείο Οικονομικών. Από την πρώτη στιγμή εξάλλου ο Υπουργός είχε παρουσιάσει θετικούς να υιοθετήσει τις καλές και εφαρμόσιμες προτάσεις των οικονομικών επιτελείων των κομμάτων. Οι επιχειρήσεις όπως πληροφρείται η «Κ» αναμένουν πως και πως αυτό το νομοσχέδιο, με τη ρευστότητά τους να είναι πλέον σε αρκετά χαμηλά επίπεδα. Τα πιστωτικά ιδρύματα δύνανται να παρέχουν δάνεια στους δικαιούχους προς κάλυψη αναγκών ρευστότητας, κεφαλαίου κίνησης και επενδύσεων. Βάσει του πρώτου νομοσχεδίου, ποσό ύψους μέχρι 1,75 δισ. ευρώ θα καλύψει αποκλειστικά

την έκδοση νέων δανείων προς επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζόμενους, ενώ 250 εκατ. θα καλύψει την επιδότηση μέρους του επιτοκίου εξυπηρετούμενων δανείων σε φυσικά πρόσωπα, αυτοτελώς εργαζόμενους και επιχειρήσεις, βάσει κριτηρίων. Όπως είναι αντιληπτό, αυτά τα νούμερα θα αναδιαμορφωθούν. Με τη σταδιακή άρση των μέτρων που αναμένεται να ανακοινωθεί εν ευθέτω χρόνω το γρανάζι της οικονομίας θα φέρει κάποια επίπεδα ρευστότητας στις επιχειρήσεις, αλλά όχι σε όλες και όχι στα επιθυμητά επίπεδα. Τα προγράμματα της Πολιτείας, μαζί με το φθηνό εγγυημένο δανεισμό, είναι αυτό που αναζητούν οι επιχειρήσεις, ώστε να γίνει πράξη το πλάνο που έχει ήδη ανακοινωθεί. Δηλαδή, να επαναρχίσει η οικονομική δραστηριότητα ισχυρά κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2020 και η οικονομική ανάκαμψη να γίνει ακόμα πιο δυνατή αρχές του 2021.

Η καλύτερη τράπεζα... είναι ο καναπές σου.

Τώρα ελέγχεις τους λογαριασμούς όλων των πιο κάτω ξένων & κυπριακών τραπεζών από ένα σημείο.

Μόνο στην 1bank.

Για άμεση πρόσβαση στους λογαριασμούς τραπεζών σε Κύπρο και Αγγλία από μόνο ένα σημείο, μπες τώρα στην **1bank** και σύνδεσε τους λογαριασμούς που έχεις στις ακόλουθες τράπεζες.

• ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ • BANK OF SCOTLAND
• BARCLAYS BANK • FIRST DIRECT BANK
• HALIFAX BANK • HSBC BANK • RBS BANK
• LLOYDS BANK • MARKS & SPENCER BANK
• NATWEST BANK

Στο ρελαντί το δημόσιο σε εποχές κορωνοϊού

Ουσιώδεις υπηρεσίες υπολειπονται ή και έχουν κατεβάσει ρολά επηρεάζοντας το προφίλ του φιλικού κέντρου υπηρεσιών

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Επτά χρόνια πριν, με την οικονομική κρίση και τα μνημόνια να έχουν γίνει μέρος της καθημερινότητας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης έδινε το στίγμα των προποαθειών της κυβέρνησής του, για προσέλκυση επενδυτών και έξοδο από την κρίση.

Στην προσπάθεια αυτή, ο Νίκος Αναστασιάδης δεν δίστασε, τότε, δημόσια να συγκρουστεί με κατεστημένα εντός της δημόσιας υπηρεσίας. «Μου είναι αδιανόητο να παρακολουθώ την προσπάθεια ξένων επενδυτών να επενδύσουν στην πατρίδα μας, να δημιουργήσουν τις συνθήκες επανεκκίνησης της οικονομίας, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας, και παρά ταύτα κάποιοι, με το πρόσχημα των εξουσιών που ο νόμος τους δίνει, ή που κατά την άποψή τους τους δίνει, να παρεμβάλλουν σωρεία εμποδίων.

Αυτό, για πρώτη και τελευταία φορά θέλω να το τονίσω, ότι δεν θα γίνει ανεκτό. Αυτή η πατρίδα θα ζήσει και θα επιβιώσει όχι γιατί δεν το θέλουν κάποιοι, αλλά γιατί το θέλουν οι πολλοί και αυτό είναι ξεκάθαρο και είμαι ξεκάθαρος», είχε πει σε αυστηρό ύφος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας σε εκδήλωση στην Πάφο. Εν καιρώ πανδημίας, οι αυστηρές νοθεσίες του Νίκου Αναστασιάδη, το 2013, είναι όσο ποτέ άλλοτε επικαιρές.

Η εικόνα που παρουσιάζουν σήμερα νευραλγικά τμήματα της δημόσιας υπηρεσίας, σε καμία περίπτωση δεν υποστηρίζουν τη γενική κατεύθυνση, επιδίωξη και υποστήριξη της διαχρονικής πολιτικής, προεγκύπησης επενδυτών. Και αν στην περίπτωση της οικονομικής κρίσης το θέμα ήταν οι γραφειοκρατικές αγκυλώσεις, στην παρούσα φάση το σοβαρό πρόβλημα είναι η εικόνα που παρουσιάζουν ουσιώδεις υπηρεσίες της κρατικής μηχανής, από τις οποίες εξαρτάται

Σοβαρά προβλήματα καταγράφονται σε ζωτικούς τομείς της κρατικής μηχανής ένεκα της επιδημίας του κορωνοϊού. Τμήματα όπως του Εφόρου Εταιρειών, το Κτηματολόγιο αλλά και η Πολεοδομία εμφανίζονται να υπολειπονται σε τομείς της οικονομίας.

σε μεγάλο βαθμό ο στόχος η Κύπρος να καταστεί κέντρο υπηρεσιών της Ανατολικής Μεσογείου.

Σε «καραντίνα»

Από εφαρμογής των διαταγμάτων για περιορισμό της άσκοπης μετακίνησης πολιτών, νευραλγικές υπηρεσίες της κρατικής μηχανής που σχετίζονται άμεσα με το γραφειοκρατικό κομμάτι διεκπεραίωσης υποθέσεων, παροχής υπηρεσιών επενδυτικής φύσεως έχουν καταστεί μη προσβάσιμες σε πρόσωπα και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στο χώρο των υπηρεσιών. Τέτοιες υπηρεσίες είναι: το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών και Επίσημου Παραλήπτη, το Κτημα-

Σε ρυθμούς κορωνοϊού κινείται και η Δικαιοσύνη με το Αν. Δικαστήριο να έχει περιορίσει σημαντικά το πρόγραμμα εργασίας. Στην Ελλάδα με εγκύκλιο του προέδρου του Αρείου Πάγου λαμβάνονται μέτρα χωρίς να επηρεάζεται το έργο της Δικαιοσύνης.

τολόγιο, η Πολεοδομία αλλά και ο χώρος των Δικαστηρίων. Ειδικά για το Τμήμα Εφόρου Εταιρειών, όπως αναφέρθηκε στην «Κ» από επηρεαζόμενους, έχει καταστεί αδύνατη η επικοινωνία με την υπηρεσία από την επιβολή των διαταγμάτων και τα μέτρα που αποφασίσθηκαν για την εργασία στην δημόσια υπηρεσία.

Τα προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί με τις συναλλαγές στο συγκεκριμένο τμήμα, όπως υποστηρίζεται, είναι τεράστια και έχουν άμεσο αντίκτυπο στο στόχο της κυβέρνησης να προσελκύσει επενδυτές. Η δυσκολία που παρατηρείται στο κομμάτι επικοινωνίας και κατ' επέκταση πρόσβασης, όπως

υποστηρίζεται, έχει ως αποτέλεσμα τη φυγή επενδυτών προς άλλες χώρες της περιοχής, όπως η Μάλτα. Ανάλογα προβλήματα έχουν εντοπισθεί και στον άλλο πυλώνα της δημόσιας διοίκησης αυτόν της Δικαιοσύνης.

«Τυφή» και κλειστή

Στο χώρο των Δικαστηρίων τα προβλήματα που έχουν κάνει την εμφάνισή τους και σχετίζονται με τα μέτρα που έχουν ληφθεί, αφορούν την διόγκωση του διαχρονικού προβλήματος με τις καθυστερήσεις στην εκδίκαση αστικών υποθέσεων, με επενδυτική υφή. Εν αντιθέσει με άλλες ευρωπαϊκές χώρες στην Κύπρο η Δικαιοσύνη υπολει-

τουργεί. Με εξαίρεση υποθέσεις που βρίσκονται στο στάδιο της απόφασης, έκδοσης διαταγμάτων προσωποκράτησης και άλλες, ο μεγαλύτερος όγκος υποθέσεων έχουν μπει στον «πάγο» μέχρι νεωτέρας. Ίδια και πιο έντονη είναι η κατάσταση που επικρατεί και στα Πρωτοκλήτεια των Δικαστηρίων. Η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί, καθώς και οι φωνές διαμαρτυρίας το τελευταίο διάστημα, έχουν θορυβήσει το Ανώτατο Δικαστήριο το οποίο άφησε ανοικτό το ενδεχόμενο αναθεώρησης προηγούμενης απόφασής του, για το πρόγραμμα εκδίκασης υποθέσεων. Ανάλογα με την πορεία της πανδημίας θα καταρτιστεί πρόγραμμα εκδίκασης επιπρόσθετων υποθέσεων από το Ανώτατο Δικαστήριο και τα Πρωτόδικα Δικαστήρια για το μήνα Μάιο και θα αξιολογηθεί ο χρόνος των δικαστικών διακοπών της καλοκαιρινής περιόδου, ούτως ώστε να διεκπεραιωθούν οι υποθέσεις που καθυστέρησαν τους μήνες Μάρτιο και Απρίλιο.

Στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα με την υγειονομική κρίση σχεδόν στα ίδια επίπεδα με της Κύπρου, τα Δικαστήρια με εγκύκλιο του προέδρου του Αρείου Πάγου Ι. Τσαλαγανίδη λειτουργούν και η περίοδος της κρίσης δεν αποτελεί περίοδο διακοπών των δικαστών ή άλλου είδους άδεια από την υπηρεσία τους, αλλά και για μερίδα των δικαστικών υπαλλήλων που λειτουργούν ως προσωπικό ασφαλείας. Αυτό το οποίο εξάγεται από την εγκύκλιο του προέδρου του Αρείου Πάγου είναι πως η Δικαιοσύνη δεν είναι μαγαζάκι που κλείνει λόγω πανδημίας.

Η προτροπή του ανώτερου Δικαστικού λειτουργού προς τους συναδέλφους του είναι η αύξηση δημοσιεύσεων των αποφάσεων αλλά και η διεκπεραίωση των αποφάσεων που έχει ο κάθε δικαστής και εκκρεμούν.

Η «μάχη» του Delivery και pickup των υπεραγορών

Ακόμα και όλες μαζί δεν μπορούν να ανταποκριθούν στην πρωτοφανή ζήτηση που παρατηρείται εν μέσω καραντίνας

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Η κρίση του κορωνοϊού και οι συνθήκες όπως έχουν διαμορφωθεί ανοίγουν νέους ορίζοντες για τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι υπεραγορές, οι οποίες καλούνται ν' ανταποκριθούν στην τεράστια ζήτηση που επικρατεί στην αγορά.

Παγκόσμιοι κολοσσοί όπως η Ocado, ένα από τα μεγαλύτερα διαδικτυακά supermarkets, αδυνατούν να εξυπηρετήσουν το κοινό στο Ηνωμένο Βασίλειο λόγω της αυξη-

Σήμερα, κάθε οργανωμένη αλυσίδα κλήθηκε να προσαρμοστεί στις ανάγκες των καταναλωτών που έχουν περιοριστεί στο σπίτι και έχει δημιουργήσει τη δική της λύση.

μήνης ζήτησης. Οι διαδικτυακές παραγγελίες αυτή την περίοδο μπορεί να καθυστερήσουν μέχρι και τρεις εβδομάδες.

Στην Κύπρο, προ κορωνοϊού, καμία από τις οργανωμένες αλυσίδες υπεραγορών δεν παρείχε διαδικτυακά, υπηρεσίες. Σήμερα όμως κάθε οργανωμένη αλυσίδα κλήθηκε να προσαρμοστεί στις ανάγκες των καταναλωτών που έχουν περιοριστεί στο σπίτι και έχει δημιουργήσει τη δική της λύση.

Υπεραγορές Αλφαμέγα

Εκτός από τις παραγγελίες που διεκπεραιώνονται τηλεφωνικά αλλά

και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail), οι Υπεραγορές Αλφαμέγα προσφέρουν πλέον τη δυνατότητα στους πελάτες να παραγγείλουν τα προϊόντα που επιθυμούν μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας delivery, Foody (www.foody.com.cy). Με ένα κλικ επιλέγεις μέσω του application ή της ιστοσελίδας τα προϊόντα τα οποία παραδίδονται την ίδια ημέρα στο σπίτι σου.

Μάλιστα, η πλατφόρμα Foody προσφέρει τη δυνατότητα παράδοσης χωρίς επαφή (contact-free). Αυτό ουσιαστικά σημαίνει ότι τα προϊόντα τα οποία έχει επιλέξει ν' αγοράσει ο πελάτης πληρώνοντας διαδικτυακά, παραδίδονται έξω από την πόρτα του χωρίς να έλθει ο ίδιος σε άμεση επαφή με το άτομο το οποίο διεκπεριώνει το delivery της παραγγελίας.

Όπως ανέφερε στην «Κ» ο Εκτελεστικός Διευθυντής των Υπεραγορών Αλφαμέγα, Γιώργος Θεοδότου, το μέγεθος της αύξησης της ζήτησης σε ό,τι αφορά τις υπηρεσίες delivery προϊόντων είναι ασύλληπτο. «Κανείς δεν μπορεί να πει αυτή τη στιγμή ότι καλύπτει 100% τη ζήτηση η οποία υπάρχει σήμερα. Με τον περιορισμό στο σπίτι, η ζήτηση είναι πολύ πιο μεγάλη απ' αυτήν που μπορούμε να ανταποκριθούμε όλες οι υπεραγορές μαζί», πρόσθεσε.

Ο ίδιος θεωρεί ότι το online delivery ήρθε για να μείνει. «Ο καταναλωτής που είχαμε γνωρίσει πριν από τον ιό με αυτόν που θα έχουμε ν' αντιμετωπίσουμε μετά τον κορωνοϊό θα είναι διαφορετικός σε ό,τι αφορά στις ανάγκες του. Το online delivery ήταν προ των πυλών, απλώς η εμφάνισή του ιού έχει επιταχύνει την εξέλιξη. Σε κα-

Οι υπεραγορές στην Κύπρο αναδίπλωσαν δυνάμεις, προσαρμόστηκαν στις τρέχουσες απαιτήσεις και έσπευσαν σε χρόνο ρεκόρ, να προσφέρουν όσο το δυνατόν καλύτερη εξυπηρέτηση στους καταναλωτές.

μία χώρα του κόσμου δεν μπορεί να αντικαταστήσει το κατάστημα, ωστόσο σίγουρα αποτελεί ένα σημαντικό ποσοστό των πωλήσεων των παγκόσμιων αλυσίδων υπεραγορών», τονίζει ο κ. Θεοδότου. Μάλιστα, οι υπεραγορές Αλφαμέγα βρίσκονται στη διαδικασία της δημιουργίας διαδικτυακού καταστήματος το οποίο θα είναι έτοιμο σε δύο μήνες.

Υπεραγορές Παπαντωνίου

Σε ό,τι αφορά στις Υπεραγορές Παπαντωνίου ο πελάτης παραγγέλλει τα ψώνια του μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) ή συμπληρώνοντας μία φόρμα, επιλέγοντας το πεδίο στην ιστοσελίδας των υπεραγορών (https://www.papantoniou.com.cy) με την ονομασία pick-up&delivery.

Οι Υπεραγορές προσφέρουν κατ' οίκον παράδοση για παραγγελίες πέραν των €100 και υπό την προϋπόθεση ότι ο χώρος παράδοσης δεν απέχει πέραν των 10 χλμ. από την υπεραγορά. Οι παραδόσεις γίνονται μέσα σε ένα μέγιστο διάστημα διάρκειας 48 ωρών. Η υπηρεσία pickup προσφέρεται για παραγγελίες πέραν των €70. Οι υπηρεσίες είναι χωρίς επιπλέον χρέωση ενώ η πληρωμή γίνεται με μετρητά ή με πιστωτική κάρτα ή και ανέπαφα, online.

Όπως σημείωσε στην «Κ» ο Διευθύνων Σύμβουλος των Υπεραγορών Παπαντωνίου, Πάμπος Παπαντωνίου, όλες οι υπεραγορές προσπαθούν να οργανωθούν δημιουργώντας ένα σύγχρονο σύστημα που ν' ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των πελατών. «Η ζήτηση

είναι πολύ μεγάλη. Θεωρούμε ότι όταν οι παραγγελίες είναι ανέφικτο να παραδοθούν εντός 48 ωρών ειδοποιούμε τον πελάτη και του το αναφέρουμε. Εάν μπορεί να περιμένει τότε την παραδίδουμε», εξηγεί ο κ. Παπαντωνίου. Ο ίδιος σημειώνει επίσης ότι στόχος είναι η ικανοποίηση των πελατών. «Διαλέγουμε πάντα και παίρνουμε στον πελάτη το καλύτερο». Οι Υπεραγορές κατάφεραν μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα να στήσουν τις υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των πελατών ενώ ψάχνουν συνεχώς λύσεις για την βελτίωσή τους.

Υπεραγορές Σκλαβενίτης

Οι Υπεραγορές Σκλαβενίτης προσφέρουν home delivery και picking σε παγκύπρια βάση καθημερινά ακόμη και την Κυριακή.

Υπάρχει ένας στόλος από εξειδικευμένους οδηγούς και αυτοκίνητα τηρώντας όλες τις απαιτήσεις στην Διαχείριση Ποιότητας και στη διασφάλιση της ασφάλειας των τροφίμων και με το διεθνές πρότυπο Iso 9001:2015 και iso 22000:2005. Οι Υπεραγορές είναι σε θέση να παραδώσουν οποιοδήποτε προϊόν ζητήσει ο πελάτης ακόμη και φρέσκα προϊόντα. Η πληρωμή διευθετείται με οποιοδήποτε τρόπο βολεύει τον πελάτη.

Στο μεταξύ, όπως πληροφορείται η «Κ» έρχεται σύντομα διαδικτυακή πλατφόρμα πωλήσεων. Στοιχεία για home delivery: E-mail: cy.pro.customerservice@sklavenitis.com Τηλέφωνο: 25316816 80000044 free-phone 80000033 free-phone

Υπεραγορές METRO

Με στόχο να προσφέρουν την

καλύτερη εξυπηρέτηση αυτή την περίοδο οι Υπεραγορές METRO δημιούργησαν την υπηρεσία METRO PickUP.

Με αυτή την υπηρεσία, ο καταναλωτής μπορεί να στέλνει μέσω Viber τη λίστα με τα ψώνια του και στη συνέχεια αφού ετοιμαστεί, καλείται να την παραλάβει από τον χώρο στάθμευσης της υπεραγοράς πληρώνοντας με κάρτα.

Να σημειωθεί ότι η υπηρεσία είναι μόνο για κατόχους Metrocard, ενώ δεν υπάρχει επιπλέον χρέωση.

Η Διευθύντρια Marketing των υπεραγορών METRO, Μελίνα Σκορδέλη, δηλώνει στην «Κ» ότι οι καταναλωτές ψάχνουν τις πιο ασφαλείς μεθόδους που είναι όσο πιο ανέπαφες γίνεται με αποτέλεσμα η ζήτηση να είναι μεγάλη. Σύμφωνα με την κ. Σκορδέλη, ετοιμάζεται ήδη διαδικτυακή πλατφόρμα πωλήσεων.

Μπορείτε να στέλνετε τις παραγγελίες σας μέσω Viber στους ακόλουθους αριθμούς (σε μορφή μηνύματος):

*METRO Στρόβολος/ Strovolos: 99951202

*METRO Λεωφόρου Αγλαντζιάς/ Aglantzia Ave: 99951203

*METRO Πλατύ Αγλαντζιάς/ Platy Aglantzias: 99951204

*METRO Μουταγιάκα/ Moutayia-ka Limassol: 99951205

*METRO Παραλίμνι/ Paralimni: 99951206

*METRO Λάρνακα/ Larnaca: 99951207

Όλες οι υπεραγορές τονίζουν ότι η εξυπηρέτηση των καταναλωτών πραγματοποιείται τηρώντας όλα τα αυστηρά μέτρα υγιεινής με στόχο την προστασία και την ασφάλεια όλων.

Φοβούνται χρεοκοπία 6 στους 10 ξενοδόχους

Αναμένουν μείωση του τζίρου άνω του 50% και της απασχόλησης άνω του 40%

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Τουλάχιστον ο ένας στους δύο ξενοδόχους θεωρεί πιθανή τη χρεοκοπία του ενώ η συντριπτική πλειονότητά τους αναμένει μείωση τζίρου μεγαλύτερη του 50%. Παράλληλα, μιλούν για μείωση της απασχόλησης της τάξης του 40% ή περίπου 45.000 θέσεις εργασίας και εκτιμούν πως η επανεκκίνηση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων θα χρειαστεί χρηματοδότηση της τάξης του 1,79 δισ. ευρώ. Αυτά προκύπτουν από τον 3ο κύκλο της έρευνας «COVID-19 και ελληνικά ξενοδοχεία», που διενεργήθηκε στον διάστημα 1-10 Απριλίου 2020 σε δείγμα 1.779 ξενοδοχείων, εκ του συνόλου των 9.954 μελών του επιμελητηρίου (ήτοι το 18% του συνολικού αριθμού).

Ο πρόεδρος του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου της Ελλάδος (ΕΕΕ) Αλέξανδρος Βασιλικός παρουσίασε τα κυριότερα σημεία της έρευνας που είχε αναθέσει το επιμελητήριο στο Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων.

Όπως διαπιστώνεται, μεταξύ των ξενοδοχείων συνεχούς λει-

τουργίας το 65% θεωρεί πιθανή ή πολύ πιθανή τη χρεοκοπία (46,6% πιθανή, 18,3% πολύ πιθανή). Το αντίστοιχο ποσοστό για τα εποχικής λειτουργίας ανέρχεται στο 51,8% (40,5% πιθανή, 11,3% πολύ πιθανή). Ταυτόχρονα, το 95% των συνεχούς λειτουργίας διαβλέπει μείωση τζίρου κατά μέσον όρο 56,3%, και το 94,2% των εποχικής κατά 56,1%.

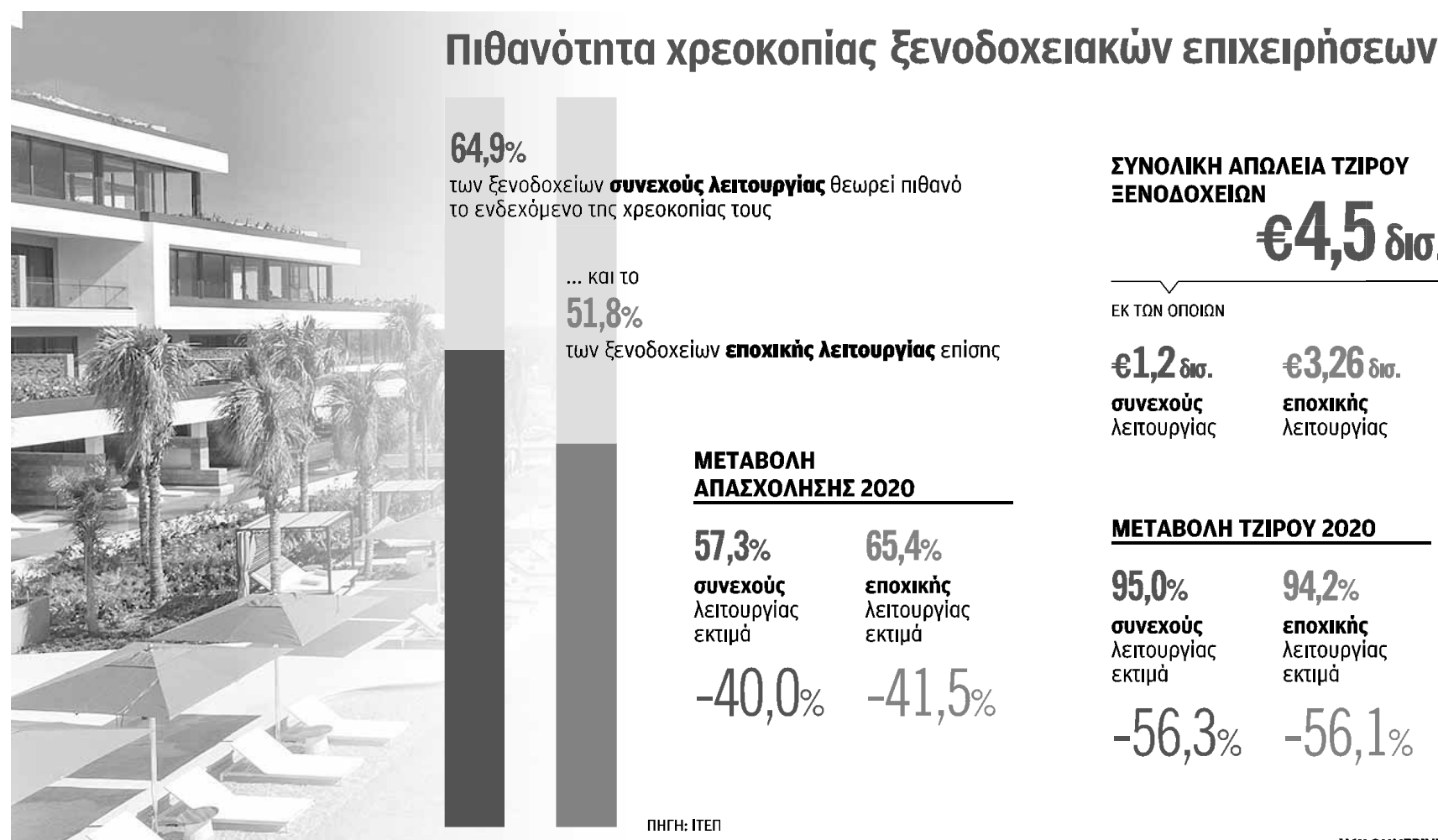
Με αναγωγή στο συνολικό ξενοδοχειακό πλήθος, η απώλεια τζίρου εκτιμάται στα 4,46 δισ. για το 2020. Ακολούθως το 57,3% των ξενοδοχείων συνεχούς λειτουργίας εκτιμούν μείωση της απασχόλησης κατά 40%.

Αντίστοιχα, το 65,4% εποχικής λειτουργίας βλέπει πτώση της απασχόλησης κατά 41,5%. Με αναγωγή στο σύνολο, υπολογίζεται πως κινδυνεύουν άμεσα 45.142 θέσεις εργασίας. Οι ανάγκες χρηματοδότησης φτάνουν τα 498 εκατ. για τα συνεχούς λειτουργίας και σε 1,29 δισ. ευρώ για τα εποχικής. Συνολικά διαμορφώνεται στο 1,79 δισ. ευρώ. Ο Αλ. Βασιλικός επισήμανε ότι μπροστά σε μια πρωτόγνωρη και ακατογράφητη πραγματικότητα

είναι απόλυτη ανάγκη να υπάρξουν λύσεις και πρόνοια, αποκαλύπτοντας ότι πρόταση δέσμης μέτρων έχει ήδη προωθηθεί στο υπουργείο Τουρισμού. Η δέσμη περιλαμβάνει:

1. Υγειονομικοί όροι λειτουργίας: Κανόνες καθαρισμού και απολύμανσης, όροι λειτουργίας κοινόχρηστων χώρων, τρόπος σερβιρίσματος, αποστάσεις ανάμεσα σε τραπέζια - ξαπλώστρες, προσδιορισμός ορίων χωρητικότητας στους χώρους των ξενοδοχείων. Στην ίδια κατηγορία εμπίπτουν και τα τεστ. Το ίδιο πρέπει να ισχύσει στις βασικές υποδομές, όπως μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, αεροδρόμια, λιμάνια.
2. Εργασιακά: Αναστολή των ενήμερων ρυθμίσεων ΕΦΚΑ από τον Μάρτιο του 2020 μέχρι τον Απρί-

Πιθανότητα χρεοκοπίας ξενοδοχειακών επιχειρήσεων

Η απώλεια τζίρου για το 2020 εκτιμάται στα 4,46 δισ., ενώ για την επανεκκίνηση του κλάδου απαιτείται χρηματοδότηση 1,79 δισ.

λιο του 2021 και μεταφορά τους στο τέλος της συνολικής διάρκειας της ρύθμισης με παράταση χωρίς προσαυξήσεις. Αντίστοιχη πρόβλεψη για το 50% των δόσεων των ρυθμίσεων που θα είναι σε ισχύ το 2021. Για τα ξενοδοχεία που θα ανοίξουν, επιδότηση των εισφορών μέχρι 04/2021 και δυνατότητα αυξομειώσεως του χρόνου και της μορφής εργασίας. Για τα ξενοδο-

χεία που δεν θα ανοίξουν, παροχή επιδόματος ανεργίας δωδεκάμηνης διάρκειας για τους εποχικούς που δεν θα προσληφθούν φέτος και επιδότηση των εισφορών μέχρι 04/2021 για τις μόνιμες θέσεις.
3. Φορολογικά: Μείωση του ΦΠΑ στο 6% στη διαμονή και στο 13% στην εστίαση (τουλάχιστον επί 3 χρόνια), κατάργηση συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ, αναστολή πληρωμής ενήμερων φορολογικών ρυθμίσεων σε ισχύ μέχρι 06/2021 και αποπληρωμή των υπολειπόμενων δόσεων από 06/2021 σε 36 δόσεις.
4. Τραπεζικές ρυθμίσεις: Χορήγηση κεφαλαίων κίνησης με εγγύηση Δημοσίου και χαμηλό επιτόκιο σε εταιρείες ενήμερες την 31η/12/19. Δημιουργία πλαισίου για τη μακροχρόνια αποπληρωμή των υφιστάμενων δανείων και

χρηματοδοτικών μισθώσεων. Επιδότηση επιτοκίων για το 2020 στο 100% και δυνατότητα παράτασης το 2021 στο 50%.

5. Επιμέρους στοχεύσεις: Παράταση με νόμο των ενοικιαστηρίων ξενοδοχείων που λήγουν το 2020 ή το 2021 για 3 χρόνια, περαιτέρω αναστολή πληρωμών επιταγών ανάλογα με την εξέλιξη της ζήτησης, οριζόντια συνέχιση της μείωσης του ενοικίου στο 60% είτε ανοίξουν είτε παραμείνουν κλειστά, κίνητρα προκειμένου ακίνητα που δραστηριοποιούνται στη βραχυχρόνια μίσθωση να επιστρέψουν στη μακροχρόνια, έλεγχος της παραξενοδοχίας, μείωση μισθωμάτων αιγιαλού, επίσπευση αδειοδοτήσεων σε εκκρεμότητες και προστασία επενδύσεων που κινδυνεύουν με αναστολή.

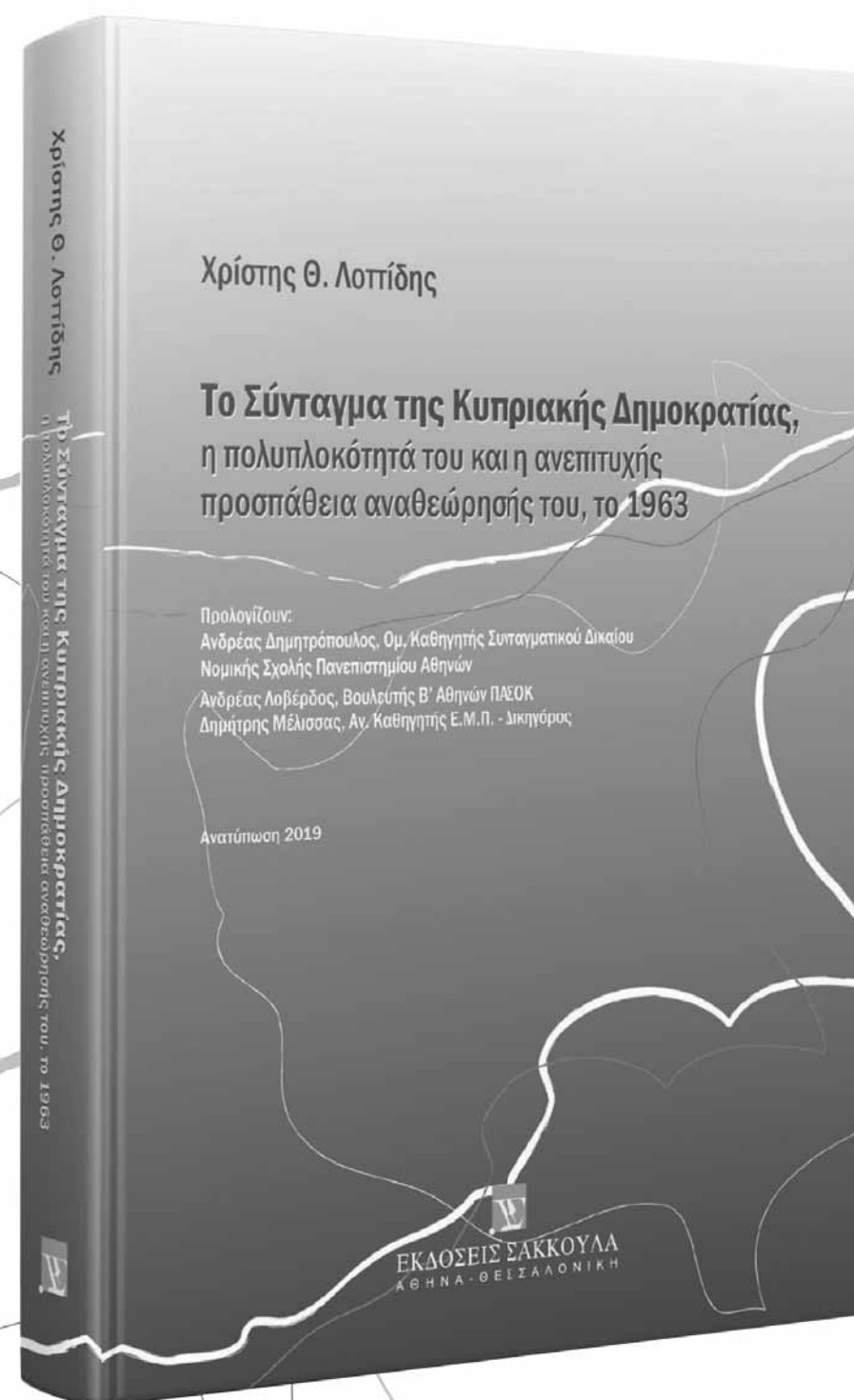
Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής προσπάθεια αναθεώρησής του, το 1963

Μία κριτική επισκόπηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

«Εν αρχή ήν το γένος. Και το ήθος του συγγραφέα αντανακλά στο περιεχόμενο και στον τρόπο της γραφής του βιβλίου. Ύψος σεμνό, απείρητο, κατανοητό, αλλά παράλληλα αυστηρά επιστημονικό. Πρόκειται για κείμενο που σε πείθει σε όλο το μήκος και πλάτος, ότι ο συγγραφέας με αφοσίωση και αγάπη για την πατρίδα, χωρίς οποιαδήποτε σκοπιμότητα είναι ένας ασυμβίβαστος κυνηγός της επιστημονικής αλήθειας. Η επεξεργασία των θεμάτων υπόκειται σε επιστημονική συνέπεια χωρίς εκλεκτικισμούς.»

Ανδρέας Δημητρόπουλος,
Ομ. Καθηγητής Συνταγματικού Δικαίου
Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ Α.Ε.
ΑΘΗΝΑ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα: Ινποκράτους 23 - Τ.Κ. 106 79 - Τηλ. 210 33 87 500 - Fax 210 33 90 075 - Θεσσαλονίκη: Φράγκων 1 - Τ.Κ. 546 26 - Τηλ. 2310 535 381 - Fax 2310 546 812
Εθνικής Αμύνης 42 - Τ.Κ. 546 21 - Τηλ. 2310 244 228, 9 - Fax 2310 244 230 - www.sakkoulas.gr - info@sakkoulas.gr

Η πανδημία θα αυξήσει κυρίως τα κόκκινα στεγαστικά δάνεια

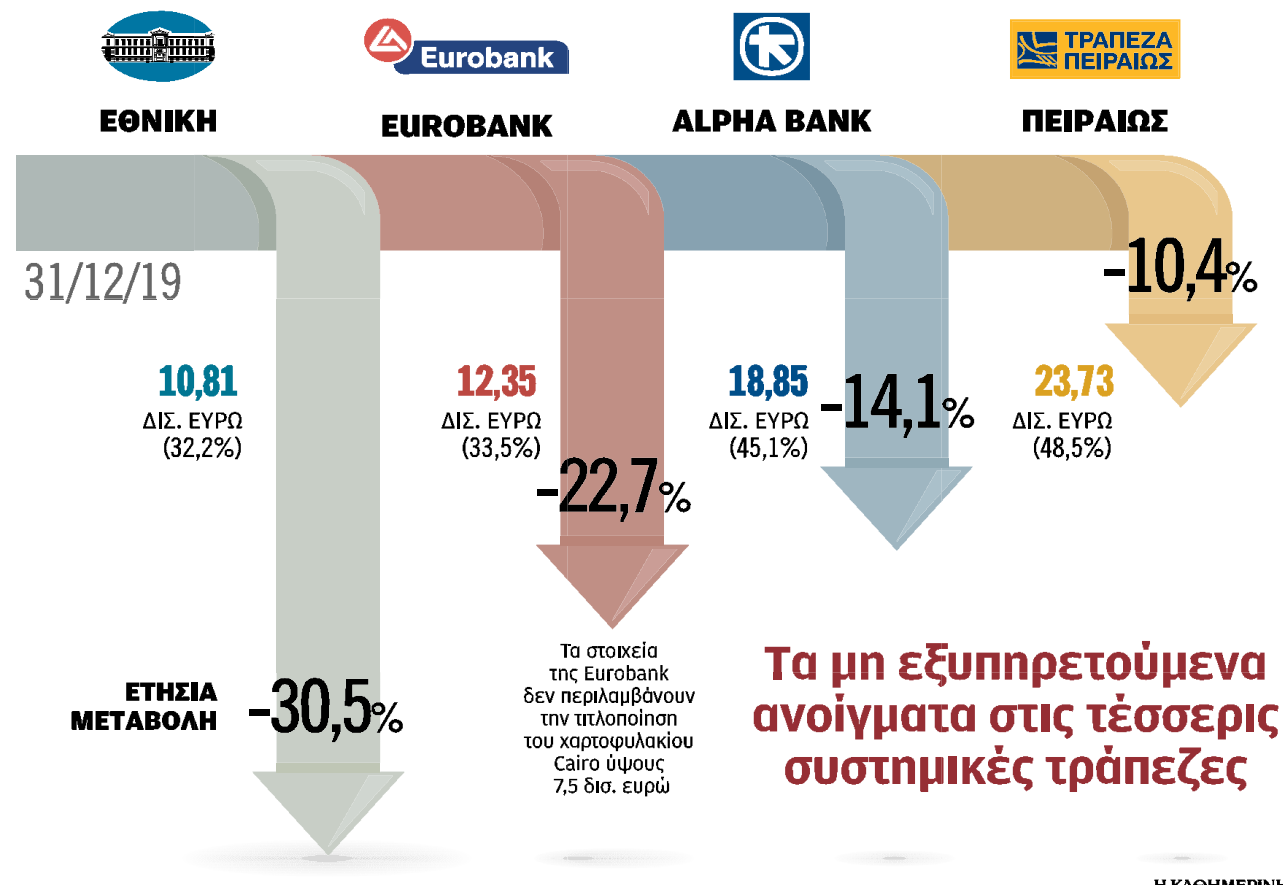
Εκτιμά το ΚΕΠΕ, λόγω της υψηλότερης ανεργίας που θα προκαλέσει η ύφεση

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΣΩΡΤΖΗ**

Η ύφεση που προκαλεί στην οικονομία η πανδημία του κορωνοϊού θα οδηγήσει στην αύξηση των κόκκινων δανείων μέσω της αύξησης της ανεργίας, επισημαίνει το Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ), ενώ αλυσιδωτές, σύμφωνα με την ανάλυση της Moody's, αναμένεται να είναι και οι επιπτώσεις στις προσπάθειες των τραπεζών για τις τιτλοποιήσεις και την ένταξη στον μηχανισμό των κρατικών εγγυήσεων «Ηρακλής».

Στην ανάλυσή του «Οι επιπτώσεις στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των ελληνικών τραπεζών εξαιτίας του COVID-19» το ΚΕΠΕ εξηγεί ότι το χτύπημα από την ύφεση της οικονομίας θα είναι πιο ισχυρό στον τομέα των στεγαστικών δανείων, καθώς η μείωση του ρυθμού μεταβολής του πραγματικού ΑΕΠ κατά 1% οδηγεί σε αύξηση κατά 3% των κόκκινων στεγαστικών δανείων. Από την άλλη, η επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης της ανεργίας κατά 1% θα μπορούσε να οδηγήσει σε αντίστοιχη επιτάχυνση της αύξησης των κόκκινων δανείων σε ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 0,33% και 0,96% για τα επιχειρηματικά και καταναλωτικά δάνεια. Σε κάθε περίπτωση, η αύξηση της ανεργίας είναι η κύρια μεταβλητή βάσει της οποίας θα επηρεαστεί η ικανότητα των νοικοκυριών να εξυπηρετούν τα δάνειά τους και για αυτό το ΚΕΠΕ αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην προσπάθεια ανάσχεσης της εκτίναξης των κόκκινων δανείων, στην αύξηση των κρατικών δαπανών και στη στήριξη της πραγματικής οικονομίας.

Στην περίπτωση της χώρας μας, όπως επισημαίνει το ΚΕΠΕ, αυτό μπορεί να σημαίνει μείωση των απαιτούμενων πρωτογενών πλεονασμάτων του κρατικού προϋπολογισμού για όσο διάστημα απαιτείται, προκειμένου να στηριχθεί η οικονομία υπό έκτακτες συνθήκες σχεδόν «μεταπολεμικής» ανοικοδόμησης. Η σχετική μικρή επίδραση του ύψους

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

του δημοσίου χρέους στην αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων αποτελεί ένα ενθαρρυντικό μήνυμα προς τους υπεύθυνους χάραξης μιας περισσότερο παρεμβατικής πολιτικής στήριξης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, σημειώνει το ΚΕΠΕ. Με δεδομένο, πάντως, ότι η στήριξη του εισοδήματος και του ΑΕΠ αποτελούν τον κύριο παράγοντα επίδρασης στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ο ρόλος του δημοσιονομικού ισοζυγίου και του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού θα πρέπει να εκτιμηθεί σε συνδυασμό με την προσδοκώμενη θετική επίδραση των δημοσίων δαπανών.

Η χρηματοοικονομική ευρωστία των τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως αυτή αντανακλάται στη διατήρηση ισχυρής κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών, αποτελεί, σύμφωνα με το ΚΕΠΕ, τη δεύτερη σημαντική γραμμή άμυνας για την ανόσχεση νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων

όλων των κατηγοριών στο μέλλον, καθώς συμβάλλει στη διαφύλαξη της εμπιστοσύνης στο τραπεζικό σύστημα και στη χρηματοοικονομική σταθερότητα γενικότερα. Οι αναλυτές του ΚΕΠΕ εκτιμούν ότι η αρνητική επίπτωση που θα έχουν πιθανώς δυσμενείς μεταβολές στις τιμές των ακινήτων στα κόκκινα στεγαστικά δάνεια είναι αναμενόμενη, αλλά μικρή, ενώ η αύξηση των παρεχόμενων κινήτρων προς τις τράπεζες για ενίσχυση της χρηματοδότησης προς την οικονομία θα έχουν βραχυπρόθεσμα ευεργετική, αν και μικρή, επίδραση στη μείωση ή συγκράτηση της αύξησης των κόκκινων δανείων.

Συμπεραίνει επομένως ότι τον κύριο μοχλό στήριξης της οικονομίας και ανάσχεσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων πρέπει να αποτελέσει η αύξηση των κρατικών δαπανών ως βασικός στυλοβάτης του εισοδήματος σε περιόδους κρίσης, με την

παράλληλη μέριμνα για διατήρηση της χρηματοοικονομικής ευρωστίας των τραπεζών ως αναγκαία γέφυρα για την «επόμενη μέρα» της ελληνικής οικονομίας.

Η Moody's

Σύμφωνα με τη Moody's, οι ελληνικές τράπεζες έχουν τον υψηλότερο δείκτη προβληματικών δανείων στην Ευρώπη, αν και η μείωσή τους το τελευταίο διάστημα ήταν σημαντική. Η διακοπή της οικονομικής δραστηριότητας είναι μια ιδιαίτερα δύσκολη εξέλιξη για την Ελλάδα, όπου οι συναλλαγές στην αγορά των μη εξυπηρετούμενων δανείων είχαν αρχίσει να επιταχύνουν, τονίζει ο οίκος, ενώ οι καθυστερήσεις λόγω COVID-19 στην εφαρμογή του σχεδίου «Ηρακλής», που στόχευε να βοηθήσει τις ελληνικές τράπεζες να μειώσουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, είναι προφανώς αναπόφευκτες, καταλήγει.

Η ύφεση θα «σβήσει» τα κέρδη του α' εξαμήνου για τα σουπερ μάρκετ

Σημαντική υποχώρηση των πωλήσεων αναμένουν το δεύτερο εξάμηνο τα στελέχη των σουπερ μάρκετ και των προμηθευτών τους λόγω της εισόδου της ελληνικής οικονομίας σε νέο κύκλο βαθιάς ύφεσης. Η υποχώρηση του τζίρου, μάλιστα, εκτιμάται ότι θα είναι τέτοια που στην ουσία θα αντισταθμίσει τα κέρδη που έχουν αποκομίσει οι επιχειρήσεις του κλάδου, ειδικά από τα τέλη Φεβρουαρίου κι έπειτα, με συνέπεια το 2020 να «κλείσει» με αμετάβλητες τις πωλήσεις σε σύγκριση με το 2019. Ας σημειωθεί εδώ ότι οι αλυσίδες σουπερ μάρκετ και ειδικά όσες διατηρούν και δίκτυο cash & carry υφίστανται απώλειες από το κανάλι αυτό λόγω της αναστολής λειτουργίας των κλάδων εστίασης και τουρισμού, από τους οποίους προέρχονται κυρίως οι πελάτες τους.

Το συμπέρασμα αυτό περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, στην κυλιόμενη έρευνα τάσεων που διενεργεί το Ινστιτούτο Ερευνών Διανομής και Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ), η οποία καταγράφει τις απόψεις των στελεχών επιχειρήσεων του κλάδου για τα κύρια κλαδικά θέματα και προκλήσεις. Η έρευνα διεξήχθη την περίοδο 1 έως 6 Απριλίου 2020 με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου και δείγμα 180 ανώτερων και ανώτερων στελεχών επιχειρήσεων τόσο από τα σουπερ μάρκετ όσο και από τους προμηθευτές τους.

Η θετική τάση που καταγράφη στην αποτίμηση της εξέλιξης της οικονομικής κατάστασης της χώρας το 2019 εμφανίζεται πλήρως αντεστραμμένη σε αυτή τη μέτρηση.

Συγκεκριμένα, ενώ τον Ιανουάριο 2020 το 74% των ερωτηθέντων θεωρούσε ότι η οικονομική κατάσταση βελτιώθηκε και το 1% ότι χειρότερη, τρεις μήνες μετά, το 27% θεωρεί ότι η οικονομική κατάσταση βελτιώθηκε, ενώ ένα 65% ότι επιδει-

νώθηκε. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι η κρίση του COVID-19 αλλάζει και τη φύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις του κλάδου. Η αβεβαιότητα περιβάλλοντος – συχνό πρόβλημα κατά την πρόσφατη κρίση χρέους – επανεμφανίζεται τώρα ως βασικό πρόβλημα για το 75% των στελεχών, ενώ η πρόβλεψη ζήτησης που δεν είχε απασχολήσει ποτέ την τελευταία πενταετία κατά την οποία πραγματοποιούνται μετρήσεις τα στελέχη ως σημαντικό πρόβλημα, πλέον βρίσκεται στη δεύτερη θέση.

Για το 2020 δεν αναμένεται αύξηση τζίρου σε σύγκριση με το 2019 - Προβληματισμός για τις αδυναμίες του συστήματος παράδοσης κατ' οίκον.

ση, ως αποτέλεσμα των απότομων αλλαγών στις αγοραστικές συνθήκες του καταναλωτικού κοινού. Ως τρίτο σημαντικότερο πρόβλημα καταγράφεται η αδυναμία για παράδοση των προϊόντων στο σπίτι. Πρόκειται για μία εξέλιξη η οποία δεν είχε προβλεφθεί από την αγορά και απαιτεί σημαντικές επενδύσεις από τις επιχειρήσεις, ώστε να μπορέσουν να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε αυτή τη νέα ανάγκη.

Άμεση προτεραιότητά τους θεωρούν πλέον οι επιχειρήσεις των προπαραστιάς της υγείας του προσωπικού, με την αύξηση των πωλήσεων να υποχωρεί από την πρώτη θέση που βρισκόταν μόνιμα, στην όγδοη και ακολουθεί η διαθεσιμότητα προϊόντων.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

ΑΡΘΡΟ Του ΠΑΝΟΥ ΤΣΙΡΙΔΗ

Η νέα επίγνωση και η κυριαρχία του φόβου

Ακόμη κι αν διαφωνούν εάν πρόκειται για επιτάχυνση υπαρκτών τάσεων ή ρήξη, οι αναλυτές συγκλίνουν στο ότι ο κόσμος μας με τον έναν ή τον άλλον τρόπο θα αλλάξει μετά την επέλαση του SARS-CoV2. Συμφωνούν παράλληλα για τις πρακτικές μορφές που θα πάρει η αλλαγή. Η πιο ηχηρή από αυτές είναι η επιβράδυνση / ανακοπή της παγκοσμιοποίησης. Η επαναφορά κάποιου είδους μερκαντισμού, ισχυρών κρατικών ρυθμίσεων στο διεθνές εμπόριο αλλά και η πολιτική «closer to home», η εκστρατεία επαναπατρισμού στρατιωτικών βιομηχανιών για τη μείωση της ζήτησης εξάρτησης. Η κρίση κατέδειξε πόσο ευάλωτες είναι οι σύγχρονες «πολυεθνικές» εφοδιαστικές αλυσίδες που δεν διατηρούν τοπικά αποθέματα και πόσο εξαρτημένα μπορούν να βρεθούν ακόμη και ισχυρά κράτη από άλλα σε περίπτωση κρίσης. Μια άλλη παγκόσμια παράπλευρη απόλαση μετά τις ανθρώπινες ζωές είναι η επερχόμενη φτώχεια και ανισότητα, υπό τη μορφή της αντανάκλασης στην καθημερινότητα μιας παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης, της διόγκωσης των ελλειμμάτων και του χρέους. Εκατομμύρια εργαζόμενοι, μικρές επιχειρήσεις και αυτοαπασχολούμενοι, ειδικά σε χώρες όπως η Κύπρος ή η Ελλάδα, που μετά βίας συνήλθαν από την πρόσφατη οικονομική κρίση, είναι αβέβαιο εάν θα αντέξουν και αυτό το χτύπημα. Η λύση της κρατικής βοήθειας δεν θα κρατήσει για πολύ, ενώ η απεριόριστη κοπή χρήματος, όσο ανακουφιστικά κι αν είναι, δημιουργεί μια ψευδαίσθηση ασφάλειας που

Η κρίση κατέδειξε πόσο ευάλωτες είναι οι σύγχρονες «πολυεθνικές» εφοδιαστικές αλυσίδες που δεν διατηρούν τοπικά αποθέματα.

στηρίζεται στον αέρα. Την εποχή που το θετικό τεστ αντισωμάτων θα έχει μεγαλύτερη αξία από την πλάτινη πιστωτική, πολλά άλλα θα αλλάξουν. Και καθώς μεταβάλλεται ριζικά ο τρόπος με τον οποίον η ανθρωπότητα απληλεπιδρά, θα επιδιώξω να ομαδοποιήσω τα πράγματα που πιθανόν να μείνουν μαζί μας μετά την κρίση.

Τα θετικά: η νέα επίγνωση

Η νέα επίγνωση καταρχήν θα είναι ατομικό φαινόμενο. Ακόμη και σήμερα, κλεισμένοι σπίτι μας, ξελώνουμε βεβαιότητες. Αξιολογούμε και επαναξιολογούμε. Πολλοί θα δούμε διαφορετικά τη ζωή μας, τον κόσμο μας και τη στάση μας απέναντι στα πράγματα. Παράλληλα, συνειδητοποιούμε απότομα τις απεριόριστες δυνατότητές μας στον ψηφιακό κόσμο. Οι μήνες του περιορισμού αποτέλεσαν ένα πλανητικό crash course στο διαδίκτυο. Εκατομμύρια άνθρωποι έμαθαν να πουλάνε και να αγοράζουν πιο εύκολα, πιο γρήγορα και πιο φθηνά κάθε είδους υπηρεσίες από τον καναπέ τους. Πολλοί δεν θα επιστρέψουν πλέον στο δρόμο. Η νέα επίγνωση κτιζείται και στα θεμέλια της νέ-

Το πιο θετικό όμως είναι η εμφάνιση ενός νέου μοντέλου ηγέτη που διακρίνεται στα δύσκολα. Αυτό του «μη-πολιτικού» πολιτικού, ο οποίος δεν συγκρατείται η κλασικά «επικοινωνιακά» χαρακτηριστικά. Δεν «λάμπει», δεν είναι χαρισματικός, δεν μιλάει με βαρύγδουπα κλισέ αλλά με δεδομένα. Είναι ντροπαλός και συγκροτημένος.

αυτήν την εποχή της πανδημίας. Από τα ψώνια για τη γαργά της πολυκατοικίας και την προτίμηση στα εύθραυστα τοπικά καταστήματα έως τις γενναίες δωρεές εταιρικές χορηγίες, ένα νέο ηθικό πρότυπο σχηματίζεται. Οι πολίτες –πολίτες ζητούν από τις επιχειρήσεις ευθύνη, ταπεινοφροσύνη και κοινωνική δράση. Ανταποκρίνονται στα brands που δείχνουν κοινωνική ευθύνη, ενσυναίσθηση και συμμετέχουν στην κινητοποίηση.

Η δραματική επιτάχυνση του ψηφιακού μετασχηματισμού κρατών και οργανισμών, η επένδρωσή σε ένα αποτελεσματικό σύστημα υγείας αποτελούν κι αυτά προϊόντα της νέας επίγνωσης. Το

πιο θετικό όμως είναι η εμφάνιση ενός νέου μοντέλου ηγέτη που διακρίνεται στα δύσκολα. Αυτό του «μη-πολιτικού» πολιτικού, ο οποίος δεν συγκρατείται η κλασικά «επικοινωνιακά» χαρακτηριστικά. Αυτά που άλλοτε ήταν προϋπόθεση για καριέρα αλλά τώρα είναι απλώς σημάδια κακόφημου επαγγελματισμού. Δεν «λάμπει», δεν είναι χαρισματικός, δεν μιλάει με βαρύγδουπα κλισέ αλλά με δεδομένα. Είναι ντροπαλός και συγκροτημένος, δεν εμπνέει με συνθήματα αλλά με τη μετριοπάθειά του, αλλά γι' αυτό είναι πιο αξιόπιστος. Δεν «γοητεύει» την κάμερα, είναι άνθρωπος και ατελής, άρα αυθεντικός και όχι «εκπαιδευμένος» αερολόγος, και έτσι

φτάνει πιο γρήγορα στην καρδιά του πολίτη.

Τα αρνητικά: Ο φόβος

Πες μου τι φοβάσαι και θα σου πω τι σου συνέβη λένε οι ψυχίατροι. Λίγα πράγματα μπορούν να προκαλέσουν τέτοιες μαζικές έκτακτες φόβο όπως μια φονική πανδημία. Όταν φοβάσαι, κλείνεις εκεί που νιώθεις πιο ασφαλής. Όταν η διεθνής εμπιστοσύνη καταρρέει, η εθνική περικράδαση επιταχύνεται. Μια εξέλιξη που, δυσχεραίνοντας τις μετακινήσεις, τις συναλλαγές και το εμπόριο, πάει την ανθρωπότητα δεκαετίες πίσω, υπονομεύει την ευημερία όλων και τρέφει τον καταστροφικό μύθο της αυτορρύθμισης. Ειδικά για εμάς, ένα βάλτωμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα είναι ιδιαίτερα αρνητική εξέλιξη. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι αυτό που θα θέλαμε, αλλά ό,τι θα θέλαμε περνά μέσα από αυτήν. Ένα χαρακτηριστικό έργο του Ισπανού ζωγράφου Φρανσίσκο Γκόγια λέγεται «Ο ύπνος της λογικής γεννάει τέρατα». Η πανδημία είναι λίπανση για κάθε είδους θεωρία συνωμοσίας. Σε τρομακτικές εποχές το φοβισμένο μυαλό επιχειρεί να βάλει τάξη στο χάος. Να συνδέσει τελείες και να ενοποιήσει ενέργειες υπό μια «λογική» ερμηνεία. Αναπόφευκτες και αστείες σε μικρές δόσεις, όταν ξεφύγουν από το περιθώριο και γίνονται mainstream, οι απόψεις αυτές γίνονται επικίνδυνες.

Η μετάδοση του ιού θα μειωθεί σε αντίθεση με τις δεκάδες εξωγενείς και εσωγενείς θεωρίες που εξαπλώνονται φρακταλικά σε απειρισμένους ανθρώπους στα κοινωνικά δίκτυα και ενίοτε μεταπηδούν σε

πολιτικά σχήματα. Είναι επικίνδυνες, όχι γιατί στέκονται σε σοβαρό διάλογο, αλλά γιατί οι φορείς τους, όπως οι ανόητοι που καίνε κεραιές, δεν πείθονται με επιχειρήματα. Μια καλή θεωρία συνωμοσίας δεν μπορεί παρά να επιβεβαιώνει κυκλικά τον εαυτό της.

Άφησα τελευταίο το χειρότερο υποπροϊόν του φόβου που φέρνει η επιδημία: την εκούσια εκχώρηση των ατομικών μας ελευθεριών και της ιδιαιτερότητάς μας. Τα μέτρα περιορισμού και ελέγχου έχουν θέση σε εξαιρετικές, ως τελευταία λύση σε καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης, με περιορισμένο εύρος και χρονική ισχύ. Κι όμως, ο πειρασμός για ένα μόνιμο, ψηφιακό κράτος επιτήρησης, υπό το πρόσχημα μιας μόνιμης και αποτελεσματικής προστασίας είναι μεγάλος. Δεν είναι λίγα τα κράτη που έχουν ζητήσει δεδομένα γεωενοτοπισμού από τις εταιρείες τηλεπικοινωνιών για τον περιορισμό της εξάπλωσης του ιού. Αν αυτά συνδυαστούν με το ψηφιακό μας αποτύπωμα στα κοινωνικά δίκτυα, τα mail και τις ηλεκτρονικές μας συναλλαγές, τότε απειλούμε έννοιες που βρίσκονται στον πυρήνα των αξιών μας όπως η ατομική ελευθερία και κάθε άλλη συζήτηση περιτελεί. Αν και βαρύγδουπο κλισέ, είναι ταιριαστή εδώ η κλασική ρήση του Benjamin Franklin, «εκείνοι που παραδίδουν θεμελιώδεις ελευθερίες για να εξαγοράσουν λίγη προσωρινή ασφάλεια, δεν αξίζουν ούτε την ελευθερία ούτε την ασφάλεια».

Ο κ. Πάνος Τσιρίδης είναι σύμβουλος επικοινωνίας.

«Πακέτο» 25 δισ. δολ. για πληρωμή μισθών σε αμερικανικές αεροπορικές

Κοντά στην αποδοχή των όρων κρατικής ενίσχυσης οι αερομεταφορείς

Οι περισσότερες μεγάλες αεροπορικές εταιρείες των Ηνωμένων Πολιτειών τείνουν να αποδεχθούν τους όρους από το πρόγραμμα κρατικής στήριξης για τη μισθοδοσία τους, σύμφωνα με σχετικό δημοσίευμα του ειδησεογραφικού πρακτορείου Ρόιτερς.

Το εν λόγω πρόγραμμα προβλέπει κονδύλια ύψους 25 δισ. δολ. προς τους αερομεταφορείς, ώστε να είναι σε θέση να διατηρήσουν το προσωπικό τους, ενώ οι ίδιες υπολείπονται. Ο υπουργός Οικονομικών Στίβεν Μνούτσιν είχε δηλώσει στις αρχές της εβδομάδας ότι αναμένει ταχεία λήψη αποφάσεων στο πλαίσιο μιας πρωτοβουλίας, η οποία θα κάνει το δημόσιο μέτοχο σε αεροπορικές εταιρείες.

Μιλώντας στο Ρόιτερς, ο υφυπουργός Οικονομικών αρμόδιος για διεθνή θέματα, Μπρεντ Μακκάντος, τόνισε πως δεν πρόκειται το υπουργείο να τροποποιήσει τους όρους που δόθηκαν στη δημοσιότητα την περασμένη Παρασκευή.

Βάσει αυτών, ο κάθε αερομεταφορέας θα κληθεί από την πλευρά του να αποπληρώσει το 30% των κρατικών κεφαλαίων – κάτι το οποίο δυσaráστησε τις αγορές, με αποτέλεσμα οι μετοχές των αεροπορικών στις ΗΠΑ να αποδυναμωθούν.

Συν τοις άλλοις, ως αντάλλαγμα το κράτος θα έχει δικαίωμα κτήσης έως και του 10% των μετοχών της εκάστοτε εταιρείας. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Ρόιτερς, το αμερικανικό δημόσιο θα εξασφαλίσει, μεταξύ άλλων, έως και

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του πρακτορείου Reuters, το αμερικανικό δημόσιο θα εξασφαλίσει, μεταξύ άλλων, έως και το 3% των μετοχών στην American Airlines, το 2,3% στην United Airlines και το 1% στην Delta Airlines.

Ως αντάλλαγμα, το κράτος θα μπορεί να αποκτήσει έως και το 10% των μετοχών κάθε αεροπορικής.

το 3% στην American Airlines, το 2,3% στην United Airlines και το 1% στην Delta Airlines. Το υπουργείο Οικονομικών τόνισε ότι ακολούθησε κοινή μεθοδολογία για τις αεροπορικές εται-

ρείες, χωρίς συζητήσεις με την καθεμία ξεχωριστά. Ειδικότερα, όπως αναφέρει το Ρόιτερς, βάσει μισθών και επιδομάτων το β' και γ' τρίμηνο του 2019 η American Airlines και η United Airlines θα λάβουν εκάστη σχεδόν 6 δισ. δολάρια, η Delta σχεδόν 5,6 δισ. δολάρια και σχεδόν 4 δισ. δολάρια η Southwest Airlines. Οι αμερικανικές αεροπορικές εταιρείες έχουν υποστεί καιρό χτύπημα εξαιτίας της μειωμένης ζήτησης και μπορούν να ζητήσουν οικονομική στήριξη και από ένα ξεχωριστό κρατικό πρόγραμμα δανείων

ύψους 25 δισ. δολ. Την περασμένη Κυριακή, μόλις 90.510 ταξιδιώτες πέρασαν από αεροδρόμια των Ηνωμένων Πολιτειών, όταν πριν από ένα χρόνο έφθαναν τα 2,5 εκατομμύρια. Τέλος, όπως εξήγησε ο κ. Μακκάντος, η κατάρτιση του προγράμματος βοήθειας στη μισθοδοσία προέκυψε έπειτα από ενδελεχή ανάλυση, η οποία έδειξε ότι η διάθεση του σχεδόν 70% των κονδυλίων θα έχει άμεσο θετικό αντίκτυπο στους φορολογούμενους, διότι θα αποφευχθούν επιπλέον επιδόματα ανεργίας και θα διασφαλιστεί η ομαλή παροχή υπηρεσιών αερομεταφοράς.

Νορβηγία

Εν τω μεταξύ, σε δεινή θέση βρίσκεται και ο νορβηγικός αερομεταφορέας της Norwegian Air, ο οποίος προσπαθεί να καταρτίσει σχέδιο σωτηρίας της τελευταίας στιγμής με το να μετατρέψει το χρέος του σε μετοχές.

Πρόκειται για χρέος 4,3 δισ. δολ., το οποίο, εάν μετατραπεί σε μετοχές, θα δώσει τη δυνατότητα στον αερομεταφορέα να εκπληρώσει τους όρους του κρατικού προγράμματος στήριξης. Μία τέτοια προοπτική, όμως, θα σήμαινε ζημίες για τους μετόχους της Norwegian Air, οι οποίοι ήδη έχουν πληγεί εξαιτίας της πανδημίας και της αδυναμίας της αεροπορικής να επανέλθει στην κερδοφορία. Εξ ου και χθες, όταν έγινε γνωστή η πρόταση για τη μετατροπή του χρέους, η τιμή της μετοχής της μέσα σε λίγα λεπτά καταρράκυνε κατά 63%.

Τεστ για τους ζάπλουτους του Φίσερ Αϊλαντ

Της **PATRICIA MAZZEI**
THE NEW YORK TIMES

Τα πράγματα είναι διαφορετικά στο Φίσερ Αϊλαντ, το ιδιωτικό νησί στα ανοικτά του Μαϊάμι, που φιλοξενεί μερικούς από τους πλουσιότερους Αμερικανούς. Οι επισκέπτες πρέπει να διαθέτουν πρόσκληση, η πρόσβαση είναι δυνατή μόνο με σκάφος ή φέριμποτ και όσοι ζουν ή εργάζονται εκεί έχουν τη δυνατότητα να υποβληθούν σε τεστ για να διαπιστώσουν εάν έχουν αναπτύξει αντι σώματα στον κορωνοϊό.

Το νησί εξασφάλισε τα περιζήτητα τεστ μέσω του Πανεπιστημίου του Μαϊάμι. Το αιματολογικό τεστ αντισωμάτων, σε αντίθεση με αυτό που γίνεται μέσω δείγματος υγρού από τη ρινική κοιλότητα, δείχνει αν κάποιος έχει έρθει σε επαφή με ασθενή, ακόμη και εάν δεν έχει εμφανίσει συμπτώματα.

Μετά το ξέσπασμα της πανδημίας, το νησί απαγόρευσε την είσοδο στους επισκέπτες, ενώ η σύνδεση με το φέρι συνεχίστηκε αποκλειστικά για τους περίπου 1.000 μόνιμους κατοίκους και για τον μικρό αριθμό εργαζομένων. Η μαρίνα του νησιού και η τοπική λέσχη (τιμή εγγραφής 250.000 δολάρια) διέκοψαν τη λειτουργία τους, ενώ κλειστά είναι επίσης το γήπεδο γκολφ, η παραλία, τα γήπεδα τένις και η ποίσινα.

«Το αποκαλώ Αλκατράζ. Είμαστε περικυκλωμένοι από νερό και δεν έχουμε πού να πάμε», λέει γελώντας ο 74χρονος φωτογράφος μόδας Ντανιέλ Αζούλε, που ζει στο Φίσερ εδώ και 29 χρόνια. Ο Αζούλε υποβλήθηκε στο τεστ την περασμένη εβδομάδα και περιμένει να μάθει αν έχει ανοσία, ενώ τεστ έκανε και η οικιακή βοηθός του, που έρχεται πλέον δύο φορές την εβδομάδα, αντί κάθε ημέρα, όπως παλιά. Οι κάτοικοι του Φίσερ πλη-

Το ειδικό ιδιωτικό νησί στη Φλόριντα πρόσφερε τεστ αντισωμάτων σε όλους τους κατοίκους του.

ρωσαν για τα τεστ. Εκπρόσωπος της κοινότητας ανέφερε ότι αυτό ήταν αναγκαίο, καθώς στην πλειονότητά τους είναι ηλικιωμένοι. Το κόστος για κάθε τεστ ήταν 17 δολάρια, ενώ από τις αρχές Απριλίου έχουν πραγματοποιηθεί 1.250 τεστ. Την ίδια στιγμή, εύπορος κάτοικος δεσμεύθηκε να δωρίσει 200.000 δολάρια σε φιλανθρωπική οργάνωση με στόχο την πραγματοποίηση τεστ σε υποβαθμισμένες συνοικίες του Μαϊάμι.

Η αποκάλυψη ότι οι κάτοικοι του νησιού Φίσερ υποβάλλονταν σε τεστ προκάλεσε, ωστόσο, την οργή ορισμένων τοπικών παραγόντων. «Δεν μπορώ να συμβιβάζω την εικόνα των φτωχών παιδιών, χωρίς μάσκες και απολυμαντικά υγρά, που εξασφάλισαν σήμερα συσσίτιο, με την είδηση για αθρόα προσφορά τεστ στο Φίσερ Αϊλαντ», δήλωσε ο προϋστάμενος δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της κομμουνίας του Μαϊάμι, Αλμπέρτο Καρβάλιο.

Read
Η ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΤΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΔΩΡΕΑΝ

ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

500+ ΒΙΒΛΙΑ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ, ΠΑΙΔΙΚΑ, ΠΟΙΗΣΗΣ

Download on the **App Store**

GET IT ON **Google play**

ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου

European University Cyprus
LAUREATE INTERNATIONAL UNIVERSITIES

Αναστολή διαρκείας δημοσιονομικών κανόνων

Ο Γάλλος υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών Μπρινό Λε Μερ θεωρεί ότι πρέπει να διατηρηθεί η ευελιξία στην Ευρωζώνη

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Τη σημασία της παράτασης της δημοσιονομικής ευελιξίας που έχει χορηγηθεί στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. για αρκετό χρόνο, ώστε να ανακάμψουν οι οικονομίες τους, τονίζει ο Μπρινό Λε Μερ, σε συνέντευξη του στους ανταποκριτές Βρυξελλών κορυφαίων ευρωπαϊκών εφημερίδων, μεταξύ των οποίων και η «Κ». Ο Γάλλος υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών αναδεικνύει επίσης τη διάθεση του Παρισιού να αποδεχθεί τη λογική της μερικής ανάλιψης υποχρεώσεων ως τη βάση για την έκδοση κοινού χρέους που θα χρηματοδοτήσει το νέο Ταμείο Ανάκαμψης (Recovery Fund). Η υποχώρηση αυτή, που αποτελεί έκπληξη από τον στόχο του ευρωομολόγου, καθιστά πιο πιθανή την επίτευξη συμφωνίας επί του ζητήματος με το Βερολίνο.

Σχετικά με τους δημοσιονομικούς κανόνες, ο κ. Λε Μερ δηλώνει: «Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η οικονομική ανάκαμψη θα είναι μακρά, δύσκολη και υψηλού κόστους. Δεν θα είναι σαν να ανοίγουμε ένα διακόπτη από το off στο on – ένα ζήτημα ημερών ή εβδομάδων. Ούτε καν ένα ζήτημα μηνών. Χρειάζεται χρόνος για να ανοίξουν μαγαζιά και εστιατόρια, για να αποκατασταθεί η παραγωγική ικανότητα των βιομηχανιών μας. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να αποφύγουμε τα λάθη που κάναμε το 2009-2010, όταν βιαστήκαμε πολύ να περιορίσουμε την ευελιξία που είχαμε θεσμοθετήσει, επιλογή για την οποία πληρώσαμε βαρύ τίμημα. Είναι πεποίθησή μου ότι πρέπει να κινηθούμε βήμα βήμα, στηρίζοντας την οικονομική ανάκαμψη για όσο είναι αναγκαίο και μην επαναφέρουμε τους δημοσιονομικούς κανόνες πολύ σύντομα, γιατί αυτό θα έθετε σε κίνδυνο την ανάκαμψη».

Για το Ταμείο Ανάκαμψης –πρόταση την οποία ο ίδιος παρουσίασε πριν από δύο εβδομάδες– και τον τρόπο χρηματοδότησής του, ο υπουργός Οικονομίας και Οικονομικών της Γαλλίας επαναλαμβάνει ότι η χώρα του προτιμά την κοινή και εις ολόκληρον (joint and several) εγγύηση όλων των κρατών-μελών της Ε.Ε., όπου κάθε χώρα θα αναλαμβάνει την ευθύνη για το σύνολο του χρέους που θα εκδώσει το νέο ταμείο. Ωστόσο –σε μία σημαντική παραχώρηση– δηλώνει, απαντώντας σε ερώτηση για το μοντέλο ESM, όπου κάθε

“

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε ότι η οικονομική ανάκαμψη θα είναι μακρά, δύσκολη και υψηλού κόστους.

“

Προτείνουμε έκδοση κοινού χρέους μόνο για το μέλλον, ενώ τα ευρωομολόγα αφορούν και τα χρέη του παρελθόντος.

χώρα αναλαμβάνει υποχρεώσεις ανάλογα με το μερίδιό της στα κεφάλαια του οργανισμού, ότι «είμαστε ανοικτοί σε άλλες επιλογές, αλλά έχουμε φτάσει στη στιγμή των αποφάσεων. Και για να μπορούμε να αποφασίσουμε, πρέπει να μπορούμε να κάνουμε συμβιβασμούς. Ολοι θα πρέπει να κάνουμε βήματα στην κατεύθυνση των άλλων κρατών-μελών. Έτσι καταφέραμε την αποφασιστική συνάντηση για το συνολικό πακέτο στο οποίο συμφώνησαν οι 27 υπουργοί Οικονομικών».

Τρεις λόγοι

Ανεξαρτήτως της μορφής των κοινών εγγυήσεων, ο κ. Λε Μερ εξηγεί τους τρόπους με τους οποίους η γαλλική πρόταση διαφέρει από το ευρωομολόγο στην αγωγή του εκδοχή (το οποίο «πρέπει να είναι μια δυνατότητα στο μέλλον, σημειώνει) και άρα μπορεί να γίνει αποδεκτή στο επίπεδο των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στην τηλεδιάσκεψη της 23ης Απριλίου: «Προτείνουμε την έκδοση κοινού χρέους μόνο για το μέλλον, ενώ τα ευρωομολόγα αφορούν και τα χρέη του παρελθόντος· δεύτερον, το κοινό χρέος θα εκδίδεται

Ο Μπρινό Λε Μερ, μιλώντας στην «Κ», οριοθετεί το πιθανό μέγεθος του Ταμείου Ανάκαμψης γύρω στο 1 τρισ. ευρώ.

για σύντομη, πεπερασμένη περίοδο· τρίτον, οι πόροι θα κατευθυνθούν αποκλειστικά σε επενδύσεις. Γι' αυτούς τους τρεις λόγους πιστεύω ότι υπάρχουν περιθώρια για διαπραγματεύσεις (που θα οδηγήσουν στην τελική συμφωνία). Θέλω επίσης να επιμείνω σε ένα επιχείρημα που θα έπρεπε να πείσει τους Γερμανούς και τους Ολλανδούς φίλους μας: ότι από οικονομικής απόψεως, η έκδοση κοινού χρέους είναι καλύτερο εργαλείο από τη χρήση του κοινοτικού προϋπολογισμού (πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο ή ΠΔΠ). Η έκδοση χρέους, με πολύ χαμηλά επιτόκια, επιτρέπει τη διασπορά του κόστους της ανάκαμψης σε βάθος χρόνου, ενώ η χρήση πόρων του ΠΔΠ επιβαρύνει άμεσα τους προϋπολογισμούς

των κρατών-μελών».

Χαρακτηρίζει «σαφώς όχι καλή επιλογή» μία έκδοση κοινού χρέους από μια συμμαχία των προθύμων, χωρίς τη συμμετοχή όλων των κρατών-μελών της Ε.Ε. «Πρέπει να διατηρήσουμε την ενότητα της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης», λέει. «Η σοφία έγκειται στην ενότητα. Πρέπει να είμαστε ενωμένοι και τολμηροί, νομίζω ότι μπορούμε να συνδυάσουμε τα δύο».

Το αναγκαίο μέγεθος

Οι πόροι που θα αντλήσει το Ταμείο Ανάκαμψης, μέσω ενός οχήματος ειδικού σκοπού ή μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σύμφωνα με τον κ. Λε Μερ, θα χορηγηθούν στα κράτη-μέλη ως «μεταβιβάσεις, όχι ως δάνεια», με κριτήριο την

επίδραση της πανδημίας στην οικονομία τους. Την ακριβή μεθοδολογία προτείνει να την καταρτίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι επενδύσεις «πρέπει να είναι διάρκειας 3-5 ετών», λέει. Η εξυπηρέτηση των νέων χρεών θα γίνει βάσει «του ΑΕΠ του κάθε κράτους-μέλους», σε βάθος «10 έως 20 ετών». Σημειώνοντας ότι η συντονισμένη ανάκαμψη «θα κοστίζει πολύ», τοποθετεί το πιθανό μέγεθος του ταμείου γύρω στο 1 τρισ. ευρώ.

Τονίζει, δε, τους λόγους για τους οποίους η σύσταση του νέου ταμείου είναι κρίσιμη σημασίας για την αντιμετώπιση της «μεγαλύτερης κρίσης στην ιστορία της Ε.Ε.», όπως χαρακτηρίζει την πανδημία: «Θα χρειαστούν τεράστιες δαπάνες για να αντιμετωπίσουμε τις επενδυτικές ανάγκες της επόμενης μέρας», λέει. «Αν θέλουμε να κινηθούμε στους ίδιους ρυθμούς, υπάρχει ανάγκη για κοινή χρηματοδότηση των επενδύσεων αυτών. Διαφορετικά, χώρες που έχουν τη δημοσιονομική δυνατότητα θα ανακάμψουν ταχέως, ενώ άλλες θα μείνουν πίσω, αυξάνοντας τις αποκλίσεις μεταξύ των κρατών-μελών με τρόπο που θα σημαίνει το τέλος της Ευρωζώνης».

Επιπλέον, «αν αργήσει η ανάκαμψη, κινδυνεύουμε να τεθούμε εκτός αγώνα στην κούρσα του 21ου αιώνα», τονίζει, μένοντας πίσω σε τεχνολογίες όπως το 5G και η τεχνητή νοημοσύνη. «Σε λίγα χρόνια δεν θα μπορούμε πλέον να ανταγωνιστούμε τις ΗΠΑ και την Κίνα». Ο Γάλλος υπουργός δηλώνει «πολύ ικανοποιημένος» με το γεγονός ότι «πολλοί οικονομολογοί και πολιτικοί ηγέτες στη Γερμανία αλλάζουν γνώμη και στηρίζουν την πρότασή μας».

Η ερμηνεία της συμφωνίας

Ο κ. Λε Μερ χαρακτηρίζει «σωστές» τις πρώτες αποφάσεις οικονομικής πολιτικής που ελήφθησαν σε επίπεδο κρατών-μελών, αλλά και από την Κομισιόν (αναστολή Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, χαλάρωση κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων) και την ΕΚΤ. Για το οικονομικό πακέτο των 540 δισ. ευρώ, που συμφωνήθηκε ύστερα από «μακρές διαπραγματεύσεις» στο Eurogroup την περασμένη Πέμπτη, λέει πως πρόκειται για «καλό και ισχυρό» σχέδιο, τονίζοντας ότι το Ταμείο Ανάκαμψης αποτελεί «κομβικό μέρος» του και ότι η Γαλλία δεν θα αποδεχθεί οποιαδήποτε προσπάθεια να παραπεμφθεί στις ελληνικές καλές νδες.

Ερωτηθείς για τη στάση της Ολανδίας στις διαπραγματεύσεις αυτές, σημειώνει ότι ήταν «σκληρή καθ' όλη τη διάρκεια τους, αλλά δεν ήταν αρνητική». Όλες οι κυβερνήσεις πρέπει να διαχειριστούν την κοινή γνώμη στη χώρα τους, παρατηρεί, αναφέροντας ότι στην τελική ευθεία των διαπραγματεύσεων του Eurogroup «συνεργάστηκα στενά με τον Ολλανδό ομόλογό μου Βόπκε Χούκστρα και ανοίξαμε τον δρόμο για ένα συμβιβασμό». Μνημονεύει επίσης τον ρόλο του προέδρου Μακρόν και του τηλεφωνημάτων του στον Μαρκ Ρούτε το πρωί της περασμένης Πέμπτης στην υπέρβαση του αδιεξόδου.

Είναι σαφές, ωστόσο, ότι η Χάγη και το Παρίσι έχουν ερμηνεύσει διαφορετικά τη συμφωνία. Για παράδειγμα, στο κοινό ανακοινωθέν αναφέρεται ότι χώρες που θα προσφύγουν στην προληπτική πιστωτική γραμμή (ECCL) του ESM θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τους πόρους για να καλύψουν «έμμεσα και άμεσα κόστη υγείας, θεραπείας και πρόληψης» που θα προκύψουν από την κρίση του κορωνοϊού. Στη συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε μετά το Eurogroup, ο κ. Χούκστρα απέκλεισε κάθε ενδεχόμενο χρήσης των πόρων της πιστωτικής γραμμής του ESM για τόνωση της οικονομίας.

«Ξέρω ότι κάποια κράτη-μέλη το αμφισβητούν, αλλά είναι γραμμένο ξεκάθαρα», λέει ο κ. Λε Μερ. Η προληπτική γραμμή «αφορά και το κόστος πρόληψης – και τα μέτρα каранτινας είναι σαφώς μέρος της πρόληψης. Αρα, οι συνέπειες της каранτινας θα έπρεπε να υπάγονται στην εμβέλεια των προγραμμάτων του ESM». Δηλώνει πάντως «απολύτως πεπεισμένος» ότι δεν θα προκύψουν διαφορές στην πράξη στο ζήτημα αυτό.

Ερωτηθείς για το ενδεχόμενο μιας κρίσης χρέους στην Ιταλία εάν δεν συμφωνήσουν τα κράτη-μέλη στην έκδοση κοινού χρέους, ο Γάλλος υπουργός επαινεί εμμέσως την προκάτοχό του στο Βεργύ, Κριστίν Λαγκάρντ: «Όπως ξέρετε, η ΕΚΤ παίζει τον ρόλο της ακριβώς όπως πρέπει και πραγματικά πιστεύω ότι αποτελεί την καλύτερη προστασία κατά οποιασδήποτε υποψίας κρίσης χρέους». Τέλος, δεν αποκλείει το ενδεχόμενο να προσφύγει και η Γαλλία στην προληπτική πιστωτική γραμμή του ESM: «Δεν μπορώ να σας πω, γιατί δεν ξέρω ποιες θα είναι οι ανάγκες του γαλλικού κράτους σε δύο, τρεις ή τέσσερις μήνες».

Εξαγορά επιχειρήσεων από την τουρκική κυβέρνηση

Το πράσινο φως για εξαγορά εταιρειών που πλήττονται από τον κορωνοϊό έδωσε αυτή την εβδομάδα η τουρκική κυβέρνηση στο κρατικό επενδυτικό ταμείο της χώρας, TVF. Σύμφωνα με πηγές του Bloomberg και βάσει του κυβερνητικού νομοσχεδίου που κατατέθηκε στη Βουλή, το TVF θα μπορεί να διοικηθεί κρήματα ή να εξαγοράσει πλειοψηφικά μερίδια σε επιχειρήσεις στρατηγικής σημασίας για την τουρκική οικονομία. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται οι εταιρείες τηλεπικοινωνιών και όσες εκτελούν έργα υποδομής.

Μέσα στα επόμενα χρόνια ένα μεγάλο μέρος του ιδιωτικού τομέα, εκτός από τις εταιρείες που χρηματοπιστωτικού κλάδου, θα βρίσκεται υπό τον άμεσο έλεγχο της κυβέρνησης, όπως ανέφερε Τούρκος αξιωματούχος στο Bloomberg. Προκειμένου να διασώσει τις πληττόμενες επιχειρήσεις ή να αναλάβει τον έλεγχό τους, η τουρκική κυβέρνηση αναμένεται πως θα εγκαταλείψει τις δημοσιονομικές τακτικές που ακολουθούσε τα προηγούμενα χρόνια, αυξάνοντας το δημόσιο χρέος.

Ενδεικτικά, υπό τη μακρά προεδρία του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, η χώρα εκχωρούσε τα μερίδιά της στον ιδιωτικό τομέα και με τα έσοδα μείωσε κατά το ήμισυ το δημόσιο χρέος. Αντιθέτως, όπως scho-

Στόχος της κυβέρνησης Ερντογάν, η διάσωση τηλεπικοινωνιακών και κατασκευαστικών ομίλων που πλήττονται από την κρίση.

λίασε στο Bloomberg Τούρκος αξιωματούχος υπό τον όρο της ανωνυμίας, βάσει του νέου νομοσχεδίου η τουρκική κυβέρνηση πρόκειται να αξιοποιήσει τον δημοσιονομικό της χώρο, ώστε να αυξήσει το χρέος της και να αγοράσει μερίδιο σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Υπό άλλες συνθήκες, θα δυσκολευόταν να αντλήσει τα χρήματα από ξένους δανειστές, για παράδειγμα από άλλες αναδυόμενες οικονομίες, συμπλήρωσε ο ίδιος.

Οι κινήσεις του ταμείου, όσες δηλαδή αφορούν τις επενδύσεις σε ιδιωτικές εταιρείες της χώρας,

πρόκειται να εξαιρεθούν από πολλές ρυθμιστικές επιταγές του ιδιωτικού δικαίου και των κανόνων της κεφαλαιαγοράς. Επιπλέον, το TVF δεν θα οφείλει να αποζημιώνει τους μετόχους της μειοψηφίας σε συγκεκριμένο χρονικό περιθώριο, όπως προβλεπόταν μέχρι σήμερα, εφόσον αποδείξει ότι οι κινήσεις του προσβλέπουν στη βελτίωση του ισολογισμού της εκάστοτε εταιρείας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι Τούρκοι αξιωματούχοι έχουν εκθείσει το κρατικό επενδυτικό ταμείο, αναφέροντας ότι αντιμετωπίζει τις αδυναμίες της οικονομίας. Το TVF, το οποίο

μέχρι το 2017 είχε αξία 40 δισεκατομμυρίων ευρώ, κατέχει μερίδια στις μεγαλύτερες εταιρείες της χώρας, μεταξύ αυτών ο εθνικός αερομεταφορέας Turkish Airlines και η τράπεζα Ziraat Bank.

Εκδηλος είναι ο αντίκτυπος του κορωνοϊού στην τουρκική οικονομία μέσω των οικονομικών στοιχείων του Μαρτίου, καθώς σημειώθηκε το μεγαλύτερο μηνιαίο δημοσιονομικό έλλειμμα σε τουλάχιστον δεκατέσσερα χρόνια. Το έλλειμμα διαμορφώθηκε στα 43,9 δισεκατομμύρια τουρκικές λίρες, ενώ το αντίστοιχο του Μαρτίου του 2019 ανερχόταν σε 24,5 δισεκατομμύρια λίρες. Επίσης, για το προηγούμενο έτος το δημοσιονομικό έλλειμμα άγγιζε τα 123,7 δισεκατομμύρια λίρες.

Η διόγκωση του ελλείμματος οφείλεται ιδίως στα περιοριστικά μέτρα λόγω κορωνοϊού, τα οποία επιβλήθηκαν μέσα στον Μάρτιο και έχουν παραλύσει την οικονομική δραστηριότητα. Υπενθυμίζεται πως η Τουρκία έχει ήδη ανακοινώσει πακέτο στήριξης της οικονομίας της ύψους 100 δισεκατομμυρίων λιρών (14,9 δισεκατομμύρια δολάρια), το οποίο αποτελείται κατά κύριο λόγο από αναβολές πληρωμών φόρων, προκειμένου να μπορέσουν οι επιχειρήσεις να αντεπεξέλθουν στην κρίση του κορωνοϊού.

Συμφωνία για στήριξη αεροπορικών στις ΗΠΑ

Σε κατ' αρχήν συμφωνία κατέληξε η αμερικανική κυβέρνηση με τις εγχώριες μεγάλες αεροπορικές εταιρείες σχετικά με τις προϋποθέσεις του μεγάλου προγράμματος στήριξης για τη διατήρηση του προσωπικού τους. Το πρόγραμμα διαθέτει κονδύλια ύψους 25 δισ. δολ. και σε αυτό έχουν προμείνει μέχρι στιγμής οι εξής αερομεταφορείς: Alaska Airlines, Allegiant Air, American Airlines, Delta Air Lines, Frontier Airlines, Hawaiian Airlines, JetBlue Airways, United Airlines, SkyWest Airlines και Southwest Airlines. Η οικονομική αρωγή για τη μισθοδοσία του κλάδου αποτελεί μέρος του συνολικού προγράμματος στήριξης της αμερικανικής οικονομίας που ενέκρινε το Κογκρέσο τον Μάρτιο. Τις τελευταίες ημέρες είχε δημιουργηθεί ένταση εξαιτίας της επιμονής του υπουργείου Οικονομικών οι μεγαλύτεροι αερομεταφορείς να αποπληρώσουν τουλάχιστον μέρος της κρατικής βοήθειας και εντέ-

λει οι δύο πλευρές συμφώνησαν ότι η οικονομική ενίσχυση θα συνιστάται εν μέρει σε δάνεια και εν μέρει σε δωρεές. Το δε υπουργείο Οικονομικών έχει το δικαίωμα απόκτησης μετοχών σε επιμέρους αεροπορικές, όπως αναφέρουν σε σχετικό δημοσίευμα οι New York Times. Οι ωφελομένους εταιρείες δεν θα πρέπει μέχρι και τον Σεπτέμβριο να κάνουν περικοπές μι-

σθών ή μεγάλο αριθμό απολύσεων, αλλά ούτε και να επαναγοράσουν μετοχές τους ή να διαθέσουν μερίσματα του χρόνου τον Σεπτέμβριο. Κατά τον υπουργό Οικονομικών Στίβεν Μνούτσιν, η προαναφερθείσα συμφωνία αφενός διασφαλίζει την επιβίωση ενός στρατηγικής σημασίας κλάδου, αφετέρου έχει ευεργετήματα για τους φορολογουμένους.

Αξίζει να αναφερθεί πως το υπουργείο ασκούσε πιέσεις στους αερομεταφορείς να αποπληρώσουν σε βάθος πενταετίας το 30% της κρατικής βοήθειας, ενώ τα στελέχη τους και οι συνδικαλιστικοί ηγέτες διαμαρτύρονταν, διότι η κυβέρνηση του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ μετέτρεψε τις δωρεές, που είχε συμφωνήσει το Κογκρέσο, σε δάνεια. Αναφέρεται χαρακτηριστικά πως η American Airlines θα λάβει βοήθεια 5,8 δισ. δολαρίων και η Delta 5,4 δισ. δολάρια. Το υπουργείο Οικονομικών διευκρίνισε ότι όσες εταιρείες λάβουν βοήθεια έως 100 εκατομμύρια δολάρια δεν υποχρεούνται σε αποζημίωση της κυβέρνησης. Τέλος, το ποια είναι η κατάσταση στον κλάδο φαίνεται από το ότι την 1η Μαρτίου οι αρμόδιες υπηρεσίες έλεγξαν 2,3 εκατομμύρια επιβάτες, εργαζομένους και υπαλλέλους στα αεροδρόμια των ΗΠΑ και στις 31 Μαρτίου αυτοί έφθαναν μόλις τις 150.000.

Η παγκόσμια οικονομία και το ψηφιακό της μέλλον

Ο ιός αλλάζει βίαια τα επιχειρηματικά και εργασιακά μοντέλα

Οι ηγέτες του κόσμου και οι μεγαλύτεροι διεθνείς οργανισμοί συνεδριάζουν μέσω τηλεδιάσκεψης, οι επιχειρήσεις λειτουργούν με τηλεργασία και τα παιδιά εκπαιδεύονται με τηλεκπαίδευση μέσω Ιντερνέτ. Σύμφωνα με την UNESCO, το 90% των μαθητών ανά τον κόσμο παραμένει σπίτι, τουλάχιστον 1,5 δισ. παιδιά. Οι εκπαιδευτικοί αναγκάζονται

Τηλεδιάσκεψη, τηλεργασία, τηλεκπαίδευση... Μέσα σε λίγες ημέρες, ο κόσμος αλλάζει συνήθειες και πρακτικές δεκαετιών.

εσπευσμένα και χωρίς την απαιτούμενη προετοιμασία να διοργανώσουν online μαθήματα. Η ετήσια παράλληλη σύνοδος του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας διοργανώνεται online αυτήν την εβδομάδα, ενώ οι ακροάσεις στο Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ θα γίνουν για πρώτη φορά με τη χρήση των τηλεπικοινωνιών.

Εν ολίγοις, η πανδημία του κορωνοϊού ανάγκασε την παγκόσμια οικονομία να ρίξει εσπευσμένα μια ματιά στο ψηφιακό της μέλλον. Στην πράξη, ο κόσμος κάνει μια γενική δοκιμή

επιχειρηματικών και εργασιακών πρακτικών που εδώ και καιρό φαίνονται ρεαλιστικές και εφαρμόσιμες. Στο μεταξύ, όμως, εκατομμύρια άνθρωποι έχουν χάσει τη δουλειά τους από ένα ευρύτατο φάσμα τομέων: σερβιτόροι, αεροσυνοδοί, γυμναστές και κάθε είδους επάγγελμα του ευρύτερου τομέα των υπηρεσιών δεν λειτουργεί. Όπως επισημαίνει σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg, αυτό καθιστά επιτακτική όσο ποτέ την ανάγκη να διασφαλισθεί η επιβίωση των τομέων που μπορούν να λειτουργήσουν online, καθώς η παγκόσμια οικονομία διέρχεται τις πιο σκοτεινές ημέρες της μετά τη Μεγάλη Ύφεση.

Το μέγεθος της ψηφιακής οικονομίας δεν είναι εύκολο να υπολογιστεί. Η υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (UNCTAD) επιχειρεί μια γενική εκτίμηση του μεγέθους της σε ένα φάσμα από 4,5% έως 15,5% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Υπάρχουν, φυσικά, σημαντικές αποκλίσεις από χώρα σε χώρα. Είναι, ωστόσο, σαφές πως όσες επιχειρήσεις ή χώρες έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν online τις εμπορικές συναλλαγές ή και την παροχή υπηρεσιών θα το κάνουν, για να περιορίσουν όσο μπορούν τις επιπτώσεις της πανδημίας.

Στις 9 Απριλίου, η Microsoft ανέφερε πως μετά τη 16η Μαρτίου εκτινάχθηκε κατά 200% η χρήση του προγράμματός της

Microsoft Team για ομαδική εργασία.

Κατέγραψε συγκεκριμένα 2,7 δισεκατομμύρια συνεδριάσεις μέσω αυτού του προγράμματος, ενώ στις 16 Μαρτίου ο αντίστοιχος αριθμός ήταν μόνον 900 εκατ. Παράλληλα, η πλατφόρμα Zoom, που διευκολύνει φίλους και συναδέλφους να κουβεντιάσουν χαλαρά για θέματα εκτός εργασίας, γνώρισε παρόμοια αύξηση των χρηστών της. Από 10 εκατ. υπαλλήλους γραφείου την ημέρα που την επισκέπτονταν, οι επισκέψεις έχουν υπερβεί τα 200 εκατ.

Το αίσθημα της απομόνωσης

Ο Μαρκ Χέρλαχ, νομικός στην εταιρεία Eversheds Sutherland LLP στην Ουάσιγκτον, προεξοφλεί πως «έπεται σειρά από παρενέργειες». Όπως δηλώνει στο Bloomberg, εκτιμά πως η εμπειρία μας από την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας και τη μεταφορά της στον ψηφιακό κόσμο «θα αλλάξει τον τρόπο που χτίζουμε τις πόλεις μας, τον τρόπο που κυκλοφορούμε σε αυτές και το πώς χρησιμοποιούμε την ενέργεια». Ο ίδιος συνομιλεί με τους πελάτες του και με κυβερνητικούς αξιωματούχους από το σπίτι του, ενώ κατορθώνει να περνάει ευχάριστες ώρες με τους φίλους του μέσω βιντεοκλήσης. Έχει, έτσι, καταφέρει έως τώρα να μείνει σε επαφή με φίλους και συναδέλφους, αλλά αρχίζει να ανησυχεί για το αίσθημα της απομόνωσης που ενδέχεται να βιώσει εάν χρει-

Στις 9 Απριλίου η Microsoft ανέφερε πως μετά τη 16η Μαρτίου εκτινάχθηκε κατά 200% η χρήση του προγράμματός της Microsoft Team για ομαδική εργασία. Χαρακτηριστικό της νέας κατάστασης είναι ότι η ετήσια παράλληλη σύνοδος του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας διοργανώνεται online αυτή την εβδομάδα.

αστεί να παραταθεί η περίοδος της κοινωνικής απομόνωσης.

Στο μεταξύ, πάντως, το κόστος για τη σύνδεση στο Ιντερνέτ έχει υποχωρήσει σημαντικά, διευκολύνοντας μια έκρηξη στη λειτουργία των online εργαλείων. Επιπλέον, έτσι, σε πολλούς υπαλλήλους γραφείου να είναι πλήρως αποδοτικοί δουλεύοντας από το σπίτι και στα διευθυντικά στελέχη και στους ερ-

γοδότες να παραμένουν σε επαφή με το προσωπικό τους.

Νέο «ψηφιακό» πλάνο

Ορισμένες εταιρείες εξετάζουν ήδη πώς μπορούν να αλλάξουν τις διάφορες λειτουργίες τους ακόμη κι όταν θα αποτελεί παρελθόν η πανδημία. Μιλώντας στο Bloomberg, ο Σατίς Σανκάρ, συνεργάτης της Bain & Company,

ανέφερε πως μεταξύ άλλων κάποιες εταιρείες εξετάζουν τη δυνατότητα να μειώσουν τα δαπανηρά επαγγελματικά ταξίδια και να συρρικνώσουν τον προϋπολογισμό τους για εγκαταστάσεις. Στόχος τους, να επενδύσουν περισσότερα σε σύγχρονες και αποτελεσματικές τεχνολογίες και σε συστήματα εργασίας εγκατεστημένα στην κατοικία των υπαλλήλων.

Από τη Λεμεσό για όλη την Κύπρο...

Απο την Κύπρο για όλο τον κόσμο...

 www.kanali6.com.cy
 www.facebook.com/kanali6
 twitter.com/kanali_6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ (Κ.Ο.Α.Π.)
 CYPRUS AGRICULTURAL PAYMENTS ORGANISATION (C.A.P.O.)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΚΟΑΠ

ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΕΚΤΑΡΙΚΩΝ ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2020

Ο ΚΟΑΠ ανακοινώνει την έναρξη της νέας περιόδου Υποβολής της Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων 2020 ως ακολούθως:

Υποβολή Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων	13/04/2020 - 04/05/2020
Υποβολή Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων με ποινή	05/05/2020 - 29/05/2020
Τελευταία ημερομηνία τροποποιήσεων στις αιτήσεις	01/06/2020

Η Υποβολή της Ενιαίας Αίτησης Εκταρικών Επιδοτήσεων γίνεται ηλεκτρονικά μέσω του συστήματος ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων (Σύστημα ΕΑΣ) στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.eas.capo.gov.cy
 Στην Ενιαία Αίτηση Εκταρικών Επιδοτήσεων περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

ΜΕΤΡΑ ΑΜΕΣΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ:

- ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΑΙΑΣ ΣΤΡΕΜΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
- ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΓΕΩΡΓΩΝ ΝΕΑΡΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ
- ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΗ ΣΥΝΔ. ΣΤΗΡΙΞΗ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗ ΝΕΚΡΗ ΖΩΝΗ
- ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΕΠΩΦΕΛΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (GREENING)

ΜΕΤΡΟ 10: ΓΕΩΡΓΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ-ΠΑΑ

- 10.1.1 Α Αποκλεισμός της χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων στα φυλλοβόλα
- 10.1.1 Β Αποκλεισμός της χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων στις ελιές
- 10.1.1 Γ Αποκλεισμός της χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων στα εσπεριδοειδή
- 10.1.1 Δ Αποκλεισμός της χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων σε καλλιέργειες του παραδοσιακού τοπίου
- 10.1.1 Ε & Ζ Αποκλεισμός της χρήσης χημικών ζιζανιοκτόνων στα αμπέλια και Πυροπροστατευτικοί χειρισμοί
- 10.1.2 Α Εφαρμογή αμειψισποράς στην καλλιέργεια της πατάτας
- 10.1.2 Β1 & Β2 Εφαρμογή αμειψισποράς στην καλλιέργεια των σπινθών
- 10.1.3 Α Στοχευμένες αγροπεριβαλλοντικές δράσεις στην καλλιέργεια της πατάτας
- 10.1.3 Β Στοχευμένες αγροπεριβαλλοντικές δράσεις στην καλλιέργεια των εσπεριδοειδών
- 10.1.4 Διατήρηση περιβαλλοντικά φιλικών γεωργικών πρακτικών στην καλλιέργεια της μπανάνας
- 10.1.6 Προστασία φυσικής βλάστησης και χαρακτηριστικών του τοπίου
- 10.1.7 Συντήρηση υφιστάμενων ξερολιθιών εντός αγροτεμαχίων
- 10.1.8 Διατήρηση και βιώσιμη χρήση σε παραδοσιακές ποικιλίες αμπέλου
- 10.1.10 Διαχείριση μελισσοσμηνών με σκοπό τη διατήρηση αρμονικής συνύπαρξης με εντομοφάγα πτηνά
- 10.1.11 Α Περιβαλλοντικές Δράσεις σε περιοχές υψηλής φυσικής αξίας - Στιπρά
- 10.1.11 Β Περιβαλλοντικές Δράσεις σε περιοχές υψηλής φυσικής αξίας - Δενδροβείδες
- 10.1.11 Γ Διαχείριση της βλάστησης σε φυσικούς βοσκότοπους εντός των περιοχών υψηλής φυσικής αξίας
- 10.1.12 Εθελοντικό πρόγραμμα ολοκληρωμένης διαχείρισης εκθρών και ασηβεινών στα αμπέλια
- 10.1.13 Εφαρμογή πυροπροστατευτικών χειρισμών σε παραδοσώβιες εκτάσεις με στιπρά

ΜΕΤΡΟ 11: ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ (ΠΑΑ)

- 11.1 Μετατροπή από τη συμβατική στη βιολογική γεωργία και 11.2 Ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας

ΜΕΤΡΟ 12: ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΝΑΤΥΡΑ 2000 ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΥΔΑΤΑ

- 12.1.1 Διατήρηση ασυγκόμιπτης παραγωγής σε γεωργικές και δασικές περιοχές Natura 2000 και περιοχές συνεκτικότητας
- 12.1.2 Διαχείριση Βοσκοτόπων

ΜΕΤΡΟ 13: ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΣΕ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΠΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΑΛΛΑ ΕΙΔΙΚΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (ΠΑΑ)

Δεν είναι δυνατή η έναρξη νέων αιτήσεων στα Μέτρα 10 και 11.
Τα Μέτρα 12 και 13 προκηρύσσονται σε ετήσια βάση και είναι δυνατή η έναρξη αιτήσεων κατά το έτος 2020.
 Σημειώνεται πως για τις δεσμεύσεις των Καθεστώτων του M10 και M11 με ημερομηνία έναρξης το 2015 και λήξης την 31/12/2019 έχει δοθεί από τη Διαχειριστική Αρχή του ΠΑΑ 2014-2020, δικαίωμα επέκτασης της δεσμεύσης για ακόμη ένα έτος (2020) σε εθελοντική βάση. Εφιστάται η προσοχή των αιτητών στο εξής: Σε περίπτωση επιλογής του δικαιώματος επέκτασης στο M11 οι πληρωμές για το 2020 θα πραγματοποιηθούν με την προϋπόθεση ότι θα εγκριθεί από την Ε.Ε. η αύξηση του προϋπολογισμού του εν λόγω Μέτρου.
 Παρέχεται η δυνατότητα σε ιδιοκτήτες τεμαχίων που δεν είναι αιτητές του ΚΟΑΠ, να αποτρέψουν την επιδότηση τεμαχίων τους σε άλλο πρόσωπο χωρίς τη συγκατάθεσή τους, μέσω συγκεκριμένης διαδικασίας, που για την ενεργοποίηση της, θα πρέπει όσοι επιθυμούν να απευθυνθούν στον ΚΟΑΠ.
 Χαλίτικα ή Τ/Κ τεμάχια που δηλώνονται στην ΕΑΕΕ, θα πρέπει απαραίτητα να συνοδεύονται από μίσθωση / άδεια χρήσης γης ή από σχετική αίτηση διάθεσης αυτής, προς την Αρμόδια Υπηρεσία.
 Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα του Οργανισμού www.capo.gov.cy ή να αποσταθείτε στο Κέντρο Εξυπηρέτησης του Αγρότη στο 77771999.

Διαχειρίσιμες οι επιπτώσεις της κρίσης στην αγορά γραφείων

Λιγότεροι σύγχρονοι χώροι, μεγαλύτερη η ζήτηση

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

«**Θωρακισμένη**» εμφανίζεται η ελληνική αγορά γραφείων απέναντι στην επικείμενη ύφεση, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα σύγχρονα κτίρια γραφείων, για τα οποία η ζήτηση εκτιμάται ότι θα παραμείνει υψηλή, ακριβώς λόγω της έλλειψής τους. Ακόμα δηλαδή κι αν η ύφεση των επόμενων μηνών πλήξει προσωρινά την αγορά, η επίδραση στα κτίρια γραφείων σύγχρονων προδιαγραφών θα είναι περιορισμένη, ως αποτέλεσμα της υποεπένδυσης στον συγκεκριμένο τομέα τα τελευταία 10 χρόνια, που έχει αφήσει τον κλάδο με ιδιαίτερα περιορισμένο απόθεμα, συγκριτικά με τη ζήτηση.

Ταυτόχρονα, όπως σημειώνουν στελέχη της αγοράς ακινήτων, είναι πιθανό τα μέτρα στήριξης της οικονομίας όχι μόνο να αναχαιτίσουν το πλήγμα στις επιχειρήσεις (τουλάχιστον εκείνες που αναζητούν γραφεία σύγχρονων προδιαγρα-

φών), αλλά και να θέσουν τις βάσεις για την ταχύτερη ανάπτυξη τους στο μέλλον, ιδίως αν συνοδευτούν και από μια γενναία ένεση ρευστότητας και κίνητρα για επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης, μόλις η χώρα ξεκινήσει τη σταδιακή επιστροφή της στην ομαλή λειτουργία. Στο μεσοδιάστημα πάντως, μια πιθανή «παρενέργεια» θα είναι ενδεχομένως η απόπειρα αρκετών εταιρειών να επαναδιαπραγματευτούν τα υφιστάμενα μισθώματα προς τα κάτω, έστω για ένα διάστημα. Εναλλακτικά, είναι πιθανή η μείωση των χώρων που μισθώνουν, λόγω, π.χ., περιορισμού του αριθμού των εργαζομένων. Αυτό ίσως αυξήσει το ποσοστό διαθεσιμότητας γραφείων και τους κενούς χώρους, ιδίως σε ακίνητα χαμηλότερων προδιαγραφών.

Σήμερα, σύμφωνα με στοιχεία της Proprius, το ποσοστό διαθεσιμότητας γραφείων στην αγορά της Αττικής διαμορφώνεται σε 8,6%, με πτωτική τάση. Συνολικά, υπο-

λογίζεται ότι προς μίσθωση είναι γραφεία 437.000 τ.μ. επί συνόλου 5 εκατ. τ.μ. Την άποψη αυτή συμμερίζεται και η BNP Paribas Real Estate, η οποία στην ελληνική αγορά έχει συνάψει στρατηγική συνεργασία με τη «Δανός και Συνεργάτες». Σε σχετική έκθεσή της σημειώνει ότι μία από τις συνέπειες στην αγορά ακινήτων από την πανδημία και την οικονομική ύφεση που θα προκαλέσει, θα είναι και η αύξηση των κενών χώρων γραφείων, με τη σχετική άνοδο να κρίνεται ελεγχόμενη. Πάντως, η νέα κρίση έρχεται σε μια περίοδο που η αγορά γραφείων είχε ανακάμψει πλήρως, με τις τιμές των ενοικίων για σύγχρονους χώρους, αλλά και τις αξίες, να διαμορφώνονται στο υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας 10ετίας. Σύμφωνα με έκθεση της Proprius για το τέταρτο τρίμηνο του 2019, οι τιμές ενοικίασης στο κέντρο της Αθήνας προσέγγισαν ή και ξεπέρασαν τα 20 ευρώ/τ.μ. μηνιαίως, ενώ η τάση ήταν ανοδική και για

Πώς διαμορφώνεται το απόθεμα γραφείων στην Αθήνα

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΖΩΝΗ	ΑΠΟΘΕΜΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ	ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑ ΓΡΑΦΕΙΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΤΗΤΑΣ
Κέντρο Αθήνας και περιφερειακά σημεία αυτού	1,75 εκατ. τ.μ.	160.000 τ.μ.	9,14%
Βορειοανατολικά (Λ. Κηφισίας, Λ. Μεσογείων, Αττ. Οδός)	1,85 εκατ. τ.μ.	125.000 τ.μ.	6,76%
Βόρεια (Ε75)	60.000 τ.μ.	12.000 τ.μ.	20,00%
Νότια (Λ. Συγγρού, Λ. Βουλιαγμένης)	1 εκατ. τ.μ.	70.000 τ.μ.	7,00%
Λιμάνι Πειραιά	280.000 τ.μ.	40.000 τ.μ.	14,29%
Άλλες περιοχές	150.000 τ.μ.	30.000 τ.μ.	20,00%
ΣΥΝΟΛΟ	5,09 εκατ. τ.μ.	437.000 τ.μ.	8,59%

ΠΗΓΗ: Proprius

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

τους επόμενους μήνες.

Συνολικά, υπολογίζεται ότι απορροφήθηκαν 74.000 τ.μ. γραφείων μέσω νέων μισθώσεων, με την πλειονότητα εξ αυτών να αφορά ακίνητα στο κέντρο της Αθήνας (25.000 τ.μ.) και στα βορειοανατολικά σημεία της πόλης (π.χ. Λ. Κηφισίας, Λ. Μεσογείων, Αττική Οδός), όπου μισθώθηκαν 20.000 τ.μ. γραφείων. Εν τω μεταξύ, όπως αναφέρει σε έκθεσή της αυτή την εβδομάδα η Cushman & Wakefield, η

οποία συνεργάζεται στην Ελλάδα με την Proprius, «κλειδί» για την ταχύτερη επιστροφή της αγοράς γραφείων και γενικότερα των ακινήτων εισοδήματος στην «ομαλότητα» θα διαδραματίσει το μέγεθος της οικονομικής στήριξης και των χρημάτων που θα διοχετευθούν στην πραγματική οικονομία.

Όπως σημειώνουν οι αναλυτές, «πολλές επιχειρήσεις ανά τον κόσμο θα λάβουν κάποια οικονομική βοήθεια. Αυτή θα συνεισφέρει στην

αναχαίτιση του αριθμού των απολύσεων και θα περιορίσει την επίδραση που θα είχε, υπό άλλες συνθήκες, η αύξηση των κενών χώρων γραφείων στις τιμές ενοικίασης. Παράλληλα, οι ενέργειες οικονομικής στήριξης των επιχειρήσεων, με την ενίσχυση της ρευστότητας τους (π.χ. μέσω προνομιακού δανεισμού και συναφών εργαλείων χρηματοδότησης), θα αποτρέψουν την ταχύτερη έξοδο από την κρίση».

Επιβραδύνεται ο ρυθμός αύξησης των τιμών πώλησης κατοικιών

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

«**Κατεβαίνει**» ταχύτητα» με σταθερό ρυθμό η αγορά κατοικίας, καθώς παρατηρείται επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης των τιμών πώλησης για έξι συνεχόμενους μήνες. Με βάση και τα στοιχεία που προκύπτουν από το πρώτο τρίμηνο του 2020, είναι ορατά τα σημάδια επιβράδυνσης, καθώς στην πλειονότητα των περιοχών καταγράφεται χαμηλότερος ρυθμός ενίσχυσης των αξιών, σε σχέση με το τέταρτο τρίμηνο του 2019. Συγκεκριμένα, σε πανελλαδικό επίπεδο οι τιμές αυξήθηκαν με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 6% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2020, έναντι 6,5% κατά το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο. Ανάλογη ήταν και η εικόνα που προέκυπτε κατά τη σύγκριση του τέταρτου τριμήνου προς το τρίτο τρίμηνο του 2019, όταν οι τιμές εί-

χαν αυξηθεί με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 7,4%. Τα παραπάνω συμπεράσματα προκύπτουν με βάση τα τελευταία στοιχεία του δείκτη τιμών κατοικιών Spitogatos Property Index (SPI), ο οποίος διαμορφώνεται από την ανάλυση των στοιχείων των χιλιάδων αγγελιών ακινήτων του εν λόγω ηλεκτρονικού δικτύου.

Χαρακτηριστικότερο είναι το παράδειγμα του κέντρου της Αθήνας, όπου σημειώθηκε ένα λιαν σημαντικό «ράλι» τιμών κατά τη διάρκεια της προηγούμενης διετίας, με τις τιμές να ενισχύονται κατά 30% ή και περισσότερο, λόγω της μεγάλης απήχησης των βραχυχρόνιων μισθώσεων και της προτίμησης πολλών επενδυτών του προγράμματος «χρυσή βίζα» να αποκτήσουν ακίνητο σε κάποια από τις συνοικίες υψηλής τουριστικής κίνησης. Μέχρι και το τέταρτο τρί-

Πώς διαμορφώνονται οι ζητούμενες τιμές πώλησης κατοικιών κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο

ΠΗΓΗ: Spitogatos Property Index (www.spitogatos.gr)

μηνο του 2019, ο ρυθμός αύξησης των τιμών στο κέντρο της Αθήνας διαμορφωνόταν σε 10,7% σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη τιμών κατοικιών Spitogatos Property Index (SPI). Ωστόσο, κατά τους πρώτους τρεις μήνες του 2020,

	α' τρίμ. 2020 (€/τ.μ.)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΗ α' τρίμ. 2020 δ' τρίμ. 2019	
ΕΛΛΑΔΑ - ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑ	1.545	6,00%	6,50%
Κέντρο Αθήνας	1.571	4,80%	10,70%
Αθήνα - βόρεια προάστια	2.246	3,90%	3,90%
Αθήνα - νότια προάστια	2.593	3,70%	4,80%
Αθήνα - δυτικά προάστια	1.273	8,20%	9,70%
Αθήνα - ανατολικά προάστια	1.518	4,70%	5,00%
Πειραιάς	1.444	10,90%	16,30%
Προάστια Πειραιά	1.140	8,10%	11,20%
Υπόλοιπα Αττικής	1.600	4,30%	3,30%
Δήμος Θεσσαλονίκης	1.476	27,90%	32,10%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ο ρυθμός ανόδου των τιμών στο κέντρο υποχώρησε σε 4,8%. Στην αντίστοιχη ετήσια σύγκριση των τιμών κατά το τρίτο τρίμηνο του 2019, η άνοδος των τιμών διαμορφωνόταν σε 25,3% έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2018, δείγ-

μα της αποκλιμάκωσης που καταγράφει πλέον το «ράλι» των τιμών και της προσαρμογής της αγοράς σε πιο φυσιολογικό επίπεδο. Πρόκειται για μια σαφή ένδειξη του τι μέλλει γενέσθαι, καθώς, παρότι τουλάχιστον κατά τους πρώτους δύο μήνες του 2020, η αγορά κατοικίας λειτουργησε χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα, εντούτοις κατέστη σαφές ότι υπήρχε κι ένα «ταβάνι» στις αξίες που ήταν διατεθειμένοι να πληρώσουν τόσο οι εγχώριοι αγοραστές, όσο και – κυρίως – οι ξένοι επενδυτές ακινήτων. Με δεδομένο ότι πλέον το αγοραστικό ενδιαφέρον από το εξωτερικό έχει υποχωρήσει σημαντικά, ως αποτέλεσμα της πανδημίας του κορωνοϊού, είναι αναμενόμενο να υπάρξει μια αρνητική επίδραση και στην πορεία των τιμών των κατοικιών, ιδίως στις περιοχές που επωφελήθηκαν από την αυξημένη ζήτηση

από ξένους επενδυτές τα προηγούμενα χρόνια.

Τα ενοίκια

Στον αγτίποδα, τα ενοίκια εξακολουθούν να κινούνται ανοδικά με αμείωτη ένταση σε πανελλαδικό επίπεδο. Η αύξηση κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο διαμορφώθηκε σε 9,5%, ή 7,37 ευρώ/τ.μ., ενώ κατά το αμέσως προηγούμενο τρίμηνο, η άνοδος είχε αγγίξει το 9%, με το μέσο μηνιαίο ενοίκιο να αγγίζει τα 6,73 ευρώ/τ.μ. Εξαίρεση αποτελεί το κέντρο της Αθήνας, όπου σημειώνεται πτώση της τάξεως του 4,7%, σε 9,44 ευρώ/τ.μ., συγκριτικά με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Υπενθυμίζεται ότι μείωση κατά 6,2% είχε σημειωθεί και κατά το τέταρτο τρίμηνο του 2019, δείγμα ότι πλέον οι ενοικιαστές δεν είναι διατεθειμένοι να αποδεχθούν τις τιμές που ζητούν οι ιδιοκτήτες.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Beautiful Property

Μέσα από τις συνθήκες που όλοι ζούμε αυτή την περίοδο έρχονται ξανά στην επιφάνεια πράγματα τα οποία σπρώξαμε για χρόνια τώρα βαθιά στο υποσυνείδητό μας. Πέραν του ουσιαστικού πως όλες οι οικογένειες ζούμε και περνάμε τον χρόνο τους ξανά μαζί και όχι μόνο ανάμεσα στην τομή του χρόνου τους, όπως επέβαλε το πολυάσχολο πρόγραμμα του καθενός, εξίσου ουσιαστική είναι η περισυλλογή που έχουμε την ευκαιρία να κάνουμε, να ανασυντάξουμε τις προτεραιότητες μας, αλλά και να αναδείξουμε πτυχές του εαυτού μας που ίσως να θέσαμε σε δεύτερη μοίρα.

Δεν είναι λίγοι αυτοί που εκμεταλλεύονται τον περιορισμό στο σπίτι για να ασχοληθούν με εργασίες που είτε χρονотριβούσαν επειδή δεν υπήρχε χρόνος ή που παραμελούνταν επειδή κάποιος μάστορας δεν έβρισκε χρόνο για εμάς. Μικρές ενασχολήσεις όπως, μηνιόγραμμα επιφανειών της κατοικίας μας, αλλά και καμάρωμα λαμπτήρων, βερνίκωμα της πέργολας, κλάδεμα φρακτών, μάζεμα ξερών φύλλων,

Με την απουσία της βαβούρας των οχημάτων και των λοιπών ανθρωποκινούμενων θορύβων, είστε κοινωνός της αναγέννησης της φύσης.

περιποίηση κήπου και γλαστρών, περιποίηση επίπλων κήπου, έλεγχος συστήματος άρδευσης, καθαρισμός υδρορροών, συγκύρισμα αποθηκών, δίνουν και παίρνουν αυτό το διάστημα. Και είναι διασκεδαστικό, όσο είναι και ψυχοτονικό, να βλέπεις πως τελικά μπορούσες όλα αυτά να τα κάνεις και εσύ χωρίς να βασίζεσαι σε άλλους. Αν πέτυχες και τη συμμετοχή της υπόλοιπης οικογένειας, τότε ίσως πετύχατε και το καλύτερο bonding-time.

Ένα από τα πράγματα που ενδύμωχα συμβαίνουν, όταν ασχολείστε με δραστηριότητες κήπου,

Μικρές ενασχολήσεις όπως, μηνιόγραμμα, βερνίκωμα της πέργολας, κλάδεμα φρακτών, μάζεμα ξερών φύλλων, περιποίηση κήπου και γλαστρών, συγκύρισμα αποθηκών, δίνουν και παίρνουν αυτό το διάστημα

είναι η χαμένη επικοινωνία που ανακτάτε με τη φύση. Είναι και η εποχή της άνοιξης τέτοια όπου όλα αρχίζουν να μπαίνουν σε κατάσταση ανάπτυξης και άνθισης με αποτέλεσμα οι αισθήσεις σας να ζυπνάνε. Ξαφνικά δίνετε σημασία στο τιτίβισμα των πουλιών που γυροφέρνουν το σπίτι σας. Ανακαλύπτετε πως τα σπουργίτια δεν πετάνε απλά τυχαία γύρω σας ψάχνοντας

λίγους σπόρους και κανένα σκουληκάκι για να φάνε, αλλά έφτιαξαν και αυτά μια φωλιά σε μια κουφάλα δέντρου σας και ταίζουν τα μικρά τους, επεκτείνοντας έτσι την οικογένειά σας! Αν δε είστε από τους τυχερούς που αναπτύξατε ένα μικρό οικοσύστημα, θα δείτε πως διάφορα είδη του ζωικού βασιλείου όπως γάτες, σκαντζόχοιροι, σπουργίτια, φράσσες, φιλικουτούνια (δεκαοκτού-

ρες), χελιδόνια κλπ, συνυπάρχουν, τηρώντας τις αναλογίες του κύκλου ζωής που συναντάμε σε πιο «άγρια» περιβάλλοντα.

Όταν στείλετε μήνυμα στο 8998 για να ασκηθείτε εκτός σπιτιού, το περπάτημα δεν είναι το ίδιο όπως άλλες φορές. Αποφορτισμένο το μυαλό από σκοτούρες και προβλήματα της πεζής καθημερινότητας, είστε σε θέση να δίνετε σημασία και στην παραμικρή λεπτομέρεια στη διαδρομή σας. Με την απουσία της βαβούρας των οχημάτων και των λοιπών ανθρωποκινούμενων θορύβων, είστε κοινωνός της αναγέννησης της φύσης. Αν περνάτε από κάποιο ξεροπόταμο, θα ακούσετε τα βατράχια να τραγουδούν ερωτοτροπώντας μεταξύ τους. Θα ακούσετε το θρόισμα των φύλλων και των σταχιών από το σιτάρι. Θα δείτε πως άλλοι συνάνθρωποι σας επιμελούνται το δικό τους μικρό οικοσύστημα. Θα δώσετε περισσότερη σημασία στην αρχιτεκτονική των σπιτιών που τόσο καιρό φάνταζαν απλοί τριδιάστατοι όγκοι, που ξεπρόβαλλαν

δεξιά και αριστερά της διαδρομής σας. Θα είστε σε θέση να εκτιμήσετε καλύτερα το τι εσείς πετύχατε και ίσως δεν απολαμβάνατε όσο θα μπορούσατε.

Το κυριότερο όμως είναι πως θα αντιληφθείτε και θα κατανοήσετε πως τον μόνο χρόνο που παγώσαμε είναι αυτόν της πεζής μας ζωής. Όλα τα πιο πάνω υποδηλώνουν πως ο πραγματικός χρόνος δεν πάγωσε και πως η ζωή για όλα τα άλλα συνεχίζει όχι μόνο κανονικά, αλλά και καλύτερα αφού παίρνει ανάσα από τις δικές μας επιβουλές. Είναι ένα κάλεσμα της φύσης να δούμε πως πρέπει να αποτελούμε τμήμα της και όχι εκθρό της. Ίσως είναι η ευκαιρία να δούμε πως κανονικά έπρεπε να είμαστε ένα όμορφο περιουσιακό στοιχείο της φύσης και όχι η φύση ένα περιουσιακό στοιχείο δικό μας στο οποίο επιβαλλόμαστε κατά το δοκούν.

Χριστός Ανέστη!

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ζωή

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Μ. ΣΑΒΒΑΤΟ 18 - ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΑΣΧΑ 19 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2020

Αύτη ημέρα ην εποίησεν ο Κύριος αγαλλιασώμεθα

Πέντε έργα υψηλής χριστιανικής τέχνης από το Βυζαντινό Μουσείο Λευκωσίας του Ιδρύματος Μακαρίου Γ'

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«**Αύτη η** κλητή και αγία ημέρα, η μία των Σαββάτων, η βασιλὶς και κυρία, εορτή εορτών και πανήγυρις ἐστὶ πανηγύρεων!...», ψάλλει ο υμνωδὸς στον ὄρθρο του Πάσχα. Η μεγάλη αυτή εορτή της Χριστιανοσύνης, ὅπως εἶναι φυσικὸ, ἐνέπνευσε ὅλες τις μορφές τέχνης, την ψαλτική, την ὑμνογραφία και φυσικά την αἰιογραφία. Η Ανάστασι του Ἰησοῦ Χριστοῦ αποτελεί το κεντρικὸ και θεμελιώδες γεγονός της χριστιανικῆς πίστες, ζωῆς και θεολογίας. Το Πάσχα, η εορτή των εορτών, αποτελεί ἐλπίδα και φως για εκατομμύρια κατοίκους του πλανήτη και ἀνὰ τον κόσμον εορτάζεται ἀπὸ τους χριστιανούς με τον ἴδιο πόθο, χαρὰ και λαμπρότητα. Η εἰκαστικὴ ἀπεικόνισι του ἐν λόγω γεγονότος κατέχει ἰδιαίτερα σημαντικὴ θέση στην ιστορία της χριστιανικῆς εἰκονογραφικῆς τέχνης. Η «Κ» παρουσιάζει πέντε ἔργα τέχνης της εβδομάδας των Παθῶν που ἐκτίθενται στο Βυζαντινὸ Μουσεῖο του Πολιτιστικοῦ Κέντρου του Ἰδρύματος Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'.

Η ἀμφιπρόσωπη εἰκόνα του 13ου αἰῶνα ιστορεῖ ἀπὸ τὴν μία πλευρὰ τὴν Σταύρωσι και ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν Παναγία Οδηγήτρια, και προέρχεται ἀπὸ τον ναὸ του Ἁγίου Λουκά της Λευκωσίας. Φέρει περίτεχνο ἀνάγλυφο διάκοσμο και σὲ τις δύο πλευρές. Χάρη στον ἀνάγλυφο διάκοσμο, ο σταυρὸς του Ἐσταυρωμένου μετατρέπεται ἰδεατὰ στο Δέντρο της Ζωῆς. Η παράταξι των μορφῶν και η σιγμοειδὴς ἀπεικόνισι του Ἐσταυρωμένου βρίσκει παράλληλα στην ἰταλικὴ εἰκόνα του Ἁγίου Δομνίκου με σκανὲς του βίου του, στον ναὸ του San Domenico Maggiore στὴν Νάπολι. Η εἰκόνα παρουσιάζει ὁμοιότητες με τὴν παλαιολόγεια τοικογραφία της Σταύρωσις στὴν Στουντέντισα (1208-1209), ὡς προς τὴν στάσι του Ἐσταυρωμένου και των ἄλλων μορφῶν, ἀλλὰ ἰδιαίτερα ὡς προς τὴν μορφή και τὴν στάσι της μυροφόρας στὰ ἀριστερὰ. Η Παναγία Οδηγήτρια στὴν πίσω ὀψὲ φέρει ἐκτεταμένες φθορές της ζωγραφικῆς ἐπιφάνειας.

Η εἰκόνα της Σταύρωσις του 14ου αἰῶνα ἀπὸ τον ναὸ της Παναγίας Φανερωμένης στὴ Λευκωσία εἶναι περιορισμένη στὰ κύρια πρόσωπα του θεῖου δράματος σε ἓναν ἀπέραντο χρυσὸ κάμπο, ἀποπνέει εὐγένεια και συγκρατημένη θλίψι. Ο Ἐσταυρωμένος ἀπεικονίζεται χαμηλά, σχεδὸν στο ἔδαφος, λόγω του μικροῦ μεγέθους του ἔργου, το ὁποῖο πρέπει να ἦταν εἰκόνα ἰδιωτικῆς εὐσεβείας. Στὴ μορφή του Ἰωάννη ἐξαιρεται ο ὅγκος του σώματος. Στὴν πιο καλοδιατηρημένη μορφή της Θεοτόκου διακρίνεται το πλάσιμο της μορφῆς με καστανοπράσινο προπλασμο, ο ὁποῖος φωτίζεται με ἀνοιχτόχρωμη ὥχρα και λευκὰ φώτα.

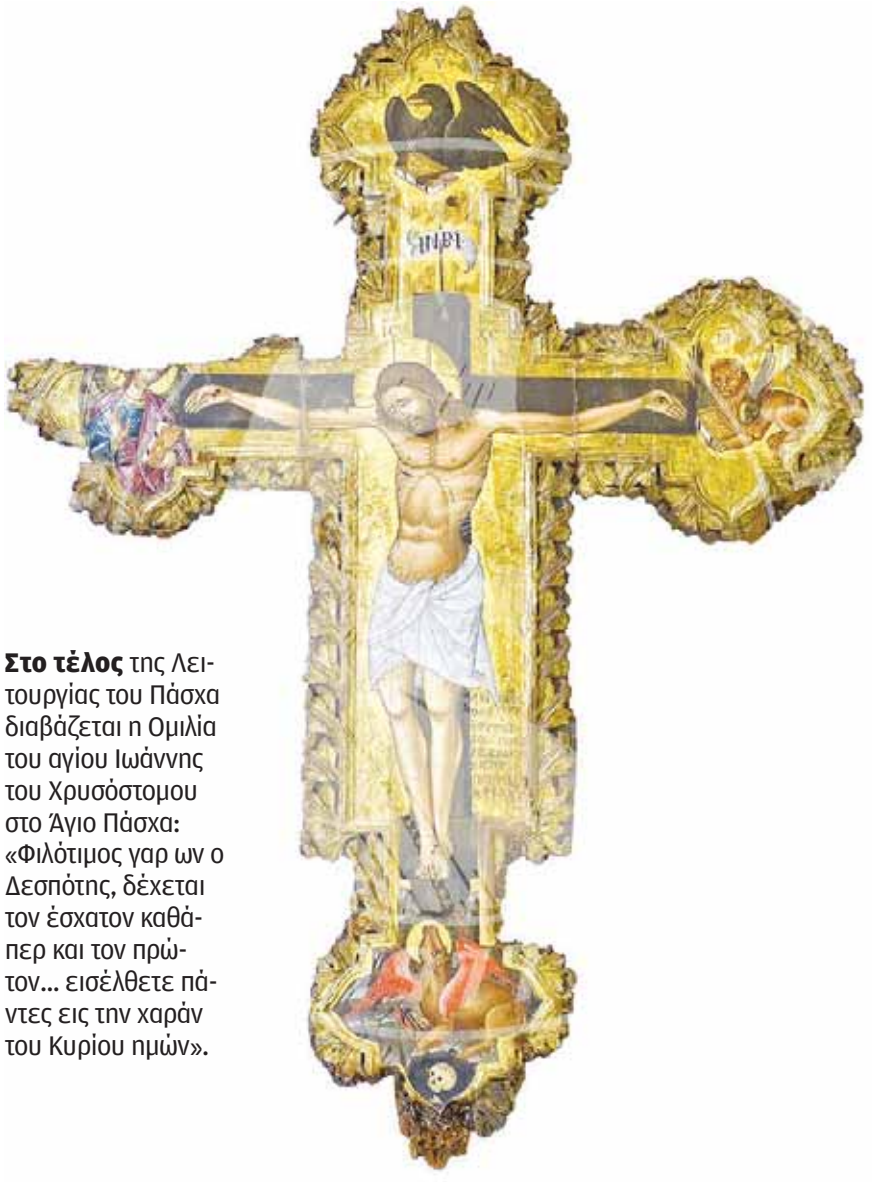
Η εἰκόνα της «Εἰς Ἄδου Καθόδου» του 1563 προέρχεται ἀπὸ τον ναὸ της Παναγίας Χρυσολινιώτισσας στὴ Λευκωσία. Στὴν εἰκόνα αὐτὴ συνδυάζεται η βυζαντινὴ Ανάστασι με τὴ δυτικὴ τύπου Ανάστασι, ὅπου ο Χριστὸς βγαίνει ἀπὸ τον τάφο κρατῶντας λάβαρο. Στὴν εἰκόνα του Βυζαντινοῦ Μουσείου ἓνας ἄγγελος ἀπεικονίζεται να βασιτάζει το λάβαρο της Ανάστασις. Στὰ πόδια του Χριστοῦ εἰκονίζεται γονυπετὴς ο νεκρὸς Μένους Πελεκάνος που προσδοκεῖ τὴν ἑγερσή του ἐκ του τάφου. Οἱ πληροφορίες

αὐτὲς προέρχονται ἀπὸ τὴ συνοδευτικὴ ἐπιγραφή: ΕΚΟΙΜΗΘΙ Ο ΔΟΥΛΟΣ / ΤΟΥ Θ[Ε]ΟΥ ΜΕΝ[Ο]ΙΚΟΣ ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ / ΕΝ ΜΗΝΗ ΜΑΡΤΙΟ / ΚΤ ΑΦΕΓ ΤΟΥ Χ[ΡΙ]ΣΤ[ΟΥ] / Κ[ΑΙ] ΟΙ ΑΝΑΤ[Ι]Γ[Ν]ΟΚΚΟΝΤΕΣ / μακαρίσατε / αὐτόν.

Ο Ἐπιτάφιος του 15ου – 16ου αἰῶνα ἀπὸ τον Ἅγιο Κασσιανὸ της Λευκωσίας (Αυγοτέμπερα σε σάνιδι), ἄγνωστου καλλιτέχνη, ἀπεικονίζει τον Χριστὸ, γυμνὸ, με περιζῶμα, νεκρὸ και μόνον, ἐπάνω στο ἀπλωμένο σάβανο. Το κεφάλι του ἀκουμπά σε κόκκινο μαζιλάρι. Το χρυσὸ βάθος της εἰκόνας κοσμεῖται με ἐγχάρακτα διακοσμητικὰ μοτίβα ἀπὸ πολῦτιμα βενετσιάνικα υφάσματα. Στὴν παράστασι του Ἐπιταφίου, ὅπως και σε ἐκείνη της Ἄκρας Ταπεινώσις ο Χριστὸς διατηρεῖ τὴν σταυρικὴ στάσι Του, με τὴν ελαφρὰ κλίσι του κεφαλίου και τὰ πόδια ελαφρὰ λυγισμένα και δεμένα, ἐνῶ το μόνον στοιχεῖο που διαφοροποιεῖ τὴν στάσι του εἶναι τὰ χέρια Του που γέρνουν πάνω στὰ πόδια Του. Ο Χριστὸς, ἀν και νεκρὸς, συνεχίζει να αἰμορραγεῖ ἀπὸ τὴ λοχιωμένη πλευρὰ Του ὅπως στὴν εἰκονογραφία του Ἐσταυρωμένου. Η ἀπουσία μορφῶν στον Ἐπιτάφιο αὐτὸ εἶναι ἐνδειξὴ ὅτι η εἰκόνα αὐτὴ εἶναι δυνατό να τοποθετεῖτο και κάθετα μέσα στο Ἱερὸ Βῆμα. Συχνὰ οἱ εἰκόνες του Ἐπιταφίου στὴν Κύπρον ἐκτίθενται και πάνω στὴν αγία Τράπεζα. Στὴν Κύπρον η παράστασι αὐτὴ χρησιμοποιεῖτο κατὰ τὴν Ἀκολουθία της Μεγάλης Παρασκευῆς ἀντὶ υφασμάτων Ἐπιταφίου. Ο Ἐπιτάφιος

Τὸ κυπροαναγεννησιακὸ αὐτὸ ἔργο του Ἐσταυρωμένου της Κοκκινωτρίμιθις ἔγινε σύμφωνα με τὴν ἐπιγραφή στὴ μνήμη του Ἰακώβου Γρουντῶ που ἀπεβίωσε στὴς 12 Ἀπριλίου 1562. Στον μεγάλο σταυρὸ εἶναι ζωγραφισμένος ἓνας ξύλινος σταυρὸς ἐπάνω στον ὁποῖο εἰκονίζεται ο Χριστὸς νεκρὸς. Στὴν πλατεῖα ἐπιφάνεια της κάθετης κεραίας του σταυροῦ εἰκονίζεται ο Χριστὸς με το κεφάλι γερμένο στον ἀριστερὸ Του ὦμο, με τὰ χέρια Του καρφωμένα στὴν ὀριζόντια κεραία. Εἶναι γυμνὸς και καλύπτεται μερικῶς με ὑπόλευκο περιζῶμα που δένει ἐμπροσθέν Του. Στὴς τρίλοβες ἀπολήξεις των κεραίων του Σταυροῦ ἀπεικονίζονται τὰ πτερωτὰ σύμβολα των τεσσάρων εὐαγγελιστῶν (Ιεζεκιήλ 1: 5-14) να κρατοῦν κλειστὸ Εὐαγγέλιο: ἐπάνω ο αετὸς (Ἰωάννης ο Θεολόγος), δεξιά ο λέων (Μάρκος), ἀριστερὰ ο ἄγγελος (Ματθαῖος) και κάτω ο βους (Λουκάς).

Στο τέλος της Λειτουργίας του Πάσχα διαβάζεται η Ὁμιλία του ἁγίου Ἰωάννη του Χρυσόστομου στο Ἅγιο Πάσχα: «Φιλότης γὰρ ὡν ο Δεσπότης, δέχεται τον ἔσχατον καθάπερ και τον πρῶτον... εἰσέλθετε πάντες εἰς τὴν χαρὰν του Κυρίου ἡμῶν».

Βυζαντινὸ Μουσεῖο

Στις αἰθουσες του Βυζαντινοῦ Μουσείου ἐκτίθεται η πλουσιότερη και ἀντιπροσωπευτικότερη συλλογὴ ἔργων βυζαντινῆς τέχνης, που ἔχουν τὴν προέλευσή τους ἀπὸ ὁλόκληρη τὴν Κύπρον. Παρουσιάζονται περίπου 230 εἰκόνες ἀπὸ τον 9ο μέχρι το 19ο αἰῶνα, ἀποτιχισμένες τοικογραφίες ἀπὸ το 10ο αἰῶνα, καθὼς ἐπίσης και ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα της βυζαντινῆς μικροτεχνίας της Κύπρου, ὅπως ἱερὰ κειμήλια, σκεύη και ἄμφια, που ἐκτίθενται σε τρεῖς μεγάλες αἰθουσες. Στὸ μουσεῖο ἐκτίθενται ἐπίσης και εἰκόνες, καθὼς και σπαράγματα ἀπὸ αἰιογραφίες που ἐπαναπαρίστηκαν ἀπὸ το ἐξωτερικὸ, ὅπου ἐντοπίστηκαν ὡς προϊόντα ἀρχαιοκαπηλίας.

ΕΞΙ ΒΙΒΛΙΑ ΚΥΠΡΙΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΕΞΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Η «Κ» σας προτείνει ακόμη εξή βιβλία Κύπριων συγγραφέων αντί για εξή εκδηλώσεις, και ελπίζουμε να σας ανοίγουμε νέα λογοτεχνικά παράθυρα. Αυτές τις μέρες της αναγκαστικής απόσυρσης από τα κοινά σκεφτείτε πού μπορείτε να ταξιδέψετε παρά με τους ήρωες ενός βιβλίου. Καλό Πάσχα.

**Κώστας Λυμπερούλης
ΒΟΤΣΑΛΩΤΗ**

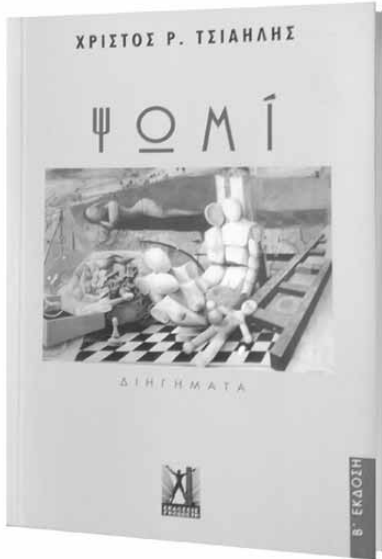
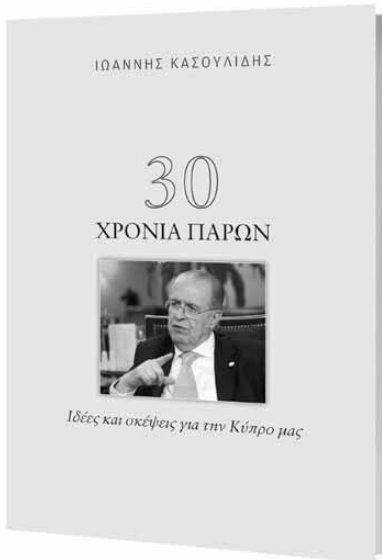
εκδ. Ροδάκι 2019

Πέντε χρόνια μετά την προηγούμενη συλλογή του «*Των ημετέρων άλλων*» που τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο Κώστας Λυμπερούλης επανέρχεται με νέα συλλογή διηγημάτων, με τίτλο «Βοτσαλωτή». Στην έκδοση αυτή συγκεντρώνονται διηγήματά του, τα οποία φιλοξενήθηκαν σε διάφορα λογοτεχνικά περιοδικά, σε αφιερωματικές εκδόσεις για την κυπριακή λογοτεχνία, καθώς και σε διάφορες ιστοσελίδες. Προστίθενται, όμως, και αρκετά άλλα, στο πλαίσιο νέων διηγηματικών προσεγγίσεων. Σημειώνεται στο οπισθόφυλλο του βιβλίου: «*Το επίθετο «βοτσαλωτή» παραπέμπει κυρίως σε ακτή. Γεμάτη βότσαλα, διαφόρων μεγεθών και χρωμάτων. Έτσι μοιάζει και η συλλογή αυτή από μικρές, μεγάλες και οπωσδήποτε ποικίλες διηγηματικές εκδοχές: διηγήματα μπονζαί, ένα φρέιμπουκικό, ένα φωτο-διήγημα, ένα παραμύθι-διήγημα, δύο χρονογραφικά, ένα ταξιδιωτικό, ένα διήγημα με τη μορφή επιστολής και άλλα με την τυπική προσέγγιση στο είδος*».

**Ιωάννης Κασουλίδης
30 ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΡΩΝ.
ΙΔΕΕΣ ΚΑΙ ΣΚΕΦΕΙΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΜΑΣ**

εκδ. Καθημερινή 2018

Ο **Ιωάννης Κασουλίδης**, με μακρά θητεία στα πολιτικά πράγματα του τόπου, επιθυμεί να κάνει κοινωνούς στις πολιτικές του σταδιοδρομίας και όσους εκ των πολιτών δεν τη γνωρίζουν με το τελευταίο του βιβλίο. Ο

Ιωάννης Κασουλίδης, φύσει και θέσει πολιτικό ον, έχει ασάλευτη πορεία στα κοινά αυτού του τόπου. Ο συγγραφέας καταθέτει την άποψή του για διάφορα φλέγοντα θέματα της κυπριακής πολιτικής σκηνής και όπως ο ίδιος σημειώνει στον πρόλογό του: «Αποτελεί καθήκον μου να συμβάλω στην εσωτερική πολιτική συζήτηση [...] Δεν μιλώ από καθέδρας [...]». Το βιβλίο του πρώην υπουργού Εξωτερικών Ιωάννη Κασουλίδη απευθύνεται στον κάθε Κύπριο και στην κάθε Κύπρια. Οι πράξεις ενός έμφρονα πολιτικού που δίνονται ως τροφή σκέψης για την κοινωνία.

**Χριστιάνα Αβρααμίδου
ΕΞΕΝΑ ΣΕ ΕΧΩ ΞΑΝΑΓΑΠΗΣΕΙ**

εκδ. Οροπέδιο 2014

Η πέμπτη ποιητική συλλογή της Χριστιάνας Αβρααμίδου αποτελείται από 42 ποιήματα. Η Χριστιάνα Αβρααμίδου είπε στην «Κ» για την ποίηση και αν αυτή θέτει ερωτήματα ή δίνει απαντήσεις: ««Η τέχνη ρωτάει, η τέχνη απαντάει, η τέχνη διερωτάται και απορεί, κάποτε γελά, συχνότερα θυμώνει, η ποίηση ειδικά ρίχνει κεραυνούς και κλαίει. Αφουγκράζεται τον οικουμενικό πόνο που ενσωματώνεται ως προσωπικός χωρίς καν συνειδητή προσπάθεια η τέχνη τολμάει, αλλά άλλοτε σιωπάει, την αναγκάζουν τα ίδια τα γεγονότα. Μιλά όλες τις γλώσσες, πολιτικές και λαϊκές, ψυχικές και σωματικές, θεολογικές και επιστημονικές. Η τέχνη πονάει, πάντα πονάει. Αγανακτεί, κρύβεται και επαναστατεί την κατάλληλη ώρα». Το 2002 έλαβε

το κρατικό βραβείο Νέου Λογοτέχνη για τη συλλογή της «Ένας λόγος για να αγαπήσεις τη νύκτα» από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού.

**Χρήστος Αργυρού
ΑΙΡΟΤΕΣ ΕΡΕΤΙΚΟΙ
ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ**

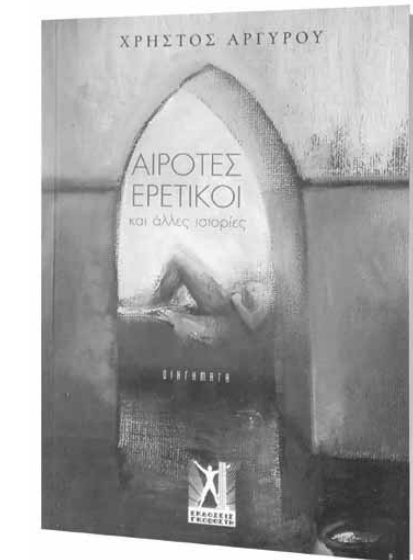
Εκδ. Γκοβόστη, 2019

Δεκατέσσερις και πέντε ιστορίες. Οι δεκατέσσερις στροβιλίζονται γύρω από τον έρωτα. Έρωτες αντισυμβατικοί, γλυκόξινοι κι ανατρεπτικοί. Η ηδονική και μυστηριώδης μορφή της Πι, το κορίτσι με τα κερασένια χείλια που κολάζει τους πάντες στην κυριακάτικη λειτουργία, η ναζιάρα Θέκλα με τα καμώματά της κι η άπιστη και κυκλοθυμική Ανθούσα. Έρωτες που περνούν από το στομάχι: μια πατέλα με διάφορα σκάρας και μια θαλασσινή μακαρονάδα. Έρωτες συνάμα τραγικοί, μεταφυσικοί κι αδιέξοδοι. Μια γυναίκα που σμίγει με τον αγνοούμενο άντρα της, η επιστροφή ενός ζευγαριού στο χωριό του, ένα απαγορευμένο φίλι, ο νεαρός Βιζυηνός που φλέγεται στα στενοράμια της Λευκωσίας ο έρωτας του θανάτου, γυναίκες έγκλειστες και μοναχικές που νοσταλγούν την Ιθάκη τους, μια ποθητή γυναίκα που σκοτώνονται όλοι για την αφεντιά της.

**Χρίστος Ρ. Τσιανλής
ΨΟΜΙ. ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ**

εκδόσεις Γκοβόστη, 2017

Δεκατέσσερις διαφορετικοί κόσμοι ενώθηκαν σε ένα υπερφυσικό, φαντασι-

ακό επίπεδο - εκεί που η σύγκρουση του Σύγχρονου Ανθρώπου με το Σύστημα είναι τόσο επίκαιρη όσο ποτέ άλλοτε, και οι γέφυρες φθείρονται από την τριβή με τον στεγνό ρεαλισμό. Άλλες ιστορίες παγιδεύουν τους ήρωές τους σε κόσμους-μινιατούρες ενώ άλλες εκρήγνυνται με μια ολιστική γέυση από παγκοσμιοποίηση. «Αν και ετερόκλητες, οι αφηγήσεις αυτού του βιβλίου έχουν κάτι κοινό: βασίζονται λιγότερο σε όσα εντυπώνουν και περισσότερο σε όσα μας αφήνουν να φανταστούμε. Οι προεκτάσεις τους, εφιαλτικές και ονειρώδεις, μοιάζουν με το υπέροχο έντρομο δέρμα ενός μωρού καθώς αγγίζει τα πρώτα αντικείμενα της ζωής του, ενώ ο συγγραφέας τους, δρομέας στη συνοριακή γραμμή που ενώνει την πεζογραφία με την ποίηση», όπως σημειώνει στο οπισθόφυλλο ο συγγραφέας Δημήτρης Τανούδης.

**Νάτια Αναξαγόρου -
Λευτέρης Παπαλεοντίου
ΜΕΣ ΣΤΟΥΣ ΑΝΕΜΟΥΣ
ΤΟΥΣ ΚΡΥΦΟΥΣ.
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ:
ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΚΑΙ
ΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ**

εκδ. ΔΗΜΟΣ ΛΕΜΕΣΟΥ 2018

Μία πρώτη προσπάθεια για την παράλληλη σύμπλευση του Βασίλη Μιχαηλίδη και νεότερων δημιουργών έγινε με την έκθεση «Μεσ στους ανέμους τους κρυφούς, Βασίλης Μιχαηλίδης: Αποτέλεσμα της έκθεσης στη Δημοτική Πινακοθήκη Λεμεσού είναι η έκδοση του Δήμου Λεμεσού που υπογράφουν η δρ Νάτια Αναξαγόρου προϊστάμενη Πολιτιστικών Υπηρεσιών του Δήμου Λεμεσού και επιμελήτρια της έκθεσης και ο Λευτέρης Παπαλεοντίου, πανεπιστημιακός και ερευνητής της κυπριακής λογοτεχνίας. Στο πρώτο μέρος του βιβλίου παρουσιάζονται τα εξήντα ζωγραφικά και εικαστικά έργα της έκθεσης από τους 27 καλλιτέχνες που έλαβαν μέρος σε αυτή. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει ανθολόγιο πενήντα επτά ποιημάτων, που γράφτηκαν από πενήντα Κυπρίους λογοτέχνες, τόσο στην κοινή νεοελληνική όσο και στην κυπριακή διάλεκτο.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**Μια «συνάντηση»
αλλόκοτη
και προφητική

Φέτος η «συνάντηση» δεν έγινε. Δεν μαζευτήκαμε στη Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση, αλλά στην ψηφιακή πλατφόρμα του, δεν φορέσαμε τα «καλά μας» αλλά τις φόρμες μας, δεν αγκαλιαστήκαμε στην είσοδο και στην έξοδο, δεν ευχνηθήκαμε, δεν συγκαμήκαμε τους βραβευμένους, διά ζώσης τουλάχιστον, οι διαδικασίες ήταν συνοπτικές, τα σχόλια, οι πανηγυρισμοί ή η απογοήτευση «έμειναν σπίτι». Έγιναν σύντομες φράσεις σε chat ή sms, τηλεφωνήματα ή emails.

Την περασμένη Τρίτη, στις 4 το μεσημέρι, άρχισε η διαδικτυακή τελετή απονομής των βραβείων Iris της Ελληνικής Ακαδημίας Κινηματογράφου, με παρουσιαστές τον Χρήστο Λούλη και την Έλλη Τρίγγου. Η απευθείας σύνδεση επιτεύχθη. Η απευθείας επαφή μετατέθηκε σε ευχετότερο χρόνο, όταν η γιορτή θα γίνει πράξη και οι νικητές θα κρατήσουν στο χέρι τα βραβεία τους, όπως υποσχέθηκε ο πρόεδρος της ΕΑΚ, Γιώργος Τσεμπερόπουλος.

Η συνθήκη ήταν αλλόκοτη, η παρουσίαση και ο συντονισμός άρτια, οι ταινίες, συνολικά παρά τις επιμέρους αδυναμίες, διέθεταν πρωτοτυπία, υψηλό επίπεδο ερμηνειών και σκηνοθετικές δεξιότητες, δίνοντας στις βραβεύσεις υπόσταση. Η διαδικασία «έτρεξε» μέσα σε 40, περίπου, λεπτά. «Στοιχηματίζαμε» με τον Αιμίλιο (Χαρμπί) στο chat, στα δευτερόλεπτα που μεσολαβούσαν από την προβολή των υποψηφίων στην κάθε κατηγορία –δεν τα πήγαμε και άσχημα!–, ανταλλάσσαμε sms με τη Βένα (Γεωργακοπούλου) και μετά σχολιάσαμε «επί των σημείων», αναβρασμός για λίγη ώρα και ύστερα σιωπή.

Στο σπίτι του ο καθένας, όλοι όσοι συνυπήρξαμε διαδικτυακά live (περίπου 4.000 σύμφωνα με τη μέτρηση), νιώσαμε την κοινότητα της ίδιας εμπειρίας (,), χρονομετρημένα. Στη συνέχεια αποτραβηχτήκαμε στις ασχολίες μας. Η ίδια ασυνήθιστη συστολή και διαστολή του χρόνου, ακανόνιστη, συμπτωματικά και ασύμπτωτα, με ωράριο που άλλοτε υπάρχει άλλοτε επινοείται, πρωταγωνιστές, σεναριογράφοι και σκηνοθέτες μιας καθημερινότητας χωρίς θεατές.

Η 10η απονομή των βραβείων της Ακαδημίας Κινηματογράφου θα μνημονεύεται στο μέλλον ως ξεχωριστή. Κανείς δεν ξέρει πώς θα είναι η επόμενη μέρα και αν οι επόμενες τελετές θα είναι –και πόσο– διαφορετικές (όλα τα ενδεχόμενα παραμένουν ανοικτά) αλλά η φετινή ημερομηνία, ούτως ή άλλως, είναι αρχή που δεν λησμονείται. Θα συμπεριλαμβάνεται, θα αναφέρεται, θα λαμβάνεται υπόψη, θα επιπρεάζεται (λιγότερο ή περισσότερο) τη διαδικασία των βραβείων.

Πότε θα αποκατασταθεί άραγε η δυνατότητα όχι μόνο της απρόδοκτης παρακολούθησης σε μια αίθουσα γεμάτη κόσμο, αλλά και του γυρίσματος των ταινιών με τον τρόπο που γίνονταν έως σήμερα; Η επόμενη χρονιά θα περιλαμβάνει πολυπρόσωπα δράματα/βιογραφίες όπως η «Ευτυχία»; Η ταινία του Αγγελού Φραντζή, για τη ζωή και το έργο της Ευτυχίας Παπαγιαννοπούλου, κέρδισε συνολικά 8 βραβεία, ανάμεσά τους αυτό της καλύτερης ταινίας. Ντοκιμαντέρ με τη συμμετοχή κατοίκων μιας ολόκληρης περιοχής όπως το βραβευμένο «Όταν ο Βάγκνερ συνάντησε τις τνομάτες» της Μαρίας Οικονόμου; Μήπως η απομύκνωση του «Ζιζτοεκ» του Βαρθή Μαρινάκη (η εγκατάλειψη ενός 9χρονου αγοριού και η σχέση που αναπτύσσει με έναν μοναχικό και ιδιότροπο μεσπλίκα) ή η ερμητική παρτία της «Winona» του Αλέξανδρου Βούλγαρη (όπου περνούν μια καλοκαιρινή μέρα τέσσερα κορίτσια και το καλά κρυμμένο «μυστικό» τους) θα αποτελέσουν «μοντέλο» για το μέλλον; Μαζί και η εσωστρεφής και αποκομμένη από το περιβάλλον ηρωίδα του «Cosmic Candy» της Ρηνιώς Δραγασάκη; Το ελληνικό σινεμά, μέρος του γενικότερου, διεθνούς, κινηματογραφικού, διλήμματος/προβληματισμού που θα προκύψει, μετά την πανδημία, πρακτικά, αισθητικά, σεναριακά, προς τα πού θα στραφεί; Ξανακοιτάζοντας τη φετινή παραγωγή, όπως εκπροσωπήθηκε στα βραβεία Iris, διαπιστώνω μια ποικιλομορφία σχεδόν «προφητική». Ο Γιώργος Γεωργίουπουλος, μάλιστα, στο «Δε θέλω να γίνω δυσάρεστος αλλά πρέπει να μιλήσουμε για κάτι πολύ σοβαρό» έχει ως κεντρικό ήρωα έναν νέο άντρα φορέα ενός νέου και εξαιρετικά επικίνδυνου ιού, που οι γιατροί ακόμη δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν (!).

Η 10η αυτή ψηφιακή τελετή των βραβείων Iris είχε κάτι συγκινητικά αισιόδοξο. Ανέδειξε ένα σινεμά στραμμένο στην πρόκληση της εποχής, επιπονητικό και ευέλκτο. Μείναμε με την επίγνωση πως ελπίζεις: το ελληνικό σινεμά θα βρει τον βηματισμό του σε αυτούς τους απρόβλεπτους καιρούς.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Στῶμεν καλῶς πάντα

Ενα αλλιώτικο Πάσχα γιορτάζεται το 2020 από τους ανά την υφήλιο χριστιανούς. Είναι πραγματικά κοσμωστικό το γεγονός, αφού ελάχιστες φορές στην παγκόσμια ιστορία έχουν παρθεί παρόμοια μέτρα, πάντως δεν είναι η πρώτη φορά. Μπορεί να μας φαίνεται περίεργο και ξένο, αλλά δεν είναι. Αυτό, όμως, που πραγματικά μου κάνει εντύπωση είναι η τόσο μεγάλη στεναχώρια ενός πολύ μεγάλου ποσοστού στην Κύπρο, αλλά και στην Ελλάδα, που δεν μπορούν να κάνουν δικούς εκκλησιασμούς και χωρίς να ακούσουν τον Καλό Λόγο. Ε! υπερβολή, δεν νομίζετε; Και δεν μιλάω για τους πιστούς που κατά κανόνα μετέχουν κανονικώς στις λειτουργίες της Μεγάλης Εβδομάδας, έχοντας νηστεύσει, εξομολογηθεί και εν τέλει κοινωνούν και γενικά τηρούν τα της θρησκείας που προσεύχουν, όχι. Μιλάω για τους άλλους, εκείνους που όλη την Αγία Εβδομάδα αναζητούν υποκατάστατα για να νηστεύσουν το κρέας, το γάλα, το βούτυρο κτλ., γι' αυτούς που ξεχωρίζουν τον ξένο, τον ανήμπορο, τον διαφορετικό. Γι' αυτούς που διαρρηγνούν τα μμάτια τους

για το ότι δεν θα μπορέσουν να εκκλησιαστούν τη Μεγάλη Εβδομάδα, αλλά όλες τις υπόλοιπες γιορτές και Κυριακάδες τους πλακώνει το στρώμα και τους εμποδίζουν οι δουλειές. Ξέρετε, ο εκκλησιασμός του Μεγάλου Σαββάτου δεν είναι σαν τα 15 λεπτά δημοσιότητας που σου αναλογούν σε περπατήσεις τα 200 περίπου μέτρα, αν κάποτε δεν ερχόταν ο ιερέας, έκανε υπομονή και περίμενε την άλλη μέρα το πρωί, που θα ερχόταν οπωσδήποτε, να εκκλησιαστεί. Απλά, λιτά και χωρίς καμιά διάθεση επίδειξης του πόσο πιστός ήταν, δεν αφορούσε κανέναν άλλον παρά εκείνον, ήθελε να στέκει καλώς για να βλέπει η Παναγία τα παιδιά του και τα εγγόνια του. Από την άλλη μεριά, της μπτέρως μου, η γιαγιά είχε δικό της στασίδι, σε μία κωμόπολη, όχι χωριό, αλλά αρκετά κλειστή, που το στασίδι δεν έπρεπε να είναι άδειο άνευ αιτίας. Αυτή η γιαγιά μου δεν έκανε λειτουργία, ανεξαρτήτως παπά, ακολουθίας και ημέρας. Όπως ήταν ειδικά στα κουλουράκια, και στις πασχαλινές κουλούρες έπρεπε να γίνονται όλα σωστά τη Μεγάλη Εβδομάδα, ώστε τη Μεγάλη Παρασκευή να μην

θρήσκος, μέχρι σημείου θρησκοληψίας, νήστευε και πούχαζε υπέρ το δέον, αλλά δεν επέβαλε ποτέ σε κανέναν τίποτα, παρά παρακαλούσε την Παναγία να βλέπει τα παιδιά του και τα εγγόνια του, δεν έσπευδε στην εκκλησία αμάν-αμάν, να παίξει η καμπάνα, να έρθει ο δέσποτας και κινούσε να περπατήσει τα 200 περίπου μέτρα, αν κάποτε δεν ερχόταν ο ιερέας, έκανε υπομονή και περίμενε την άλλη μέρα το πρωί, που θα ερχόταν οπωσδήποτε, να εκκλησιαστεί. Απλά, λιτά και χωρίς καμιά διάθεση επίδειξης του πόσο πιστός ήταν, δεν αφορούσε κανέναν άλλον παρά εκείνον, ήθελε να στέκει καλώς για να βλέπει η Παναγία τα παιδιά του και τα εγγόνια του. Από την άλλη μεριά, της μπτέρως μου, η γιαγιά είχε δικό της στασίδι, σε μία κωμόπολη, όχι χωριό, αλλά αρκετά κλειστή, που το στασίδι δεν έπρεπε να είναι άδειο άνευ αιτίας. Αυτή η γιαγιά μου δεν έκανε λειτουργία, ανεξαρτήτως παπά, ακολουθίας και ημέρας. Όπως ήταν ειδικά στα κουλουράκια, και στις πασχαλινές κουλούρες έπρεπε να γίνονται όλα σωστά τη Μεγάλη Εβδομάδα, ώστε τη Μεγάλη Παρασκευή να μην

πρέπει να γίνει τίποτα. Εμείς παιδιά που ήμασταν και που μας νήστευαν (αν και με παρασπονδίες) θεωρούσαμε βασανιστήριο να μην μπορούμε να φας κουλουράκια και κουλούρες, έχοντας μάλιστα κουβαλήσει και τις λεγόμενες λαμαρίνες στον φούρνο, άρα εργασία χωρίς πληρωμή, καταλαβαίνετε. Εκείνη, λοιπόν, αφού έβλεπε ότι δεν αντέχαμε την αναμονή και αφού είχε προσπαθήσει να μας νουθετήσει, λέγοντας μας διάφορα... κατέληγε να λέει, «φάτε, η αμαρτία πάνω μου». Όσο ήμασταν μικρά, δεν μας ενδιέφερε ποιος θα πάρει την αμαρτία, ούτε καν ξέραμε τι είναι αμαρτία, όταν μεγαλώσαμε, όμως, της λέγαμε, «ποια αμαρτία, ρε γιαγιά, ένα κουλουράκι είναι αμαρτία;», κι εκείνη δεν απαντούσε, μας κοιτούσε κι έλεγε... φάτε κι άλλο, λοιπόν».

Αγράμματοι άνθρωποι, μεγαλωμένοι σε κοινωνίες δύσκολες, φτωχικές, αλλά αυτή την άδολη αγάπη τους για να τη πιστεύω τους ήξεραν πώς να την προφυλάσσουν και να στέκονται καλώς. Ας προσπαθήσουμε, λοιπόν, να στεκόμαστε καλώς ανεξαρτήτως ημέρας, κλητής ή μη.

Καλό Πάσχα.

Το χρώμα μέσα στο γκρίζο της πόλης

Ο Paparazzi, ένας γνήσιος καλλιτέχνης του δρόμου, μίλησε στην «Κ» για την τέχνη που εκπροσωπεί και για τις συνεργασίες του

Συνέντευξη στη ΛΟΥΪΖΑ ΛΟΥΗ

Ο Paparazzi ένας από τους πιο γνωστούς street artists της Κύπρου με τα εκθέματά του να στολίζουν διάφορες περιοχές του νησιού μας αλλά και ευρωπαϊκές πόλεις. Με αφορμή τη νέα του ατομική έκθεση σε κλειστό χώρο στο Capital Club στο Ντουμπάι, αλλά και επίσης την επερχόμενη συνεργασία του με τον Ερυθρό Σταυρό και με τη Λεβέντσιο Πινακοθήκη μίλησε στην «Κ».

—Πώς προέκυψε η συνεργασία σου με το Capital Club στο Ντουμπάι; Πες μου λίγα λόγια για αυτή την ατομική έκθεση που έκανες και τι έργα παρουσίασες;

«Ο δρόμος είναι αγάπη, είναι σεβασμός. Και προσπαθείς να αφήσεις το δικό σου στίγμα μέσα στο γκρίζο μιας πόλης», λέει ο Paparazzi στην «Κ».

—Ένας από τους ανθρώπους που συνεργάζομαι και εκτιμώ πάρα πολύ είναι ο Νικόλας Χρυσοστόμου και κάνουμε διάφορα προτζεκτ μαζί, με έφερε σε επαφή με τους ανθρώπους του Capital Club στο Ντουμπάι, όπου ήταν και ο επιμελητής της έκθεσης. Η έκθεση ήταν σε ένα πολύ όμορφο 5όροφο χώρο και είχα παρουσιάσει θρυλικές μορφές μεταξύ πολλών άλλων, τον Μοχάμεντ Αλί και την Audrey Hepburn. Θα διαρκέσει ακόμη τρεις μήνες. —Γιατί επέλεξες να ασχοληθείς με το street art και πώς μπήκε στη ζωή σου;

«Πάντα όταν κάνω μια έκθεση κάνω και μια τοιχογραφία όπως έκανα και στο Ντουμπάι για να φέρνω τον δρόμο μέσα στην γκαλερί.» λέει ο Paparazzi.

—Να ξεκινήσω και να πω ότι είμαι από καλλιτεχνική οικογένεια από τον παππού μου και τον πατέρα μου άρα είχα ένα καλλιτεχνικό ιστορικό. Κάπου στην αρχή της εφηβείας ήρθε στη ζωή μου η hip hop μουσική και το γκράφιτι. Ο δρόμος για εμένα ήταν σαν μια ανοιχτή γκαλερί, που μπορείς κάνεις ό,τι θέλεις εσύ και να το δένεις με την πόλη όπου γίνεται κομμάτι μιας κοινότητας. Διότι ο δρόμος είναι αγάπη, είναι σεβασμός. Και προσπαθείς να αφήσεις το δικό σου στίγμα μέσα στο γκρίζο μιας πόλης. —Εκτός από την ατομική έκθεση

στο Ντουμπάι, θα λάβεις μέρος και στην ομαδική/φιλανθρωπική έκθεση με τον Ερυθρό Σταυρό στη Λεβέντσιο Πινακοθήκη. Μίλησε μου λίγο για αυτό;

—Ζω σε μια καλλιτεχνική γειτονιά που έχουμε δημιουργήσει στη Λάρνακα και μαζί με τον Γεώργιο Γεωργιάδη, ο οποίος με έβαλε σε αυτό το προτζεκτ. Έτσι πήρα το αβγό που ήταν πάρα πολύ μικρό και έπρεπε να δημιουργήσω κάτι επάνω. Για εμένα θα ήταν πάρα πολύ δύσκολο να εκφραστώ πάνω στο συγκεκριμένο. Σκέφτηκα μιλώντας με τους διοργανωτές να

Πάνω, «Stay Home» 2020, ο άστεγος το μήνυμά του Paparazzi για την παγκόσμια πανδημία που βιώνει οι ανθρωπότητα.

Αριστερά, «το αυγό», 2020, Λεβέντσιο Πινακοθήκη. «Ο θεατής μπορεί να νιώσει ότι είναι την ίδια ώρα έξω στους δρόμους αλλά και παράλληλα είναι ένα έργο που μπορείς να το δεις σε ένα «κλασσικό» εκθεσιακό χώρο».

κάνω κάτι πάλι σαν θέμα το αβγό, αλλά δοσμένο κάπως διαφορετικά. Έτσι βρήκα μια παλιά κορνίζα που μοιάζει αρκετά με την καινούργια μου δουλειά. Έκανα ένα τηγανητό αβγό με έναν πολύ ενδιαφέροντα τρόπο, διότι συνδύασα μια κλασική κορνίζα με την τεχντροπία του street art. Ο θεατής μπορεί να νιώσει ότι είναι την ίδια ώρα έξω στους δρόμους, αλλά και παράλληλα είναι ένα έργο που μπορείς να το δεις σε ένα «κλασσικό» εκθεσιακό χώρο.

—Θεωρείς ότι ένας «καλλιτέχνης του δρόμου» μπορεί να εκθέτει σε «κλειστούς χώρους» όπως μουσεία και γκαλερί χωρίς να έρχεται σε αντιπαράθεση με τη «φιλοσοφία» του street artist;

—Μπορεί να έκανα έκθεση στον Ντουμπάι και μετά να βγίκα έξω

στους δρόμους και δεν θα σταματώ ποτέ να είμαι στους δρόμους. Είναι κομμάτι του εαυτού μου. Η δουλειά έξω στον δρόμο πιστεύω ότι δεν έχει καμία σχέση με κάτι πιο εικαστικό. Εάν έξω στον δρόμο παίζεις με την πόλη, είναι ο καμβάς σου η πόλη, η γκαλερί είναι κάτι πιο λευκό, κάτι πιο καθαρό και μπορεί κάποιος να εστιάσει πιο εύκολα σε ένα έργο τέχνης. Πάντα όταν κάνω μια έκθεση κάνω και μια τοιχογραφία, όπως έκανα και στο Ντουμπάι για να φέρνω τον δρόμο μέσα στην γκαλερί. Επειδή είναι σύγχρονη τέχνη αυτό που κάνω είναι τιμή μου να εκθέτω σε μουσεία ή σε γκαλερί. Και βοηθά πολύ την τέχνη για να μπορέσεις να συνεχίσεις το ταξίδι σου.

—Πολλοί καλλιτέχνες πλέον βίω-

νοντας αυτή την πανδημία, με τα μουσεία και τις γκαλερί κλειστά, χρησιμοποιούν τους τοίχους του δρόμου σαν καμβά σαν ένα μέσο να στείλουν τα δικά τους μηνύματα γι' αυτό που ζει η ανθρωπότητα τώρα. Πώς το βλέπεις αυτό; Το δικό σου μήνυμα ποιο είναι;

—Προσπαθώ να μη δίνω αρνητικά μηνύματα μέσα σε αυτό που ζούμε. Σίγουρα οι καιροί είναι δύσκολοι και ζωγράφισα το δικό μου μήνυμα, έναν άστεγο και έγραψα με ταγκ «Stay Home», αλλά ένας άστεγος δεν έχει σπίτι, οπότε το μήνυμά μου είναι ότι πρέπει να είμαστε ευγνώμονες γι' αυτό που έχουμε, ότι έχουμε ένα χώρο να μείνουμε, ότι έχουμε κάτι να φάμε και να είμαστε γενικά λίγο πιο ευαίσθητοι σε αυτές τις δύσκολες μέρες προς τον συνάνθρωπό μας.

kathimerini.com.cy

Η Καθημερινή της Κυριακής στην πόρτα του σπιτιού σας!

Απλά συμπληρώστε τα στοιχεία σας online καθ' όλη τη διάρκεια της βδομάδας ή και την ίδια μέρα της Κυριακής.

Η εφημερίδα σας θα βρίσκεται στην πόρτα σας!
Αξιόπιστη και Άμεση ενημέρωση στο σπίτι!

Η Καθημερινή της Κυριακής στηρίζοντας τις ευπαθείς ομάδες και όσους αδυνατούν να κυκλοφορήσουν προσφέρει υπηρεσία κατ' οίκον παράδοσης της εφημερίδας στο σπίτι σας

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η αλήθεια είναι στη γνώση.

Τιμή εφημερίδας με την παράδοση 3 ευρώ | Πληρωμή: με την παράδοση με contact less card
Ισχύει πιλοτικά για παράδοση εντός τους Δήμους Λευκωσίας, Στροβόλου, Λακατάμιας, Εγκωμης, Αγ. Δομετίου, Αγλαντζάς, Λατσιών.

Χορεύοντας με τις λέξεις και τις ιδέες

Δέκα χορευτές / περφόρμερ και χορογράφοι από την Κύπρο αφήνουν ελεύθερη τη σκέψη τους στην «Κ»

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η έννοια του χώρου και η απομόνωση, η ανάγκη εξωτερίκευσης των ενδόσεων συναισθημάτων του καλλιτέχνη, η έλλειψη κοινού, άραγε σημαίνει «ένδεια»; Ρωτήσαμε δέκα χορευτές/περφόρμερ και χορογράφους να μας απαντήσουν σε μία απλή ερώτηση, που όμως παίρνει. Οι Παναγιώτης Τοφής, Έλενα Χριστοδουλίδου, Φώτης Νικολάου, Ανδρομάχη Δημητριάδου Lindahl, Αλέξης Βασιλείου, Λία Χαράκη, Χλόη Μελίδου, Έλενα Αντωνίου, Εύη Δημητρίου και Αριάννα Οικονόμου διά των λόγων τους κινούν τη σκέψη μας.

• **Ερώτημα:** «Τι σημαίνει για τον χορευτή να περιορίζεται στον προσωπικό του χώρο; Η πανδημία μπορεί να επηρεάσει δημιουργικά την τέχνη του χορού»;, αυτό είναι το ερώτημα που θέσαμε.

ΑΛΕΞΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Καθώς περνούν οι μέρες αναλογίζομαι ότι αυτό που βιώνουμε ήρθε ακριβώς για να ξεσκεπάσει –ίσως με βίαιο τρόπο– τον πυρήνα μιας σαφούς κοινωνικής δομής. Ήρθε απρόσμενα για να μας υπενθυμίσει την ευθραυστότητα του σύγχρονου ανθρώπου, τη σημαντικότητα που έχει η εκκωφαντική σιωπή, τα σωτήρια αποτελέσματα που φέρουν οι μεγάλες σε διάρκεια (τόσο σωματικές όσο και πνευματικές) παύσεις. Και για να μας προσφέρει τον πολυπόθητο χρόνο –που πάντοτε ζητούσαμε– για μια σοβαρή και λεπτομερή ενδοσκόπηση. Βαθιά μέσα μου διατηρώ την ελπίδα ότι αυτή η πρωτόγνωρη αποδόμηση θα μας οδηγήσει όλους, καλλιτέχνες και μη, στην αναζήτηση μιας ουσιαστικότερης ανταλλαγής ιδεών που δεν θα στηρίζεται πια στις ήδη υπάρχουσες πρακτικές και μεθόδους που έχουν φθαρεί από τον χρόνο και ανήκουν σε κάτι «παλιό». Ίσως αν αφεθούμε ολοκληρωτικά, ο καθένας από τον ρόλο που επέλεξε, στη νέα πραγματικότητα, σε αυτή τη νέα εποχή που ξεκίνησε να βρούμε και νέους τρόπους για να υπάρχουμε ο ένας με τον άλλο και για να κάνουμε τέχνη.

• **Προτεινόμενο** έργο: «The Artist is Present» (2010) της Marina Abramovic.

ΕΛΕΝΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΟΥ

Όσο και αν κινήθηκα αυτή τη χρονική περίοδο νοιώθω ακίνητη. Κοιτώ καθημερινά τους άδειους χώρους του «Εγκυμίου» και η αλήθεια είναι πως νοιώθω ένα τεράστιο κόμπο στον λαιμό. Στρέφω το βλέμμα μου στην είσοδο και περιμένω να δω έναν άνθρωπο. Κανένα παιδί, κανένas χορευτήs, χορεύτρια, ηθοποιός, φίλοι καλλιτέχνες. Άδειος ο χώρος και δεν ακούγεται ούτε ένας θόρυβος από τα συνεργεία της περιοχής. Τα πάντα ακίνητα. Περιμένω, στον ίδιο τόπο που πια μοιάζει νέος, περιμένω ό,τι και αν σημαίνει αυτό να νιώσω ξανά την αγάπη μέσα από την ενέργεια που ανταλλάζουμε, όταν συναντιόμαστε πριν από κάθε πρόβα, πριν από κάθε μάθημα. Ζούμε, αλλάζουμε, κινούμαστε και θα εκφραζόμαστε κουβαλώντας στη μνήμη και στο σώμα αυτή τη δύσκολη περίοδο. Η τέχνη κουβαλά τη συμβάντα γι' αυτό και ο κόσμος γυρνά πάντα στην τέχνη για να αντέχει, να θυμάται, να αλλάζει.

• **Προτεινόμενο** έργο: «the statements» (2016), της Crystal Pite.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΟΦΗΣ

Το γεγονός ότι οι χορευτές έχουμε περιοριστεί στον προσωπικό μας χώρο αποτελεί ένα σοβαρό πλήγμα, μας έχει κρατήσει μακριά από πρόβες, παραστάσεις, εργαστήρια και διδασκαλίες. Βρισκόμαστε πια σε οικιακούς χώρους που αποτελούν τα μικρά προσωπικά μας στούντιο. Είναι όμως παράλληλα

Το έργο «Through me, THEM –» του Παναγιώτη Τοφής που παρουσιάστηκε στη 19η «Πλατφόρμα Χορογραφίας Κύπρου».

μια ιδιαίτερη πρόκληση, η οποία έχει δημιουργήσει την ευκαιρία, ή καλύτερα, την ανάγκη για περαιτέρω πειραματισμό, καινούργιους δημιουργικούς διαλόγους και αναπόφευκτα τη χρήση πολυμέσων. Είναι πραγματικά αξιοσημείωτη η παγκόσμια κινητοποίηση από χορογράφους και ομάδες χορού για διδασκαλίες και εργαστήρια μέσω διαδικτύου, όπως και η αλληλοστήριξη μεταξύ καλλιτεχνών, τόσο τοπικά όσο και παγκόσμια, για λύσεις ως προς τη δημιουργία και ουσιαστικές οικονομικές διεκδικήσεις. Η πανδημία επηρεάζει δημιουργικά την τέχνη μας, είναι γεγονός που αποτελεί ήδη μέρος της. Βρισκόμαστε σε ένα στάδιο όπου ήδη αφουγκραζόμαστε το σώμα και παρατηρούμε τις σκέψεις μας με μια διαφορετική ειλικρίνεια, με μία διακριτική εσωτερικότητα ίσως. Θέλω να πιστεύω πως ό,τι έχουμε να εκφράσουμε και να δημιουργήσουμε μετά από αυτό θα είναι μέρος μιας ακόμη πιο δυνατής προσωπικής ανάγκης και μιας καθαρότερης αλήθειας.

• **Προτεινόμενο** έργο: «Travelogue I – Twenty to eight» (1993). Είναι το πρώτο έργο που χορογράφησε η Γερμανίδα χορογράφος Sasha Waltz με την ομάδα της. Ένα χορευτικό ταξίδι εσωτερικών χώρων, με αναφορές στο κοινόχρηστο, την απλότητα και τα μικρά πράγματα της καθημερινής ζωής.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ LINDAHL

Μικρή χόρευα τα βράδια μπροστά στην τζαμαρία του σαλονιού μας ή έκανα το μάθημα μπαλέτου κρατώντας τον μπουφέ για μπάρα. Χόρευα στο δωμάτιό μου, αυτοσχεδίαζα με τα έπιπλα και τη σκιά μου στον τοίχο κι ονειρευόμουν. Νομίζω ότι τότε δημιουργούσα ή αφουγκραζόμουν μέσα μου, αυτό που έμελλε να γίνω. Κάπως έτσι γεννιούνται τα πράγματα, μέσα σ' έναν πραγματικό ή συμβολικό «προσωπικό χώρο», εκεί όπου μπορεί κανείς ελεύθερα να είναι ο εαυτός του. Απ' την άλλη, η τέχνη μας αγαπά τους μεγάλους χώρους, τα ξύλινα πατώματα, τη συντροφιά των άλλων, τη μαγεία του συντονισμού της ομάδας σ' ένα κοινό ρυθμό, την ανταλλαγή, τη ζεστασιά των κορμιών, τη χαρά της επικοινωνίας. Σήμερα τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δίνουν μια ανακούφιση στην ανάγκη

μας για επικοινωνία και σίγουρα νέοι δημιουργικοί δρόμοι θα ξετυλιχτούν, όμως ο χορός δεν είναι μόνο εικόνα είναι βίωμα, σώμα και αίμα, συνομιλία με τον άλλον και το αόρατο, ζωντανή παρουσία.

• **Προτεινόμενο** έργο: «Le salon» (2004), από την ομάδα Peeping Tom! Λατρεία.

ΧΛΟΗ ΜΕΛΙΔΟΥ

Αν βλέπαμε αυτή τη φράση «Τι σημαίνει για τον χορευτή να περιορίζεται στον προσωπικό του χώρο;» συμβολικά, θα προέκυπτε μια πολύ ωραία δημιουργική διαδικασία, να δημιουργήσουμε δηλαδή ένα κινησιολογικό έργο, περιορισμένοι στον «προσωπικό» μας χώρο, αυστηρά εντός της δικής μας κινδσφαιρας. Έτσι θα άκουγα αυτή την ερώτηση πριν από δύο μήνες... Είμαι σίγουρη πως ο κάθε χορογράφος έχει περάσει από αυτή τη διαδικασία, έστω και ως πείραμα. Σήμερα όμως δεν είναι αυτό το θέμα μας, αλλά η απομόνωση. Δεν είναι δηλαδή ο περιορισμένος χώρος το πρόβλημα, αλλά το ότι δεν μπορούμε να μοιραστούμε τον χώρο. Η απουσία του άλλου σώματος, δίπλα, πίσω, απέναντι... Το «άλλο» ζωντανό σώμα είναι αυτό που δημιουργεί τη συνθήκη της επικοινωνίας και της διάδρασης, απαραίτητη συνθήκη για να υπάρξει η τέχνη γενικά. Όπως για κάθε άνθρωπο αυτή τη στιγμή, έτσι και για τον χορευτή, δεν είναι ο χώρος που έχει αλλάξει, αλλά η συνθήκη. Ναι, μεν έχει περιοριστεί ο χώρος, αλλά έχει «μεγαλώσει» ο χρόνος. Ίσως τώρα να είμαστε σε θέση να ενεργοποιήσουμε το σώμα μας με άλλους όρους, να το ξαναγνωρίσουμε χωρίς εικόνα, ελλείψει θεατών, να ξανασυστηθούμε με τον ήχο της φωνής μας. Ίσως αυτό θα μπορούσαμε να κερδίσουμε από την πανδημία.

• **Προτεινόμενο** έργο: «Lamentation» της Martha Graham (Νέα Υόρκη, 1930).

ΑΡΙΑΝΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Μια ερώτηση με χίλιες απαντήσεις εφόσον εξαρτάται από την προσωπικότητα του καθενός. Εάν εννοείτε για το γεγονός ότι με τον περιορισμό ο χορευ-

τής βρίσκεται σήμερα ως δημιουργός σε απομόνωση και η κίνησή του τώρα περιορίζεται σε πιο μικρό εμβαδό, είτε στον κήπο είτε σε μια ταράτσα μιας πολυκατοικίας, πιστεύω δεν είναι μόνο ο χώρος το θέμα η απουσία της μεγάλης σκηνής, του μεγάλου χώρου για πρόβες, ούτε τα τετραγωνικά. Είναι και η απουσία του κοινού. Στη σκέψη πως θα προχωρήσουμε με όλα αυτά τα μέτρα που λαμβάνονται και δεν έχουν χρονικό πλαίσιο ακόμα για πόσο. Δηλαδή ωραία παραστάσεις διαδικτυακά. Όμως τι σημαίνει χορός χωρίς θεατή; Για εμένα προσωπικά ως περφόρμερ χορογράφο αυτή η πρόκληση της απομόνωσης μου θυμίζει και τη σημασία να ριχτώ στα πιο εσωτερικά δωμάτια του εαυτού. Εδώ ως δημιουργοί καλούμαστε από τα δωμάτιά μας να σκεφτούμε το μεγαλύτερο μήνυμα που μας δίνει εν πολλοίς αυτή κρίση, αλλά και την αλληγορία της.

• **Προτεινόμενο** έργο: «Night Stand» των Λίσα Νέλσον και Στιβ Πάξτον (2006). Ένα ντουέτο μέσα από μια παρτιτούρα αυτοσχεδιασμού με μόνα δεδομένα το σκηνικό περιβάλλον και τον ήχο, ενώ η κίνηση / χορός είναι η ανοικτή διάδραση μεταξύ αυτών και των χορευτών.

ΕΥΗ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Για εμένα σημαίνει συγκέντρωση ενέργειας και σκέψης και νέους κώδικες επικοινωνίας με αυτούς που συμβιώνεις, για να βρίσκεις τον χώρο και χρόνο να βιώσεις ό,τι συμβαίνει και να εκφραστείς δημιουργικά. Μέσα στον περιορισμό συνεχίζω τόσο την εξέσκησή μου όσο και την χορογραφική μου έρευνα. Την ίδια στιγμή η πανδημία και ο εγκλεισμός μας φοβίζει, μας προκαλεί ανησυχία. Είναι σημαντικό να βρίσκουμε τον χρόνο για να βιώσουμε αυτά τα αισθήματα, να βιώσουμε την θλίψη, τον φόβο. Όλα αυτά χρειάζονται να εκφραστούν και αυτό είναι πηγή δημιουργίας.

Παράλληλα, υπάρχει και η κριτική σκέψη γι' αυτό που συμβαίνει. Βιώνουμε τη χρήση αυταρχικού λόγου από την Πολιτεία προς την κοινωνία. Είμαστε παρατηρητές σ' ένα υποβαθμισμένο σύστημα υγείας. Ζούμε σ' ένα σύστημα παγκόσμιας ανισότητας. Η ανθρωπότητα χρειάζεται να είναι έτοιμη για αλλαγή, όταν πλέον τελειώσει η παν-

δημία. Αυτή η κριτική σκέψη είναι η βάση για δημιουργία.

• **Προτεινόμενο** έργο: videodance «Παλάς», Εύη Δημητρίου, σε συνεργασία με τη Σουζάνα Φιαλά και τον Γιώργο Σίσσμο, (Λευκωσία 2005). Μου θυμίζει έντονα την αίσθηση του εγκλεισμού και φόβου.

ΕΛΕΝΑ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Όλες αυτές τις μέρες νιώθω σαν να βρίσκομαι στη διαδικασία μιας performance μακράς διάρκειας. Υπερβαίνω καθημερινά τα προσωπικά μου όρια, νοητικά, συναισθηματικά και σωματικά. Έχω περάσει πολλές ώρες ακινησίας και σιωπής και είναι πολύτιμα εργαλεία για μένα. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν είναι επίπονο. Κάθε μέρα είναι μια νέα δοκιμή. Το πιο δύσκολο να ελέγξεις είναι το μυαλό και ο πόνος στο μυαλό είναι ο πιο βαθύς. Για τον καθένα η μοναξιά σωματοποιείται αλλιώς. Σε μένα συμβαίνει στην αναπνοή. Μου λείπει μια ανάσα και εύχομαι καθημερινά γι' αυτή. Καμία πανδημία δεν μπορεί να επηρεάσει τη δημιουργία, γιατί η δημιουργία είναι βαθιά ανάγκη. Επηρεάζει, όμως, τους ανθρώπους που δημιουργούν και εννοώ πρακτικά. Δεν μπορώ να ζήσω χωρίς την τέχνη μου γιατί είναι αυτό που κάνω. Είναι η εργασία μου. Και πρέπει να επιζησει και ΑΥΤΗ και εγώ.

• **Προτεινόμενο** έργο: «Slow Walk», Rosas - Anne Teresa De Keersmaeker (Βέλγιο 2016). Ένα συμμετοχικό πρότζεκτ για το πώς συνειδητά μειώνουμε ταχύτητα στο μυαλό και στο σώμα.

ΛΙΑ ΧΑΡΑΚΗ

Ο χρόνος του περιορισμού για μας που δεν έχουμε αρρωστήσει (ακόμη...) μπορεί να είναι φοβερά δημιουργικός μέχρι επικίνδυνα βολικός. Ως δημιουργός με κεντρικό μέσον το σώμα βρίσκω τον εαυτό μου να εκπληρώνω επιθυμίες όπως να μαθαίνω μουσική, να διαβάζω όλα που δεν είχα τον χρόνο μέχρι τώρα, να περιποιούμαι αγαπημένους και να είμαι περισσότερο θεατής παρά δημιουργός στο υλικό που παράγουν και μοιράζονται άνθρωποι από το σπίτι τους. Τελικά επιβεβαιώνεται αυτό που πίστευα πάντα ότι όλοι μπορούν να είναι δημιουργοί κάποιας πρακτικής, αν τους δινόταν ο χώρος και ο χρόνος. Η τέχνη παίζει και θα παίζει πολύ ουσιαστικό ρόλο στη σύνδεση των ανθρώπων κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αλλά και στην επανασύνδεσή τους μετά που θα περάσει όλο αυτό.

• **Προτεινόμενο** έργο: «Palermo Palermo» της Pina Bausch (1989).

ΦΩΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Για χρόνια παλεύουμε να γυμνάσουμε το σώμα μας, να συναντήσουμε το κάλλος, τη δεξιότητα, να απελευθερωθούμε και να υπερβούμε τα όρια που το καθορίζουν, στοχεύοντας πάντα σε μία πιο σύγχρονη σωματική γλώσσα. Έτσι, τα σώματά μας βρίσκονταν πάντα σε μία μετάβαση, σε μία συνεχή προσπάθεια να πάνε κάπου. Ξαφνικά έπρεπε να κάνουμε μία παύση. Ίσως αυτό ακριβώς χρειαζόμασταν! Σε μία εποχή όπου ο ναρκισσισμός και η εγκεφαλικότητα κυριαρχεί, το σώμα και κυρίως το πνεύμα έπρεπε επειγόντως να ανασυγκροτηθεί. Τώρα είναι η στιγμή τα σώματά μας να αναζητήσουν την ουσιαστική τους γλώσσα, χωρίς κανένα σύγχρονο ρεύμα να τα καθορίζει και να βρουν την αλήθεια τους. Το σώμα πέρα από ικανότητες έχει και αισθήσεις, μνήμη και επιθυμίες. As τις ακουμπήσουμε.

• **Προτεινόμενο** έργο: «Esplanade» (1975) του Paul Taylor, όπου παρατηρούμε ένα οργανισμό κίνησης και ευφορίας με τα σώματα να κινούνται αέναα με μία μοναδική αίσθηση ελευθερίας.

Η πανούκλα στο μεσαιωνικό Μπέργκαμο

Ενα ρηξικέλευθο διήγημα με «σκηνικό»
το επίκεντρο της σημερινής πανδημίας

JENS PETER JACOBSEN

Πανούκλα στο Μπέργκαμο -
Εδώ θα 'πρεπε να 'ταν ρόδα

μτφρ. - σκόλια: Ηρκος Ρ. Αποστολίδης
εκδ. Ροές, 2020
σελ. 112

Της ΕΥΗΣ ΜΑΛΛΙΑΡΟΥ

Ο Δανός μυθιστοριογράφος Γενς Πέτερ Γιάκομπσεν (1847-1899) υπήρξε μια ιδιόμορφη προσωπικότητα, ένα μείγμα φυσιοδίφη, διανοητή και μυθολάστρη. Στην ανά χειράς έκδοση σημειώνονται τα εξής: Μεταξύ 1872 και 1875, ο Γιάκομπσεν μεταφράζει τα σημαντικά έργα του Δαρβίνου «Η καταγωγή των ειδών» (The Origin of the Species) και «Η καταγωγή του ανθρώπου» (The Descent of Man), ως εισήγητής του δαρβινισμού στη Δανία. Σπουδάζοντας Βοτανολογία στο πανεπιστήμιο της Κοπεγχάγης γράφει μια βραβευμένη διατριβή πάνω στα φύκια (1873), ενώ κατά τη διάρκεια κάποιων επιτόπιων παρατηρήσεων για τη βλάστηση των βαλτότοπων προσβάλλεται από φυματίωση, με αποτέλεσμα τον ταλαιπωρημένο και σύντομο βίο του.

Στο ταξίδι του από τον ευρωπαϊκό Βορρά προς τον Νότο, ο Γιάκομπσεν αντλεί έμπνευση από την

ιταλική τέχνη και αρχιτεκτονική. Τα δύο διηγήματά του με φόντο το Μπέργκαμο («Πανούκλα») και τη Ρώμη («Εδώ θα 'πρεπε να 'ταν ρόδα») μοιάζουν με εικαστικές συνθέσεις υπό μορφήν λόγου. Γνωρίζει τον Ιψεν στον λογοτεχνικό Σκανδιναβικό Κύκλο της Ρώμης και αποσπά τη θετική κριτική του για το μυθιστόρημά του «Νίλς Λύνε, η ιστορία μιας νιότης» (1880). Με έντονα αυτοβιογραφικά στοιχεία, ο «Νίλς Λύνε» χαρακτηρίστηκε στην εποχή του ως η «βίβλος του αθείσμου».

Στα ελληνικά γράμματα ο Γιάκομπσεν γίνεται ευρέως γνωστός από τη μετάφραση του Ηρακλή Ν. Αποστολίδη, την οποία επιμελήθηκε ο γιος του Ρένος μέσα στην κριτική ανθολογία «Τα Νέα Ελληνικά» το 1967. Σήμερα, ο Ηρκος Ρ. Αποστολίδης συστήνει εκ νέου τον Γιάκομπσεν στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό μέσα από τη μετάφραση των δύο διηγημάτων του για το Μπέργκαμο και τη Ρώμη, αποδίδοντας με αισθητική πιστότητα τον απεικονιστικό ή αλλιώς «οπτικό» τρόπο γραφής του Δανού συγγραφέα.

Στο ρηξικέλευθο διήγημα «Πανούκλα στο Μπέργκαμο», οι κάτοικοι της μεσαιωνικής πόλης, εν μέσω μιας σφοδρής επιθεσης από

«Οι μαστιγούμενοι», έργο του Ολλανδού ζωγράφου και τυπογράφου Πίτερ φαν Λάερ (1599-1641). Τον 13ο αιώνα δημιουργήθηκε η θρησκευτική αίρεση με την ονομασία «μαστιγούμενοι» ή «αυτομαστιγούμενοι». Με το παραμικρό «αμάρτημα» προέβαιναν σε αυτομαστίγωση, προς μίμηση της μαστίγωσης του Χριστού πριν τη σταύρωσή Του.

«Κανένας μεσίτης
δεν υπάρχει ανάμεσα
στον Θεό και μας! Κανέ-
νας Χριστός δεν πέθα-
νε για μας στον Σταυρό!»
φωνάζει ο καλόγερος.

την επιδημία της πανούκλας, θα βρεθούν μπροστά σε έναν έντονο υπαρξιακό διχασμό που κλονίζει τα θρησκευτικά, πολιτειακά και κοινωνικά στεγανά του κόσμου τους. Ο Γιάκομπσεν τοποθετεί τη δράση μέσα στα τείχη της παλαιάς καστροπολιτείας, όπου βρίσκεται η έδρα της δημοτικής αρχής. Η καχυποψία για την περιοχή του καινούργιου

οικισμού στις παρυφές του βουνού είναι διάχυτη, εφόσον εκεί πρωτοεμφανίζεται η πανούκλα. Ο Μαύρος Θάνατος χτυπάει γοργά και ανελέητα. Το παλιό Μπέργκαμο καίει τον ρημαγμένο από την πανούκλα νέο οικισμό, μήπως καθαρίσει ο αέρας και σταματήσει η επιδημία. Πετροβολούνται ή δέρονται αλύπητα οι φυγάδες ξένοι προς την άνω πόλη, διότι θεωρούνται υπαίτιοι και ένοχοι φορείς της αρρώστιας. Οι εκατόμβες των νεκρών δεν σταματούν. Συγχρόνως πληθαίνουν οι λιτανείες, οι νηστείες, τα τάματα, οι αδιάκοπες δεήσεις στον Θεό από μοναχούς και πιστούς μέσα στις εκκλησίες, οι φωτιές στις πλατείες και στις αγορές, καθώς και οι θεραπείες αιθέριων ελαίων.

Μάταια όλα. Κάποιοι σαπίζουν

στα σπίτια τους, ενώ κείτονται διασπαρτοι παντού οι μισοθαμμένοι. Η διοίκηση της πόλης καταρρέει, οι πολίτες εγκαταλείπουν ψυχή και σώμα στις κραιπάλες του φαγοποτιού, σκαρώνοντας τραγούδια ειρωνικά και βλάσφημα. Καθείς ζει πλέον για το τομάρι του, δεν υπάρχει αλληλεγγύη ούτε συμπόνια για τους πάσχοντες, που παραληρούν από τον πυρετό. Αν δεν υπάρχει βοήθεια από τον Ουρανό, φαίνεται να υπάρχει από την Κόλαση.

Οι μαύροι σταυροί

Μια πομπή αυτομαστιγούμενων καλόγερων, αιμόφυρτων και κουρελίων, ανεβαίνει από την καμένη πεδιάδα προς το κέντρο της παλαιάς πόλης, κουβαλώντας ξύλινους μαύρους σταυρούς. Οι παραδομένοι

Το διήγημα του Γενς Πέτερ Γιάκομπσεν μοιάζει με εικαστικές συνθέσεις υπό μορφήν λόγου.

τώρα στα επίγεια πάθη πολίτες του παλαιού Μπέργκαμο διασταυρώνονται ξαφνικά με τους αυτοβασανιζόμενους σκλάβους - ιερούργους αυτής της μαρτυρικής θρησκευτικής λατρείας. Η πομπή παρασύρει το μεθυσμένο μπουλούκι ενός καπλιεού και όλοι μαζί ανεβαίνουν τα χορταριασμένα σκαλοπάτια του ξεχασμένου, αλειτούργητου επί έντεκα εβδομάδες καθεδρικού ναού.

Ο αρχικαλόγερος αφηγείται σε έκσταση το αιρετικό όραμα ενός εσταυρωμένου Χριστού που δεν άντεξε τη χλεύη και τις κατάρτες. Απέδρασε αφήνοντας τον Σταυρό του κενό και σαν βασιλιάς οργισμένος ανέβηκε στους ουρανούς, χωρίς να εκπληρώσει το λυτρωτικό έργο του. «Κανένας μεσίτης δεν υπάρχει ανάμεσα στον Θεό και μας! Κανένας Χριστός δεν πέθανε για μας στον Σταυρό!» φωνάζει ο καλόγερος, εντείνοντας την αγωνία και τον κλαυθμό. Το πλήθος τον προτρέπει: «Σταύρωσέ τον!» προκαλώντας τον να δώσει διέξοδο σε έναν μύχιο επαναστατικό πόθο. Μέσα από τις περιγραφές των φωτοσκιάσεων της πομπής που ξεμακραίνει, έρχονται στο νου εικόνες από το σκηνοθετικό επίτευγμα του Ινγκμαρ Μπέργκμαν «Η έβδομη σφραγίδα».

LOVE FM 100.7 ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΚΑΡΔΙΕΣ ΣΑΣ ΣΑΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ

1^ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΤΙΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ
14.4%

1^ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
18.8%

1^ο ΠΑΓΚΥΠΡΙΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΙΣ ΗΛΙΚΙΕΣ 35-44
21.8%

1^ο ΜΟΥΣΙΚΟ
ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ
ΣΤΟ ΜΕΡΙΔΙΟ
ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΜΕ 6.5% ΚΑΙ 90 ΛΕΠΤΑ
ΣΥΝΕΧΟΥΣ
ΑΚΡΟΑΣΗΣ

LOVE
100.7 FM
98.1 & 105.7

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΡΕΥΝΑ ΑΚΡΟΑΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΗΛΙΚΙΕΣ 13-80 ΕΤΩΝ
ΣΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1/12/2019 – 29/2/2020 (ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ SYMMETRON MARKET RESEARCH & CONREAD RESEARCH BUREAU)

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

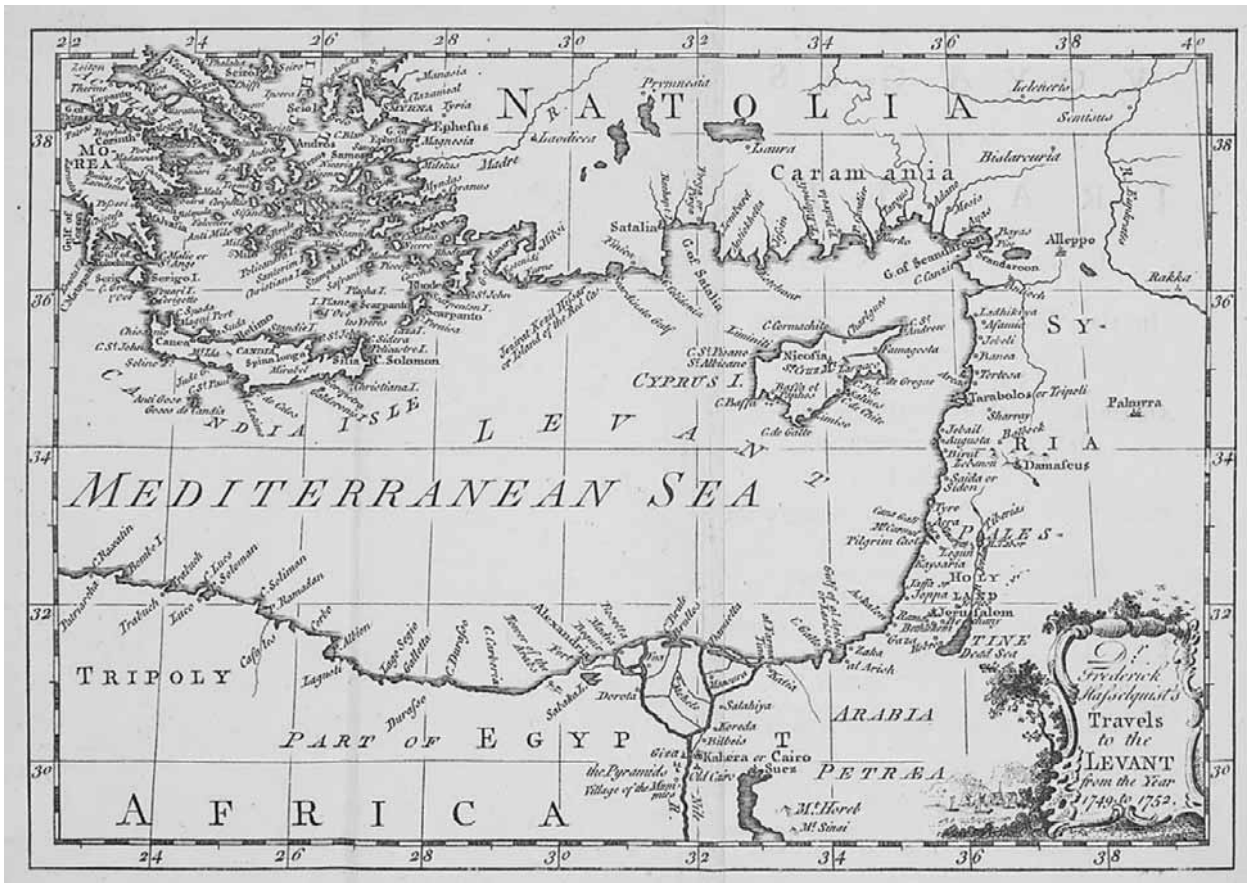
Της ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ

Ένας Σουηδός περιηγητής κάνει Πάσχα στα Ιεροσόλυμα

Το ταξίδι του κόστισε σίγουρα μια περιουσία, αλλά ο 18ος αιώνας –και ιδιαίτερα το δεύτερο μισό του– έδωσε φτερά στους ταξιδιώτες που κινούνταν προς την ανατολική Μεσόγειο. Ήταν η εποχή κατά την οποία διαμορφώθηκε ο ιδεώδης τύπος του Ευρωπαίου περιηγητή, ένας μορφωμένος, οξυδερκής, ανιδιοτελής και γενναίος άνδρας που επιθυμούσε να διευρύνει τα όρια της γνώσης και να καταρρίψει προκαταλήψεις. Κάπως έτσι ήταν μάλλον και ο Σουηδός Φρέντρικ Χάσελκβιστ (Fredrik Hasselquist): μαθητής του περίφημου βοτανολόγου Λινναίου (Carl Linnaeus) στην Ουψάλα, φυσιοδίφης ο ίδιος και βοτανολόγος, ξεκίνησε από τη χώρα του το 1749 για να συγκεντρώσει πληροφορίες σχετικά με τη φυσική ιστορία, την ιατρική και το εμπόριο. Με τα σύγχρονα δεδομένα αυτός ο επιστήμονας-περιηγητής πλήρωσε προκειμένου να γνωρίσει τον κόσμο της Ανατολής –ένα πολυετές και ριψοκίνδυνο ταξίδι–, όσα περίπου θα έδινε για να κάνει τον γύρο του κόσμου.

Και σαν όλο αυτό να συνέβη όντως τώρα, την εποχή της πανδημίας, το ταξίδι κόστισε στον Χάσελκβιστ τη ζωή του. Εχοντας ήδη ενδιαφερθεί για τη φυσική ιστορία της Παλαιστίνης, και μη βρίσκοντας αρκετές πληροφορίες για τις μελέτες του αποφάσισε ότι θα φτάσει μέχρι εκεί περνώντας νωρίτερα από την Αίγυπτο, την Κύπρο, κάποια ελληνικά νησιά και τη Μικρά Ασία. Όμως, δεν έφτασε ποτέ στον τελικό προορισμό του. Αρρώστηκε και πέθανε στη Σμύρνη στα 1752, ίσως από την πανούκλα που θέρριζε στα μέσα εκείνου του αιώνα. Τα ημερολόγιά του επεξεργάστηκε ο Λινναίος και εκείνος φρόντισε ώστε να εκδοθούν.

Ο πλούτος των περιηγητικών κειμένων είναι αστείρευτος, και οι αναγνώστες χρωστάμε πολλά στο τετράτομο έργο του δημοσιονογράφου και ιστοριοδίφη Κυριάκου Σιμόπουλου για τους «Ξένους περιηγητές στην Ελλάδα» (εκδ. Πιρόγα). Πέρα από τη συμβολή του στην επιστημονική μελέτη, ο Σιμόπουλος μάς προτείνει με τα βιβλία του ένα πραγματικά περιπετειώδες ανάγνωσμα, και μια ξεναγιάζει στον δρόμο σε μια εποχή καταναγκαστικού εγκλεισμού. Αυτό λοιπόν το παράξενο Πάσχα του

Χάρτης της περιοχής την οποία θέλησε να εξερευνήσει ο Φρέντρικ Χάσελκβιστ. Ξεκίνησε από τη χώρα του το 1749, αλλά δεν ολοκλήρωσε ποτέ την προσπάθεια, καθώς άφησε την τελευταία του πνοή στη Σμύρνη το 1752.

«Οι δρόμοι ήταν πλημμυρισμένοι από Έλληνες που έκαναν χίλιες τρέλες και συναγωνίζονταν ποιος θα ξεπεράσει τον άλλο στο φαί και το ποιό».

2020, ακολουθούμε τον Σουηδό επιστήμονα μέχρι τα Ιεροσόλυμα. Ήταν Μεγάλη Εβδομάδα του 1750 όταν έφτασε στην Ιερή Πόλη των χριστιανών, των Εβραίων και των μουσουλμάνων –μία πόλη που ειδικά κατά τις μεγάλες γιορτές συνέρεαν πλήθη–, και παρακολούθησε τους χριστιανικούς εορτασμούς. Οι παρατηρήσεις του, έτσι όπως μεταφέρονται από τον Κ. Σιμόπουλο («Ανάσταση στα Ιεροσόλυμα» από το «Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα», τόμος Β'), έχουν την αξία ντοκουμέντου και την πλοκή μυθιστορήματος.

«Το βράδυ της Μεγάλης Πέμπτης ο Fredrik Hasselquist παρακολούθησε την τελετή του Νιπτήρος στην Αγία Φωτεινή, που έγινε κάτω από λαμπρή φωταφία

αμέτρων κεριών και καντηλιών. Οι φαλμαδίες ήταν αξιοθρήντες, έγραψε. Και παρατήρησε ότι ενώ στην πατρίδα του μπορεί κανείς να αποκοιμηθεί κατά τη διάρκεια της λειτουργίας, στην Ελλάδα είναι αδύνατον. "Γιατί όλοι στέκονται όρθιοι, σταυροκοπούνται αδιάκοπα και κάνουν μετάνοιες και γονυκλισίες". Παρακολούθησε και τη θεία κοινωνία. Για άρτο χρησιμοποίησαν παξιμάδια. Τα θρυμμάτισε ο επίσκοπος σε κομματάκια και στην αρχή της μετάληψης από τους ιερείς που στέκονταν γύρω από την Αγία Τράπεζα. Επαιρναν με τη σειρά ένα κομματάκι, το δάγκωναν και ύστερα κοινωνούσαν από το δισκοπότηρο που τους πρόσφερε ο επίσκοπος. Η θεία κοινωνία γινόταν από έναν παπά "από το παράθυρο του ιερού": δύο κουταλιές μετάληψη σε κάθε χριστιανό από το ασημένιο δισκοπότηρο».

Τη Μεγάλη Παρασκευή έγινε ο θρήνος του Επιταφίου. «Δεν τόλμυσα να παρακολουθήσω τη σκηνή γιατί δεν άντεχα να ακούω τα ουρλιαχτά τους που μου προκαλούσαν τρόμο», γράφει.

«Τα μεσάνυχτα του Μεγάλου Σαββάτου ο ναός του Αγίου Τάφου αντηχεί από τις κραυγές Χριστός

Ανέστη, χαρούμενο ξέσπασμα για το τέλος της νηστείας. Την ίδια στιγμή αρχίζουν όλοι να τρώνε μέσα στην εκκλησία ό,τι έχουν κουβαλήσει μαζί τους. Υστερα βγαίνουν κατά μάζες αλλά μέσα σε τέτοια ακαταστασία, σύγχυση και κοσμοχαλασιά που πολλοί πλήρωσαν ακριβά την Ανάσταση. Την ημέρα του Πάσχα οι δρόμοι της Ιερουσαλήμ ήταν πλημμυρισμένοι από Έλληνες που έκαναν χίλιες τρέλες και συναγωνίζονταν ποιος θα ξεπεράσει τον άλλο στο φαί και το ποιό. Πέρασαν τον φράγκικο δρόμο χορεύοντας με συνοδεία μουσικών οργάνων. Ένα από αυτά ήταν βοϊδίσια μεμβράνη απλωμένη πάνω σ' ένα τσέρκι. Ο μουζικάντης το χτυπούσε με τα δάκτυλα. Είδε έναν Έλληνα να ισορροπεί στην κορφή του κεφαλιού του ένα μπουκάλι γεμάτο νερό με ένα μπουκέτο τριαντάφυλλα».

«Μέσα σε αυτή την ατμόσφαιρα της ασυγκράτητης ευθυμίας δεν γίνονται ούτε φόνοι, ούτε άλλα έκτροπα», σημειώνει ο Σουηδός περιηγητής. «Ο επίσκοπος φροντίζει από την παραμονή της Λαμπρής να απειλήσει με αφορισμό εκείνους που θα τολμήσουν να κρατούν απάνω τους μαχαίρι ή πιστόλα».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Τι οδηγεί τον μακρινό άλλο στα χωράφια μας;

ΜΑΧΙ ΒΙΝΕΒΙΝΕ Χαρράγκα, αυτοί που καίνε τα χαρτιά τους
μτφρ. Ελγκα Καββαδία,
εκδ. Αγρρα
σελ. 179

Μια ομάδα περιμένει κρυμμένη στα παράλια της Ταγγέρης τη στιγμή που ο διακινητής θα δώσει το σήμα προκειμένου να μαρκάρει για να φτάσει με βάρκα από τη θάλασσα του Γιβραλτάρ στη γη της Επαγγελίας – την Ευρώπη. Το έργο θα μπορούσε να έχει γραφτεί σήμερα. Είναι ωστόσο του 1999. Θα μπορούσε να αποτελεί μαρτυρία. Είναι όμως μια λογοτεχνικά μεταπλασμένη ιστορία από τον βραβευμένο Μαροκινό πεζογράφο και ζωγράφο Μάχι Μπινμπίν. «Χαρράγκα» ονομάζονται στα αραβικά οι πρόσφυγες και οι μετανάστες που καίνε τα χαρτιά τους μόλις φτάσουν σε ευρωπαϊκό έδαφος ή τα αφήνουν σε όσους μένουν πίσω για να τα καταστρέψουν μόλις οι ίδιοι μεταναστεύσουν και λάβουν άσυλο.

Τίποτα δεν έχει αλλάξει τα τελευταία είκοσι χρόνια. Κυνηγούμενοι από τη φτώχεια και τις πολιτικές αναταραχές, Αλγερινοί, Μαροκινοί, Σενεγαλέζοι, Μαυριταννοί διακινδυνεύουν προκειμένου

να επιτύχουν μια πιο ασφαλή ζωή. Οι Μαροκινοί Αζούζ και Ρεντά, ο Αλγερινός Καρέμ Ντζουντί που έχασε την οικογένειά του στη σφαγή της Μπλίντα, ο γιγαντιαίος Παφαντνάμ και ο Γιορσέ απ' το Μάλι, ο Βερβερίνος Γιουσέφ και η νεαρή Νουαρά με το μωρό της τουρτουρίζουν πίσω από ένα βράχο περιμένοντας την κατάλληλη στιγμή για να μουνουν στη βάρκα. Πείνα, κρύο, φόβος – και ελπίδα. Σχέδια, όνειρα, ψευδαισθήσεις που γεννιούνται απ' τις διηγήσεις όσων έχουν καταρθώσει να πατήσουν το πόδι τους στην Ευρώπη, και τώρα αναμεικνύουν την πυρωμένη φαντασία των επιδοξων μεταναστών.

Η περιπέτεια δεν κρατά παρά μερικές ώρες. Με διαρκείς αναδρομές ωστόσο ο προικισμένος Αζούζ παρακολουθεί τις τροχιές των συνταξιδιωτών του, εκείνες που τελικά τους οδήγησαν σε αυτή την έρημη σκοτεινή ακτή για να τολμήσουν τη ριψοκίνδυνη πλεύση. Παιδικά χρόνια μες στη στέρνη

ση και τη βία, σπίτια ρημαγμένα απ' τις αιματηρές συγκρούσεις, γυναικείς εγκαταλελειμμένες από τον άντρα και προστάτη. Και ταυτόχρονα λογίων λογίων παραμύθια, ότι ο διάπλους του πορθμού είναι μια εύκολη, απλή διαδικασία: πληρώνεις, και σε λίγο βρίσκεσαι στην Ισπανία. Διανυκτερεύεις σε μια άνετη κουκέτα βαγονιού μέσα σε ένα τρένο εξπρές που σε οδηγεί στα Πυρηνάια, κι ύστερα από μια γορηγευτική πεζοπορία φτάνεις στη Γαλλία.

Η αφηγηματική θερμοκρασία της ιστορίας είναι υψηλή. Σε δύο τρία σημεία γίνεται ίσως και κάπως μελοδραματική.

Δεν πειράζει ωστόσο. Παρόμοια κείμενα μας βοηθούν να ταυτιστούμε με τον μακρινό άλλο που βρίσκεται ξαφνικά στα χωράφια μας. Ξένη ή ελληνική, η μεταναστευτική και προσφυγική λογοτεχνία επιτελεί τον φιλάνθρωπο ρόλο της εξοικειώσης με τα δεινά των μαζικών μετακινήσεων. Και το επιτελεί με συστηματική επιμονή και

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΜΕΚ ΓΙΟΒΑΝΗ

Ο Τόμεκ Γιοβάνης γεννήθηκε στην Πολωνία. Είναι εικονογράφος και κομίστας, δημιουργός του fanzine «ΗΕΗΕ!», του κόμικ άλμπουμ «Ωχ Θεέ Μου!!!» και της σειράς κόμικς «Κουλούρι» (JeminaPress). Έχει εικονογραφήσει, μεταξύ άλλων, τα βραβευμένα «Και τον έπλασε σύμφωνα με τη δική του εικόνα» της Μυρτώς Γεωργίου-Νίλσεν (SYNERGIE) και «Ο γάμος του Κοντοπιθαρού» της Σοφίας Νέμα (Πατάκης). Έργα του έχουν διακριθεί στα Ελληνικά Βραβεία Γραφιστικής και Εικονογράφησης, στα Comicdom Awards και σε διεθνείς διαγωνισμούς.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Τα «Ημερολόγια της Εστέρ» και «The Arab of the Future 4» του Ριάντ Σατούφ και «Ordinary Victories: What is Precious» του Μανού Λαρσενέ – όλα κόμικς.

Ποιος ήρωας/ηρωίδα λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Η Αλίκη από το «Cul de Sac» του Ρίτσαρντ Τόμσον, γιατί η περιέργεια, η παιδικότητα και η ανοησία είναι πολύ σοβαρά πράγματα.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους ποιητές ή συγγραφείς καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Τους Ολγκα Τοκάρτσουκ, Σλαβόμιρ Μρόζεκ, Ρόμπερτ Κραμπ, Μάικλ Πάλιν, Μάνο Χατζιδάκι – και Φίλιππο Μονδελάρ για υποστήριξη. Επειδή θα τραβήξει για ώρες, θα φροντίζα να έχει και καλό πρωινό.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Οτι τα πολλά και τεράστια θαυμαστικά που βάζουμε, δεν φεύγουν με το ξδι: από τις «Απίθανες Περιπέτειες του Σπιφ και του Σπαφ» του Τόσου Ζαφειριάδη (Jemina Press).

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τον «Ξένο» του Αλμπέρ Καμύ.

Το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Τα πολωνικά κόμικς «Tytus, Romek i A'Tomek» του

Χ. Χμιελέφσκι και «Antresolka Profesorka Nerwosolka» του Τ. Μπαρράνφσκι. Σε αυτά είναι συμπεκνωμένη όλη η παιδική μου ηλικία και με έχουν σηματοδέσει ως εικονογράφο, δημιουργό κόμικς και άνθρωπο.

Ποια είναι τα συστατικά ενός καλού εικονογραφημένου βιβλίου;
Η ισορροπία ανάμεσα στο κείμενο και στην εικόνα. Οι εικόνες να λειτουργούν σαν νότες που μπαίνουν στα σωστά σημεία ώστε να στηρίζουν το κείμενο και να δίνουν ρυθμό στο βιβλίο. Να μην είναι απλά διακοσμητικά στοιχεία, αλλά να λειτουργούν διαδραστικά.

Ποιο γνωστό εικονογραφημένο βιβλίο θα θέλατε να είκατε εσείς εικονογραφήσει;
Δεν είχε περάσει από το μυαλό μου μια τέτοια σκέψη. Ίσως, διαβάζοντας αυτήν την περίοδο το «The Arab of the Future», να ήθελα να σχεδιάσω κάτι αντίστοιχο.

Στον καιρό της πανδημίας, έχετε τώρα περισσότερο χρόνο για: διάβασμα, δημιουργία, ενδοσκόπηση, τηλεόραση, πλήξη ή τίποτα από όλα αυτά;

Λόγω της κατάστασης έχουμε μείνει με τη Μαρία χωρίς βοήθεια, ο ένας πρέπει να είναι με τη μικρή κόρη μας (21 μηνών) και ο άλλος να κάνει τα υπόλοιπα (ψώνια, μαγειρέμα). Παράλληλα δουλεύουμε στο σπίτι (όσο μπορούμε) και στον ελάχιστο χρόνο που μένει, απλώς αποσυμπιεζόμαστε. Τα καλά είναι ότι επεξεργάζομαι καλύτερα κάποιες μελλοντικές ιδέες και ότι «ζούμε» τη κόρη μας στο φουλ.

ΕΚΤΑΚΤΩΣ

Το μυστήριο της νόσου που σκότωσε τον Ταντέους

Η. Ρ. LOVECRAFT Το χρώμα από το διάστημα - Ντάγκον - Η μετάβαση του Χουάν Ρομέρο
μτφρ. Κυριάκος Χαλκοπούλος
εκδ. Οξύ, 2020
σελ. 129

Απόσπασμα από τη νουβέλα «Το χρώμα από το διάστημα»:

Στις 19 Οκτωβρίου ο Ναούμ εμφανίστηκε στο σπίτι του Αμι φοβερά ταραγμένος, φέρνοντας φρικτά νέα.

Ο θάνατος είχε βρει τον Ταντέους στο δωμάτιό του στη σοφίτα το τέλος του μάλιστα ήταν τόσο άσχημο που δεν γινόταν να αναφερθεί με λεπτομέρειες.

Ο Ναούμ έσκαψε έναν τάφο στο περιφραγμένο χωράφι πίσω από το αγρόκτημα για να θάψει εκεί τον νεκρό γιο του.

Ήταν αδύνατον ο φορέας της μολυσματικής νόσου να βρήκε πρόσβαση στο δωμάτιο απ' έξω, γιατί τόσο το μικρό καγκελόφρακτο παράθυρο όσο και η κλειδωμένη πόρτα παρέμεναν απαράβαστα, όμως σ' αυτή την περίπτωση συνέβη ό,τι και με τα πλάσματα στον αχουράνα.

Παρόλο που ο Αμι και η γυναίκα του έκαναν ό,τι μπορούσαν για να παρηγορήσουν τον συντετριμμένο φίλο τους, δεν μπόρεσαν να μη νιώσουν σύγκρουση στη σκέψη πως καθετί που είχε σχέση με τους Γκάρντνερ κουβαλούσε μια φρίκη και η παρουσία και μόνο κάποιου από κείνο το σπίτι έμοιαζε να φέρνει μαζί της μια παγερή πνοή από περιοχές ακατονόμαστες και αδιανόητες...

Ο Αμι συνόδευσε τον Ναούμ πίσω στο κτήμα του κι έκανε ό,τι μπορούσε για να πρημάσει τον μικρό Μέρβιν που έκλαιγε ασταμάτητα.

ΜΑΤΙΕΣ
ΣΤΟΝ
ΚΟΣΜΟ

CHARLIE RUBIN / THE NEW YORK TIMES

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
Γκέρχαρντ Ρίχτερ

Στις 4 Μαρτίου είχε εγκαινιαστεί στο Met Breuer της Νέας Υόρκης, η μεγάλη αναδρομική, με πάνω από 100 έργα, του Γερμανού καλλιτέχνη Γκέρχαρντ Ρίχτερ, ως μία έκθεση ανακεφαλαίωσης μιας μακράς πορείας στην τέχνη. Ίσως να ήταν και η τελευταία του σε τόσο μεγάλη κλίμακα. Τα μουσεία προσφέρουν τώρα τις εκθέσεις ψηφιακά και το Μητροπολιτικό ανέβασε την έκθεση του Ρίχτερ μαζί με συνοδευτικό υλικό.

ΗΠΑ
Το νέο βιβλίο της Αν Τάιλερ

Με νέο μυθιστόρημα αυτήν την άνοιξη, η Αν Τάιλερ έρχεται να συναντήσει το μεγάλο κοινό της, καθώς είναι μια αγαπημένη συγγραφέας του μέσου Αμερικανού αναγνώστη. Τα μυθιστορήματά της είναι κοινωνικές ακτινογραφίες της μεσοαστικής ζωής με χαρακτήρες χωρίς ηρωικά στοιχεία. Το νέο της μυθιστόρημα έχει τίτλο «Redhead by the Side of the Road» με ήρωα έναν μεσήλικα άνδρα που είναι ο απόλυτος μέσος όρος, έως ότου...

ΣΙΑΝΕΪ
Ντέιβιντ Χάλμπεργκ

Σύμφωνα με το πλάνο, ο Αμερικανός αστέρας του μπαλέτου Ντέιβιντ Χάλμπεργκ θα αναλάβει από τον προσεχή Ιανουάριο το Μπαλέτο της Αυστραλίας, με το οποίο έχει συνεργαστεί στο παρελθόν. Ελπίζοντας να καλλιεργήσει περαιτέρω τη σχέση των Αυστραλών με τον χορό, ο 37χρονος χορευτής περνάει σε μια θέση ευθύνης και σχεδιασμού που του δίνει νέες δυνατότητες σύνθεσης και έμπνευσης. Η πανδημία θα ρυθμίσει τους χρόνους.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Εγκυκλοπαίδεια Μπριτάνικα

Η πιο πρόσφατη έντυπη έκδοση της εγκυκλοπαίδειας Μπριτάνικα ήταν το 2010 και είχε πάνω από 32.000 σελίδες. Πρωτοεκδόθηκε σε τρεις τόμους ανάμεσα στο 1768 και το 1771 στο Εδιμβούργο και έκτοτε έχει γίνει σύμβολο εγκυρότητας με χιλιάδες ληματογράφους. Αυτές τις μέρες κάνει προσφορά στην ετήσια online συνδρομή της για άρθρα και πληροφορίες που δεν βγάζει το Google και ζητεί συνεργάτες για να επαληθεύουν την εγκυρότητα των πληροφοριών.

ΛΟΝΔΙΝΟ
Ο Πολ Σμιθ ως συλλέκτης

Στις ημέρες της πανδημίας η διοχέτευση υλικού στις θόδες μας αποκαλύπτει πολλές ιστορίες, όπως τις συλλογές έργων τέχνης του σχεδιαστή Πολ Σμιθ. Ο οίκος Sotheby's παρουσιάζει ένα επτάλεπτο βίντεο από το γραφείο του Πολ Σμιθ στο Κόβεντ Γκάρντεν, γεμάτο πίνακες, φωτογραφίες, ποδήλατα και διάφορα εφάμερα. Με τη μοναδική του αφήγηση, και με μεγάλη απλότητα, μας λέει πώς συγκρότησε τη συλλογή του.

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

Οι άδειες πόλεις της Ευρώπης

Ποτέ δεν θα είχαμε φανταστεί ότι θα βιώναμε την εμπειρία των κενών πόλεων. Αυτή η πρωτόγνωρη αίσθηση που κλονίζει την καθημερινότητα όλης της υπηλίου αλλά και την αντίληψη που έχουμε για την αστική ζωή, γεμίζει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τις εφημερίδες και τα περιοδικά, με εικόνες από τις κενές πόλεις της εποχής μας. Είναι μια εμπειρία που γεννά τη δυνατότητα μιας μοναδικής ευκαιρίας. Η θέαση αυτών των γνώριμων σημείων στις μεγαλουπόλεις του κόσμου,

που τα έχουμε ζήσει ή τα έχουμε δει πολυσύχναστα και θορυβώδη, εμφανίζονται τώρα σπυραλωμένα με μηδενική, σχεδόν, οικονομική δραστηριότητα και κοινωνική ζωή. Αυτό δίνει τη δυνατότητα σε μοναδικού συμβολισμού φωτογραφίες, όπως αυτή που δημοσιεύουμε. Είναι φωτογραφία του Ιταλού συγγραφέα και φίλου της Ελλάδας, Ματέο Νούτσι, που φωτογράφησε την άδεια Ρώμη αποσιμώντας μοναδικές και σπάνιες εικόνες. Είναι η Πιάτσα ντελ Πόπολο τραβηγμένη από τον λόφο

του Pincio με την ονομαστή θέα. Το ίδιο συμβαίνει παντού στον κόσμο. Η Αθήνα κέρδισε μερικές ακόμη εξαιρετικές έντασης και δύναμης φωτογραφίες με τους άδειους από κίνηση και κόσμο δρόμους της, και αθροίζονται και αυτές στην πλούσια φωτογραφική ιστορία της. Η προέμια των εικόνων αυτών, αν και γεννήθηκαν από κάτι βίαιο, αρνητικό και ανεπιθύμητο, ορίζουν, ωστόσο ένα τρόπο επαναπροσέγγισης του αστικού αποτυπώματος. Ποτέ πριν δεν είχαμε την ευκαιρία να σταθμίσουμε την κλίμακα

των μνημείων και των κτιρίων μέσα στο αστικό σύνολο και είναι πιθανόν μια τέτοια πλούσια φωτογραφική παρακαταθήκη να γεννήσει στο εγγύς μέλλον εκθέσεις, ημερίδες και νέα καλλιτεχνικά πρότζεκτ. Καταλαβαίνει κανείς τις αρχιτεκτονικές συνθέσεις των ιστορικών πλατειών της Ευρώπης, τη σχέση των όγκων και τη συνομιλία φύσης και κτιρίων. Ολα αυτά ενώ στη Μεσόγειο έχει αρχίσει η άνοιξη και ο αέρας είναι μυρωμένος και το πρωί οι ήχοι προέρχονται από τα κελαηδίσματα των πουλιών.

Η έντονη αντιδιαστολή του πριν και του τώρα γεννά οξύμωρα συναισθήματα. Οι εικόνες των άδειων πόλεων εγγράφονται ήδη στην κοινή μνήμη ως ένας παγωμένος χρόνος και ως μία ιστορική στιγμή που όλοι θέλουμε να αφήσουμε πίσω. Την ίδια στιγμή κρατάμε την ομορφιά και τη γαλήνη, αναπόφευκτα αφήνουμε το βλέμμα να περιπληθεί σε αυτές τις σπάνιες φωτογραφίες, ελπίζοντας ότι θα περάσουν και αυτές διά παντός στην Ιστορία. Κρατάμε τουλάχιστον την ομορφιά και ελπίζουμε για το αύριο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Νύχτες της Γεθσημανής

«**Περίλυπός** εστιν η ψυχή μου έως θανάτου». Περιήρημ η φράση του Ιησού κατά την αγωνιώδη νύχτα του στο Ορος των Ελαιών, όπως μας την παραδίδει ο Ματθαίος στο ευαγγέλιό του (26,38).

Είναι πολλές οι μνημειώδεις φράσεις σε εκείνη τη δραματική αφήγηση: από το «ποτήριον τούτο...» και «το μεν πνεύμα πρόθυμον...» έως το «μάχαιραν έδωκες...» κατά τη δραματική στιγμή της σύλληψης. Αλλά αυτό το «Περίλυπός εστιν η ψυχή μου έως θανάτου» που ψελλίζει μέσα σε τυραννική αγωνία, ολομόναχος ο Ιησούς (έχει αφήσει λίγο πιο πίσω τον Πέτρο και τα δύο αδέρφια, τον Ιωάννη και τον Ιάκωβο, τους γιους του Ζεβεδαίου, οι οποίοι δεν αντέχουν να κρατήσουν τα μάτια τους ανοικτά), μοιάζει να είναι κτήμα όλων μας, ένθεων και άθεων. Το πικρό απόσταγμα της ανθρώπινης συνειδήσης.

«**Ο Ιησούς θα αγωνιά
ίσαμε το τέλος
του κόσμου: δεν πρέπει
να κοιμηθούμε
όλο αυτό το διάστημα**».

Πόσες νύχτες έχουμε όλοι πέσει να κοιμηθούμε βασανιζόμενοι από την αγωνία της επόμενης ημέρας ή από τη μνήμη πράξεων χθεσίων, προχθεσινών. Ο σύντροφος στο πλάι μπορεί να μην αντέχει να κρατήσει τα μάτια του ανοικτά κι εμείς ολομόναχοι υπομένουμε τη νύχτα με τα σκοτάδια της: κάπως έγινε και φέραμε τη ζωή μας ως εδώ, με όλα τα καλά και τα κακά, τις παρουσίες και τις απουσίες, τα κέρδη και τις απώλειες, και κάτι τέτοιες νύχτες είναι σαν να ξαπλώνουμε με όλα αυτά μαζί. Ο θόρυβος τότε

Αντρέα Μαντέντσια (π. 1431-1506), «Η αγωνία του Ιησού στη Γεθσημανή», έργο που ο μεγάλος Ιταλός μάστορας της Αναγέννησης φιλοτέχνησε μεταξύ 1458-1460.

είναι αφόρητος. Ο χώρος γίνεται στενός, ο χρόνος ατελείωτος. Οι εσωτερικοί μονόλογοι με πρόσωπα-φαντάσματα δεν παύουν ποτέ.

Κάτι τέτοιες νύχτες «της Γεθσημανής» έχει πολλές η ζωή του καθενός, όταν ο ύπνος δεν είναι απαραίτητα καταφύγιο: Ξέρουμε εκ των προτέρων ότι θα είναι γεμάτος σκίες και τρόμους. Το ότι δεν μπορούν να συγκριθούν ούτε στο ελάχιστο με την αγωνία του Ιησού, μικρή σημασία έχει: η νύχτα δίνει όγκο ανύπαρκτο σε πολλές ενοχές ή αγωνίες για την αύριο και αυτό ακριβώς το βιώνουμε σαν να βλέπουμε πραγματικό φάντασμα μπροστά μας. Ο καθείς και τα όπλα του, ο καθείς και ο σταυρός του.

Τον αφορισμό του Πασκάλ έκανε βιβλίο θρυλικό ο Ρώσος υπαρξιστής Λέων Σεστόφ: «Ο Ιησούς θα αγωνιά ίσαμε το τέλος του κόσμου: δεν πρέπει να κοιμηθούμε

όλο αυτό το διάστημα» («Η νύχτα της Γεθσημανής», μτφρ. Αρνης Δικταίος, εκδ. Δωδώνη, 1970). «Ο Πασκάλ θέλει να «σκοτώσει» τον ύπνο, σαν τον Μάκβεθ», γράφει ο Σεστόφ. «Κάτι πιο πολύ μάλιστα φαίνεται σα ν' απαιτεί από τους ανθρώπους να εννοθούνε σ' αυτή τη φρικτή προσπάθεια».

Η Γεθσημανή όμως κυοφορεί τον Γολγοθά αλλά, πάνω απ' όλα, την Ανάσταση. Όπως σε όλους μας έχουν κρωθεί κάμποσες νύχτες της Γεθσημανής, έτσι σε όλους μας αξίζουν κάμποσα φωτεινά πρωινά Σαββάτου: η πέτρα έχει κυλήσει απ' το στήθος και η ανάσα βγαίνει τώρα πλέρια. Η ζωή είναι πιο δυνατή απ' τον θάνατο.

**Χαρισμένο στην άγνωστή μου
Ακρονη και στη μητέρα της Χάρη,
για τον αγώνα ζωής που δίνουν –
και που θα τον κερδίσουν.**

Οι εμφανείς και οι αόρατες συνέπειες της πανδημίας

Μιλούν τέσσερις κορυφαιοί συγγραφείς

Της **ΤΑΣΟΥΛΑΣ ΕΠΤΑΚΟΙΛΗ**

Τέσσερις από τους πιο γνωστούς και ευπώλητους Ευρωπαίους συγγραφείς: ο διάσημος Γάλλος φιλόσοφος και μυθιστοριογράφος Πασκάλ Μπρικνέρ, η βραβευμένη Βρετανίδα Κλερ Μάκιντος, ο Γερμανός μετρ του ψυχολογικού θρίλερ Σεμπάστιαν Φίτσεκ και ο Ισπανός Πάμπλο Γκουτιέρρεθ, από τις πιο ενδιαφέρουσες νέες λογοτεχνικές «φωνές».

Έχουν διαφορετικές διαδρομές και επιρροές, διαφορετικά στυλ γραφής, ακόμα και κοσμοθεωρίες, όμως να που στις μέρες της πανδημίας «συναντώνται» στις σελίδες της «Κ» και μοιράζονται τον ίδιο φόβο απέναντι στον κορωνοϊό, καθώς και την ίδια αγωνία

για το πώς θα συνεχίσει να επηρεάζει τη ζωή μας ακόμα κι όταν η θύελλα θα έχει πλέον κοπάσει.

Τους ρωτήσαμε ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων σε μια τόσο κρίσιμη συγκυρία: αν θα μας αλλάξει αυτή η περιπέτεια και ποιον εαυτό μας θα αποκαλύψει, τον καλό ή τον κακό, της ενσυναίσθησης ή του εγωισμού; αν οι ηγεσίες και οι ιδεολογίες θα αντέξουν τους κραδασμούς της πανδημίας και με ποιον τρόπο; ποια είναι η νέα τους καθημερινότητα, της καραντίνας, και τι τους έχει λείψει περισσότερο.

Τι θα κάνουν, δηλαδή, την πρώτη ημέρα της «ελευθερίας» τους, μόλις τα αυστηρά περιοριστικά μέτρα αρθούν. Ιδού τι μας απάντησαν.

Κλερ Μάκιντος, Βρετανία

Σαν σε δυστοπικό μυθιστόρημα

Σκέφτομαι συνεχώς τις τελευταίες εβδομάδες ότι η πραγματικότητα που βιώνουμε ξεπερνάει και την πιο ακαλίνωτη φαντασία. Κάθε καινούργια μέρα που ξημερώνει είναι ολόξενη και πιο σουρεαλιστική, λες και ζούμε μέσα σε δυστοπικό μυθιστόρημα. Ναι, θα μπορούσα, ίσως, να έχω γράψει ένα βιβλίο με αυτό το θέμα, αλλά είμαι σίγουρη ότι ο εκδότης μου θα το είχε απορρίψει, με το σκεπτικό ότι θα ήταν παρατραβηγμένο και εντελώς μη πειστικό...

Οι χώρες χρειάζονται ισχυρές ηγεσίες σε τέτοιες δύσκολες συγκυρίες, όταν όλοι αποζητούμε καθοδήγηση, για να νιώσουμε ασφάλεια. Και δεν αναφέρομαι μόνο στο πολιτικό επίπεδο. Ηγέτες, ευτυχώς, εμφανίζονται πια και σε τοπικό επίπεδο, στις πόλεις και στις γειτονιές: οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία, γιατροί και νοσηλεύτες, οι δάσκαλοι, οι αστυνομικοί, οι εθελοντές είναι όλοι ηγέτες, κατά κάποιον τρόπο, μια και από τη δική τους αποτελεσματικότητα θα διασφαλιστεί αν η κοινωνία μας θα συνεχίσει να «λειτουργεί» ή όχι. Σε ό,τι αφορά την πατρίδα μου, καλό θα ήταν οι κομματικοί ταγόν να αφίσουν προς το παρόν στην άκρη τις πολιτικές διαφορές τους και να θέσουν την υγεία και την ευημερία των πολιτών στο επίκεντρο των αποφάσεών τους.

Ο ρόλος των διανοουμένων; Πάντα τους χρειαζόμαστε, όπως και κάθε δημιουργικό άνθρωπο.

Η βοήθεια της τέχνης

Η τέχνη μάς βοηθά να κατανοούμε τον κόσμο γύρω μας, είτε είμαστε πομπόι, δηλαδή καλλιτέχνες, είτε δέκτες, δηλαδή κοινό. Γι' αυτό και είναι απαραίτητο σε αυτή την κρίσιμη συγκυρία να εκτιμηθούν και να στηριχθούν όλες οι «δημιουργικές βιομηχανίες» — όλες οι μορφές τέχνης. Για να είμαι απολύτως ειλικρινής πάντως, εγώ καταβάλλω εναγωνίες προσπάθειες μήπως μπορέσω και συγκεκριτωθώ στο γράψιμο. Στο μυαλό μου επικρατεί χάος, ακριβώς όπως και στον κόσμο γύρω μου, και δεν είναι καθόλου εύκολο. Ελπίζω να ανακτήσω σταδιακά τον αυτοέλεγχό μου.

Αν καταφέρουμε να περάσουμε αυτή την περιπέτεια χωρίς να καταρρεύσει η παγκόσμια οικονομία, είμαι σίγουρη ότι θα δούμε καλά πράγματα να συμβαίνουν. Οι

Αν περάσουμε την περιπέτεια χωρίς να καταρρεύσει η παγκόσμια οικονομία, «θα δούμε καλά πράγματα να συμβαίνουν», πιστεύει η Κλερ Μάκιντος.

Αν είχα γράψει ένα βιβλίο με αυτό το θέμα, είμαι σίγουρη ότι ο εκδότης μου θα το είχε απορρίψει, με το σκεπτικό ότι θα ήταν παρατραβηγμένο και εντελώς μη πειστικό...

δεσμοί στις κοινότητες είναι πιο ισχυροί από ποτέ: οι επιχειρήσεις συνειδητοποιούν ότι η τηλεργασία είναι εξίσου αποδοτική: το περιβάλλον έχει ήδη ωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό, μια και η ατμοσφαιρική ρύπανση έχει μειωθεί σημαντικά.

Δεν ξέρω βέβαια αν ο καλός ή ο κακός μας εαυτός θα αποδειχθεί ισχυρότερος στη μετά κορωνοϊό εποχή. Με τρομάζει να βλέπω εκείνους που αδειάζουν τα ράφια των σουπερ μάρκετ αδιαφορώντας για τους υπόλοιπους συμπολίτες τους ή που δεν εφαρμόζουν τα μέτρα προφύλαξης, θέτοντας σε κίνδυνο όχι μόνο τον εαυτό τους αλλά και άλλους. Από την άλλη, βλέπω πολλούς ανθρώπους να συμπαραστέκονται ουσιαστικά —στους φίλους, στους συναδέλφους, στους γείτονές τους— και θέλω να πιστεύω ότι η ενσυναίσθηση θα νικήσει στο τέλος.

Η ζωή μου, ως συγγραφέα, ανέκαθεν ήταν μοναχική, οπότε η καραντίνα δεν με δυσκολεύει. Μου λείπουν τα ταξίδια, μακάρι να μπορούσα να ξανασυναντήσω τους αναγνώστες μου στο εξωτερικό, αλλά η τεχνολογία ευτυχώς παρέχει δυνατότητες που, αν αξιοποιηθούν, μειώνουν τις αποστάσεις. Από την άλλη, επειδή τα σχολεία παραμένουν κλειστά και τα παιδιά μου είναι στο σπίτι, προσπαθώ να συνδυάσω τις υποχρεώσεις της δουλειάς μου με τα καθήκοντα της μαμάς.

Δεν θα σας κρύψω ότι νιώθω φόβο. Όχι για μένα, για τους άλλους. Όχι μόνο για τους δικούς μου ανθρώπους και όχι μόνο την ασθένεια. Φοβάμαι για το ιατρονοσηλευτικό προσωπικό του οποίου οι αντοχές δοκιμάζονται για τους ιδιοκτήτες μικρών επιχειρήσεων που ίσως κλείσουν: για τους ελεύθερους επαγγελματίες που έχουν μείνει μετέωροι: για τις οικογένειες που δεν έχουν πια έσοδα. Είναι τρομακτικοί αυτοί οι καιροί...

Δεν σταματώ όμως να σκέφτομαι το μετά. Τι θα κάνω την πρώτη μέρα «ελευθερίας»; Θα γευματίσω στο αγαπημένο μου εστιατόριο. Μόνη! Λατρεύω την οικογένειά μου, αλλά έχω ήδη αρχίσει να... εκλιπαρώ για λίγη μοναξιά.

Τα μυθιστορήματα της Κλερ Μάκιντος «Σε είδα» και «Ξέχασέ με» κυκλοφορούν στην Ελλάδα από το Μεταίχμιο. Υπό έκδοση είναι ένα ακόμη βιβλίο της, το «Μετά το τέλος».

«Εναστρη Νύχτα»: Ελαιογραφία του Βίνσεντ βαν Γκογκ, που απεικονίζει τη θέα από το παράθυρο του δωματίου του στο άσυλο Σεν Περί ντε Προβάνς (1889).

Σεμπάστιαν Φίτσεκ, Γερμανία

Ενα στρες τεστ για όλη την κοινωνία

Ποτέ μέχρι σήμερα δεν έχουμε έρθει αντιμέτωποι με μια παγκόσμια κρίση αυτής της μορφής. Είναι πράγματι ένα στρες τεστ για ολόκληρη την κοινωνία. Όλα τα κράτη βρίσκονται στην ίδια βάρκα, την οποία δυσκολεύονται να κουμαντάρουν. Και, όπως συμβαίνει και στον πόλεμο, αυτή η καταστροφή θα βγάλει ό,τι καλύτερο αλλά, δυστυχώς, και ό,τι χειρότερο κρύβουμε μέσα μας οι άνθρωποι.

Όμως προσπαθώ να θυμάμαι κάτι που συνήθιζε να λέει η μητέρα μου: «Όταν συμβαίνει κάτι κακό, να στρέψεις το βλέμμα σου στους καλούς Σαμαρείτες: τους πυροσβέστες, τις νοσοκόμες, τους γιατρούς, τους εθελοντές. Θα διαπιστώσεις πως είναι πάντα περισσότεροι από εκείνους που προξένησαν τον όλεθρο ή που τον χρησιμοποιούν προς όφελός τους»...

Παιδεία και επιστήμη

Η κρίση που βιώνουμε δεν μπορεί να επιλυθεί με αυθαίρετες ειδικασίες, εμπρηστικό λόγο και προαναγνδα, παρά μόνο να αναλυθεί με βάση τα επιστημονικά δεδομένα και να τεθεί υπό έλεγχο με σαφείς οδηγίες, καθώς και τεχνολογικά και ιατροφαρμακευτικά μέσα. Μας αποδεικνύει τη ζωτική σημασία που έχουν η παιδεία και η επιστήμη για το κοινό καλό. Δεν πιστεύω, πάντως, ότι θα έχει σοβαρές μακροπρόθεσμες συνέπειες, ούτε αρνητικές ούτε θετικές.

Δυστυχώς ο άνθρωπος ξεχνάει πολύ γρήγορα μόλις η ζωή επανέρχεται στους κανονικούς ρυθμούς της. Και απωθεί τις δυσάρεστες καταστάσεις από το μυαλό του, όπως συνέβη, φερ' ειπείν, μετά την οικονομική κρίση. Εύχομαι μονάχα να αναπτύξουμε ένα παγκόσμιο σχέδιο για την αντιμετώπιση των πανδημιών, ώστε να μην μας ξαναβρεί απροετοίμαστους κάτι τέτοιο.

Σε προσωπικό επίπεδο τώρα, ευτυχώς, ως συγγραφέας είμαι μαθημένος να εργάζομαι στο σπίτι. Μόνο που αυτόν τον καιρό έχω πάθει εθισμό με την εννήμερωση. Περνάω περίπου οκτώ ώρες κάθε μέρα στο Διαδίκτυο! Μετά βίας κρατιέμαι να μη διαβάζω συνεχώς ειδήσεις. Κι αυτός είναι ένας από τους λόγους που ξεκίνησα στο Instagram την εκστρατεία #wirschreibenzuhause (#γράφουμεστοσπίτι), όπου μα-

«Μόλις αρθούν τα αυστηρά μέτρα, θα πάω σε ένα ταξιδιωτικό πρακτορείο για να κανονίσω διακοπές στην Ελλάδα», λέει ο Σεμπάστιαν Φίτσεκ.

Φυσικά και φοβάμαι. Οι συγγραφείς θρίλερ πρέπει να μπορούν να νιώσουν φόβο ακόμα και σε ακίνδυνες καταστάσεις: αλλιώς πώς θα γράφαμε γι' αυτόν;

ζι με τους ακολούθους μου γράφουμε μια συλλογή διηγημάτων, η οποία θα κυκλοφορήσει μετά το τέλος της κρίσης και τα έσοδά της θα διατεθούν για τη στήριξη των πληγέντων βιβλιοπωλών. Όλοι οι συγγραφείς, όπως και ο εκδοτικός οίκος, έχουν παραιτηθεί από τα δικά τους δικαιώματα.

Φυσικά και φοβάμαι. Οι συγγραφείς θρίλερ πρέπει να μπορούν να νιώσουν φόβο ακόμα και σε ακίνδυνες καταστάσεις: αλλιώς πώς θα γράφαμε γι' αυτόν; Και, όπως είναι λογικό, σε τέτοιες εποχές πραγματικής κρίσης, όταν ο άνθρωπος πόνος πολλαπλασι-

ζεται, οι άγρυπνες νύχτες είναι... εξασφαλισμένες.

Ξέρετε, έχω ήδη γράψει ένα βιβλίο με θέμα έναν ιό που εξαπλώνεται, το «Noah». Αλλά θα ευχόμουν να είχαν παραμείνει όλα αυτά στη σφαίρα της μυθοπλασίας. Σήμερα δεν θα επέλεγα πλέον αυτή τη θεματική, διότι θεωρώ πως η πραγματικότητα δεν ενδείκνυται για ψυχαγωγικούς σκοπούς. Προτιμώ να προκαλώ ανατριχίλα στους αναγνώστες μου με τη φαντασία μου παρά να εκμεταλλεύομαι τον αληθινό ανθρώπινο πόνο.

Το πρώτο πράγμα που θα κάνω μόλις αρθούν τα αυστηρά περιοριστικά μέτρα θα είναι να πάω σε μια καφετέρια, να απολαύσω τον καφέ μου, και αμέσως μετά σε ένα ταξιδιωτικό πρακτορείο, για να κανονίσω διακοπές στην Ελλάδα.

Τα βιβλία του Σεμπάστιαν Φίτσεκ κυκλοφορούν στη χώρα μας από τις εκδόσεις Διόπτρα, σε μετάφραση Δέσποινας Κανελλοπούλου, η οποία μας βοήθησε να αποδώσουμε στα ελληνικά αυτό το κείμενο. Την ευχαριστούμε.

Νέα Ορλεάνη, μία από τις άδειες, «βουβές» πόλεις που φιλοτέχνησε ο Αμερικανός ζωγράφος Εντουαρντ Χόπερ (1950).

Πασκάλ Μπρικνέρ, Γαλλία

Θα ζούμε με φόβο, θα συμβιώνουμε από απόσταση

Αυτή τη στιγμή οι θάνατοι στη Γαλλία έχουν ξεπεράσει τις 9.000. Βέβαια, δεν είναι η πιο δύσκολη κατάσταση που έχουμε ζήσει: τον Αύγουστο του 2003, σχεδόν 15.000 άνθρωποι πέθαναν από τον καύσωνα. Πάντως, όπως και στη Βρετανία, έγιναν πολλά λάθη. Δεν πήραμε μέτρα όταν έπρεπε. Στα νοσοκομεία μας δεν υπάρχουν αρκετές μάσκες ούτε αναπνευστήρες. Πρέπει να εκλιπαρούμε από τη μια τους Κινέζους να μας στείλουν εξοπλισμό κι από την άλλη τους Γερμανούς να πάρουν Γάλλους ασθενείς στις δικές τους μονάδες εντατικής θεραπείας.

Για τον Εμανουέλ Μακρόν ο χειρισμός της κρίσης είναι ένα κρας τεστ. Αν καταφέρει να αντεπεξέλθει, θα επανεκλεγεί σίγουρα. Βλέπετε, δεν έχει και κανέναν αντίπαλο της προκοπής. Και ο Ζαν-Λικ Μελανσόν και η Μαρίν Λεπέν είναι «λίγοι». Συμβαίνει και σε άλλες χώρες και είναι τρομακτικό: δεν υπάρχουν άξιοι ηγέτες στους οποίους οι πολίτες να μπορούν να βασιστούν, δεν έχουμε επιλογές. Κάθε λαός πρέπει μόνος του να πορευθεί μέσα σε αυτή την καταιγίδα. Η Δεξιά και η Αριστερά καταρρέουν ταυτόχρονα, η άκρα Δεξιά και η άκρα Αριστερά μόνο κραυγάζουν και δεν έχουν τίποτα ουσιαστικό να προτείνουν.

Πιστεύω ότι η πανδημία ήταν λάθος των Κινέζων. Υποτίμησαν τον κίνδυνο, πολύ πριν η είδηση για τον κορωνοϊό μαθευτεί στη Δύση. Σίγουρα θα εκπλαγείτε με αυτό, αλλά συμφωνώ με τον Ντόναλντ Τραμπ: είναι κινεζικός ο ιός. Άλλωστε, δεν είναι η πρώτη φορά που μια τόσο επικίνδυνη επιδημία έρχεται από την Ανατολή. Τον Δρόμο του Μεταξιού ακολούθησε και η Μαύρη Πανώλη, που υπολογίζεται ότι σκότωσε 100-200 εκατομμύρια ανθρώπους στην Ευρώπη και στην Ασία. Η διαφορά είναι ότι τότε χρειάστηκαν μερικά χρόνια για να εξαπλωθεί (1346-1349). Σήμερα οι ιοί ταξιδεύουν γρηγορότερα.

Σκέφτομαι πώς θα είναι ο κόσμος μετά την πανδημία. Με δεδομένο ότι ο Τραμπ είναι ένας ηγέτης... απών και κάνει το ένα λάθος μετά το άλλο, η Ρωσία και η Κίνα θα προσπαθήσουν να πάρουν τον έλεγχο του πλανήτη. Η Κίνα έχει, ίσως, περισσότερες πιθανότητες να το πετύχει: είναι καλύτερα οργανωμένη και ισχυρότερη. Δεν αρκούν όμως η πολιτική και οικο-

«**Η πανδημία** ήρθε να μας θυμίσει πως ούτε εμείς είμαστε αθάνατοι, ούτε η επιστήμη παντοδύναμη», επισημαίνει ο Πασκάλ Μπρικνέρ.

Πιστεύω ότι η πανδημία ήταν λάθος των Κινέζων. Υποτίμησαν τον κίνδυνο, πολύ πριν η είδηση για τον κορωνοϊό μαθευτεί στη Δύση. Σίγουρα θα εκπλαγείτε με αυτό, αλλά συμφωνώ με τον Ντόναλντ Τραμπ: είναι κινεζικός ο ιός.

νομική δύναμη. Η Κίνα δεν είναι τόσο ελκυστική. Βρίσκει ισχυρό ανάχωμα: την αμερικανική κούλουρα. Ο πλανήτης μιλάει αγγλικά, βλέπει αμερικανικές ταινίες και σειρές...

Πώς θα είναι η Ευρώπη μετά; Η τωρινή κρίση αποδεικνύει για μία ακόμα φορά τον τεράστιο, εξοργιστικό εγωισμό των χωρών του βορρά. Το χάσμα με τον νότο γίνεται ολοένα και πιο βαθύ. Κι αυτό είναι κάτι που επίσης πρέπει να μας φοβίζει. Πλησιάζει η ώρα

που η Ευρωπαϊκή Ένωση θα κληθεί να αποφασίσει για το μέλλον της. Θέλει να γίνεται μεγαλύτερη, να διευρύνεται με την προσχώρηση κι άλλων χωρών; Ή ισχυρότερη, αποκτώντας όμως πραγματική δύναμη: δική της κυβέρνηση, πρόεδρο, ακόμα και στρατό; Δεν έχω γιαντρός και τους νοσηλευτές που εργαζόμαστε στον χώρο της υγείας. Κι ελπίζω να πάρουμε, τουλάχιστον, το μάθημά μας και η επόμενη πανδημία να μας βρει καλύτερα προετοιμασμένους.

Οι δύο όψεις

Από όσα ζούμε θα βγούμε καλύτεροι και χειρότεροι, ταυτόχρονα. Γιατί ο κίνδυνος και η απειλή αποκαλύπτουν όλες τις πιυχές της ανθρωπίνης φύσης – τις πιο φρικτές και τις πιο ευγενείς. Βλέπω τους γιαντρός και τους νοσηλευτές που εργαζόμαστε νυχθημερόν με αυτοθυσία, αφιπώνοντας τον κίνδυνο να εκτεθούν στον ιό, κι αυτούς που φτιάχνουν δίκτυα αλληλεγγύης για τους πιο αδύναμους συμπολίτες μας. Βλέπω όμως και άλλους: τους γείτονες αυτών των γιατρών και των νοσοκόμων που

τους ζητούν να μην επιστρέψουν στα σπίτια τους για να μην τους μεταδώσουν τον ιό και κρεμούν σχετικές ανακοινώσεις στις εισόδους των πολυκατοικιών. Ή όσους αδειάζουν τα ράφια των σούπερ μάρκερ χωρίς να ενδιαφέρονται για κανέναν. Βλέπω την ενσυναίσθηση, αλλά και την κακία.

Ο ρόλος των πνευματικών ανθρώπων; Να κατευνάζουν τον θυμό των ανθρώπων, να τους βοηθούν να καλιναγωγήσουν τον φόβο και να τους διδάσκουν την ταπεινότητα, υπενθυμίζοντας την κοινή μας αδυναμία: ο θάνατος είναι ο μόνιμος σύντροφός μας, από τη μέρα που γεννιόμαστε. Η πανδημία ήρθε να μας θυμίσει πως ούτε εμείς είμαστε αθάνατοι ούτε η επιστήμη παντοδύναμη.

Στη δική μου каранτίνα πρωταγωνιστεί η κύρια ενασχόλησή μου και στην «κανονική» μου ζωή: το γράψιμο. Μόνο που στερούμαι την παρέα των δικών μου ανθρώπων: η σύντροφός μου βρίσκεται στο Βέλγιο, η κόρη μου επέστρεψε από τις ΗΠΑ και μένει με τη μητέρα της, ο γιος μου (ο οποίος νόσησε από COVID-19 αλλά ευτυχώς είναι καλά) και η οικογένειά του ζουν αλλού, οπότε το τηλέφωνό μου δεν σταματά να χτυπά. Οι μόντοι άνθρωποι που βλέπω είναι οι αστυνομικοί οι οποίοι μου ζητούν τα χαρτιά μου, όποτε βγαίνω για τζόγκινγκ στους άδειους δρόμους της γειτονιάς μου. Κατά τα λοιπά, τρώω πολύ, όπως όλοι, και γελάω με τα ανέκδοτα για το πόσο πιο παχείς θα μας βρει το καλοκαίρι.

Μόλις αρθούν τα αυστηρά μέτρα, ανυπομονώ να υποδεχθώ τη γυναίκα μου στο σπίτι. Αλλά δεν έχω ψευδαισθήσεις: αυτή η αρρώστια θα αλλάξει πολλά. Δεν θα ξέρουμε αν οι φίλοι που θα καλέσουμε για φαγητό, για παράδειγμα, είναι φορείς ή όχι. Θα κοιτάμε καθυπόπτα όποιον συναντάμε στον δρόμο. Αν νομίζετε ότι σε λίγους μήνες τα καφέ στο Παρίσι ή τα σινεμά στο Σιάτλ θα είναι όπως πριν, γελίοτε. Μέχρι να βρεθεί αποτελεσματικό εμβόλιο, θα ζούμε με τον φόβο και θα συμβιώνουμε από απόσταση.

Το βιβλίο του Πασκάλ Μπρικνέρ «Ένας καλός γιος», «Τα μαύρα φεγγάρια του έρωτα», «Ο γάμος από έρωτα έχει αποτύχει;», «Το παράδοξο του έρωτα» και «Η σοφία του χρίματος» κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Πατάκι.

Πάμπλο Γκουτιέρρεθ, Ισπανία

Ίσως να μην είμαστε ξανά τρυφεροί όσο πριν

Νομίζω πως όλοι έχουμε την αίσθηση ότι, κατά κάποιον τρόπο, αυτή την πανδημία την έχουμε ήδη ζήσει, έστω και μέσα από τις εμπειρίες - υποκατάστατα που μας προσφέρει η μυθοπλασία. Στην πραγματικότητα, με εκπλήσσει η φυσικότητα με την οποία υιοθετήσαμε τις βάνουσες αλλαγές που προέκυψαν στις ζωές μας, μέσα σε λίγες μόλις ημέρες, και καταλαβαίνω ότι ο λόγος είναι η εξοικειωσή μας με τη δυστοπική λογοτεχνία δεκαετίες τώρα, από τα πρώτα φουτουριστικά μυθιστορήματα μέχρι σειρές όπως το «Black Mirror» ή το «Years and Years», που πάλιωσαν ξαφνικά.

Οι ηγέτες ενισχύονται σε περιόδους κρίσης, όπως λένε η πολιτική θεωρία και η πρόσφατη μνήμη μας, ειδικά όταν η κρίση είναι αιφνίδια και δεν έχει προκληθεί από ανικανότητα ή διαφθορά. Ο ιός, βέβαια, δεν έχει ιδεολογία ούτε πολιτική σκέψη· με αυτό το δεδομένο, είναι ο τέλειος εκθρόνος που θα ήθελε να αντιμετωπίσει ένας ηγέτης, με τον κυνισμό του Μακιαβέλι, για να ενισχύσει το προφίλ του στην κοινή γνώμη. Ωστόσο, τουλάχιστον στη χώρα μου, ο ιός ήρθε συνοδευόμενος από μεγάλη κυβερνητική αστάθεια και οι πρώτες κινήσεις υπήρξαν εσφαλμένες και γεμάτες σκιές. Είναι ακόμη νωρίς για να πούμε τι είδους πολιτική τάξη θα κληρονομήσουμε από αυτή την κρίση. Αλλά είναι ανησυχητικό αν σκεφτούμε ότι, όπως συνέβη και με τα κύματα τρομοκρατικών επιθέσεων, η αυξανόμενη αίσθηση ανασφάλειας μας οδηγεί να απαρνηθούμε τις προσωπικές ελευθερίες. Η περίπτωση της Ουγγαρίας, για παράδειγμα, είναι ιδιαίτερα ανησυχητική.

Οι διανοούμενοι

Για τον ρόλο των διανοουμένων, πιστεύω ότι τον λόγο τώρα έχει η επιστήμη. Η σκέψη, η ανάλυση των γεγονότων δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί την ώρα που συμβαίνουν τα γεγονότα, ιδίως μάλιστα όταν τα πάντα αλλάζουν με τέτοια ταχύτητα. Και όπως ισχύει και για την κοινή γνώμη, οι διανοούμενοι νιώθουν ανησυχία και αβεβαιότητα.

Από την άλλη, αν κάτι μας δάσκει αυτός ο ιός είναι ότι ούτε η επιστημονική αλήθεια υπάρχει. Ή έστω ότι η επιστημονική αλήθεια δεν μπορεί να συλλάβει τα πάντα, δεν μπορεί να φωτίσει τα πάντα. Ένας ιός είναι ένας πολύ απλός οργανισμός, ένα στοιχειώδες φορτίο γενετικού υλικού που δεν μπορεί καν να αναπαράχθει απ' εαυτού του, και παρά τη φαινομενικά οργανική απλότητά του περιστοιχίζεται από πολλά αινίγματα· δεν ξέρουμε με βεβαιότητα από πού προήλθε, για ποιο λόγο δεν προσβάλλει τα παιδιά, γιατί τελικά αποδεικνύεται τόσο επιθετικός ενώ θα έπρεπε να «συμπεριφέρεται» σαν μια απλή γρίπη, γιατί δεν είναι το ίδιο δριμύς σε αναπτυσσόμενες χώρες...

Δύο πράγματα με προβληματίζουν σχετικά με αυτό: Αφενός, η υπακοή με την οποία δεχτήκαμε κάποια ακραία περιοριστικά μέτρα και την απώλεια των φυσικών μας δικαιωμάτων· αφετέρου, οι πολιτισμικές αλλαγές που μπορεί να επιφέρει αυτό στις σχέσεις μας. Η τεχνολογία ήδη μας είχε απομακρύνει από τη σωματική επαφή (είναι εντυπωσιακές οι μελέτες για τις ελάχιστες προσωπικές και ερωτικές σχέσεις των νέων οι οποίοι ήδη γεννήθηκαν στον κόσμο των κοινωνικών δικτύων) και ενδέχεται να μην είμαστε ποτέ ξανά τόσο ανοιχτοί, τόσο εξωστρεφείς και τόσο τρυφεροί όσο ήμασταν, ειδικά σε μια χώρα όπως η δική μου.

Δεν ξέρω αν η πανδημία μάς κάνει να βγάζουμε προς τα έξω

«**Η αυξανόμενη** αίσθηση ανασφάλειας μας οδηγεί να απαρνηθούμε τις προσωπικές ελευθερίες», λέει με ανησυχία ο Πάμπλο Γκουτιέρρεθ.

Μεταξύ της ενσυναίσθησης και του εγωισμού, νομίζω ότι η κρίση μάς αποκάλυψε άλλο ένα πρόσωπο των κοινωνιών μας: την υποταγή, την υπακοή.

τον καλό ή τον κακό εαυτό μας. Μάλλον και τα δύο. Υπάρχει ένα κέλφος φαινομενικής αλληλεγγύης και εθνικής ομοψυχίας, υποστήριξης προς τους υγειονομικούς και την αστυνομία, αλλά πιστεύω είναι εύθραυστο. Επίσης έχουν διαπιστωθεί φαινόμενα εγωισμού και απληστίας (οι ουρές στα σούπερ μάρκετ), υποκινημένες από τον φόβο. Μεταξύ της ενσυναίσθησης και του εγωισμού, νομίζω ότι η κρίση μάς αποκάλυψε άλλο ένα πρόσωπο των κοινωνιών μας: την υποταγή, την υπακοή.

Ο εγκλεισμός

Στη χώρα μου τα μέτρα είναι πολύ ακραία. Έχω δύο μικρά παιδιά και η αίσθηση του εγκλεισμού και της μη κανονικότητας είναι αποπνικτική. Για την ώρα, τα έχουμε καταφέρει με σχετική ηρεμία. Ναι, φοβάμαι. Όχι μόνο τον ιό, αλλά τη βάνουση οικονομική κρίση που μας περιμένει· ακόμη και αν η ανάκαμψη είναι τόσο ραγδαία όσο και η πτώση, πολλοί δεν θα καταφέρουν να επανέλθουν. Επίσης την αυταρχικότητα που έχουν επιδείξει οι κυβερνήσεις, δημιουργώντας μια κατάσταση αστυνομοκρατίας και εξαιρέσεων – ούτε μία κριτική ούτε μία αντίθετη άποψη. Το πρώτο πράγμα που θα κάνω μετά την περιπέτεια; Θα πάω στην παραλία με τα παιδιά μου. Θα κολυμπήσω μαζί τους στη θάλασσα. Επίσης θα πάω να δω τη μητέρα μου, η οποία είναι ηλικιωμένη και ζει μόνη αυτή την κατάσταση, με μόνιμη αγώνα.

Από τις εκδόσεις Καστανιώτη κυκλοφορεί το μυθιστόρημα του Πάμπλο Γκουτιέρρεθ «Τα ανατρεπτικά βιβλία», ενώ ετοιμάζεται και το νέο του βιβλίο με τίτλο «Κομμένα κεφάλια» σε μετάφραση της Ιφιγένειας Ντούμη, την οποία ευχαριστούμε θερμά για την αρωγή της στην απόδοση της συνέντευξης.

Διδασκαλία σε «αρένα» και ειδύλλιο σε... σφαγείο

Προτάσεις από πλατφόρμες streaming

Μαθητική Ζωή

ΔΡΑΜΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Μεντί Ιντίρ, Γκραντ Κορής Μαλαντέ
Ερμηνείες: Ζιπά Χανρό, Λιάμ Πιρόν, Σουφιάν Γκεράμπ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Από τις ξενόγλωσσες ταινίες του Netflix, το μεγαλύτερο ίσως ενδιαφέρον έχουν οι γαλλόφωνες, οι οποίες συχνά διακρίνονται και για το κοινωνικό τους περιεχόμενο. Μια τέτοια είναι και η «Μαθητική ζωή», της οποίας η δράση εκτυλίσσεται σε ένα σχολείο του προαστίου Σεντ Ντενί του Παρισιού. Εκεί, σε μια περιοχή όπου κυριαρχούν οι μετανάστες πρώτης, δεύτερης και τρίτης γενιάς, η Σαμιά φτάνει για να εργαστεί ως επικεφαλής σχολική σύμβουλος. Σύντομα θα καταλάβει πως το συγκεκριμένο γυμνάσιο και λύκειο είναι λίγο πιο... άγριο από όσα έχει συνηθίσει. Το γαλλικό φιλμ ξεκινά από τις αίθουσες διδασκαλίας, προκειμένου να περιγράψει μια κοινωνία, αυτή των παρισινών προαστίων, η οποία ζει με τους δικούς της ιδιαίτερους ρυθμούς και κανόνες. Επίκεντρο είναι το τμήμα όπου έχουν μαζευτεί οι πιο αδύναμοι μαθητές. Όπως διαπιστώνει ωστόσο η Σαμιά, κι εκεί υπάρχουν παιδιά με πολλές δυνατότητες, καταδικασμένα όμως σε μια ζωή φτώχειας και, μαθηματικά, βέβαιης εγκληματικής συμπεριφοράς. Γενικός το θετικό της ταινίας είναι η απουσία άσπρου-μαύρου δα-

σκαλοι που (φαινομενικά) πρέπει να επιβιώσουν σε μια καθημερινή «αρένα», αλλά και μαθητές με ελάχιστες πραγματικές ευκαιρίες αποτελούν όλοι μέλη ενός συστήματος που πασχίζει να λειτουργήσει για μια καλύτερη μέρα.

Η ψυχή και το σώμα

ΡΟΜΑΝΤΙΚΟ ΔΡΑΜΑ (2017)

Σκηνοθεσία: Ιλντιγκο Ενιέντι
Ερμηνείες: Αλεξάντρα Μπομπέλι, Τζέζα Μορσάνι

Από τα καινούργια της πλατφόρμας του Cinocho αναμφισβήτητα ξεχωρίζει το ρομαντικό αριστούργημα της Ουγγαρέζας Ιλντιγκο Ενιέντι, το οποίο βραβεύθηκε και με τη Χρυσή Αρκτο. Ο Εντρέ και η Μαρία είναι δύο άνθρωποι εσωστρεφείς και απομονωμένοι – εκείνος λόγω εμπειριών, εκείνη εκ φύσεως. Θα γνωριστούν στο σφαγείο βοοειδών όπου εργάζονται και θα δείξουν κάποιο ενδιαφέρον ο ένας για τον άλλον. Το απλό ενδιαφέρον, όμως, γίνεται τεράστια έκπληξη και περιέργεια όταν συνειδητοποιούν πως κάθε βράδυ μοιράζονται το ίδιο όνειρο, στο οποίο ζουν μαζί ως ζευγάρι ελαφιών στο χιονισμένο δάσος. Η Ενιέντι αφηγείται μια απλή αλλά γεμάτη εσωτερική δύναμη ιστορία για τον ανθρώπινο δεσμό που μπορεί να ανθήσει ακόμη και στο πιο απροσδόκητο σημείο. Το φιλμ διαθέτει κιούμφορ και συνθετή κλιμάκωση, αποφεύγοντας τους μελοδραματισμούς.

Η Σαμιά φτάνει στο Σεντ Ντενί για να εργαστεί ως σχολική σύμβουλος. Εκεί έρχεται αντιμέτωπη με τον ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

HOME CINEMA

Μια τριγωνική σχέση με ελληνικό «άρωμα»

Η Αριάν Λαμπέντ πρωταγωνιστεί στη μίνι σειρά της Αθηνάς-Ραχήλ Τσαγγάρη.

Trigonometry

ΚΟΜΕΝΤΙ (2020)

Σκηνοθεσία: Αθηνά-Ραχήλ Τσαγγάρη
Ερμηνείες: Αριάν Λαμπέντ, Ταλίσα Τεξέιρα, Γκάρι Καρ

Μια **τολμηρή** ιδέα υλοποιείται σε απολαυστική μίνι σειρά του BBC (στην Ελλάδα διαθέσιμη on demand μέσω Cosmote TV Plus), διά χειρός της «δικής» μας Αθηνάς-Ραχήλ Τσαγγάρη. Η Ελληνίδα σκηνοθέτις αναλαμβάνει να ενορχηστρώσει ένα σενάριο του Ντάνκαν Μακ Μίλαν («The Crown»), σύμφωνα με το οποίο τρεις νέοι άνθρωποι συναντιούνται σε κάποιο προάστιο του σύγχρονου Λονδίνου. Η πρώην πρωταθλήτρια συγχρονισμένης κολύμβησης, Ρέι, νοικιάζει ένα δωμάτιο στο σπίτι του Κίραν και της

Τζέμα, οι οποίοι δυσκολεύονται να τα βγάλουν πέρα με την πανάκριβη ζωή της βρετανικής πρωτεύουσας. Σύντομα, οι δυο τους θα αναπτύξουν μια κοινή έλξη για τη χαρισματική κοπέλα, ενώ εκείνη βρίσκεται κοντά τους ανακούφιση από τα ψυχικά της βάρη και από μια νεότητα, επί της ουσίας χαμένη. Αναμενόμενα, ωστόσο, ο τριγωνικός δεσμός τους δεν είναι εύκολα αποδεκτός από τον περίγυρο.

Ολόκληρη η σειρά αποπνέει βαθιά ανθρωπιά, καθώς και μια διαρκώς παιχιδιάρικη διάθεση, η οποία σε μεγέλο βαθμό βοηθά ώστε να διατηρηθεί και το ενδιαφέρον. Εδώ υπάρχει βέβαια αρκετό δράμα, σε συνδυασμό όμως και με μπόλικο κιούμφορ που κρατά μακριά τους μελοδραματικούς τόνους. Οι χαρακτή-

ρες είναι σύγχρονοι και ρεαλιστικοί· το δε μπλέξιμο μεταξύ τους αντλεί σίγουρα έμπνευση από έργα όπως οι υπέροχοι «Dreamers» του Μπερνάρντο Μπερτολούτσι και παράλληλα δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για σχόλια πάνω στις σημειωμένες σχέσεις, ερωτικές, φιλικές ή οικογενειακές. Μπορεί τελικά αυτά να μην πηγάζουν όσο βαθιά θα μπορούσαν, όμως παραμένουν εύστοχα και φυσικά ευπρόσδεκτα. Όσο για τις ερμηνείες, η Αριάν Λαμπέντ σίγουρα ξεχωρίζει με τη χάρη και το γαλλικό της ιδίωμα, όμοια με σπινθήρας που πυροδοτεί τις εκρήξεις και τις κορυφώσεις της σειράς. Από κοντά και η Ταλίσα Τεξέιρα στον ρόλο της Τζέμα, του πιο ολοκληρωμένου ίσως χαρακτήρα που με την τόλμη της φέρνει πιο κοντά και τους υπόλοιπους

PIK1

THΛ.: 22862000

22.00 The Rewrite
08.00 Και του χρόνου στο σπίτι σου Κυριώτικο σκετς.
09.00 Πάσχα στο χωριό Κυριώτικο σκετς.
10.00 Οι φλαούνες της Μελανής Κυριώτικο σκετς.
11.00 Το ακούν το ψεύτικον Κυριώτικο σκετς.
11.40 Η γιορτή του μουκάρνι Κυριώτικο σκετς.
12.15 Πάσχα στο χωρκόν Κυριώτικο σκετς.
13.00 Το αρνίν της Λαμνής Κυριώτικο σκετς.
13.45 Το αρνίν - (Ε) Κυριώτικο σκετς.
14.45 Γκίλι Χόπκινς (The Great Gilly Hopkins) Δραματική κωμωδία, με τους Σοφί Νελίς, Κάθι Μπέιτς, κ.ά.
16.30 Το Ριφούν της Ανθούλας Κυριώτικο σκετς.
17.00 Χωρίς αποσκευές - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.25 Η στετέ μου η Ανδρομάχη Κυριώτικο σκετς.
18.50 Δεύτε λάβετε φως - (Ε) Κυριώτικο σκετς.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.05 Το αρνίν - (Ε) Κυριώτικο σκετς.
22.00 Καθνηγτής με το ζόρι (The Rewrite). Αισθηματική κωμωδία, με τους Χίου Γκραντ, Μαρίζα Τομέι, κ.ά.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.10 Συνέχεια της ταινίας
23.50 The Brit Awards 2019
01.00 Επαναλήψεις.

PIK2

THΛ.: 22862000

22.00 Άρτος και θεάματα
07.00 Προσωπογραφίες - (Ε) Εκπομπή πολιτισμού.
07.50 ΠΟΠ ΚΟΡΝ παίζω και μαθαίνω - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
08.35 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι δ. Γουίπερ ε. Μπρόμι και Μπιλ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη α. Σπίρτι, το άγριο άλογο β. Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά, με τους Μάικλ Λάντον, Κάρεν Γκρασλ, κ.ά.
16.50 Κοίτα με στα μάτια Εκπομπή αφιερωμένη στα αγαπημένα ζώα.
17.00 Baywatch, VII Σειρά περιπέτειας με τους Ντέιβιντ Χέισελχοφ, Πάρκερ Στίβενσον, κ.ά.
17.00 Βοήθεια συρρίκνωσα τη δασκάλα μου Οικογενειακή περιπέτεια, με τους Άνα Κλινκ, Όσκαρ Κέιμερ, κ.ά.
19.30 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
21.10 The Brit Awards 2019 Μουσικό πρόγραμμα.
22.00 Άρτος και θεάματα - (Ε) Κυριακή σειρά.
23.50 Άρτος και θεάματα - (Ε) Τηλεοπτική σειρά
00.05 Προσωπογραφίες - (Ε)
00.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
01.10 ΓΙΟΥΡΝΙΟΥΣ

OMEGA

THΛ.: 22477777

21.15 Jackie & Ryan
06.00 Πρόσωπα - (Ε) Ντοκιμαντέρ.
07.00 OMEGA Kids Παιδικό πρόγραμμα.
08.30 Μπράβο γιατρέ μου - (Ε) Κυριακή τηλεταινία.
10.00 Εσπερινός της αγάπης Απευθείας μετάδοση.
11.10 My Greece - (Ε) Γαστρονομικό οδοιπορικό με τη Δέσποινα Βανδή.
12.10 Fars Attack - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Ο τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.00 Εικόνες Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Τάσο Δούση.
16.00 Shopping star - (Ε) Παιχνίδι μόδας.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Αλέξ. Ταρμουντά.
19.00 Ο τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.15 Τζάκι & Ράιαν (Jackie & Ryan) Δραματική ταινία, με τους Μπεν Μπαρνε, Κάθριν Χέινγκλ, κ.ά.
22.50 Focus Αστυνομική ταινία, με τους Γουίλ Σμιθ, Μάργκο Ρόμπι, κ.ά.
00.40 MasterChef 4 - (Ε) Διαγωνισμός μαγειρικής.
02.40 Ζωή μου - (Ε) Δραματική σειρά.
03.40 UNA Fatsa - (Ε) Τηλεταινία.
05.00 Dansing Junior - (Ε) Παιδικό talent show.

ANT1

THΛ.: 22200200

21.20 Mrs Doubtfire
06.10 Πρωινή ενημέρωση Ενημερωτική εκπομπή.
06.40 Daddy Cool - (Ε) Κωμική σειρά.
07.30 Santa Γιολάντα - (Ε) Κωμική σειρά.
08.10 Ξαφνικά μπασμάς - (Ε) Para A Toda Madre Κωμική μεξικανική σειρά.
09.50 Εργαζόμενη γυναίκα - (Ε) Κωμική σειρά.
10.40 Κάτι χωρισμένα παλικάρια - (Ε) Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Ονειροπαγίδα - (Ε) Κωμική σειρά, με τους Μαρία Σολωμού, Γιώργο Καραμύχο, κ.ά.
13.45 Την πάτσα - (Ε) Κωμική σειρά.
15.00 Casa De Mikel - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
16.30 Ξαφνικά μπασμάς Para A Toda Madre Κωμική μεξικανική σειρά, με τους Σεμπάστιαν Ρούλι, Μαίτε Περρόν, κ.ά.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10'**
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.40 La Pasta Pomilwri 1 - (Ε) Κωμική σειρά.
20.20 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Mrs Doubtfire Θεατρικό, με τους Μάρκο Σεφερλή, Έλενα Τζαβαλιά, κ.ά.
00.20 **Τίτλοι ειδήσεων**
00.30 Μωβ Ροζ - (Ε) Τηλεταινία.
02.00 Λευκός οίκος - (Ε) Κωμική σειρά
02.50 Μαύρος ικεσιάνος - (Ε)

ΣΙΓΜΑ

THΛ.: 22580100

21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά
05.50 Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά.
06.20 Κόκκινο ποδήλατο - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
07.20 Στο χωρκόν μας - (Ε) Κυριακή σειρά.
07.50 Περί ορέξεως - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.40 Παντρεμένοι κι οι δυο Κωμική σειρά.
09.20 Αλλού ξημερωμένοι - (Ε) Κωμική σειρά.
10.00 Πρωτοεξέλιδο Junior Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Ανδρέα Δημητράκου-λο και τη Γιώτα Δαμιανού.
11.30 Βουράδες γεπόντοι - (Ε) Κωμική σειρά.
12.20 Μαζί σε κάθε φάση - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
12.50 Στην υγεία μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
15.00 Προορισμός Ευτυχία - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
16.20 Garfield Ταινία κινουμένων σχεδίων.
17.00 Guess my age - (Ε) Τηλεπαιχνίδι με τον Γιώργο Λιάγκα.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
20.20 **Τομές στα γεγονότα**
21.20 Στην υγεία μας ρε παιδιά Πασχάλινο επεισόδιο Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Σπύρο Παπαδόπουλο.
00.40 Και τώρα τι κάνουμε; Κυριακή κωμική σειρά.
02.00 Το στέκι της παρέας - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
04.00 Boom - (Ε) Ψυχαγωγικό τηλεπαιχνίδι.
04.20 Σε φόντο κόκκινο - (Ε)

ALPHA

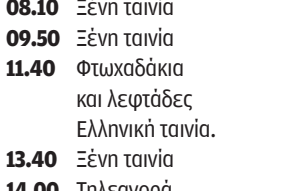
THΛ.: 22212400

22.15 Παράδοση κατ' οίκον
06.00 Η κουζίνα της μαμάς - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής.
06.45 60' Ελλάδα - (Ε) Οδοιπορικό με τον Νίκο Μάνεση.
08.00 Παράδοση κατ' οίκον (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.30 Εύκολα και σπιτικά Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
10.00 Στην υγεία μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 16 γράμματα - (Ε) Σειρά τριών επεισοδίων, με τους Ανδρέα Τσέλεσο, Νίκη Δραγούμη, κ.ά.
13.45 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά.
15.00 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά.
15.45 Σπίτι είναι... Κωμική σειρά.
17.15 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)**
18.10 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα - (Ε) Κωμική σειρά.
18.45 Η Αλίκη στο Ναυτικό Κωμωδία με τους Αλίκη Βουγιουκλάκη, Δημήτρη Παπαμιχαήλ, κ.ά.
20.20 **ALPHA NEWS**
21.15 Λούις Night Show Σατιρική εκπομπή.
22.15 Παράδοση κατ' οίκον Special επεισόδιο Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Βασιλική Χατζηαδάμου.
23.40 Στην υγεία μας ρε παιδιά Ψυχαγωγική εκπομπή.
02.15 World party - (Ε)
03.15 Divided - (Ε)

CAPITAL

THΛ.: 25577577

08.10 Ξένη ταινία
09.50 Ξένη ταινία
11.40 Φτωχαδάκια και λευτόδες Ελληνική ταινία.
13.40 Ξένη ταινία
14.00 Τηλεαγορά
15.20 Φτωχός εκατομμυριούχος Ελληνική κωμωδία.Παίζουν Γιώργος Πάντζας, Διονύσης Παπαγιαννόπουλος, Ανέστης Βλάχος.
17.00-05.00 Ξένες ταινίες
TV PLUS THΛ.: 22259000
06.30 Παιδική ζώνη
09.35 Cook Eat - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με τον Αντρέα Καβάτζη.
11.00 Τηλεαγορά
13.00 Αποδείξεις Live
17.00 Τηλεαγορά
18.30 Ταξίδι γεύσεων, II Με τον chef Σάββα Σάββα.
19.30 Travel Guide Ταξιδιωτική εκπομπή.
20.25 Για πάντα νέοι
21.30 Το ταξίδι της ζωής
22.30 Ξένη ταινία
00.30 Ξένη ταινία
02.20 Ξένες σειρές
SMILE TV THΛ.: 25715126
12.00 Oggy & The Cockroaches
12.30 Sabrina
13.00 Angels Friends
13.30 Heidi
14.00 Glimmies
14.30 Zig And Sharko
15.00 Nonty
15.30 Maya And The Bee
16.00 Heidi
16.30 Horseland
17.00 Rabbids, II
17.30 Puppy In My Pocket
18.00 Oggy & The Cockroaches
18.30 The Owl
19.00 Popples
19.30 Glitter Force
20.00 Digimon Fusion

MOVIES BEST

21.00 Stan & Ollie
06.20 Blunt Force Trauma
08.00 A Mermaid's Tale
10.00 Tall Tales From The Magical Garden Of Antoon Krings
11.40 Kung Fu Yoga
13.35 Basmati Blues
15.30 Run The Tide
17.15 A Boy Called Sailboat
19.00 Burning Man
21.00 Stan & Ollie
23.00 Swing Away
00.05 The New Pope (Ep. 2)
01.00 Kung Fu Yoga
GREEK CINEMA
22.00 Η νεράιδα και το παλικάρι
06.00 Χαρούμενο ξεκίνημα
07.30 Υπάρχει και φιλότιμο
09.05 Ο απίθανος
10.30 24 ώρες ζωντοχήρα
11.50 Ο παπατρέχας
13.25 Ο σκληρός άνδρας
14.45 Ένας ξένοιαστος παλαβιάρης
16.35 Το κοροϊδάκι της πριγκίπισσας
18.25 Τζέην Τζέην
20.15 Μια κυρία στα μπουζούκια
22.00 Η νεράιδα και το παλικάρι
23.55 Τηλε-κανίβαλοι
01.30 Διακοπές στο Βιετνάμ

Στην εποχή των ανέπαφων επαφών

Πώς η πανδημία αλλάζει τη ζωή μας

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Είναι εντυπωσιακό πόσο απρόσκοπτα η ζωή, στις οικονομίες της γνώσης, μετακόμισε στο Διαδίκτυο. Δραστηριότητες που αυτονόητα θεωρούσαμε ότι απαιτούν φυσική (πρόσωπο με πρόσωπο) επικοινωνία, στην εποχή της πανδημίας διεκπεριώνονται εξ αποστάσεως. Είναι σαν να μεταμορφωθήκαμε από σωματικές σε άυλες υπάρξεις.

Τα μαθήματά μου τα κάνω πλέον εξ αποστάσεως. Οι κόρες μου, το ίδιο: όχι μόνο η διδασκαλία τους είναι διαδικτυακή, αλλά κατεξοχήν σωματικές δραστηριότητες, όπως μαθήματα μπαλέτου και πιάνου, γίνονται μέσω τηλεδιασκέψεων. Προσωπικά δεν έχω φτάσει μέχρι εκεί, αλλά ξέρω ανθρώπους που κάνουν γιόγκα, γυμνάζονται, βλέπουν θέατρο, τρώνε ή πίνουν μαζί χωρίς να εγκαταλείψουν το σπίτι τους. Μια νέα εμπειρία αναδεικνύεται: ανέπαφες επαφές.

Δεν συμβαίνει για πρώτη φορά. Στην οικονομία της γνώσης εντείνεται η αποσωματοποιημένη εμπειρία. Η ηλεκτρονική τραπεζική, όπως και τα διαδικτυακά ψώνια, είναι στοιχεία της ζωής μας εδώ και κάμποσα χρόνια. Οι τεχνολογίες διαδικτυακής επικοινωνίας

(από το Skype και το Zoom μέχρι το FaceTime και το Viber κ.λπ.) χρησιμοποιούνται ευρέως, τόσο για ψυχαγωγία όσο και για επικοινωνία ή εργασία. Ολο και περισσότεροι βρίσκουν σύντροφο στον κυβερνοχώρο.

Αυτό, όμως, που κάνει τη σημερινή κατάσταση διαφορετική είναι η γενικευμένη υποκατάσταση της φυσικής επικοινωνίας από την ηλεκτρονική, σε συνθήκες πανδημίας. Πρόκειται για αλλαγή μοντέλου σε παγκόσμια κλίμακα. Συνέβη λιγότερο από επιλογή και περισσότερο από ανάγκη. Στην εποχή του κορωνοϊού, η ζωή συνεχίζεται, που θα πει: να βρούμε τρόπους να συνεχίζεται. Η ψηφιακή τεχνολογία παρέχει τέτοιους τρόπους.

Συγχρόνως, η ψηφιακή τεχνολογία δεν μας επιτρέπει απλώς να κάνουμε με άλλον τρόπο αυτό που πάντα κάναμε, αλλά τροποποιεί ό,τι κάναμε. Όπως το αυτοκίνητο δεν είναι απλώς μια ηλεκτρομηχανική άμαξα, ούτε το κινητό ένα φορητό τηλέφωνο, έτσι και η διαδικτυακή –βιρτουαλική– επικοινωνία δεν είναι απλώς η ψηφιακή ισοδύναμο της φυσικής. Όταν τηλεδιδάσκω, δεν κάνω ακριβώς το ίδιο πράγμα που έκανα στην τάξη – η εμπειρία είναι διαφορε-

Η ψηφιακή τεχνολογία καταργεί τη γεωγραφική απόσταση: κάθε άλλο παρά απομονωμένοι είμαστε αν είμαστε ηλεκτρονικά συνδεδεμένοι.

Μπορεί η αποσωματοποιημένη επικοινωνία να διευρύνει την κοινωνικότητα, η σωματικότητα όμως παραμένει το θεμέλιο των κοινωνικών σχέσεων.

τική. Οι φοιτητές μου κι εγώ δεν μοιραζόμαστε τον ίδιο χώρο, οι παρεμβάσεις μας είναι πιο προγραμματισμένες, η αλληλεπίδρασή μας πιο σκηνοθετημένη. Η ανέπαφη επαφή διατηρεί τη σχέση, αλλά αναδιατάσσει την υφή της.

Κατ' αρχάς, με τη βιρτουαλική επικοινωνία συνευριστόμαστε ότι η κοινωνικότητα δεν ταυτίζεται με τη φυσική αλληλεπίδραση. Η «κοινωνική αποστασιοποίηση» είναι ένας όρος παλαιάς κοπής, εφόσον ταυτίζει την κοινωνικότητα με τη

φυσική παρουσία. Η ψηφιακή τεχνολογία, όμως, προσδίδοντας βιρτουαλική υπόσταση στους χρήστες της, καταργεί τη γεωγραφική απόσταση: κάθε άλλο παρά απομονωμένοι είμαστε αν είμαστε ηλεκτρονικά συνδεδεμένοι.

Δεν είμαι «κοινωνικά αποστασιοποιημένος» από τους φοιτητές μου εφόσον επικοινωνώ μαζί τους. Το αντίθετο: οι πλατφόρμες ψηφιακής επικοινωνίας, όπως το Zoom, με καθιστούν όχι μόνο προστό, αλλά εν μέρει περισσότερο οικείο σε αυτούς, εφόσον συνυφαίνουν τον ιδιωτικό με τον δημόσιο εαυτό μου (παίρνουν μια μικρή ιδέα πώς είναι η οικιακή μου ζωή, π.χ. το γραφείο μου, οι θόρυβοι από κατοικίδια ή τα παιδιά, κ.λπ.). Δεν είμαι «αποστασιοποιημένος» από συγγενείς και φίλους, στο μέτρο που τα λέμε στο Skype. Με άλλα λόγια: το άτομο δεν ταυτίζεται με τη σωματική παρουσία του. Η σχέση δεν είναι ταυτόσημη με τη φυσική επκοι-

νωνία. Η κοινωνικότητα υπερβαίνει τα όρια της ενσώματης σχέσης.

Στην εποχή της πανδημίας είμαστε φυσικά αποστασιοποιημένοι, αλλά κοινωνικά συνδεδεμένοι. Η ψηφιακή συνδεσιμότητα προάγει την κοινωνικότητα και, κατά τούτο, διαφοροποιεί την εμπειρία αυτής της πανδημίας από άλλες.

Απομονωμένοι, όχι μόνο

Αποκλεισμένος στη Λευκωσία, δεν μπορώ να έχω φυσική επικοινωνία με την εγχειρισμένη μητέρα μου στο Καρπενήσι, η οποία, καθότι ιδιαιτέρως ευπαθής, πρέπει να είναι απομονωμένη. Με το Skype, όμως, γεφυρώνουμε την απόσταση. Είναι απομονωμένη, αλλά δεν είναι μόνη.

Οι πλατφόρμες επικοινωνίας και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι οι καλοί αγωγοί τόσο της κοινωνικότητας όσο και της υγείας. Γνωρίζουμε ότι όσο πιο απομονωμένα αισθάνονται τα άτομα, τόσο πιο αδύνατο τείνει να είναι το ανοσο-

ποιητικό τους σύστημα, χειρότερη η υγεία τους, αυξημένος ο κίνδυνος κατάθλιψης και γνωστικού εκφυλισμού και μικρότερη η πιθανότητα να μεριμνήσουν τόσο για τη δική τους υγεία όσο και για την προστασία των συμπολιτών τους. Σε επιτροπή της Γερουσίας των ΗΠΑ κατατέθηκε ότι οι δυσμενείς συνέπειες της κοινωνικής απομόνωσης είναι συγκρίσιμες με αυτές του καπνίσματος 15 τσιγάρων την ημέρα, της παχυσαρκίας και της ατμοσφαιρικής μόλυνσης.

Παρά τα όσα ισχυρίζονται οι ιδεολόγοι του κυβερνοχώρου, μπορεί η αποσωματοποιημένη επικοινωνία να διευρύνει την κοινωνικότητα, η σωματικότητα όμως παραμένει το θεμέλιο των κοινωνικών σχέσεων με βάθος. Το σώμα δεν είναι απλώς ένα μέσον επικοινωνίας με τον κόσμο, αλλά ανεξάλειπτο συστατικό της ανθρώπινης εμπειρίας. Η τηλεπαρουσία δίνει δυνατότητες, αλλά συγχρόνως περιορίζει.

Το αναντικατάστατο βάθος της ενσώματης εμπειρίας

Χρωστάμε στον Γάλλο φιλόσοφο Morris Merlò-Pontί την πληρέστερη φιλοσοφική κατανόηση του ρόλου του σώματος στην ανθρώπινη εμπειρία. Για τον Merlò-Pontί, το σώμα δεν είναι ένα απλό όργανο μεσολάβησης του νου με τον εξωτερικό κόσμο, εγγενώς υποκείμενο σε λάθη, όπως ήταν για τον Καρτέσιο, αλλά ουσιώδες στην άμεση επαφή του ατόμου με την υλική πραγματικότητα. Η σωματικότητα καθορίζει την ανθρώπινη εμπειρία.

Ευρισκόμενοι στον ίδιο φυσικό χώρο, οι φοιτητές μου κι εγώ, ως ενσώματες υπάρξεις, έχουμε μια ολιστική αίσθηση της κοινής εμπειρίας στην οποία μετέχουμε και μοιραζόμαστε τη συλλογική «διάθεση» της τάξης (π.χ. πόσο ενδιαφέρον υπάρχει για το μάθημα και από τα δύο μέρη). Κοιτάζοντας ο ένας τον άλλο στα μάτια, δημιουργούμε προσδοκίες αλληλοσεβασμού, εμπειδώνοντας μια σχέση εμπιστοσύνης. Όταν κάποιος ρωτά κάτι, έχω μια περιφερειακή αίσθηση τι απάντηση έχει το ερώτημά του στους άλλους – αν κουνάνε το κεφάλι επιδοκίμαστικά, χαμογελούν ειρωνικά, αδιαφορούν, κ.λπ. Μερικές φορές βλέπω στα πρόσωπά τους πότε τους χάνω, όταν λ.χ. γίνονται στρατοσφαιρικά αφηρημένους. Ανταποκρινόμενος στην κυμαινόμενη «διάθεση» του ακροατηρίου μου προσαρμόζω αυθόρμητα τον ρυθμό μου ή το περιεχόμενο. Η ενσώματη εμπειρία προσδίδει βάθος στη συν-εργασία μας.

Ομιλούσες κεφαλές

Η τηλεδιδασκαλία μου παρέχει εύρος (να επικοινωνήσω με άτομα διάσπαρτα στον χώρο) αλλά μου στερεί το βάθος. Το σώμα δεν μετέχει πλήρως στην κοινή ψηφιακή εμπειρία. Έχω μπροστά μου ένα σύνολο από ομιλούσες κεφαλές, η κάθε μία στον ιδιωτικό της χώρο, αλλά δεν βυθίζομαι στην ολιστική εμπειρία της τάξης. Ενώ στη φυσική διδασκαλία, παίρνω αυτόματα ανατροφοδότηση από τη σωματική παρουσία των φοιτητών μου και προσαρμόζομαι αντιστοι-

Στη φυσική διδασκαλία παίρνω αυτόματα ανατροφοδότηση από τη σωματική παρουσία των φοιτητών μου και προσαρμόζομαι αντιστοίχως, στην τηλεδιδασκαλία πρέπει να την αναζητήσω.

Θα χαρώ πολύ αν η σχέση μου με το κράτος γίνει πλήρως ηλεκτρονική. Θεωρώ όμως ότι τίποτα δεν υποκαθιστά την άμεση εμπειρία του θεάτρου ή της συναυλίας.

χως, στην τηλεδιδασκαλία πρέπει να την αναζητήσω.

Ο Γερμανός κοινωνιολόγος Τζορτζ Ζίμελ γράφει πώς, στα τέλη του 19ου αιώνα, τα μέσα μαζικής μεταφοράς τροποποίησαν την ανθρώπινη συμπεριφορά στις μεταπολίεις: η ματιά των ανθρώπων επανεκπαιδεύτηκε σε συνθήκες παρατεταμένων συν-παραστάσεων σε τρένα, λεωφορεία και τραμ. Μάθαμε να αποφεύγουμε να κοιτάμε επίμονα ο ένας τον άλλο και, συνήθως, επιλέγουμε την ευγενική σιωπή.

Δεν αποκλείεται, αντιστοίχως, η εμπειρία της «κοινωνικής αποστασιοποίησης», σε συνθήκες πανδημίας, να μας κάνει να ξαναδοούμε ευρύτερα τον ρόλο του σώματος στην ανθρώπινη επικοινωνία. Ισως μειώσουμε το άγγιγμα, τον ασασμό και το φιλί στις

κοινωνικές και επαγγελματικές μας συναναστροφές. Ισως προτιμήσουμε τη βιρτουαλική από τη φυσική επικοινωνία για αρκετές δραστηριότητες. Ήδη το κάνουμε σε κάποιο βαθμό. Χαίρομαι ιδιαίτερα που δεν χρειάζεται να πηγαίνω στην τράπεζα ή στις υπεραγορές και θα χαρώ πολύ αν η σχέση μου με το κράτος γίνει πλήρως ηλεκτρονική.

Απολαμβάνω, όμως, να πηγαίνω στη λαϊκή αγορά στο Μαρούσι, θεωρώ ότι τίποτα δεν υποκαθιστά την άμεση εμπειρία του θεάτρου ή της συναυλίας, και χαίρομαι να κάνω μάθημα στο αμφιθέατρο. Οι ανέπαφες επαφές διευρύνουν την κοινωνικότητά μου, επεκτείνουν τις δραστηριότητές μου και διατηρούν τη σχέση μου με τα πρόσωπα που επιθυμώ. Η βαθιά οικειότητα, όμως, όπως και η βαθιά μάθηση, απαιτεί την άμεση συνάντηση των σωμάτων, την πλήρη ενεργοποίηση των αισθήσεων. Η ειρωνεία είναι ότι ενώ η πανδημία προσθέτει εργαλεία αποσωματοποιημένης επικοινωνίας, μας θυμίζει, συγχρόνως, την ανεξάλειπτη σωματικότητά μας – και ότι αυτή συνεπεταιται.

Ο κ. Χαρίδημος Κ. Τσοούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στα Πανεπιστήμια Κύπρου και Warwick.

Περί ήχων της Αγια-Σοφίας και άλλων τινών...

ΑΡΘΡΟ | Του δρος ΧΑΡΗ ΦΕΡΑΙΟΥ

Η δημιουργία των περί των αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική δυτικότερων θρύλων άρχισε ήδη από τον Βιτρούβιο, επανήλθε με την Αναγέννηση και κορυφώθηκε στον Διαφωτισμό. Σύγχρονος του Αυγούστου, στο μεταίχμιο δημοκρατίας-αυτοκρατορίας, ο Βιτρούβιος ορθά διέβλεψε ότι ο πολιτισμικός «εκβαρβαρισμός» που φυσιολογικά θα ακολουθούσε, μοιραία θα επηρέαζε και την αρχιτεκτονική προς το πομπώδες και το άκομψο. Προκειμένου, λοιπόν, να τη «σώσει», έσπευσε, με το διάσημο σύγγραμμά του «Περί Αρχιτεκτονικής», να συστηματοποιήσει έναν κώδικα ελληνικής αρχιτεκτονικής, για χρήση των επηγόνων. Πλην όμως ο Βιτρούβιος είδε το γράμμα μόνο και όχι το πνεύμα της ελληνικής αρχιτεκτονικής. Γι' αυτό και η αυτοκρατορική αρχιτεκτονική που ακολούθησε δεν κατόρθωσε να ξεφύγει από ό,τι εκείνος προσπάθησε να αποτρέψει.

Η αποτυχία-του αυτή έγκειται στο γεγονός πως, παρότι «φιλέλλην» δεν ήταν μέτοχος «της ημετέρας παιδείσεως»! Έτσι, δεν μπορούσε να διαπιστώσει, τη λεπτή ελληνική διαδικασία μετάβασης από τη Γεωμετρία στην Αρχιτεκτονική. Η ίδια δυτική «αναμπρία» επανεμφανίστηκε μετά από δεκαπέντε αιώνες στην Ευρώπη, όταν εκείνη οδηγήθηκε στην Αναγέννηση. Γι' αυτό και η αρχιτεκτονική-της δεν μπόρεσε να εκφραστεί ποτέ πρωτότυπα, και έτσι πολύ ενωρίς οδηγήθηκε στο παρακμακό ευρωπαϊκό μπαρόκ, απ' όπου προσπάθησε βέβαια να την εξαγάγει ο Διαφωτισμός!

Όμως, και παρότι ο Διαφωτισμός ανέγραφε με σχολαστική ακρίβεια, γνήσια ελληνικά πρότυπα, επειδή επίσης αδυνατούσε να μεταβεί από τη γεωμετρία στην αρχιτεκτονική, παρέμεναν τα έργα-του ακριβή μιν, αλλά μουσειακά, συνεπώς και ανέκφραστα...

Ως αντίδραση σ' αυτή την αδυναμία-της η δυτική διάνοηση επινόησε κάτι άλλο: Τη δημιουργία θρύλων και ανιγμάτων γύρω από την ελληνική αρχιτεκτονική, με τον Βιτρούβιο πρώτο. Περιώνυμος θρύλος-του

είναι οι Καρυάτιδες στον θριγκό της προστάσεως του Ερεχθείου: Λέει, λοιπόν, γι' αυτές ο Βιτρούβιος πως «ήσαν δούλες που για αιώνια κατισχύνη-τους οι Αθηναίοι τις τιμάωσαν να βαστάζουν το φορτίο εκείνου του θριγκού»! Προφανώς απόδειξη ότι η ρωμαϊκή-του ρηκότητα δεν του επέτρεψε να αντιληφθεί το «ένα κινούν» την ελληνική αρχιτεκτονική.

Από χειρότερη θέση είδε την ελληνική αρχιτεκτονική η φραγκοετονική δύση του καλούμενου Διαφωτισμού, με κυριότερο «θύμα»-της τον Παρθενώνα. Χιλιάδες χιλιάδων είναι οι σελίδες που γράφτηκαν για να τον «ερμηνεύσουν». Και όμως: Πιο στεγνός από τον Βιτρούβιο ο Διαφωτισμός, ουδέν από τη συνθετική-του διαλεκτική, κατανόηση. Αντ' αυτού επιδόθηκε σε έναν κυκεώνα μαθηματικών και γεωμετρικών αναλύσεων, καλούμενων «αρμονικών χαράξεων» (όλων κραυγαλέα ασύμπτωτων με την «αλήθεια» του έργου) για να καταδείξει το... μεγαλείο-του!

Επινόησαν τότε και τη μέγιστη κενολογία, ότι τάχα οι Έλληνες έκαναν τις γραμμές στον Παρθενώνα καμπύλες, ως «οπτικές διορθώσεις», ώστε να φαίνονται ευθείες (ποτέ δεν κατανόησαν ότι οι Έλληνες δεν έφτιαχναν έργα για να «φαίνονται», αλλά για να «είναι»: Αληθ...)! Και το «είναι» αυτό του Παρθενώνα αποτελεί κάτι άλλο: Ότι ως έργο Ελλήνων είναι πρωτίστως «ανθρωπότερο» (όχι ανθρωποκεντρικό!).

Οι Καρυάτιδες για παράδειγμα, λόγω της στάσης του σώματος, της ελαφράς κίνησης του ενός ποδιού, καθώς και του κορμού, δείχνουν θετικά πλάσματα που (απολιθωμένα σε μια «γόνιμη στιγμή») απολαμβάνουν το ανάλαφρο έργο που τάχθηκαν να εκπληρούν, και όχι φυσικά τιμωρημένες δούλες, όπως εσφαλμένα τις είδε ο Βιτρούβιος.

Πρόσφατα δε υποστήριξε σε εδώ διάλεξη-της καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο Νέας Υόρκης, κάποια τάχα αρχαία ανθρωπομορφία τύπου Ιφιγένειας, άποψη εντελώς αναρκετική, για τον λαό των, κατά Παρμενίδη, «ευκυκλών Θεωριών»! Και

όχι μόνο...

Ο Παρθενώνας, λοιπόν, είναι κορυφαίο έργο τέχνης, κατά το ότι, καλλιτεχνικά συμβολίζει στον λίθο, και έτσι τον εκφράζει συντηγές αισθητικά, αυτό τον ελληνικό «τρόπο του βίου». Όπως, διαλεκτικά όμως αντίθετή-του, η Αγια-Σοφία, δεύτερο ελληνικό, επίσης κορυφαίο, έργο τέχνης: Το ίδιο ιδανικά συμβολίζει, εκφράζοντάς-την αισθητικά, μιαν άλλη φύση, («φρόση», όχι εκδοχή!) του ίδιου ελληνικού (μετά Χριστόν) τρόπου.

Άντε τώρα να κατανοήσει τέτοιες έννοιες η συμπαθής βέβαια κ... η οποία, βλέπει πρώτα τον... νεοπλατωνισμό στην αρχιτεκτονική σύνθεσή της (εκείνων των θείκων συνθετημένων σφαιρών της...) και σκάει μετά μπλόνια μέσα στην Αγια-Σοφία για να μελετήσει και να αναπαραστήσει ηλεκτρονικά τον ήχο της! *1 (Stupete gentes)

Και πώς αλήθεια με τέτοια νοοτροπία να μπορεί η κυρία αυτή να διακρίνει τη μόνη άλλωστε διαφορετική Παρθενώνα και Αγια-Σοφίας: Ότι δηλ. ο Παρθενώνας εκφράζεται μέσα από την αισθητική κατηγορία του Ωραίου, ενώ η Αγια-Σοφία εκφράζεται μέσα από την αισθητική κατηγορία του Υψηλού (Θέματα τεράστια αυτά...). Συνιστούν μαζί, τα δύο σκέλη (διαλεκτική δηλ. θέση και αντίθεση) στη σύνθεση ενός άλλου Κόσμου: Αυτού δηλ. που συγκροτεί ό,τι, ως φαινόμενο στην ανθρώπινη ιστορία φυσικά ονομάζεται Ελληνικός Τρόπος! Τρόπος των τεσσάρων πολιτισμών...

***1. Συγκινητικό**, δε λέω. Αλλά δεν μπορούσε, ως Αμερικανίδα πανεπιστημιακός που είναι, να ζητήσει από την τουρκική Αρχή να τις επιτρέψει να πάει εκεί με μια βυζαντινή χορωδία, για να διαπιστώσει, ζώσα και όχι σε αναπαραγωγή, την αντιπητική Αγια-Σοφία; Αυτό, λέω εγώ, θα ήταν συμβολή της στην πολιτισμό! Όλα τα άλλα είναι λόγια, να τα ακούει κανείς και να φιλοσοφεί...

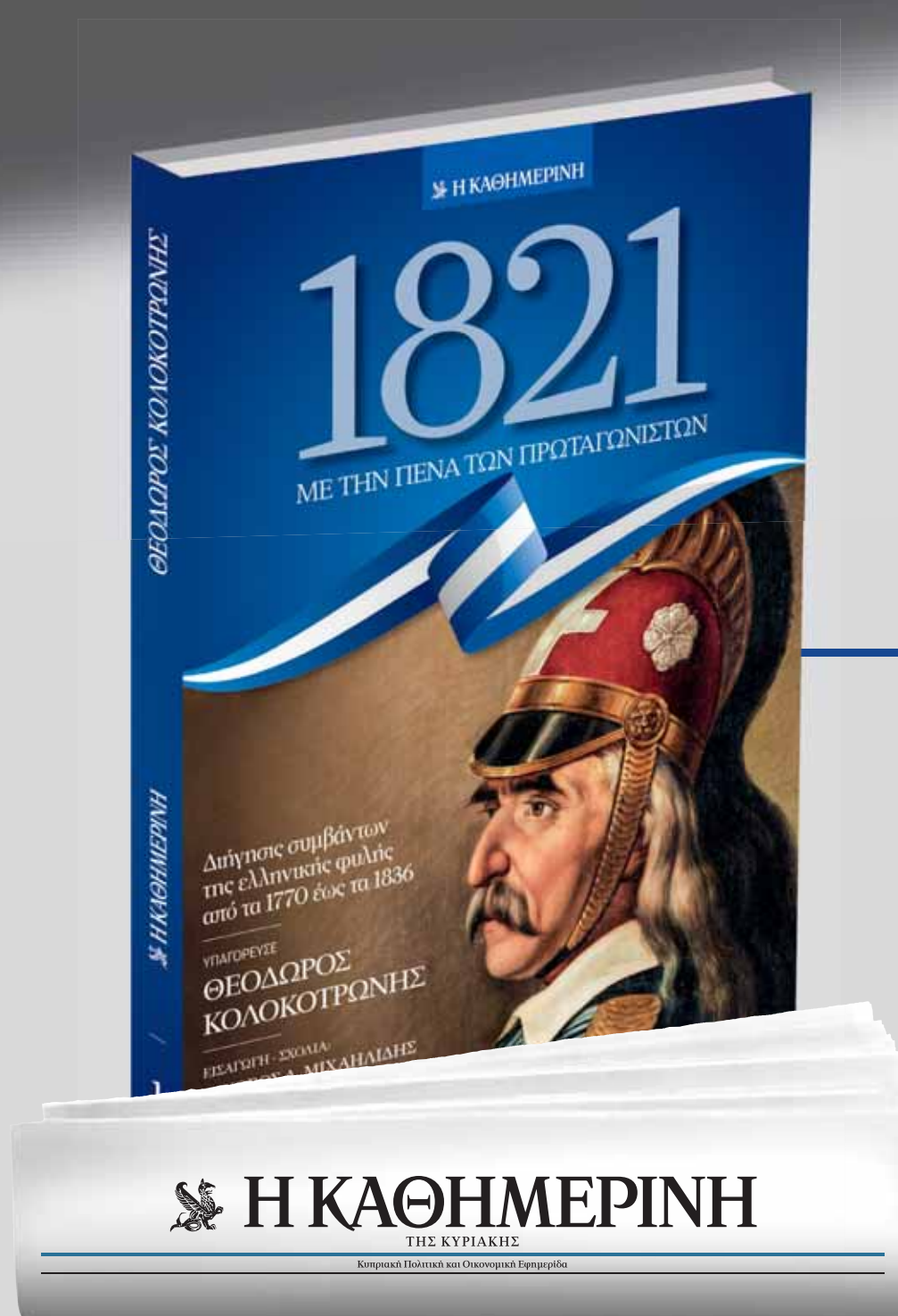
Ο κ. Χάρης Φεραίος, είναι διδάκτωρ Αρχιτεκτονικής Μορφολογίας και Ρυθμολογίας του ΕΜΠ.

ΝΕΑ ΣΕΙΡΑ

1821

ΑΠΟΜΗΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΝΑ ΤΩΝ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΩΝ

Η «Καθημερινή» σάς προσφέρει κάθε μήνα ένα βιβλίο με κείμενα γραμμένα από καπεταναίους, Φαναριώτες, κληρικούς, προκρίτους, στρατιωτικούς και φιλέλληνες. Προλογίζουν και σχολιάζουν έγκριτοι πανεπιστημιακοί.

1ος ΤΟΜΟΣ

**ΘΕΟΔΩΡΟΣ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ**

Διήγησις συμβάντων
της ελληνικής φυλής
από τα 1770 έως τα 1836
(Υπαγόρευσε στον Γ. Τερτσέτη)

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΜΑΖΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ